

Raport anual

2017

*Banca Națională a Moldovei
Bd. Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina web: <http://bnm.md>*

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-3211-4-3

© Banca Națională a Moldovei, 2018

Notă

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Cuprins

Cuvânt înainte al guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei (BNM)	8
1 Mediul extern	11
1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime	11
1.2 Evoluția economiilor importante	13
1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț	14
2 Situația economică a Republicii Moldova	15
2.1 Sectorul real	15
2.2 Evoluția inflației	23
2.3 Sectorul public și politica fiscală	28
2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2017 (date provizorii) . . .	30
3 Politica Monetară a Băncii Naționale a Moldovei	38
3.1 Obiectivul politicii monetare	38
3.2 Deciziile de politică monetară	38
3.3 Realizarea politicii monetare pe parcursul anului 2017	39
3.4 Condițiile monetare și valutare	42
3.5 Piața monetară	48
3.6 Piața valutară	54
4 Supravegherea bancară	63
4.1 Evoluția sectorului bancar	63
4.2 Activitatea de supraveghere a BNM	71
4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar	75
4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului	76
5 Sistemul de Plăți	78
5.1 Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți	78
5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică	78
5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare	79
5.4 Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat	80
5.5 Instrumentele de plată fără numerar	80

6 Operațiuni cu Numerar	85
6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)	85
6.2 Emisia, retragerea și procesarea numerarului	86
6.3 Contrafacerea de monedă națională	88
6.4 Emisia monedelor și bancnotelor jubiliare și comemorative	88
7 Activitatea cu privire la modificarea cadrului legal și de reglementare	89
7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci	89
7.2 Reglementarea valutară	92
8 Activitatea externă a BNM	94
8.1 Colaborarea internațională a Republicii Moldova	94
9 Activitatea internă a BNM	103
9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale	103
9.2 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei	107
9.3 Management și organizare	108
9.4 Auditul intern	108
9.5 Tehnologia informației	109
9.6 Managementul resurselor umane	110
10 Analiza situației financiare pentru anul 2017	113
10.1 Considerații generale	113
10.2 Profitul disponibil pentru distribuire	113
10.3 Capital și rezerve	115
11 Comunicarea externă	117
A Tabele	126

Lista acronimelor

ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ASA	Alocarea Strategică a Activelor
BCDMN	Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BCO	Banca Centrală a Olandei
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIS	Banca Reglementărilor Internaționale
BL	Buget local
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNR	Banca Națională a României
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BS	Bugetul de Stat
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CCL	Cooperative de construcție a locuințelor
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CEFTA	Acordul central european al comerțului liber
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești altor bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
CNP	Card not present
CNT	Capital normativ total
CNY	Yuanul chinezesc
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DAI	Departamentul audit intern
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DCFTA	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
DCU	Depozitarul Central Unic
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
DvP	Delivery vs Payment (Transfer livrare contra plată)
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă

EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
EFSE	Fondul European pentru Europa de Sud-Est
EUR	Moneda unică europeană
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
FAOAM	Fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală
FMI	Fondul Monetar Internațional
FOB	Free on board
GBP	Lira sterlină
HCE	Hotarârea Comitetului executiv
HHI	Herfindahl-Hirschman Indicator
IPC	Indicele prețurilor de consum
IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
ISD	Investiții străine directe
LCR	Liquidity Coverage Ratio
NAFTA	Acordul Nord American de Comerț Liber
NSFR	Net Stable Funding Ratio
OPEC	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
OS	Obligațiuni de stat
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PIB	Produsul intern brut
PNAAA	Planul național de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere RM-UE
REER	Cursul real efectiv al monedei naționale
RM	Republica Moldova
SADD	Sistemele automatizate de deservire la distanță
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SB/FT	Spălarea banilor și finanțarea terorismului
SDBD	Sistemele bancare de deservire la distanță
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare
SPR	Servicii de Plată Rezident
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul SUA
VMS	Valori mobiliare de stat

Cuvânt înainte al guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei (BNM)

Acțiunile BNM în anul 2017 s-au înscris în continuarea strategiei de reforme inițiate în 2016 care avea drept scop stabilizarea condițiilor monetare, consolidarea sectorului bancar și îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ național, pentru a preveni repetarea încălcărilor care au dus la fraudă bancară din anii 2012-2014 și criza financiară care a urmat. Un catalizator al acestor reforme este Acordul Republicii Moldova cu Fondul Monetar Internațional (FMI) încheiat pe 7 noiembrie 2016. Pe parcursul anului 2017, BNM, împreună cu autoritățile țării, a îndeplinit cu succes angajamentele față de FMI, care a confirmat prima și a doua evaluare pozitivă a programului în deciziile sale din 1 mai și 20 decembrie 2017.

Situația pe plan internațional a avut efecte mixte asupra economiei Republicii Moldova și, în consecință, asupra politicii monetare a BNM. Pe de o parte, dinamica economică globală pozitivă (+3,7% în 2017) a creat condiții favorabile pentru creșterea economică în Republica Moldova. În spațiul Uniunii Europene – principalul partener comercial al țării noastre – creșterea economică a atins 2,5%, iar rata șomajului, tradițional înaltă, s-a redus. În Est, economia Federației Ruse a crescut cu 1,5% în 2017, după doi ani consecutivi de recesiune. Pe de altă parte, majorarea cererii globale a fost principala cauză a creșterii prețurilor internaționale la materii prime, printre care la produsele alimentare și cele energetice. Accelerarea majorării prețurilor la petrol a fost cauzată și de reducerea limitelor de extragere în cadrul acordului Organizației Țărilor Exportatoare de Petrol (OPEC).

În acest context, Republica Moldova a înregistrat o creștere robustă a economiei, dar a cunoscut și o majorare temporară a prețurilor interne de consum.

- Astfel, produsul intern brut (PIB) a progresat cu 4,5% în anul 2017, susținut de creșterea consumului intern și a producției din sectorul agrar. Creșterea economică în principalele țări de emigrare a cetățenilor moldoveni a accelerat volumul de remitențe, care la rândul său a contribuit la mărirea puterii de cumpărare a consumatorilor locali. În a doua jumătate a anului, am asistat la o revigorare a activității în sectorul industrial și la o creștere puternică a exporturilor.
- Rata medie anuală a variației indicelui prețurilor de consum (IPC) a fost în 2017 de 6,6%, cu 0.2 p.p. mai mare decât în anul precedent. Inflația anuală a prețurilor de consum a evoluat de la 3% în ianuarie până la 7,3% în decembrie 2017, sub influența majorării prețurilor la produsele energetice, la cele alimentare și creșterii tarifelor la serviciile reglementate. Cu toate acestea, inflația de bază anuală a continuat să evolueze în limitele intervalului-țintă și a constituit în medie 4,8%. La momentul redactării raportului, nivelul inflației anuale a prețurilor de consum s-a redus până la 3,7%, conform datelor din aprilie 2018.

Ținând cont de previziunile de reducere a ratei inflației, BNM a continuat în 2017 politica de diminuare a ratei dobânzii de bază, dar într-un ritm mai lent decât în 2016: de la 9,0% la începutul anului 2017 până la 6,5% la finele anului. Totodată, în scopul sterilizării surplusului de lichiditate și a îmbunătățirii mecanismului de transmisie a politicii monetare, BNM a majorat norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești de la 35% până la 40%. Norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută la nivelul de 14%. Politica monetară a BNM, perspectivele de reducere a inflației și condițiile favorabile pe piața monetară au dus la îmbunătățirea semnificativă a condițiilor de îndatorare a Ministerului Finanțelor pe piața internă de capital. Astfel, rata medie a dobânzilor la valorile mobiliare de stat (VMS) a fost de 6,7% în 2017 față de 15,8% în 2016.

Surplusul de lichiditate din sistem a fost în mare parte condiționat de fluxul sporit de intrări de valută în favoarea persoanelor fizice pe piața moldovenească – echivalentul a 1,2 miliarde de

dolari SUA, în creștere cu 11,2% față de anul precedent. Ca urmare, pe parcursul anului 2017, leul moldovenesc s-a întărit cu 14,4% față de dolarul SUA și cu 2,3% față de euro. Aprecierea leului moldovenesc față de dolarul SUA este, în parte, o consecință a slăbirii monedei americane față de euro, care a trecut de la 1,0454 pentru 1 euro la începutul anului la 1,1935 în decembrie 2017. Pentru a preveni volatilitatea și aprecierea excesivă a leului moldovenesc, BNM a intervenit pe piața valutară procurând în 2017 echivalentul a 434 milioane dolari SUA. Ca rezultat al intervențiilor BNM, activele oficiale de rezervă au atins nivelul record de circa 2,8 miliarde dolari SUA la sfârșitul anului 2017, care acoperă confortabil echivalentul a 5,5 luni de importuri de mărfuri și servicii.

Concomitent cu măsurile de stabilizare a condițiilor monetare, BNM a întreprins acțiuni energice pentru a consolida sectorul bancar. Astfel, au fost intensificate controale tematice referitoare la transparența și calitatea acționarilor, au fost efectuate verificări ale tranzacțiilor cu părțile afiliate, precum și evaluări ale calității activelor. La 7 din cele 11 bănci licențiate au fost deja efectuate controale complexe pe teren. Controalele desfășurate au eliminat principalele incertitudini în sectorul bancar, iar aplicarea măsurilor de remediere, inclusiv cele de preservare a capitalului, a sporit semnificativ reziliența sectorului. Capitalizarea și lichiditatea sectorului bancar în perioada de raportare au crescut la 31% și 55% respectiv. Implementarea măsurilor de supraveghere prudentială a contribuit la restabilirea stabilității, transparenței și credibilității sectorului bancar în interiorul și exteriorul țării.

Pentru prima dată în ultimii zece ani, un investitor străin de calitate a intrat pe piața bancară moldovenească. În noiembrie 2016, Banca Transilvania (a doua bancă comercială din România după active), împreună cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), a anunțat intenția de a procura 39,2% de acțiuni în BC „VICTORIABANK” S.A. Tranzacția a avut loc în ianuarie 2018, creând astfel condițiile anulării supravegherii intensive în una din cele trei bănci sistemice, care activează în regim de supraveghere specială din anul 2015. Împreună cu experți internaționali, BNM a elaborat o strategie de vânzare a acțiunilor blocate în celelalte două bănci pentru a asigura stabilitatea și buna lor guvernare. Strategia de atragere a investitorilor străini a fost susținută de Parlamentul Republicii Moldova prin modificarea *Legii privind administrarea și deetatizarea proprietății publice*, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018. Modificările legislative prevăd posibilitatea implicării statului, în condiții prescrise, în procurarea și vânzarea acțiunilor băncilor sistemice către investitori de calitate. La data redactării raportului, un consorțiu internațional a depus o cerere oficială la BNM referitor la procurarea unui pachet de 41,09% acțiuni în BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A.

Tot la 1 ianuarie 2018 a intrat în vigoare noua *Lege privind activitatea băncilor*, adoptată la 6 octombrie 2017. Este o lege majoră pentru sistemul bancar moldovenesc, care armonizează legislația națională cu Directivele UE și introduce cele mai bune practici internaționale în domeniul supravegherii prudentiale, cunoscute sub denumirea generică „Basel III”. Legea a fost elaborată în 2015-2017 împreună cu experții băncilor centrale din România și Olanda în cadrul programului european de *Twinning*. Pentru a permite o adaptare graduală a băncilor licențiate la noile reguli, legea prevede o perioadă de tranziție de 2 ani. În acest răstimp, BNM va emite circa 30 de acte de reglementare pentru a modifica cadrul normativ în conformitate cu noua lege bancară. Studiul de impact efectuat de BNM în baza situațiilor financiare la data de 30 iunie 2017 confirmă că toate băncile respectă noile cerințe prudentiale. Pentru a preveni o eventuală erodare a fondurilor proprii înainte de implementarea noilor reguli, BNM a emis unor bănci recomandarea de a nu distribui profitul pentru anul 2017.

Profitul agregat al sectorului bancar pentru anul 2017 s-a situat la nivelul de circa 1,5 miliarde lei moldovenești, superior cu 8,6% față de 2016. Soldul creditelor bancare exprimat în lei a continuat să se reducă, dar la un ritm mai lent, atingând suma de 33,5 miliarde lei în decembrie 2017, cu 3,7% mai puțin față de aceeași perioadă în 2016. Acest recul aparent este explicat în parte de efectul diferenței de curs, circa 40% din volumul de credite fiind denuminate în valute străine care s-au depreciat față de leul moldovenesc. În același timp, volumul anual al creditelor noi acordate a crescut cu 8,9% față de anul 2016, constituind 24,5 miliarde lei. Creșterea creditelor noi acordate în moneda națională a atins circa 20% în ritm anual. Dinamica pozitivă a creditării a fost stimulată de reducerea ratelor medii ale dobânzilor și cererea sporită din partea persoanelor fizice. Evoluția activității de creditare va depinde în continuare de revigorarea cererii din partea sectorului corporativ. Soldul creditelor neperformante a constituit 18,4%. La recomandarea BNM, băncile licențiate au creat rezerve suplimentare, asigurând un grad de acoperire a creditelor neperformante de 80% în decembrie 2017. Băncile au continuat să atragă depozite, soldul cărora

a atins 59,9 miliarde lei la sfârșitul anului 2017, cu 9% în creștere față de aceeași perioadă în 2016. Cel mai rapid au progresat depozitele persoanelor juridice cu peste 18% într-un an. Structura pe valute a depunerilor indică o creștere continuă a încrederii populației și a agenților economici în moneda națională: 57,2% a depozitelor în lei moldovenești în decembrie 2017 față de 53,5% în decembrie 2016 și 42,4% în septembrie 2015, în toiul crizei financiare.

Încrederea sporită a populației în leul moldovenesc și stabilitatea cursului de schimb au permis BNM să lanseze în iunie 2017 proiectul de introducere a monedelor metalice de 1 leu și 2 lei. După o analiză aprofundată a circulației numerarului în Republica Moldova și a practicilor internaționale, proiectul a fost extins la însemnele monetare de 5 lei și 10 lei. În cadrul proiectului, BNM a organizat consultări publice cu utilizatorii, agenții economici, autoritățile locale și centrale. Noile monede metalice au fost puse în circulație pe 28 februarie 2018. Introducerea monedelor metalice va permite BNM să genereze economii aferente costurilor de producere estimate la aproximativ 300 milioane lei pe o perioadă de 20 de ani.

Fără prejudicierea obiectivului său fundamental și atribuțiilor de bază, BNM urmărește scopul de optimizare a cheltuielilor. Majorarea normei rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești, de la 35% până la 40%, a avut drept obiectiv corolar diminuarea cheltuielilor de politică monetară. Totodată, creșterea semnificativă a soldului certificatelor emise de BNM a avut un efect invers. În descreștere au fost veniturile realizate din operațiunile în valută ca urmare a aprecierii leului moldovenesc. În consecință, BNM a înregistrat în 2017 o pierdere de 95,31 milioane lei, în reducere cu 64% față de pierderile din 2016. La finele anului 2017, capitalul statutar al BNM în valoare de 2,35 miliarde lei a reprezentat circa 5,1% din totalul obligațiilor monetare.

Anul 2017 este primul an complet de funcționare a Consiliului de supraveghere al BNM compus din 7 membri, dintre care 4 independenți care nu au funcții executive în cadrul BNM. Consiliul de supraveghere a avut o activitate intensă, cu 10 ședințe convocate pe parcursul anului. Trei membri independenți ai Consiliului de supraveghere constituie Comitetul de audit, care monitorizează procesul de raportare financiară, eficiența sistemului de control intern, activitatea Departamentului de audit intern și a altor funcții care asigură o supraveghere eficientă a BNM. Pe parcursul anului 2017, au avut loc 77 ședințe ale Comitetului executiv la care au fost examinate și aprobate 369 hotărâri.

Cu scopul îmbunătățirii guvernantei decizionale, eficientizării proceselor și eliminării potențialelor conflicte de interes, BNM a reorganizat în 2017 un șir de departamente conform celor mai bune practici internaționale. În paralel, a fost redus numărul de posturi manageriale, cu 4% față de anul 2016, și lansată o strategie de reducere a numărului de posturi în domeniile de suport față de funcțiile de bază. Cu asistența unei companii străine de consultanță, lider pe piața mondială în domeniu, a fost lansată reforma sistemului de gestiune a resurselor umane. Scopul reformei și reorganizării interne este de a consolida capacitățile instituționale și umane ale BNM pentru a furniza un serviciu public pro-activ și de înaltă calitate.

Noi suntem determinați să continuăm consolidarea și transparentizarea sectorului bancar, dar și să promovăm reforme în alte domenii, precum politica monetară, stabilitatea financiară, sistemele de plăți, îmbunătățirea calității monedei naționale și altele. Aceste obiective au fost incluse în *Planul strategic* al BNM pentru 2018-2020. Noua strategie își propune să consolideze rezultatele obținute în 2017 și să îmbunătățească situațiile care cer remediere. Un obiectiv-cheie al strategiei este intensificarea comunicării externe și educației financiare prin intermediul mass-media, publicațiilor pe pagina web și prezenței în rețelele de socializare.

Mai sunt multe de făcut, însă anul 2017 cu certitudine a însemnat un salt calitativ important în consolidarea sectorului bancar, care devine mult mai sigur și credibil pentru cetățeni.

Sergiu Cioclea

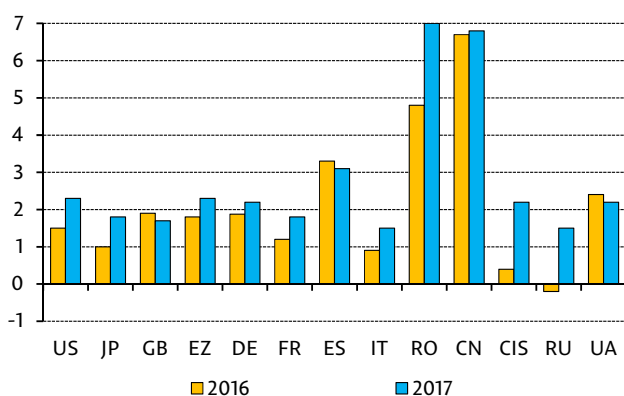
Capitolul 1

Mediul extern

1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime

În anul 2017, activitatea economică globală a continuat să progreseze. Conform FMI, se estimează că *economia mondială* a crescut cu 3.7%, cu 0.5 p.p. mai mult decât în anul 2016. Creșterea economică a avut o bază largă, distribuția zonelor de creștere economică fiind semnificative atât în Europa cât și în Asia. *Economiile avansate* au crescut în medie cu 2.3%, față de 1.7% în anul 2016. Accelerarea ritmului creșterii economiilor avansate s-a datorat politicilor stimulative, inclusiv „relaxărilor cantitative” promovate în ultimii ani. Printre economiile avansate cel mai mare ritm de creștere a fost înregistrat în zona euro. Creșterea de 2.5% a PIB în zona euro a fost determinată de majorarea consumului și de încrederea consumatorilor, producătorilor și a investitorilor în abilitatea comunității europene de a soluționa problemele și de a executa reformele structurale. În cadrul zonei euro, economia Germaniei a avansat cu 2.2%, a Franței cu 1.8%, a Spaniei cu 3.1% și a Italiei cu 1.5%. Economia Statelor Unite a înregistrat o creștere de 2.3% PIB în comparație cu 1.5% în anul 2016. Un ritm de creștere mai redus decât în anul 2016 s-a înregistrat în Regatul Unit al Marii Britanii (1.7%), din cauza retragerii capitalului investițional pe fondul incertitudinilor aferente Brexit (Graficul 1.1).

Graficul 1.1 Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)

Sursa: FMI, World Economic Outlook Update – ianuarie 2018, Oficiile de statistică ale țărilor vizate

Economiile emergente și în curs de dezvoltare au crescut în anul 2017 în medie cu 4.7%, cu

0.3 p.p. mai mult decât în anul 2016. Economia Chinei a crescut cu 6.8%. Economia Federației Ruse a avansat cu 1.5% în anul 2017, după doi ani consecutivi de recesiune economică. Creșterea prețurilor la petrol și absorbția șocurilor sancțiunilor economice impuse Rusiei de UE și SUA au contribuit la depășirea recesiunii economice. Pe fondul dinamicii pozitive a economiei Federației Ruse, economia țărilor Comunității Statelor Independente a progresat în anul 2017 în medie cu 2.2% (Graficul 1.1).

Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valurilor în anul 2017 (%)

	USD 2017/ 2016
Economiile avansate	
EUR	-2.0
JPY	3.1
GBP	4.7
CHF	0.0
CAD	2.1
SEK	-0.2
Economiile BRICS	
BRL	-8.4
RUB	-13.0
INR	-3.1
CNY	1.8
ZAR	-9.5
Economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț	
MDL	-7.2
UAH	4.1
RON	-0.2
BYR	-2.9
TRY	20.8

Sursa: paginile web ale băncilor centrale vizate, calcule BNM

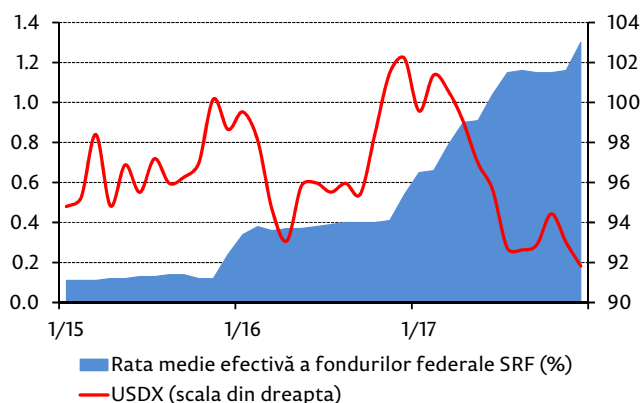
Per ansamblu în anul 2017, *dolarul SUA* s-a depreciat comparativ cu alte monede de circulație internațională. Indicele USD (USDIX)¹ s-a diminuat până la nivelul de 91.8 în decembrie 2017, cel mai mic nivel din ultimii 3 ani. Efectul alegerilor prezidențiale din noiembrie 2016 a fost urmat de dificultățile privind adoptarea de către Congresul SUA a reformei fiscale și de pozițiile protecționiste ale președintelui Donald Trump. Doar în luna octombrie 2017, pe fondul atingerii unui consens și al adoptării reformei fiscale, dolarul SUA s-a apreciat temporar comparativ cu alte monede de circulație internațională.

¹USDIX este un indice calculat prin media geometrică ponderată a valorii dolarului SUA în raport cu un coș de valute: euro – 57.6%, yenul japonez – 13.6%, lira sterlină – 11.9%, dolarul canadian – 9.1%, coroana suedeză – 4.2%, francul elvețian – 3.6%.

Sistemul Rezervelor Federale a continuat înăsprirea politicii monetare, majorând, pe parcursul anului 2017, de trei ori intervalul ratelor dobânzilor. Totuși măsurile SRF nu au contribuit la aprecierea dolarului SUA, deoarece deciziile de majorare a intervalului ratelor dobânzilor de către SRF au fost anticipate de către participanții la bursă. Înăsprirea politicii monetare de către SRF încă contrastează cu politicile monetare ultra stimulative din alte economii avansate (Graficul 1.1).

Antagonismul politicilor monetare ale SRF și BCE a determinat ca per ansamblu în anul 2017 moneda unică europeană să se aprecieze în medie cu 2.0% față de dolarul SUA. Incertitudinile privind negocierile Brexitului au contribuit la deprecierea lirei sterline față de dolarul SUA, în medie cu 4.7%. De asemenea, dolarul canadian s-a depreciat comparativ cu dolarul SUA în medie cu 2.1%, din cauza intenției de renegociere a acordului NAFTA și a mesajelor protecționiste enunțate de președintele SUA (Tabelul 1.1).

Graficul 1.2 Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

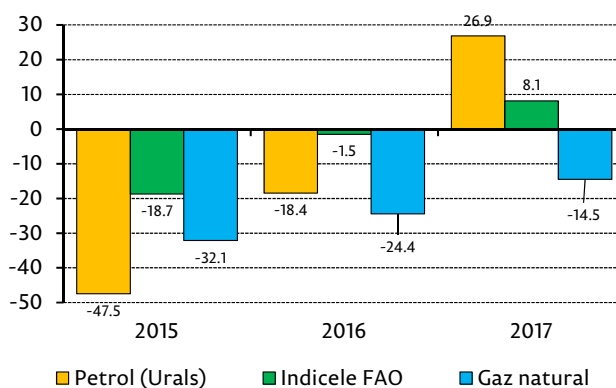

Sursa: SRF, Bloomberg

Majoritatea valurilor economiilor emergente s-au apreciat în raport cu dolarul SUA. Astfel, în medie în anul 2017, comparativ cu dolarul SUA, rubla rusească s-a apreciat cu 13.0%, randul sud-african cu 9.5%, realul brazilian cu 8.4% și rupia indiană cu 3.1%. Yuanul chinezesc s-a depreciat în medie în anul 2017 cu 1.8% față de dolarul SUA, însă paritatea CNY/USD din decembrie 2017 a fost cu 4.7% mai apreciată comparativ cu decembrie 2016. În regiune, evoluția valurilor a fost mixtă, leul românesc și rubla belarusă apreciindu-se față de dolarul SUA în medie cu 0.2 și respectiv 2.9%, pe când hrivna ucraineană și lira turcească s-au depreciat față de dolarul SUA în medie cu 4.1 și respectiv 20.8%. Evoluția negativă a hrivnei ucrainene reflectă

continuarea dinamicii negative a economiei, în pofida fluxului mare de asistență financiară externă. Deprecierea lirei turcești reflectă, într-o mare măsură, deteriorarea deficitului contului curent și politica monetară stimulatивă din anii precedenți (Tabelul 1.1).

Graficul 1.3 Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor internaționale (%)

Sursa: Ministerul Dezvoltării Economice al Federației Ruse, FAO, ANRE

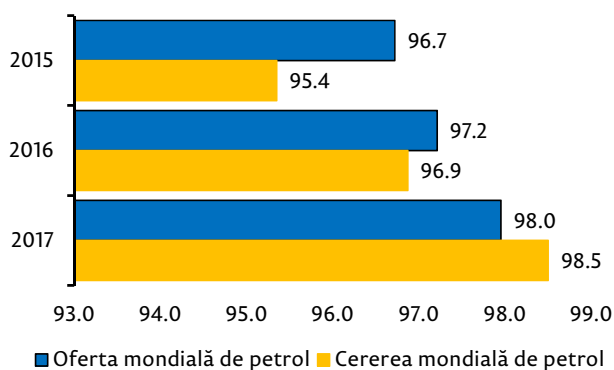
Anul 2017 a fost marcat de creșterea cotațiilor internaționale la materiile prime, după doi ani consecutivi de declin. Factorii de bază ai majorării au fost deprecierea dolarului SUA, majorarea cotațiilor internaționale la petrol care reprezintă o referință pentru alte cotații, dar și majorarea cererii mondiale pe fondul politicilor stimulative din ultimele trimestre. Astfel, prețul mediu al petrolului Urals în anul 2017 a atins o valoare de 53.1 dolari SUA/baril, în creștere cu 26.9% comparativ cu anul 2016. Majorarea prețului petrolului pe plan internațional a contribuit și la temperarea reducerii prețului de import al gazelor naturale din Federația Rusă. În anul 2017, prețul mediu de import al gazelor naturale din Federația Rusă a fost de 165.5 dolari SUA/1000m³, în descreștere cu 14.5% comparativ cu anul 2016². Cotațiile internaționale la principalele grupe de produse alimentare s-au majorat în medie cu 8.1% în anul 2017 (Graficul 1.3).

Creșterea cotațiilor petroliere în anul de raportare se datorează acordului OPEC din 30 noiembrie 2016, dar și a altor 11 țări non-OPEC din 10 decembrie 2016, de a diminua nivelul producției de petrol în prima jumătate a anului 2017. Ulterior, la ședința OPEC din 30 noiembrie 2017, acordul respectiv a fost prelungit până la finele anului 2018. Astfel, oferta OPEC de petrol în anul 2017 a fost de 39.3 mbz, practic neschimbată (+0.1%) comparativ cu anul 2016. La nivel mondial, oferta de petrol în anul 2017 a fost de 98.0

²BNM, calcule preliminare

mbz, în creștere cu 0.8% comparativ cu anul 2016. Întrucât cererea de petrol la nivel mondial a fost de 98.5 mbz, în creștere cu 1.6% comparativ cu anul 2016, pe piața mondială a petrolului s-a înregistrat un deficit mediu de 0.5 mbz (Graficul 1.4).

Graficul 1.4 Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)

Sursa: Administrația SUA pentru informația energetică

1.2 Evoluția economiilor importante

În anul 2017 *produsul intern brut al SUA* s-a majorat cu 2.3%, în creștere cu 0.8 p.p. comparativ cu anul 2016 de 1.5%. Accelerarea activității economice în SUA s-a reflectat și în datele privind creșterea salariilor, accelerarea ritmului inflației și menținerea nivelului redus al ratei șomajului. În anul 2017, rata șomajului s-a redus treptat de la 4.8% în ianuarie 2017 până la 4.1% în decembrie 2017. Pe fondul majorării cotațiilor internaționale la petrol și a creșterii consumului intern, prețurile de consum în SUA au crescut ușor, înregistrând un ritm mediu anual de creștere de 2.1%. Atingerea nivelului țintit de SRF a determinat majorarea intervalului ratelor dobânzilor de către autoritatea monetară de trei ori în anul 2017.

În anul de raportare, *economia zonei euro* a crescut cu 2.5%, cea mai mare creștere economică după criza financiară mondială din 2008-2009. Producția industrială în zona euro s-a majorat în medie cu 3.0%, și cu 3.3% în Uniunea Europeană. Paritatea puternică a monedei unice europene a contribuit la creșterea importurilor cu 9.7%, în condițiile în care exporturile din zona euro s-au majorat în medie cu 7.1%. Un alt indicator al revigorării economiilor europene și al eficacității

reformelor structurale din ultimii ani este reducerea ratei șomajului până la 8.6% în decembrie 2017. Impactul pozitiv al statisticilor macroeconomice a determinat ca BCE să înjumătățească programul de achiziții de active de la 60 la 30 miliarde euro, începând cu ianuarie 2018 (Tabelul 1.2). Deși măsurile de politică monetară întreprinse pe parcursul ultimilor ani au contribuit mult la îmbunătățirea perspectivelor inflaționiste, atingerea inflației de 2.0% pe termen mediu rămâne o provocare pentru BCE.

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, ale principalilor parteneri de comerț, în anul 2017 (%)

	Zona euro	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	2.5	7.0	1.5	2.2
IPC, 12/17/12/16	1.3	3.3	2.5	13.7
IPC, media anuală	1.5	1.3	3.7	14.4
Producția industrială	3.0	8.2	1.0	0.4
Producția în construcții	2.4	-5.4	-1.4	20.9
Export*	7.1	9.1	25.8	19.0
Import*	9.7	12.2	24.1	26.4
Rata șomajului	9.1	4.9	5.2	9.5

Sursa: Eurostat, INSSE al României, Serviciul Federal de Statistică al Rusiei, Serviciul de Statistică al Ucrainei

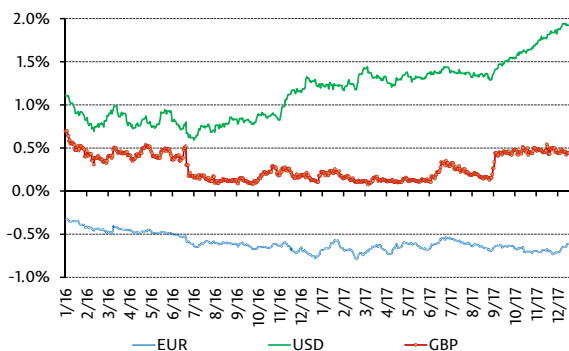
*Date privind comerțul extern cu bunuri

După ce *Marea Britanie* a ales să iasă din UE, creșterea economică a continuat să încetinească și în 2017. PIB a avansat cu 1.7%, într-un ritm inferior anului 2016, în condițiile în care scăderea salariilor reale a afectat creșterea consumului privat, iar incertitudinile asociate procesului Brexit au determinat investiții reduse. Trendul negativ al productivității muncii rămâne o altă problemă a Regatului Unit, parțial fiind cauzat de creșterea numărului locurilor de muncă slab remunerate. În anul 2017, rata șomajului s-a redus la 4.3%, pentru prima dată după votul Brexit, parțial datorită scăderii fluxului imigranților. Indicele prețurilor de consum a înregistrat o rată anuală de creștere de 3.0% în trimestrul IV 2017 și 2.7% în anul 2017, în mare parte, generând creșterea prețurilor la articolele vestimentare, la produsele alimentare și la combustibil. Având în vedere obiectivul inflației de 2.0% al Băncii Angliei, aceasta a operat prima majorare, după Brexit, a ratei de refinanțare în luna noiembrie 2017, cu 25 puncte de bază, până la 0.5% (Graficul 1.6). Totodată, Banca Angliei a decis menținerea la 10 miliarde de lire sterline a stocului de achiziții de obligațiuni corporative și la 435 miliarde de lire sterline a celui al achizițiilor de obligațiuni guvernamentale –

programul de ajustare cantitativă menit să stimuleze activitatea economică. Aceste achiziții de 10 miliarde a stocului de obligațiuni corporative și 435 miliarde lire sterline obligațiuni guvernamentale reprezintă volumul total al achizițiilor în cadrul programului de ajustare cantitativă.

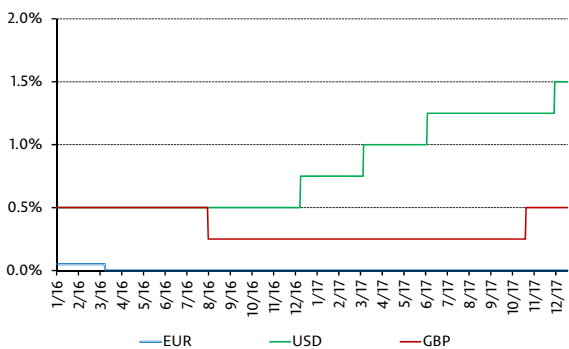
Economia Chinei a crescut cu 6.8% în anul 2017, cu 0.1 p.p. mai mult comparativ cu anul 2016 și peste așteptările guvernului chinez de 6.5%. Evoluția economică a fost susținută de performanța exportului, pe fondul creșterii cererii globale în special pentru echipamente electronice. Totodată, creșterea investițiilor în active fixe s-a temperat până la 7.2% în anul 2017, față de 8.1% în anul 2016. Creșterea altor sectoare importante, cum ar fi vânzările cu amănuntul, a înregistrat o ușoară temperare până la 10.2%, iar producția industrială a înregistrat o creștere de 6.6%. La sfârșitul anului 2017, inflația anuală în China a fost de 1.8%, temperarea evoluției prețurilor de consum datorându-se, în principal, scăderii prețurilor la produsele alimentare.

Graficul 1.5 Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadența la 2 ani (%)

Sursa: Bloomberg

Graficul 1.6 Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie (%)

Sursa: băncile centrale vizate

1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț

România

În anul 2017, *economia României* a avansat cu 7.0%, una dintre cele mai mari creșteri economice în Uniunea Europeană. Această creștere semnificativă a fost determinată de majorarea producției industriale în medie cu 8.2%. Ritmul anual al inflației a revenit în intervalul țintit de BNR în a doua jumătate a anului 2017, factorii ofertei având un impact preponderent asupra prețurilor de consum. Astfel, în luna decembrie 2017, prețurile de consum au crescut cu 3.3% comparativ cu decembrie 2016, iar ritmul mediu anual al inflației în anul 2017 a fost de 1.3% (Tabelul 1.2).

Federația Rusă

În anul 2017, *economia Federației Ruse* a crescut în medie cu 1.5%, după doi ani consecutivi de declin economic. Evoluția în cauză a fost posibilă grație creșterii prețurilor la petrol și a absorbției șocurilor sancțiunilor economice externe. Întârzierea reformelor structurale interne au limitat potențialul economic. Astfel, pe parcursul anului 2017, producția industrială s-a majorat în medie cu 1.0%, comerțul cu amănuntul cu 1.2%, iar exporturile și importurile cu 25.8 și respectiv cu 24.1%. În contextul decelerării excesive a ritmului anual al inflației, pe parcursul anului 2017, Banca Centrală a Rusiei a diminuat de șase ori rata de bază, de la 10.0% până la 7.75% (Tabelul 1.2).

Ucraina

Deși în anul 2017 *produsul intern brut al Ucrainei* a crescut în medie cu 2.2%, situația economică rămâne a fi dificilă, creșterea economică fiind prea slabă pentru a reveni la nivelul de dinaintea crizei din 2015. În anul 2017, producția industrială s-a majorat cu 0.4%, producția agricolă s-a redus cu 2.7%, iar activitatea de construcții a crescut cu 20.9%. Totodată, exporturile și importurile s-au majorat cu 19.0% și respectiv cu 26.4%. Prețurile de consum au crescut semnificativ pe parcursul anului 2017, inflația medie anuală constituind 14.4% (Tabelul 1.2).

Capitolul 2

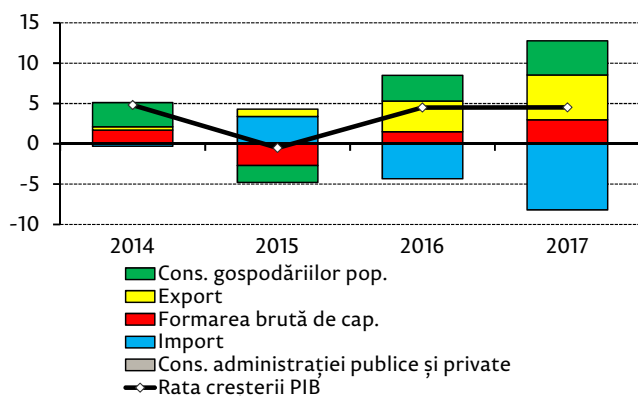
Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

În anul 2017, PIB a înregistrat o creștere de 4.5%, această dinamică fiind practic similară celei din anul 2016. În prima jumătate a anului 2017 economia Republicii Moldova a avut o evoluție anuală mai modestă, de doar 2.8%. Creșterea economică s-a accentuat în a doua parte a anului, PIB majorându-se cu 5.4% și, respectiv, cu 6.4% în trimestrele III și IV. Condițiile meteorologice favorabile din anul 2017 au sporit productivitatea și au determinat o performanță ridicată în sectorul agricol.

Graficul 2.1 Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)

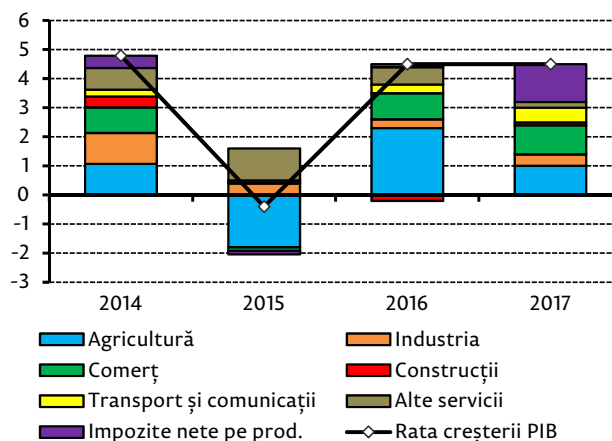

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), evoluția pozitivă a activității economice în anul 2017 a fost determinată, în mare măsură, de majorarea exporturilor cu 12.7%, contribuind cu 5.5 p.p. la dinamica PIB, preponderent, ca urmare a activității pozitive din sectorul agricol din a doua jumătate a anului. Totodată, o contribuție semnificativă (4.2 p.p.) la creșterea economică din anul 2017 a fost generată de majorarea consumului final al gospodăriilor populației cu 4.9% comparativ cu anul 2016. În prima parte a anului, acesta a cunoscut o evoluție mediocră, reflectând o cerere internă modestă. Ulterior, în a doua parte a anului, dinamica consumului a fost favorizată de sectorul agricol, fapt evidențiat prin majorarea componentei „consumul de bunuri și servicii în formă naturală”. La sfârșitul anului s-a

constatat și o accelerare a componentei „procurarea bunurilor”. Consumul final al administrației publice s-a contractat cu 0.1% comparativ cu anul 2016. Totodată, în anul 2017, formarea brută de capital fix s-a majorat cu 5.3% comparativ cu anul 2016. În același timp componenta „variația stocurilor” a generat un impact pozitiv de 1.7 p.p. la dinamica PIB. Evoluția activității economice în anul 2017 a fost atenuată semnificativ de majorarea importurilor cu 11.4% comparativ cu anul 2016, fiind susținută atât de creșterea cererii interne cât și de tendința de apreciere a monedei naționale.

Graficul 2.2 Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)

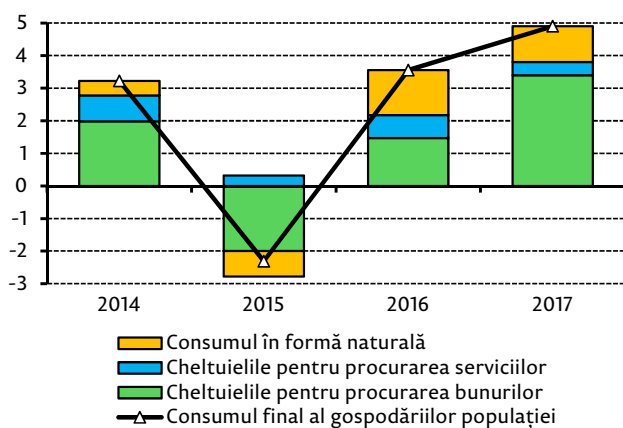
Sursa: BNS, calcule BNM

Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), creșterea PIB a fost determinată, preponderent, de contribuția pozitivă din partea evoluției agriculturii și din partea impozitelor nete pe produs. În acest fel, valoarea adăugată brută aferentă agriculturii s-a majorat cu 7.9% comparativ cu anul 2016. Totodată, impozitele nete pe produse au crescut în anul de raportare cu 8.6%, generând un aport de 1.3 p.p. la dinamica PIB. Contribuții pozitive au fost exercitate de creșterea valorii adăugate brute în comerț, industrie și în sectorul transportului și depozitării cu 7.0, 3.0 și, respectiv, 6.2%. În același timp, valoarea adăugată brută în construcții și în sectorul informațiilor și comunicațiilor s-a majorat cu 4.3 și, respectiv, 3.0% comparativ cu anul 2016.

Consumul populației

În anul 2017, consumul final al gospodăriilor populației s-a majorat cu 4.9%, înregistrând, un ritm superior cu 1.3 p.p. celui din anul 2016. Această dinamică a fost determinată, preponderent, de creșterea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor, care s-au majorat cu 4.9%, generând o contribuție de 3.4 p.p. la formarea ritmului anual al consumului final al gospodăriilor populației (Graficul 2.3). Totodată, ritmul anual de creștere a consumului în formă naturală a constituit 6.8%, determinând un aport de 1.1 p.p., fiind susținut de evoluția pozitivă din sectorul agricol. În perioada de referință, cheltuielile pentru procurarea serviciilor s-au majorat cu 1.7%, generând o contribuție de 0.4 p.p. la formarea ritmului anual al consumului final al gospodăriilor populației.

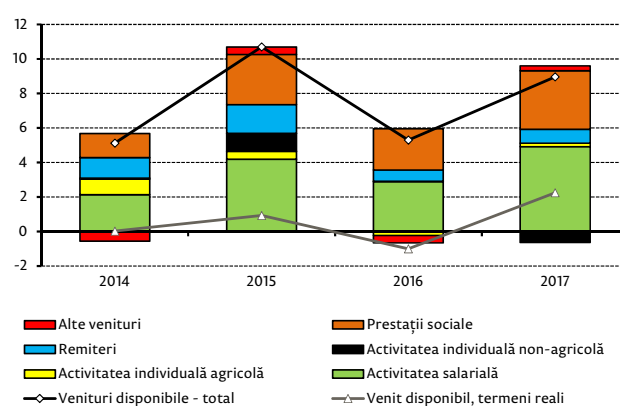
Graficul 2.3 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Evoluția pozitivă a consumului gospodăriilor populației în anul 2017 a fost susținută de majorarea venitului disponibil al acesteia. Astfel, în perioada de raportare, variația anuală a venitului disponibil al populației a atins un nivel de 9.0% sau cu 3.7 p.p. superior nivelului din anul 2016 (Graficul 2.4). Această dinamică a fost determinată, în cea mai mare parte, de veniturile din activitatea salarială și de cele aferente prestațiilor sociale. Astfel, acestea s-au majorat cu 11.7% și, respectiv, cu 15.3% în comparație cu anul 2016. Totodată, veniturile din activitatea individuală non-agricolă s-au diminuat cu 9.7% în perioada de referință. Rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației în termeni reali a constituit 2.2%, fiind cu 3.2 p.p. superioară celei din anul 2016.

Graficul 2.4 Evoluția venitului disponibil al populației (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)

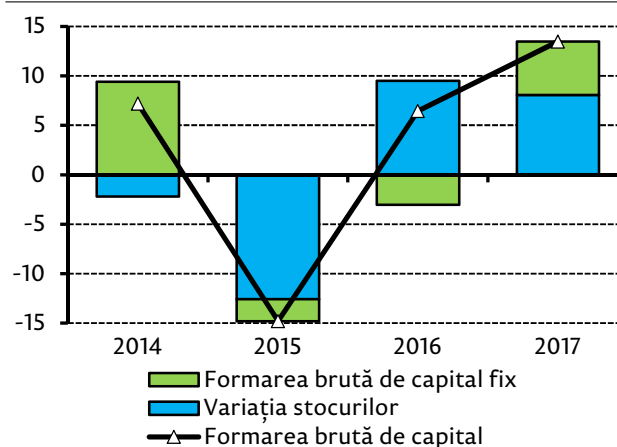

Sursa: BNS, calcule BNM

Investiții

În anul 2017, rata anuală a formării brute de capital a consemnat o accelerare în comparație cu anul 2016, astfel înregistrând un nivel de 13.5% sau cu 7.0 p.p. superior celui din anul 2016 (Graficul 2.5).

Graficul 2.5 Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.)

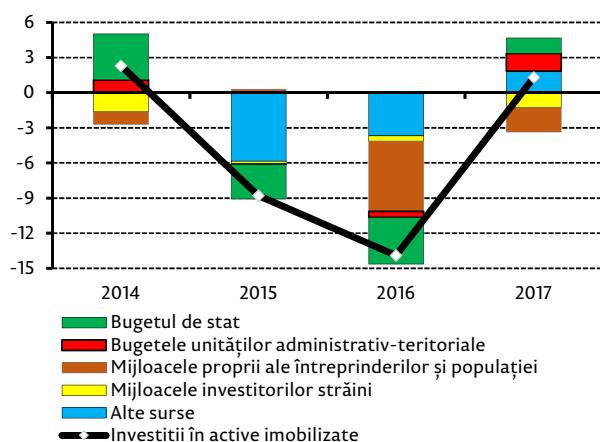
Sursa: BNS, calcule BNM

De remarcat că, spre deosebire de anul 2016 accelerarea ratei anuale a fost susținută atât de investițiile în capitalul fix, cât și de variația stocurilor. Astfel, majorarea variației stocurilor a fost susținută, preponderent, de consemnarea unui an agricol bun, în timp ce investițiile în capital fix au fost orientate în „construcții” și „mașini și utilaje”.

Analizând evoluția investițiilor în active imobilizate după sursele de finanțare se conturează că revenirea în palierul pozitiv a fost susținută, în principal, de investițiile efectuate de administrația publică (Graficul

2.6). Totodată, în 2017, investițiile din „mijloacele proprii ale întreprinderilor și populației” au generat un impact negativ, însă acesta fiind net inferior celui din anul 2016.

Graficul 2.6 Investiții în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Revigorarea sectorului investițional a fost susținută, în principal, de factori interni. Astfel, stabilizarea ratei de schimb, diminuarea ratelor la creditele noi acordate, consemnarea unei recolte bogate pe parcursul ultimilor doi ani, prin suprapunere cu efortul administrației publice au contribuit la majorarea investițiilor în anul 2017.

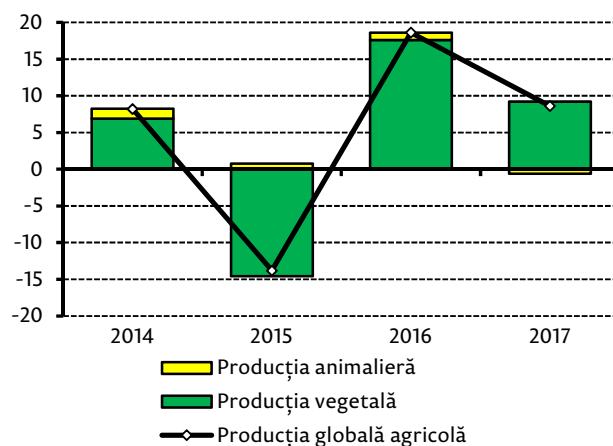
Producția agricolă

După creșterea producției sectorului agricol din anul 2016, în anul de raportare volumul producției globale agricole s-a majorat cu 8.6% comparativ cu anul 2016 (Graficul 2.7).

Această evoluție a fost determinată, în principal, de majorarea volumului producției vegetale cu 13.1%. De remarcat că, anul 2017 a fost unul favorabil pentru toate categoriile de produse, cu excepția celei de cartofi care a consemnat o diminuare a recoltei medii la hectar cu 3.8%. Totodată, în anul 2017 în comparație cu anul 2016, poate fi remarcată o schimbare a preferințelor agricultorilor privind însămânțarea terenurilor. Astfel, aceștia au optat pentru produse cu o rentabilitate mai mare (rapită, sfecla de zahăr, floarea soarelui, porumb, legume) în detrimentul terenurilor însămânțate cu grâu (rentabilitate mai scăzută).

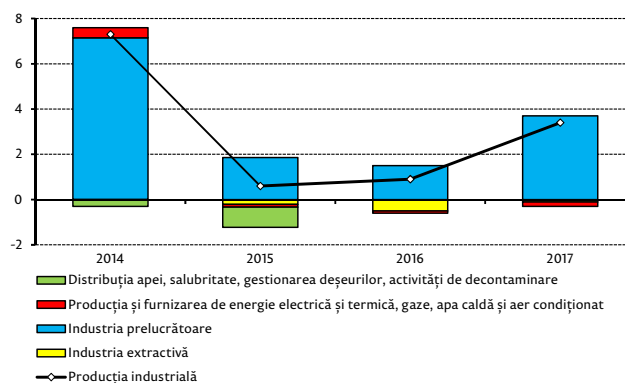
Contractarea volumului producției în sectorul zootehnic (-2.1%) a fost determinată de evoluția negativă a producției de lapte (-3.6%) și a vitelor și păsărilor (-2.8%). În același timp,

Graficul 2.7 Producția globală agricolă (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.8 Evoluția producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

majorarea producției de ouă cu 5.0% a atenuat o parte din efectul negativ generat de diminuarea producției de lapte și carne.

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat în termeni reali cu 3.4% față de anul 2016 (Graficul 2.8), în principal, ca urmare a majorării volumului producției în sectorul „industria prelucrătoare” cu 4.5%. Totodată, în sectoarele „industria extractivă” și „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” s-au consemnat diminuări ale volumului producției industriale de 3.7 și 1.7%, respectiv.

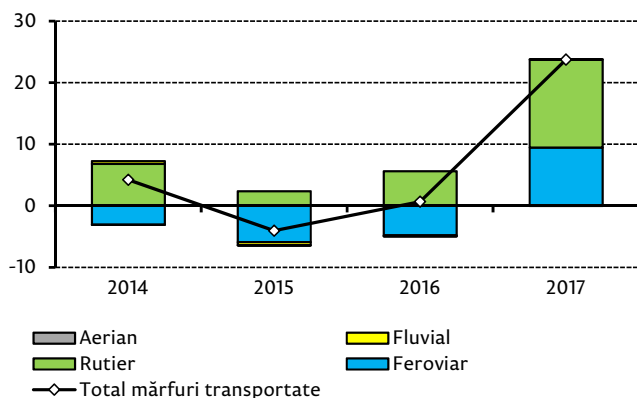
În industria prelucrătoare cele mai semnificative majorări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea

echipamentelor electrice” (39.4%), „fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice” (16.4%), „fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (12.0%) și „prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite” (11.4%).

Transportul de mărfuri

În anul 2017, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 23.8% mai multe mărfuri comparativ cu anul 2016 (Graficul 2.9).

Graficul 2.9 Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS

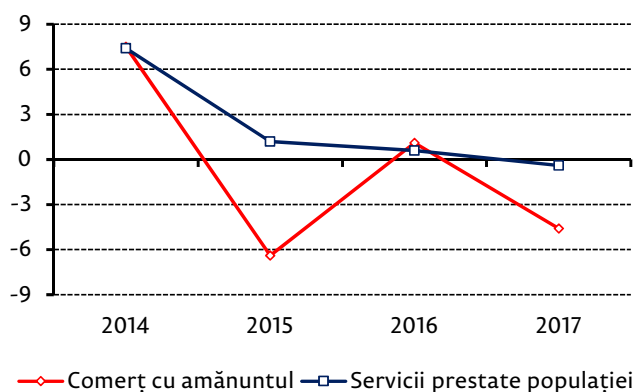
În anul 2017, din volumul total al mărfurilor transportate, pe cale rutieră au fost transportate 71.4%, feroviară – 27.9%, fluvială – 0.8% și aeriană – 0.01%. Această creștere pronunțată a fost determinată de majorarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate feroviar (37.9%), rutier (19.3%) și aerian (2.2 ori). În același timp, transportul de mărfuri pe cale fluvială s-a diminuat în termeni anuali cu 0.6%.

Comerțul cu amănuntul

În anul 2017, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul s-a diminuat, în prețuri comparabile, cu 4.6% față de anul 2016. Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile prestatoare de servicii populației a înregistrat în aceeași perioadă o micșorare în termeni anuali de 0.4% (Graficul 2.10). Comerțul cu

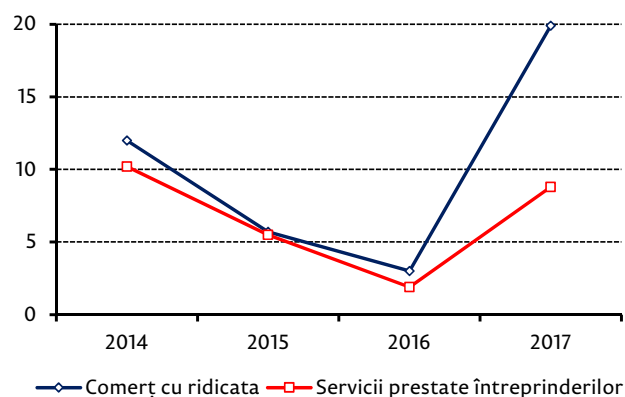
amănuntul nu include vânzările de vehicule cu motor, motocicletele și piesele ale acestora, vânzările de produse agroalimentare de către persoane fizice, comerțul cu cereale, semințe, minereuri, țigete brut, produse chimice pentru industrie, fier și oțel, mașini și echipamente industriale, vânzarea de alimente și băuturi pentru consumul în localuri și vânzarea preparatelor alimentare la pachet, închirierea de bunuri personale și gospodărești pentru publicul larg.

Graficul 2.10 Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 2.11 Evoluția comerțului cu ridicata (% față de perioada similară a anului precedent), prețuri curente

Sursa: BNS

Comerțul cu ridicata

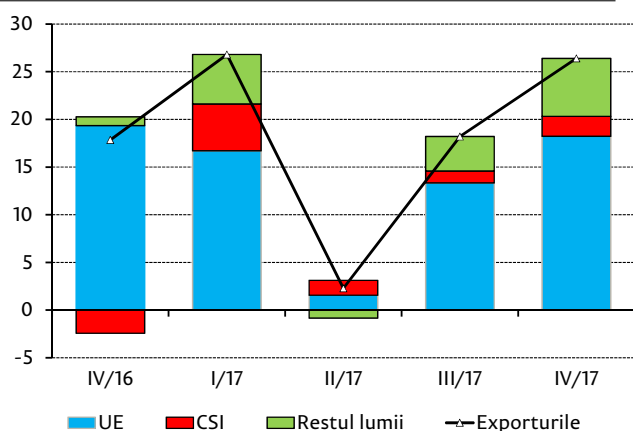
În anul 2017, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata s-a majorat cu 19.9% (în prețuri curente) comparativ cu anul 2016 (Graficul 2.11). Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile prestatoare de servicii întreprinderilor a înregistrat, în aceeași

perioadă, o majorare de 8.8% (în prețuri curente) față de anul 2016. Comerțul cu ridicata a cuprins activități de revânzare a bunurilor în cantități mari. La comerțul cu ridicata se atribuie și activitățile de intermediere a vânzărilor atât pe piața internă cât și pe cea externă.

Comerțul extern

În anul 2017 a fost consemnată o revigorare pronunțată a comerțului extern³ al Republicii Moldova⁴. Astfel, înregistrarea unei recolte bogate în agricultură pe parcursul ultimilor doi ani, revigorarea cererii externe drept urmare a dinamizării activității economice în principalele țări partenere, asociate creșterii venitului disponibil al populației (majorarea venitului salarial, remiterilor, prestațiilor sociale) pot fi considerați principalii factori care au influențat dinamica comerțului extern. Drept rezultat, în anul 2017 în comparație cu anul 2016, exporturile, exprimate în dolari SUA, s-au majorat cu 18.6%, iar importurile – cu 20.2%.

Graficul 2.12 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

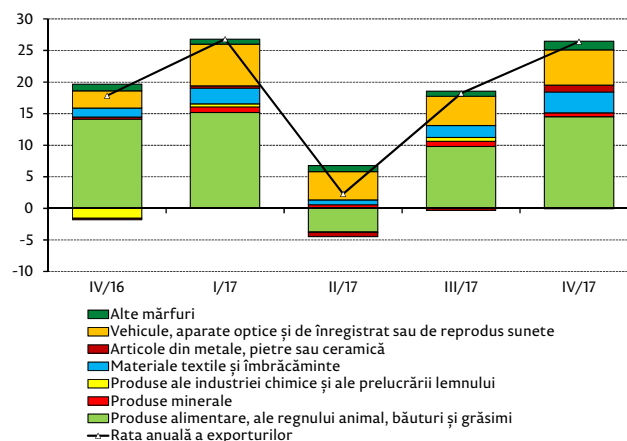
Exporturi

Analizând evoluția exporturilor pe categorii de țări (Graficul 2.12), se conturează dinamica pozitivă a acestora pe parcursul anului 2017, care s-a datorat, în principal, unei cereri sporite din partea țărilor UE. Exporturile către

³S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

⁴Analiza detaliată a comerțului extern este prezentată în capitolul 2.4.

Graficul 2.13 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (p.p.)

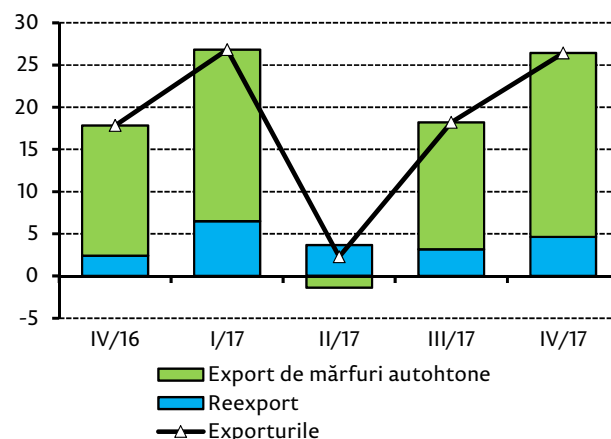

Sursa: BNS, calcule BNM

țările clasificate ca „Restul lumii” au generat un impact pozitiv asupra ratei anuale, însă net inferior celui aferent exporturilor către UE. Exporturile către Federația Rusă (FR) s-au majorat cu 9.2%. Ponderea exporturilor către FR în totalul exporturilor RM s-a redus până la 10.5%, nivel minim istoric. În același timp, datele aferente exporturilor către țările CSI nu prezintă semnale concludente cu privire la revigorarea comerțului cu țările din regiunea dată.

Pe categorii de mărfuri (Graficul 2.13), accelerarea pronunțată a ratei anuale a exporturilor în anul 2017 a fost determinată, în principal, de majorarea exporturilor de produse agroalimentare. Astfel, recolta agricolă bună din anii 2016 și 2017, asociată cu cererea sporită din partea UE pentru aceste produse au creat precondițiile necesare pentru continuarea creșterii exporturilor și în anul 2017. Exporturile către țările UE s-au majorat cu 19.9% în comparație cu anul 2016.

Graficul 2.14 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor după origine (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Totodată, la dinamica pozitivă a ratei anuale a exporturilor a contribuit și majorarea exporturilor de „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete”, care se datorează evoluțiilor favorabile în sectoarele industriale de producere ale acestora (în special zonele economice libere).

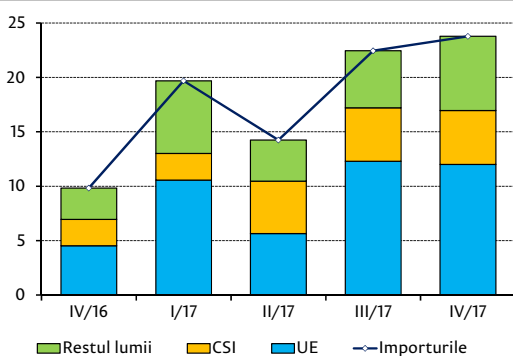
Merită a fi menționat că, majorarea pronunțată a exporturilor pe parcursul anului 2017 s-a datorat exportului de mărfuri de proveniența autohtonă. Reexporturile la fel au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor, totuși cu un impact net mai scăzut.

influențată, în principal, de evoluția importurilor de vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete, produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului, articole din metale, pietre sau ceramică și produse minerale. De menționat că, înregistrarea unor ritmuri semnificative de creștere a importurilor pe parcursul ultimelor perioade a fost determinată de revigorarea consumului populației, drept urmare a majorării venitului disponibil al acesteia.

Importuri

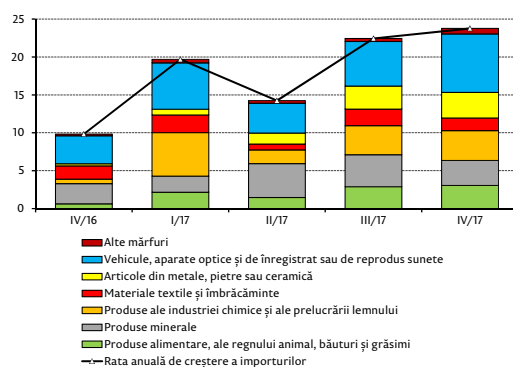
Pe parcursul anului 2017, ritmul importurilor a înregistrat o creștere din partea majorității partenerilor de comerț. Contribuția majoră la evoluția importurilor Republicii Moldova a avut UE, circa 50%. Importurile din țările CSI și restul lumii au avut un impact mai redus (Graficul 2.15). Pe grupuri de mărfuri

Graficul 2.15 Evoluția ritmului anual al importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16 Evoluția ritmului anual al importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupuri de mărfuri (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

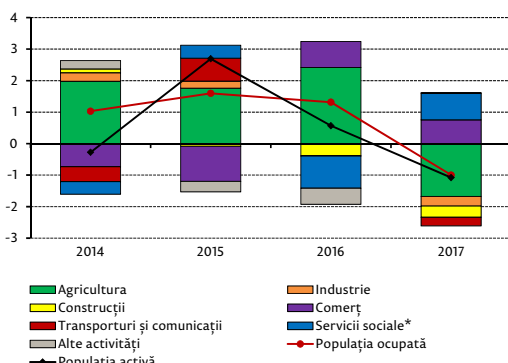
(Graficul 2.16), majorarea ratei anuale a importurilor pe parcursul anului 2017 a fost

Piața muncii

Forța de muncă

Cu toate că în anul 2017 a fost înregistrată o creștere a activității economice care s-a manifestat mai pronunțat în a doua jumătate a anului, rata anuală, atât a populației economic active, cât și a celei ocupate a înregistrat valori negative. Astfel, populația economic activă în anul 2017 a fost cu 1.1% inferioară celei din anul 2016. O situație similară se atestă pentru populația ocupată, care s-a diminuat cu 1.0% comparativ cu anul 2016.

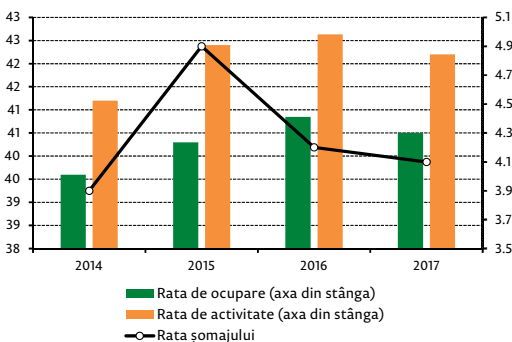
Graficul 2.17 Rata anuală de creștere a populației ocupate (% față de perioada similară a anului precedent) și formarea acesteia după sectoarele economiei naționale (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

*Administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială

Graficul 2.18 Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Totodată, considerând structura economiei autohtone, în anul 2017 dinamica negativă a populației ocupate a fost determinată, preponderent, de diminuarea cu 5.0% a numărului persoanelor antrenate în agricultură (Graficul 2.17). Contribuții negative, dar de magnitudine mai redusă, au fost exercitate, pe de o parte, de scăderea populației ocupate în industrie, construcții și transport și comunicații. Pe de altă parte, impactul negativ generat de sectoarele menționate a fost parțial atenuat de creșterea populației ocupate în comerț și

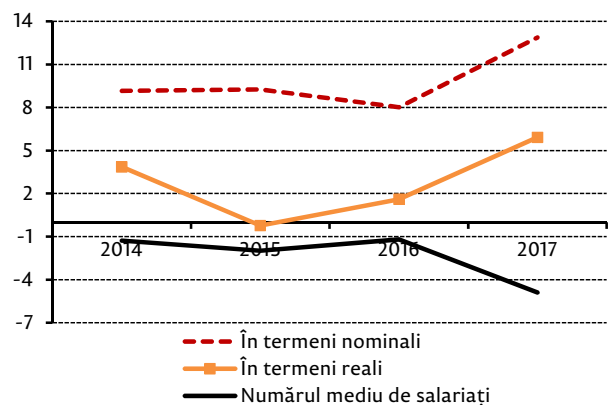
sectorul public cu 4.6% respectiv pentru ambele sectoare.

În anul 2017, rata șomajului a înregistrat valoarea de 4.1%, fiind ușor inferioară (cu 0.1 p.p.) celei din anul 2016. În același timp, rata de activitate a constituit 42.2%, fiind cu 0.4 p.p. inferioară celei din anul 2016, iar rata de ocupare a înregistrat valoarea de 40.5%, cu 0.4 p.p. inferioară celei din anul 2016 (Graficul 2.18).

Veniturile salariale

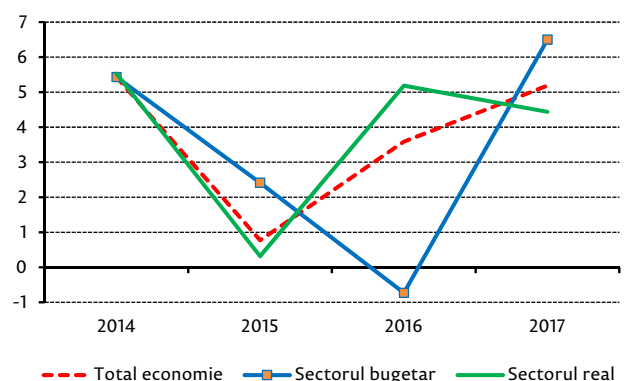
În anul 2017, fondul de salarizare în economie a crescut cu 12.9% comparativ cu anul 2016. Deflatat cu IPC, fondul de salarizare s-a majorat cu 5.9%. În același timp, numărul mediu de salariați în economia națională s-a redus cu 4.9%⁵ (Graficul 2.19).

Graficul 2.19 Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.20 Salariul mediu real (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Câștigul salarial mediu în economia națională s-a majorat cu 12.1% în comparație cu anul 2016.

⁵ Calcule BNM în baza datelor preliminare trimestriale.

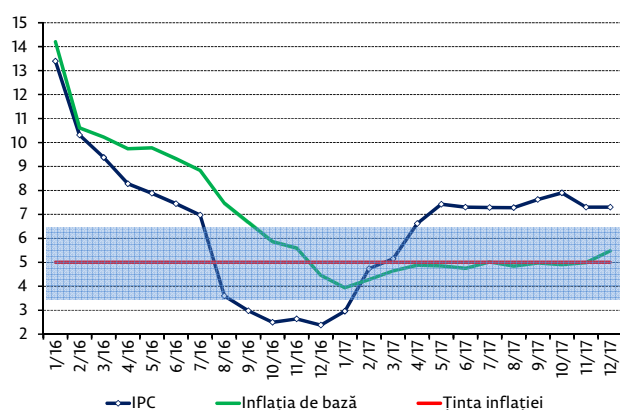
În sectorul bugetar al economiei și în cel real s-a înregistrat o creștere a câștigului salarial mediu de 13.5 și 11.3%, respectiv. Ritmul anual de creștere a câștigului salarial mediu în termeni reali pe economie a constituit în anul de raportare 5.2% (Graficul 2.20). Câștigul salarial mediu în termeni reali din sectorul real s-a majorat cu 4.4%, iar câștigul salarial mediu în termeni reali din sfera bugetară – cu 6.5%

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2017, rata medie anuală a IPC a constituit 6.6%, fiind cu 0.2 p.p. superioară celei din anul 2016. În prima parte a anului 2017, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie ascendentă pronunțată, majorându-se de la 2.4% în luna decembrie 2016 până la 7.4% în luna mai, intersectând astfel intervalul de 5.0% \pm 1.5 p.p. stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu.

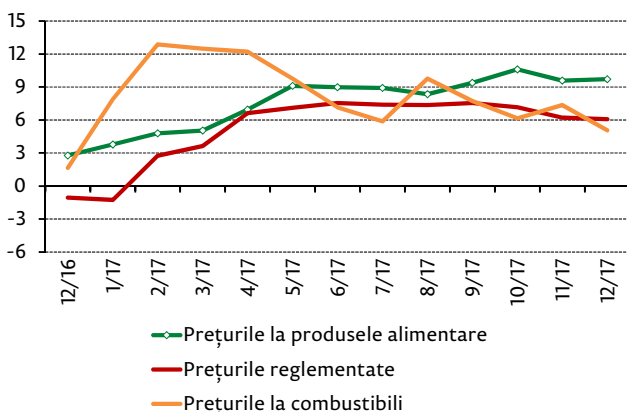
Graficul 2.21 Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

În următoarele trei luni rata anuală a inflației s-a menținut la 7.3%. Ulterior, după valoarea maximă de 7.9% în luna octombrie, la finele anului 2017, aceasta s-a diminuat ușor până la 7.3%, plasându-se în continuare peste limita superioară a intervalului menționat mai sus.

Graficul 2.22 Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

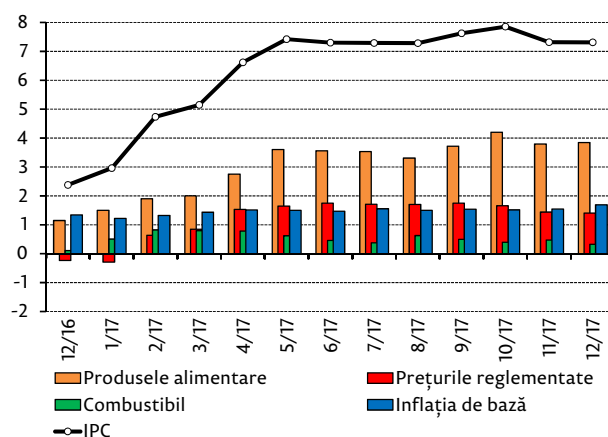

Sursa: BNS

Traietoria ascendentă a ratei anuale a inflației din prima parte a anului și menținerea

acesteia peste intervalul țintei inflației din a doua jumătate a anului s-a datorat, în principal, creșterii tarifelor la unele servicii reglementate și condițiilor meteorologice atipice ce au determinat majorarea prețurilor la fructe și legume și, în consecință, a presiunilor din partea prețurilor la produsele alimentare (Graficul 2.23).

Graficul 2.23 Evoluția inflației anuale (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Totodată, traiectoria respectivă a inflației a fost susținută și de impactul ajustării accizelor la unele categorii de produse, precum și de efectul unei perioade de bază reduse din anul 2016. Presiunile inflaționiste asociate factorilor menționați anterior au fost parțial atenuate de tendința de apreciere a monedei naționale din anul 2017, dar și de o cerere agregată încă modestă. Ca rezultat, rata anuală a inflației de bază a consemnat o evoluție relativ stabilă, oscilând, în mare parte, în jurul țintei inflației pe parcursul anului 2017. În contextul majorării prețurilor la petrol pe piața internațională, impactul prețurilor la combustibili asupra ratei anuale a IPC a fost unul pozitiv, dar minor în cursul anului 2017.

Inflația de bază

Pe parcursul anului 2017, inflația de bază a consemnat valori semnificativ inferioare celor ale inflației totale, situându-se în proximitatea țintei inflației. Merită a fi remarcat faptul că această măsură a inflației exclude efectele tranzitorii asupra IPC și reflectă, în mare parte, presiunile inflaționiste asociate excesului de cerere. Inflația de bază a continuat să se plaseze în intervalul - țintă pentru o perioadă de peste un an.

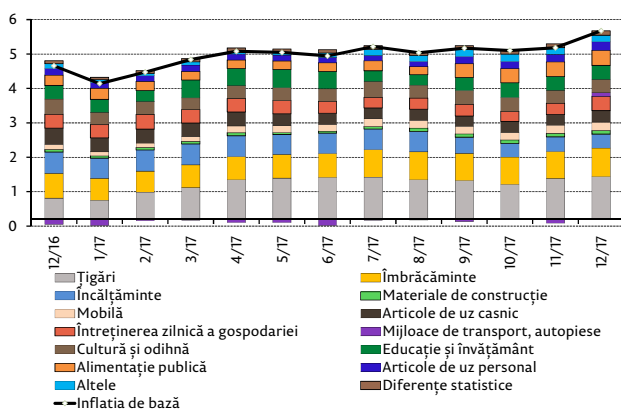
Totuși, în anul 2017, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie ușor ascendentă,

majorându-se de la 4.5% în luna decembrie 2016 până la 5.5% în luna decembrie 2017.

În condițiile unei cereri interne încă modeste, tendința respectivă a fost facilitată de anumite șocuri sectoriale. În acest sens, pe parcursul anului 2017, presiuni inflaționiste în cadrul inflației de bază au fost exercitate de unele efecte ale politicii fiscale pentru anul 2017⁶ în prima parte a anului și suplimentar susținute în continuare de reglementările adiționale cu privire la prețul minim de comercializare a țigărilor⁷, fapt ce a rezultat în majorarea pronunțată a prețurilor acestora.

În anul 2017, inflația de bază anuală a fost alimentată, preponderent, de creșterea prețurilor la subcomponentele țigări, îmbrăcăminte, încălțăminte, alimentația publică, educație și învățământ, ultimele ca urmare a majorării plăților pentru creșe și grădinițe, care ar putea fi atribuită măsurilor întreprinse în vederea majorării normelor financiare de alimentație a copiilor în instituțiile de învățământ⁸ (Graficul 2.24).

Graficul 2.24 Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Totodată, presiunile inflaționiste sus-menționate au fost parțial atenuate de diminuarea prețurilor la „mijloacele de transport, piese auto”, urmare a tendinței de apreciere a monedei naționale. Astfel, în anul 2017 față de anul 2016, cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc a înregistrat o

⁶<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368094>

⁷Articolul 9 din Legea bugetului de stat pentru anul 2017 nr. 279/2016 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 472-477, art. 943)

⁸Hotărâre privind executarea prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 45/2017 cu privire la Raportul Comisiei special pentru eficientizarea cadrului legislativ privind alimentația copiilor în instituțiile preșcolare și de învățământ, publicată în Monitorul Oficial Nr. 429-433 (6352-6356)

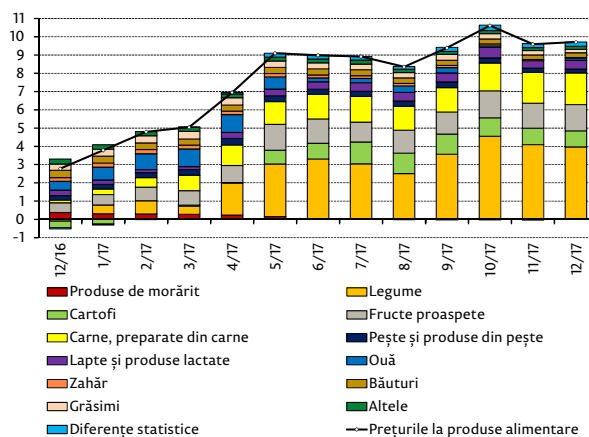
apreciere de 7.2% față de dolarul SUA și de 5.6% față de moneda unică europeană.

La finele anului 2017, în luna decembrie, dinamica anuală a inflației de bază a fost determinată, în mare măsură, de creșterea prețurilor la țigări (26.8%), la serviciile de educație și învățământ (9.2%), îmbrăcăminte (confecții 6.2%, tricotaje 4.5%), încălțăminte (6.3%).

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2017, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică pronunțat ascendentă, aceasta s-a majorat de la 2.8% în luna decembrie 2016 până la nivelul de 9.7%. Dinamica ascendentă a ratei anuale a fost condiționată, în principal, de majorarea contribuțiilor din partea grupelor legume proaspete, cartofi, fructe proaspete și carne, preparate și conserve din carne (Graficul 2.25).

Graficul 2.25 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Evoluția prețurilor la produsele alimentare în anul 2017 a fost afectată de ninsorile din 20-21 aprilie și de seceta din luna august, fiind astfel create condiții nefavorabile pentru recolta de fructe și legume. Totodată, presiuni inflaționiste au fost cauzate și de unele șocuri sectoriale ce au afectat prețurile la carne și la unele produse de import. Creșterea prețurilor la carnea proaspătă a fost determinată de majorarea prețurilor în unele țări de import din regiune și de interdicțiile impuse la importul de carne din Ucraina (focare de pestă porcină). Pentru majorarea prețurilor la unele categorii de legume și fructe proaspete ar putea fi invocată și majorarea prețurilor de import al acestora. Totodată, impactul condițiilor meteorologice atipice din primăvara anului

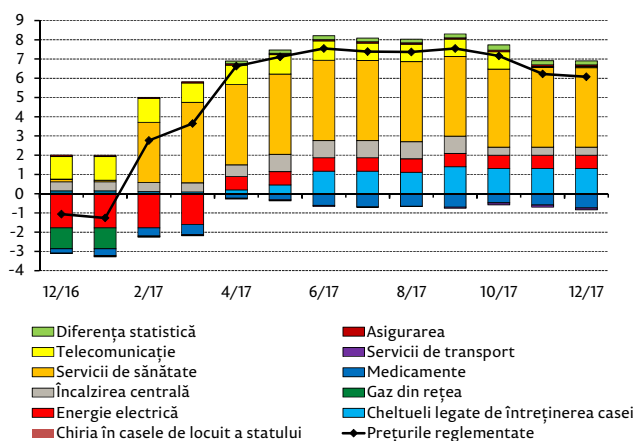
2017 a fost resimțit în a doua jumătate a anului, printr-o creștere continuă a prețurilor la fructele proaspete. În același timp, impactul factorilor inflaționiști anteriori menționați a fost atenuat de aprecierea cursului de schimb, dar și de consemnarea unui an agricol bun pentru alte culturi agricole.

La finele anului, în luna decembrie 2017, dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare a fost determinată, în mare parte, de creșterea prețurilor la „legume” (39.4%), la „carne și preparate din carne” (8.1%), „fructe proaspete (22.6%)”, „cartofi” (27.6%).

Prețurile reglementate

În primele nouă luni ale anului 2017, rata anuală a prețurilor reglementate a consemnat o dinamică ascendentă pronunțată, majorându-se de la (-1.1%) în luna decembrie 2016 până la 7.5% în luna septembrie 2017. Ulterior, dinamica anuală a acestora a consemnat o dinamică ușor descendentă, diminuându-se până la 6.1% în luna decembrie 2017 (Graficul 2.26).

Graficul 2.26 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Traectoria din prima jumătate a anului a fost determinată, în mare parte, de presiunile exercitate de majorarea tarifelor la serviciile medicale, începând cu luna februarie 2017, odată cu ajustarea Catalogului tarifelor unice pentru serviciile medico-sanitare⁹. Acesta a fost modificat ultima dată în anul 2011, de aceea modificările din 2017 au fost semnificative. În același timp, tendința ascendentă a ratei anuale a prețurilor reglementate a fost susținută de ajustarea tarifelor la energia electrică, termică, apă

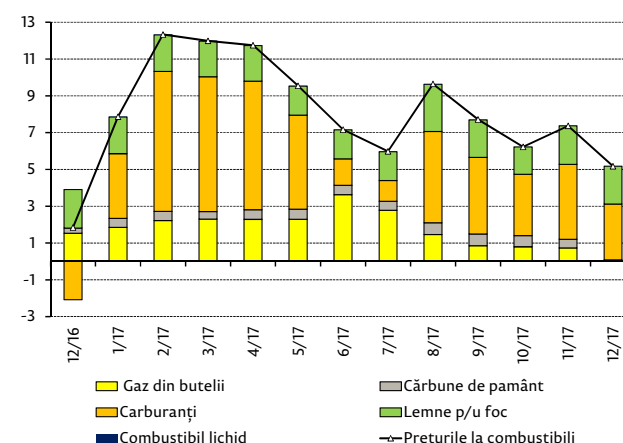
⁹<http://lex.justice.md/md/341845/>

caldă și apeduct și canalizare¹⁰ din prima jumătate a anului 2017. Tendința relativ stabilă a ratei anuale a prețurilor reglementate în lunile de toamnă, precum și diminuarea ușoară a acestora în ultimele două luni ale anului a fost generată de scăderea treptată a prețurilor la medicamente, precum și de lipsa unor ajustări semnificative de tarife la serviciile incluse în prețurile reglementate. Această dinamică a prețurilor la medicamente poate fi argumentată, parțial, de aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA și față de moneda unică europeană, dat fiind faptul că o bună parte din prețurile acestora depind de cotația MDL/USD, MDL/EUR, precum și de unele ajustări de politici în domeniul respectiv. Contribuții nesemnificative la dinamica anuală a prețurilor la serviciile reglementate pe parcursul anului 2017 au fost generate de dinamica prețurilor la serviciile de transport (Graficul 2.26).

Prețurile la combustibili

În anul 2017, evoluția ratei anuale a prețurilor la combustibili s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită. Astfel, în primele două luni ale anului, rata anuală a acestora a consemnat o dinamică ascendentă pronunțată, majorându-se de la 1.6% în luna decembrie 2016 până la 12.9% în luna februarie, fiind susținută preponderent de evoluția prețurilor la petrol în perioada respectivă.

Graficul 2.27 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

În acest fel, în trimestrul I 2017, prețul mediu al petrolului de marca Urals a fost cu cca 63.2% superior celui de la începutul anului 2016, fapt

¹⁰https://monitorul.fisc.md/official_magazine_rm/in-monitorul-oficial-de-maine-24-martie-vor-fi-publicate-urmatoarele-documente-oficiale.html

ce s-a reflectat printr-o majorare considerabilă a presiunilor din partea prețurilor la carburanți pe piața internă (Graficul 2.27).

Totodată, un impact de magnitudine mai mică a fost determinat și de ajustarea accizelor la produsele petroliere la începutul anului 2017. Ulterior, odată cu temperarea treptată a presiunilor din partea prețurilor la petrol pe piața internațională, dar și cu accentuarea tendinței de apreciere a monedei naționale față de dolarul SUA, dinamica anuală a prețurilor la combustibil pe piața internă a conturat o traiectorie descendentă, diminuându-se până la valoarea de 5.9% în luna iulie 2017. În luna august, rata anuală a prețurilor la combustibili a accelerat temporar până la valoarea de 9.8%, după care a continuat tendința descendentă, înregistrând valoarea de 5.1% la finele anului 2017, evoluție susținută de aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA, fapt ce a atenuat din presiunile inflaționiste asociate prețurilor la petrol pe piața internațională, dar și de diminuarea presiunilor din partea componentei gaz din butelii. Pe parcursul anului 2017, un impact pozitiv asupra ratei anuale a prețurilor la combustibili a fost exercitat și de dinamica prețurilor la lemnele pentru foc. Prețurile la cărbunele de pământ a generat o contribuție minoră asupra evoluției prețurilor la combustibili în anul 2017.

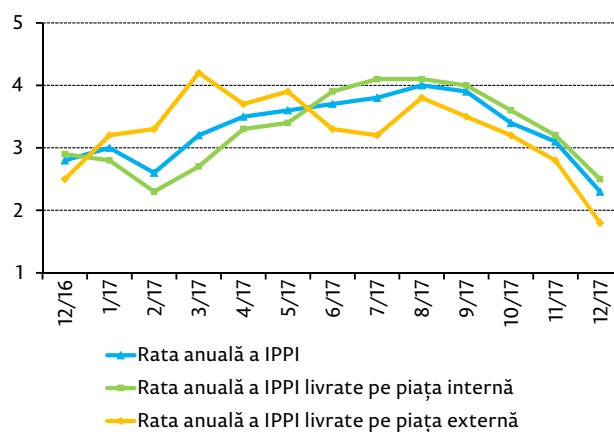
Prețurile producției industriale

În prima jumătate a anului 2017, rata anuală a prețurilor în industrie a înregistrat o traiectorie ușor ascendentă, ca ulterior, începând cu luna septembrie, aceasta să consemneze o traiectorie descendentă. În luna decembrie, rata anuală a prețurilor în industrie a constituit 2.3%, fiind cu 1.7 p.p. inferioară celei din luna august 2017 și cu 0.5 p.p. celei din luna decembrie 2016.

Astfel, în trimestrul IV 2017, aceasta s-a poziționat la nivelul de 2.9% sau cu 1.0 p.p. inferior celui din trimestrul III 2017. Evoluția descendentă a ratei anuale a IPPI a fost influențată de dinamica prețurilor la produsele livrate atât pe piața internă, cât și cea externă (Graficul 2.28).

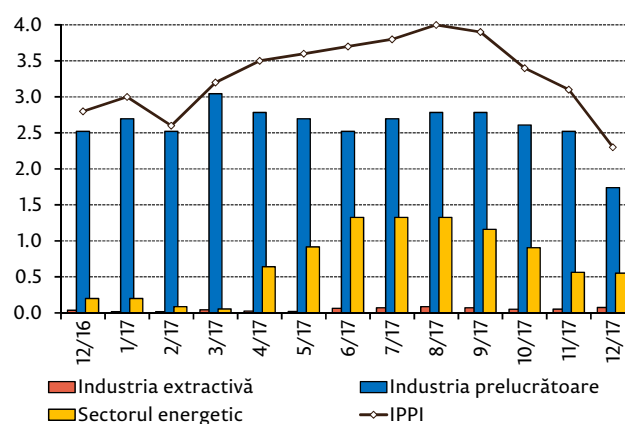
Analizând evoluția ratei anuale a prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că temperarea pronunțată a acestora a fost determinată de evoluția prețurilor în industria prelucrătoare și în sectorul energetic (Graficul 2.29).

Graficul 2.28 Rata anuală a IPPI (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.29 Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)

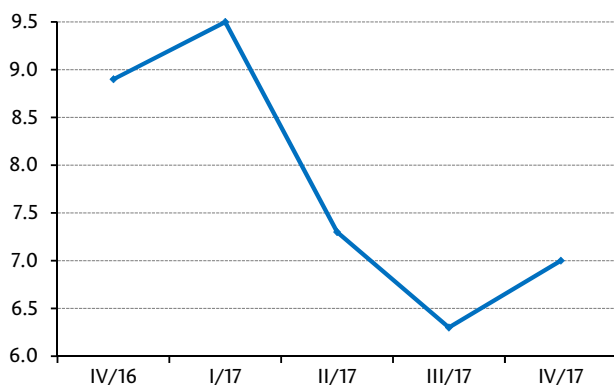
Sursa: BNS, calcule BNM

Temperarea ratei anuale a prețurilor în industria prelucrătoare a fost determinată de dispariția presiunilor inflaționiste din partea industriei alimentare și a celei producătoare de băuturi. Dinamica prețurilor în aceste industrii poate fi asociată recoltei bogate de produse agroalimentare consemnate în a doua jumătate a anului 2017. Totodată, temperarea ritmului anual de creștere a prețurilor în sectorul energetic se datorează efectului de bază ridicat (dispariția din mărimea anuală a efectului generat de majorarea prețului la încălzirea centralizată și la aprovizionarea cu apă caldă de la finele anului 2016).

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2017, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie descendentă. Astfel, în trimestrul IV 2017, aceasta s-a poziționat la nivelul de 7.0%, fiind cu 1.9 p.p. inferioară celei din trimestrul IV 2016 (Graficul 2.30).

Graficul 2.30 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)

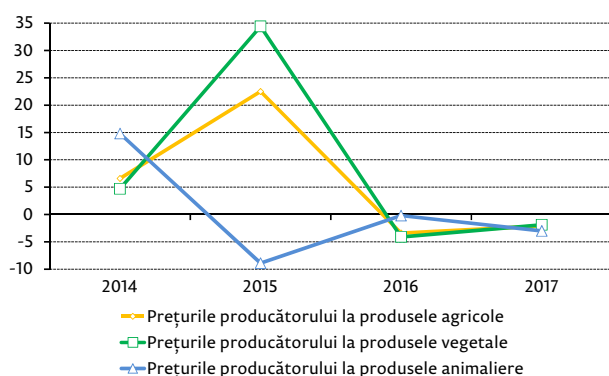

Sursa: BNS

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2017, prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 2.1% în comparație cu cele din anul 2016. Această evoluție a fost determinată de diminuarea prețurilor atât la produsele vegetale (-1.9%), cât și la produsele animaliere (-3.0%) (Graficul 2.31).

Graficul 2.31 Prețurile producătorului la produsele agricole (% față de anul precedent)

Sursa: BNS

prețurilor la „culturile leguminoase pentru boabe” (-23.9%), „legume” (-21.6%), „floarea soarelui” (-12.5%) și „rapită” (-4.8%). În același timp, a fost sesizată o creștere pronunțată a prețurilor la „fructe și pomușoare” (33.6%), dinamică ce poate fi asociată condițiilor meteorologice atipice din primăvara anului 2017 ce au afectat, în principal, aceste categorii de produse.

Prețurile la produsele animaliere au scăzut drept urmare a diminuării prețurilor la carnea de pasare (-14.2%) și a celei de bovine (-4.9%). Totodată, prețul la „carnea de porc” s-a majorat cu 9.1%, fapt determinat de interdicțiile impuse la importul acestui produs, drept urmare a înregistrării focarelor de pestă porcine pe teritoriul Ucrainei. De remarcat că prețul la „ouă”, de asemenea, a consemnat o ușoară majorare (2.1%), iar la cel al „laptei” (0.1%) practic a rămas la nivelul anului 2016.

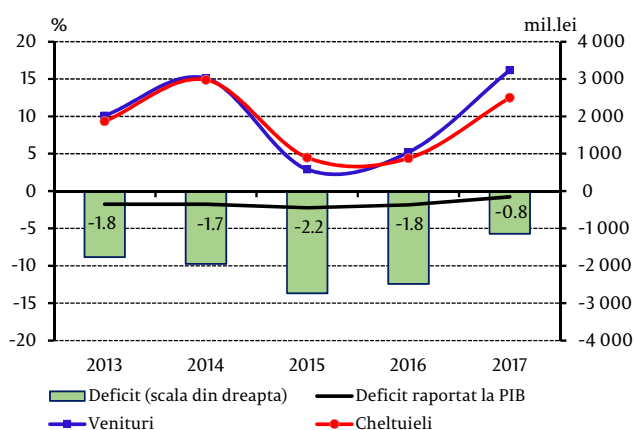
Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost generată, preponderent, de diminuarea

2.3 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului public național

În anul 2017, indicatorii bugetului public național confirmă optimizarea administrării fiscale. Ca rezultat al creșterii veniturilor publice, pe de o parte, și a majorării cheltuielilor publice cu un ritm mai scăzut, pe de altă parte, deficitul bugetar s-a micșorat și a constituit 1 144.7 milioane lei. Conform datelor Ministerului Finanțelor, veniturile bugetului public național au fost acumulate în sumă de 53 379.4 milioane lei, cu 16.2% peste nivelul veniturilor acumulate în anul 2016 (Graficul 2.32). Raportate la PIB, veniturile colectate în anul 2017 au crescut cu 1.6 p.p. față de anul 2016, constituind 35.5%.

Graficul 2.32 Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 64.6% (34 476.0 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au reprezentat 29.1% (15 514.0 milioane lei), iar ponderea altor venituri și granturi au constituit 4.5% (2 380.6 milioane lei) și respectiv 1.9% (1 008.8 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 1 008.8 milioane lei sau cu 26.5% mai puțin față de anul 2016. Raportat la PIB, granturile au constituit 0.7%, cu 0.3 p.p. mai puțin față de anul 2016. Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare

constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

Cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 54 524.1 milioane lei, înregistrând o creștere de 12.5% față de anul 2016 (Graficul 2.32). Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (35.0%), pentru învățământ au fost alocate 17.8%, iar ocrotirii sănătății – 13.3%. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 36.3% sau cu 0.5 p.p. mai mult decât în anul 2016.

De menționat că, pe parcursul anului 2017, din bugetul de stat (BS) au fost efectuate transferuri la bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și bugetele locale (BL), în sumă de 18 086.5 milioane lei (în creștere cu 14.5% față de anul 2016). Partea majoră a mijloacelor transferate de la bugetul de stat au fost alocate bugetelor locale, aproximativ 52.8% din totalul transferurilor, fiind urmate de cele acordate BASS circa 32.8% și FAOAM beneficiind de finanțare mai modestă de 14.3%.

În acest context, în anul 2017, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 1 144.7 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 0.8%, cu 1.0 p.p. sub nivelul anului 2016. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 2 349.3 milioane lei, ceea ce reprezintă 1.6% din PIB (cu 1.0 p.p. mai puțin față de anul 2016), din datorii și împrumuturi interne în sumă de 1 071.3 milioane lei și o contribuție negativă a activelor financiare cu 271.4 milioane lei, ceea ce a constituit minus 0.2% din PIB (în diminuare cu 0.4 p.p. comparativ cu anul 2016). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetului public național, comparativ cu începutul anului s-au majorat cu 2 004.5 milioane lei.

Datoria de stat

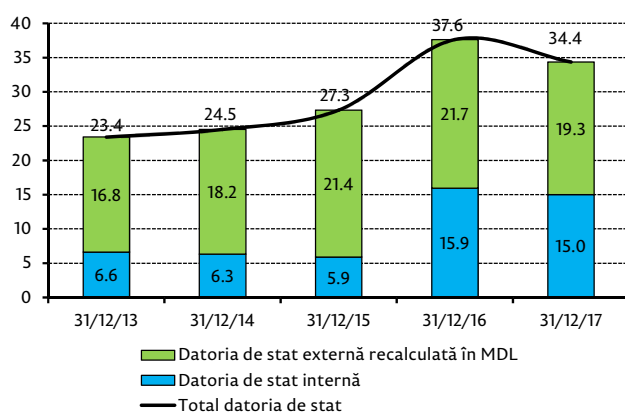
La sfârșitul anului 2017, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 51 660.3 milioane lei, reprezentând 34.4% din PIB. Datoria de stat a crescut, pe parcursul anului 2017, cu 874.5 milioane lei sau cu 1.7%, din contul majorării soldului datoriei de stat interne cu 1 058.9 milioane lei, totodată, soldul datoriei de stat externe s-a diminuat cu

184.4 milioane lei. Ca pondere în PIB, datoria de stat a scăzut, ca urmare a unei evoluții mai accentuate a economiei naționale (Graficul 2.33). Ponderea datoriei de stat interne în PIB s-a redus în 2017 cu 0.9 p.p., iar ponderea datoriei externe recalculată în lei cu 2.3 p.p.

La 31 decembrie 2017, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 56.3% și datoria de stat internă în proporție de 43.7%.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2017, s-a majorat cu 16.1% față de 1 ianuarie 2017 și a constituit 1 700.7 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei moldovenești, s-a micșorat pe parcursul anului de raportare cu 0.6%, în mare parte datorită aprecierii monedei naționale, totalizând 29 081.8 milioane lei.

Graficul 2.33 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

Sursa: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule BNM

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2017, a înregistrat valoarea de 22 578.5 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2016 cu 4.9%. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară cu circa 18.1%. De menționat că în luna octombrie 2017, au fost răscumpărate VMS cu maturitatea de un an, emise la 4 octombrie 2016 pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 50.0 milioane lei. Prin urmare, la finele anului 2017, datoria de stat internă a fost formată din VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (58.9%), VMS emise pe piața primară (32.0%) și VMS convertite (9.1%).

În anul 2017, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 929.0 milioane lei (cu 10.4% mai mult comparativ cu anul

2016). Serviciul datoriei de stat externe a constituit 357.9 milioane lei (cu 25.8% mai mult comparativ cu anul 2016). De menționat că pentru serviciul datoriei de stat interne au fost achitate mijloace bănești în sumă de 1 571.1 milioane lei (cu 7.4% mai mult comparativ cu anul 2016), dintre care: 808.2 milioane lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară, 618.2 milioane lei constituie dobânda aferentă VMS emise în 2016 pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015, în sumă de 13.3 miliarde lei și 144.7 milioane lei pentru plata dobânzii la VMS convertite.

Datoria sectorului public

La situația din 31 decembrie 2017, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851.4 milioane lei sau cu 1.4% comparativ cu sfârșitul anului 2016 și a constituit 58 451.7 milioane lei.

Conform datelor privind PIB operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2017, a constituit 38.9%, înregistrând o diminuare cu 4.9 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2016.

Diminuarea soldului datoriei sectorului public la situația de la finele anului 2017 în comparație cu sfârșitul anului 2016 este condiționată în special de diminuarea soldului datoriei BNM cu 1 320.5 milioane lei. De asemenea, s-a diminuat și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 386.8 milioane lei și datoriei directe a UAT cu 18.6 milioane lei. Totodată, soldul datoriei de stat s-a majorat cu 874.5 milioane lei, continuând să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (88.4%).

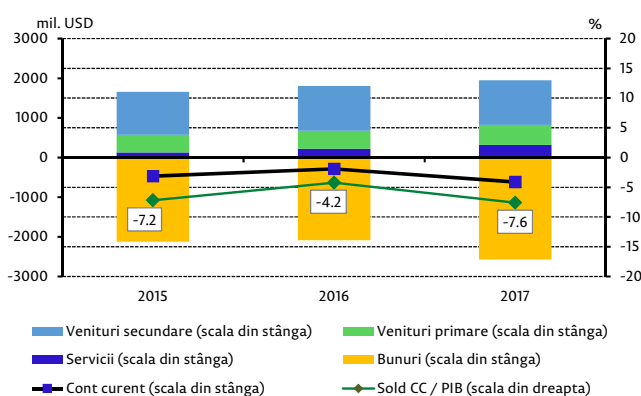
La situația din 31 decembrie 2017, datoria externă a sectorului public a constituit 1 998.8 milioane dolari SUA (echivalentul a 34 179.2 milioane lei) sau 58.5% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 24 272.5 milioane lei (41.5%). Pe parcursul anului 2017 datoria sectorului public s-a diminuat fiind influențată în special de datoria externă a sectorului public, care a înregistrat o evoluție descendentă de 3.8%.

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2017 (date provizorii)

Balanța de plăți¹¹

În anul 2017, soldul **contului curent** al balanței de plăți a Republicii Moldova a înregistrat un deficit de 616.94 milioane dolari SUA, majorându-se de 2.2 ori comparativ cu anul 2016 (Tabelul A.1). Raportat la PIB, acesta a constituit -7.6% (-3.4 p.p. față de 2016) (Graficul 2.34). Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri, al cărui sold negativ s-a majorat cu 23.0%, celelalte componente înregistrând solduri excedentare în creștere.

Graficul 2.34 Contul curent – componente principale

Sursa: BNM

În anul 2017, *exporturile de bunuri și servicii* au totalizat 3 110.43 milioane dolari SUA și s-au majorat cu 19.9% față de anul 2016, fiind influențate pozitiv de cererea din partea principalelor țări-partenerare (atât ale celor din CSI, cât și ale celor din UE), care au înregistrat creșteri economice. Totodată, un impact negativ asupra exporturilor l-a avut aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA și euro, ceea ce a afectat competitivitatea acestora pe piața externă.

Importurile de bunuri și servicii au constituit 5364.14 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 20.2% față de anul 2016. Majorarea importurilor a fost generată, în principal, de

¹¹Comentariii analitice complete privind evoluția conturilor internaționale, precum și indicatorii conturilor internaționale în dinamică pot fi vizualizați <http://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-1-pentru-anul-2017-date-provizorii-materialul>.

creșterea consumului final al gospodăriilor populației, care s-a datorat măririi reale a salariilor și a remiterilor personale. De asemenea, la majorarea importurilor totale a contribuit și reluarea importului de energie electrică din Ucraina.

În anul 2017, volumul **comerțului exterior cu bunuri** (FOB-FOB) a totalizat 6 284.48 milioane dolari SUA, în creștere cu 21.3% față de anul 2016. Deficitul balanței comerciale a constituit 2 569.00 milioane dolari SUA, deteriorându-se cu 23.0% comparativ cu 2016, deoarece importurile au crescut mai mult (+21.8%) decât exporturile (+20.1%).

Raportul dintre soldul deficitar al comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de 31.6%, cu 0.8 p.p. mai mare decât în 2016. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii prin exporturi a constituit 58%.

Pe parcursul anului 2017, volumul fizic al bunurilor atât exportate, cât și importate a crescut față de 2016. Prețurile bunurilor exportate s-au diminuat în prima jumătate a anului 2017 și au crescut în a doua jumătate, în timp ce prețurile bunurilor importate s-au majorat în trimestrele II-IV 2017. Raportul de schimb în comerțul exterior cu bunuri a arătat o înrăutățire ușoară în primele trei trimestre ale anului 2017 și s-a îmbunătățit în trimestrul IV.

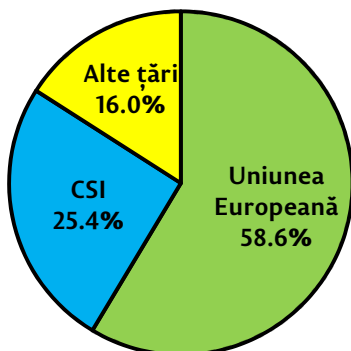
Valoarea **exporturilor de bunuri** (FOB) înregistrate în balanța de plăți a constituit 1 857.74 milioane dolari SUA (+20.1% față de anul 2016)¹².

În anul de raportare, structura geografică a exporturilor de bunuri (fără bunurile după prelucrare și alte ajustări) reflectă faptul că 58.6% au fost direcționate către țările din UE, 25.4% au fost orientate către țările CSI, iar restul de 16.0% din exporturi au fost destinate altor țări (Graficul 2.35). În anul 2017, dinamica exporturilor cu destinația Uniunea Europeană și-au continuat tendința de creștere (+25.3% față de 2016). Această majorare a fost determinată, în special, de creșterea exporturilor către România – cu 21.5%, Germania – cu 37.6% și Polonia – cu 47.0%. O tendință de creștere au înregistrat și exporturile către CSI (+11.9%), care s-a datorat creșterii exporturilor în Rusia – cu 9.3%, Ucraina – cu 31.9% și Belarus – cu 6.3%. Majorarea exporturilor către alte țări (+20.7%) a fost determinată de sporirea exporturilor

¹²Spre deosebire de datele BNS, statistica comerțului exterior cu bunuri publicată de BNM în balanța de plăți conține un șir de ajustări.

către Turcia – de 2.0 ori (ceea ce poate fi atribuit atât creșterii economice a Turciei, cât și intrării în vigoare (de la 01.11.2016) a acordului bilateral de comerț liber), Serbia – de 2.9 ori, China – cu 29.7%.

Graficul 2.35 Exportul de bunuri în anul 2017, structura pe zone geografice (%)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)

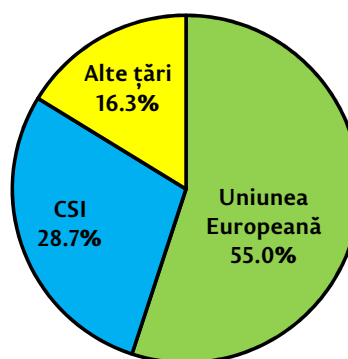
În structura pe categorii a exporturilor, ponderea majoritară de 59.7% a revenit în continuare *produselor agroalimentare*, din care exportul de băuturi alcoolice s-a majorat cu 17.3% față de 2016. De asemenea, au fost exportate *mașini și aparate* (în creștere cu 74.1%, în special datorită majorării de 2.6 ori a exportului de fire, cabluri), *mobiliu* (în creștere cu 13.7%), *produse chimice* (în creștere cu 8.3%), *materiale textile și articole din acestea* (în creștere cu 5.3%) ș.a.

Valoarea **importurilor de bunuri** (FOB) înregistrate în balanța de plăți a constituit 4 426.74 milioane dolari SUA (+21.8% față de anul 2016).

În structura geografică a importurilor (fără bunurile pentru prelucrare și cu alte ajustări, după principiul țării de livrare), ponderea majoritară este deținută de Uniunea Europeană – 55.0%, urmată de țările CSI – 28.7%, iar restul – 16.3% au revenit importurilor din alte țări (Graficul 2.36).

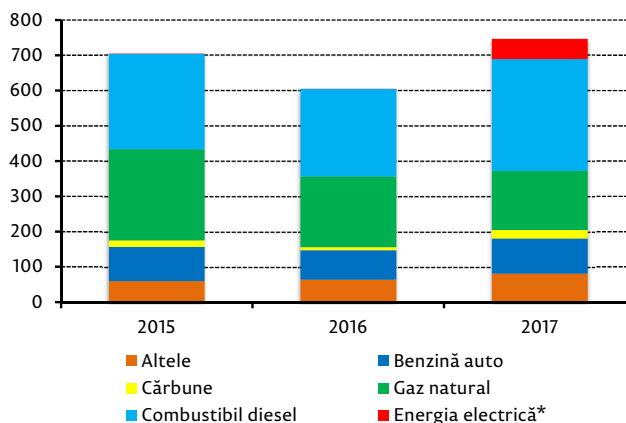
În anul de raportare, principalele categorii de bunuri importate au fost *produsele minerale*, cu o pondere de 17.5% (în creștere cu 22.9%), *produsele agroalimentare* (în creștere cu 16.1% determinată de majorarea importului de zahăr și țigări), *mașinile și aparatele* (în creștere cu 30.6%), *produsele chimice* (în creștere cu 14.0%), *metalele comune și articolele din acestea* (în creștere cu 25.7%), *mijloacele și echipamente de transport* (în

Graficul 2.36 Importul de bunuri în anul 2017, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine.

Graficul 2.37 Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)
* Import net

creștere de 27.0% ca urmare a majorării importului de autoturisme și de tractoare).

Importul de produse energetice și electricitate, în anul 2017, a constituit 746.59 milioane dolari SUA, majorându-se cu 23.5% comparativ cu anul 2016. Aceasta se datorează, în mare parte, reluării importului de *energie electrică* din Ucraina, creșterii importului de *cărbune* de 2.9 ori, precum și al celorlalte produse din grupă: *benzine auto* – cu 20.6%; *combustibil diesel* – cu 28.4%; o diminuare cu 16.5% înregistrând importul de *gaz natural* (în stare gazoasă) (Graficul 2.37).

Majorarea soldului pozitiv al balanței **serviciilor** până la 315.29 milioane dolari SUA s-a datorat creșterii, în raport cu anul 2016, a exporturilor cu 19.7%, în timp ce importurile

de servicii s-au majorat cu 13.2%. Raportul dintre soldul balanței serviciilor și PIB a constituit 3.9%, cu 0.7 p.p. mai mare decât în 2016 (Tabelul A.2).

O creștere semnificativă a fost înregistrată la exporturile de servicii de călătorii (cu 28.2%), în special călătoriile personale (+27.5%), servicii de transport (cu 16.9%) (în legătură cu creșterea volumului comerțului exterior cu bunuri), în particular transportul aerian (+27.9%). De asemenea, s-au majorat considerabil exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime (+27.8%) (ceea ce poate fi atribuit, în mare parte, investițiilor directe noi efectuate în ramura de fabricare a cablajelor și accesoriilor pentru industria de automobile), precum și exporturile de servicii de informatică (cu 55.9%).

Sub aspectul structurii comerțului exterior cu servicii, cea mai semnificativă pondere atât în valoarea încasărilor, cât și cea a plăților pentru servicii în anul 2017 a revenit *serviciilor de transport* – 32.8% și, respectiv, 36.9% din total. *Serviciile de călătorii* au constituit 24.9% și 32.6% în cadrul exportului și, respectiv, importului de servicii. *Serviciile de prelucrare a materiei prime ce aparține altora* au reprezentat 15.1% din exportul total de servicii în anul 2017.

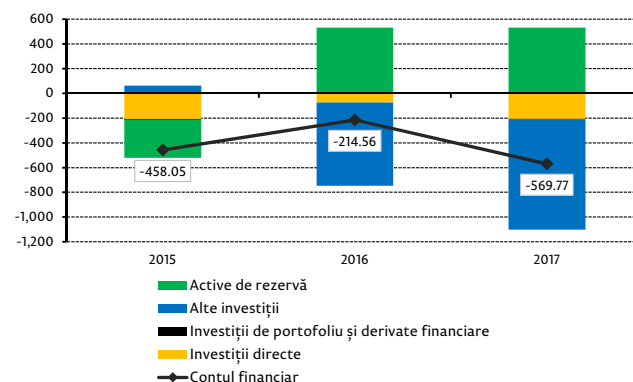
Excedentul **veniturilor primare** a crescut în anul 2017 cu 10.9% față de 2016, până la 510.80 milioane dolari SUA (Tabelul A.3). *Remunerarea salariaților* rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți s-a majorat cu 17.6%, până la nivelul de 839.56 milioane dolari SUA. Efectul acestei majorări însă a fost atenuat de creșterea concomitentă a ieșirilor de *venituri din investiții* (+36.2%), în special a veniturilor sub formă de dividende ce revin investitorilor străini direcți, care s-au majorat de 2.3 ori, totalizând 134.58 milioane dolari SUA. Raportul dintre soldul veniturilor primare și PIB a constituit 6.3%, cu 0.5 p.p. mai puțin comparativ cu anul 2016.

Soldul pozitiv al **veniturilor secundare** a rămas practic neschimbat comparativ cu anul 2016 (+0.2%) și a constituit 1 125.97 milioane dolari SUA. Cu toate că *transferurile personale* primite din exterior de rezidenții moldoveni s-au majorat cu 6.6% și au totalizat 800.10 milioane dolari SUA, volumul asistenței tehnice și al granturilor primite de toate sectoarele în cadrul *cooperării internaționale* s-a diminuat cu 15.3% comparativ cu anul 2016 și a totalizat 183.73 milioane dolari SUA (Tabelul A.4). Raportat la PIB, soldul veniturilor

secundare a constituit 13.8%, cu 2.8 p.p. inferior față de anul 2016.

Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova (indicator suplimentar la balanța de plăți), ce reflectă valoarea *remunerării nete a salariaților* (excluzând cheltuielile de călătorii în străinătate și unele taxe achitate de rezidenți peste hotare), a *transferurilor personale* și a celor de *capital între gospodăriile casnice*, au fost evaluate la 1 559.21 milioane dolari SUA și au constituit 19.2% relativ la PIB (fiind în scădere față de anul 2016 ca raport la PIB, dar în creștere cu 13.2% ca valoare absolută). Majorarea remiterilor personale a fost determinată, preponderent, de creșterea fluxurilor din țările UE (+24.9% față de anul 2016), dar și de sporirea remiterilor primite din alte țări.

Graficul 2.38 Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

Sursa: BNM

Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

Contul de capital a consemnat un sold negativ de 30.41 milioane dolari SUA, determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (44.46 milioane dolari SUA), precum și de intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale (14.05 milioane dolari SUA).

Ca rezultat al tranzacțiilor curente și de capital efectuate de rezidenții Republicii Moldova cu nerezidenții pe parcursul anului 2017, **necesarul net de finanțare** (suma soldurilor conturilor curente și de capital din balanța de plăți) s-a majorat de 2.1 ori față de anul 2016 și a constituit 647.35 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 8.0% în raport cu PIB (4.5% în 2016).

În anul 2017, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 569.77

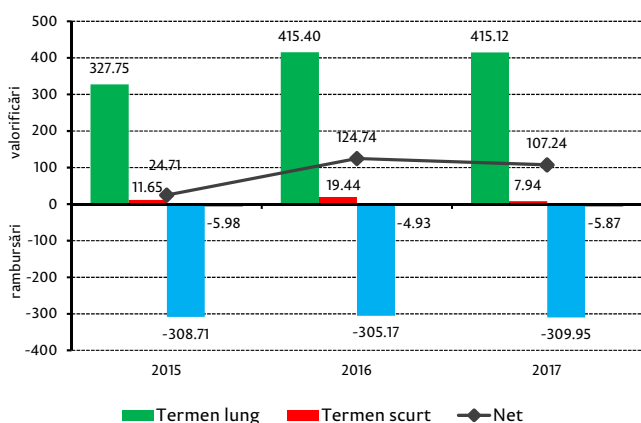
milioane dolari SUA, ca rezultat al majorării nete a pasivelor economiei naționale față de străinătate cu 622.38 milioane dolari SUA ca urmare a tranzacțiilor efective, în timp ce activele financiare externe ale rezidenților au crescut cu 52.61 milioane dolari SUA (Graficul 2.38, tabelul A.5).

Majorarea **activelor** financiare a fost determinată de creșterea cu 531.20 milioane dolari SUA a *activelor oficiale de rezervă* ale BNM și de majorarea netă cu 168.18 milioane dolari SUA a activelor sub formă de *numerar și depozite* ale băncilor licențiate.

Concomitent, s-au redus cu 552.96 milioane dolari SUA activele sub formă de *numerar și depozite* ale populației, precum și activele agenților economici rezidenți din alte sectoare sub formă de *credite comerciale și avansuri* acordate partenerilor comerciali din străinătate, care s-au diminuat cu 92.77 milioane dolari SUA în valoare netă.

Pasivele s-au majorat, în special, ca urmare a primirii de către rezidenți a *creditelor comerciale și a avansurilor* de la partenerii nerezidenți în sumă netă de 288.92 milioane dolari SUA.

Graficul 2.39 Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive), valorificări și rambursări pe scadențe (milioane USD)

Sursa: BNM

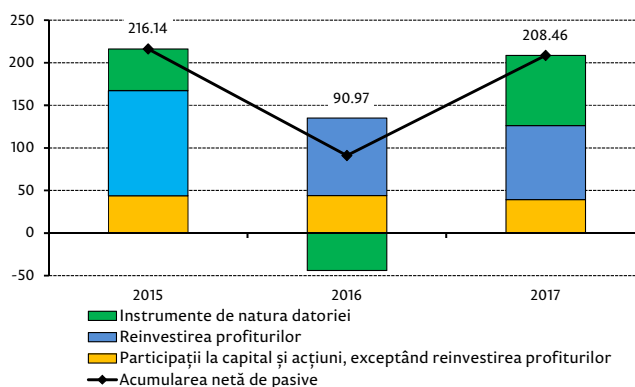
Pasivele sub formă de *împrumuturi* externe au înregistrat trageri nete în valoare de 107.24 milioane dolari SUA (trageri – 423.06 milioane dolari SUA, din care pe termen lung – 415.12 milioane dolari SUA și pe termen scurt – 7.94 milioane dolari SUA; rambursări – 315.82 milioane dolari SUA, din care de împrumuturi pe termen lung – 309.95 milioane dolari SUA și pe termen scurt – 5.87 milioane dolari SUA) (Graficul 2.39, tabelul A.6).

De finanțare externă au beneficiat: administrația publică, inclusiv cea locală –

200.97 milioane dolari SUA, urmată de sectorul societăților nefinanciare, gospodăriilor populației și instituțiilor fără scop lucrativ cu trageri în valoare de 89.22 milioane dolari SUA, alte societăți financiare – 68.22 milioane dolari SUA și băncile licențiate – 47.38 milioane dolari SUA, BNM – 17.27 milioane dolari SUA.

Creditori ai administrației publice, inclusiv ai administrației locale, în anul 2017 au fost: Guvernul României – 100.90 milioane dolari SUA, Fondul Monetar Internațional – 26.47 milioane dolari SUA, Asociația Internațională de Dezvoltare – 20.70 milioane dolari SUA, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 19.43 milioane dolari SUA, Banca Europeană de Investiții – 17.51 milioane dolari SUA, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 9.53 milioane dolari SUA, Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă – 3.33 milioane dolari SUA, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 2.90 milioane dolari SUA și Guvernul Poloniei – 0.21 milioane dolari SUA.

Graficul 2.40 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2017, rambursările de împrumuturi externe au următoarea repartitie pe sectoare instituționale: societățile nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ – 99.08 milioane dolari SUA, administrația publică – 74.58 milioane dolari SUA (din care 26.31 milioane dolari SUA – la creditele și împrumuturile de la FMI), BNM – 61.54 milioane dolari SUA (credite și împrumuturi de la FMI), alte societăți financiare – 53.56 milioane dolari SUA, societățile care acceptă depozite – 27.06 milioane dolari SUA.

De asemenea, pasivele au crescut datorită majorării nete a angajamentelor sub formă de *investiții directe* cu 208.46 milioane dolari SUA (intrările nete aproximativ dublându-se față de 2016) (Graficul 2.40).

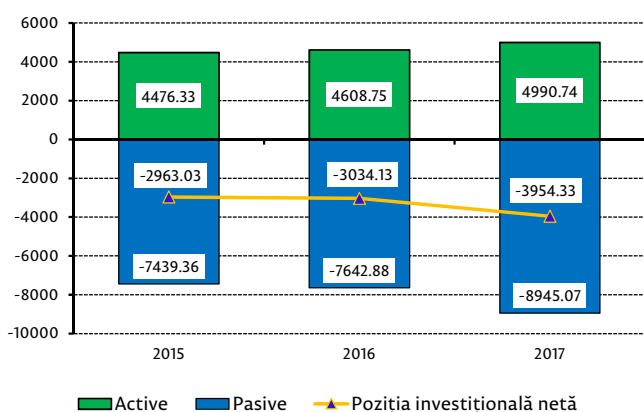
Majorarea intrărilor nete de investiții străine directe (ISD) s-a datorat nu atât înființării de întreprinderi noi (participațiile noi în capitalul întreprinderilor din Republica Moldova în valoare netă au constituit 39.23 milioane dolari SUA), cât reinvestiriile profiturilor de către întreprinderile existente (86.81 milioane dolari SUA), precum și acumulării nete de datorii față de investitorii străini direcți ca rezultat al creditării intragrup (82.42 milioane dolari SUA) (în anul 2016 au fost înregistrate rambursări nete de datorii).

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2017 intrări nete în valoare de 1 milion dolari SUA, determinate de scăderea activelor financiare externe sub formă de instrumente de natura datoriei ale băncilor licențiate, iar *derivatele financiare* au înregistrat intrări nete în valoare de 0.43 milioane dolari SUA, ca rezultat al tranzacționării swap-urilor valutare de către băncile licențiate cu băncile nerezidente.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2017

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2017, și-a continuat tendința din perioadele precedente, înregistrând un sold net debitor de 3 954.33 milioane dolari SUA, ce s-a deteriorat cu 30.3% față de finele anului 2016 (Tabelul A.7, graficul 2.41). Față de sfârșitul anului 2016, stocul activelor financiare a crescut cu 8.3%, iar cel al pasivelor financiare – cu 17.0%.

Graficul 2.41 Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

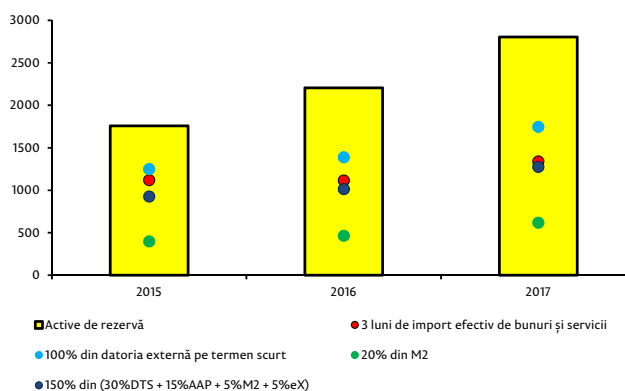
Sursa: BNM

Evoluția soldului debitor al poziției investiționale internaționale, pe parcursul anului 2017, a fost determinată de fluctuația

ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (-484.95 milioane dolari SUA), de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții (-569.77 milioane dolari SUA), de schimbările de preț ale instrumentelor financiare (-63.43 milioane dolari SUA), în timp ce alte schimbări (197.95 milioane dolari SUA) au influențat soldul debitor al poziției în sensul diminuării. Toate schimbările menționate au rezultat într-o deteriorare totală a poziției la finele anului 2017 cu 920.20 milioane dolari SUA.

Ponderea cea mai mare în stocul de *active financiare* externe le-a revenit în continuare *activelor de rezervă* (56.2%). Pe parcursul anului 2017, stocul activelor oficiale de rezervă s-a majorat cu 27.1% comparativ cu stocul de la începutul anului, constituind 2 803.26 milioane dolari SUA la 31.12.2017, astfel restabilindu-se la nivelul până la criză (2013).

Graficul 2.42 Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AAP – alte angajamente de portofoliu, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii.

Stocul activelor oficiale de rezervă a fost influențat de fluxul net din balanța de plăți (531.20 milioane dolari SUA, calculat la rata de schimb zilnică), de fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (67.67 milioane dolari SUA) și de modificările de preț ale titlurilor de valoare și ale aurului monetar (-1.54 milioane dolari SUA).

Volumul activelor oficiale de rezervă corespunde tuturor criteriilor de suficiență:

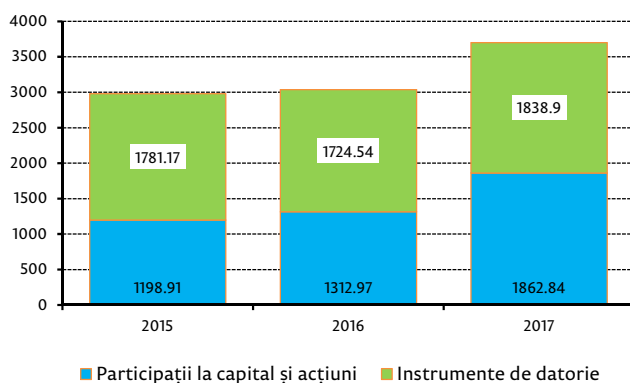
- acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 6.3 luni de import efectiv);
- acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 160.4%);

- acoperirea a 20% din masa monetară M2 (au acoperit 90.5%);
- acoperirea a 100-150% din suma: 30% din datoria pe termen scurt + 15% din alte angajamente de portofoliu + 5% din M2 + 5% din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 331.7%) (Graficul 2.42).

În structura *pasivelor externe*, alte investiții continuă să dețină ponderea majoră (57.4%), urmate de investițiile directe cu o pondere de 41.4%.

Stocul total de pasive sub formă de *investiții directe* acumulat la sfârșitul anului 2017 a fost evaluat la 3 701.74 milioane dolari SUA (în creștere cu 21.9%), ponderea participațiilor la capital și a acțiunilor (inclusiv profiturile reinvestite) constituind 50.3%, iar cea a instrumentelor de datorie – 49.7% (Graficul 2.43). Componenta instrumentelor de datorie este mixtă, 1 132.17 milioane dolari SUA reprezintă stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți, 137.06 milioane dolari SUA sunt angajamente sub formă de credite comerciale față de investitorii străini direcți și 569.67 milioane dolari SUA este stocul altor datorii față de investitorii străini direcți.

Graficul 2.43 Investițiile directe, pasive, componentele de bază, stoc* la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

*Stocuri calculate conform valorii de bilanț

Principalele activități economice care au atras investiții străine sunt: activitățile financiare și de asigurări (26.1% din stocul de investiții directe sub formă de capital propriu) și industria prelucrătoare (25.3%).

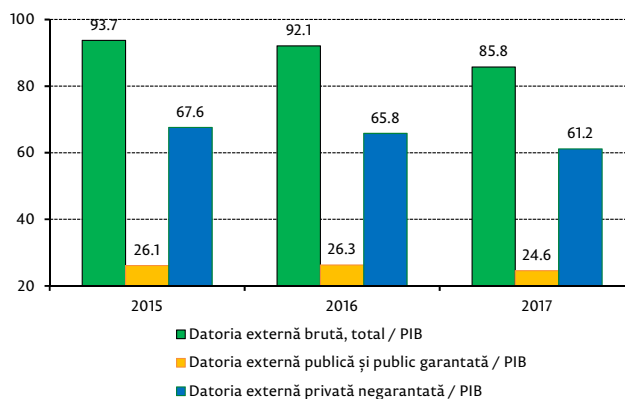
Datoria externă a Republicii Moldova la 31 decembrie 2017

Datoria externă brută a Republicii Moldova s-a majorat față de începutul anului cu 11.8% și

la 31.12.2017 a înregistrat 6 973.70 milioane dolari SUA (Tabelul A.8).

Raportul dintre datoria externă brută și PIB a constituit 85.8%, diminuându-se cu 6.3 p.p. față de anul 2016 (Graficul 2.44).

Graficul 2.44 Raportul dintre datoria externă și PIB (%)

Sursa: BNM

Datoria externă publică și public garantată a atins nivelul de 1 999.63 milioane dolari SUA (28.7% din total), majorându-se cu 12.4% față de 31.12.2016, iar cea *privată negarantată* – 4 974.07 milioane dolari SUA (71.3% din total), crescând cu 11.6%.

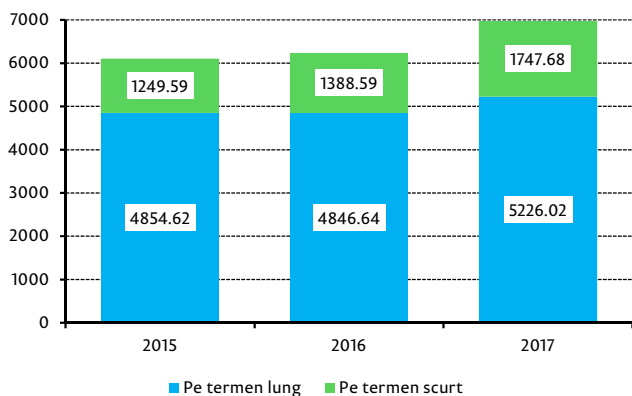
Din punctul de vedere al structurii pe sectoare instituționale, cea mai mare parte din datoria externă, conform situației din 31.12.2017, a revenit *societăților nefinanciare* – 36.6% din stocul total, urmate de *creditarea intragrup* în cadrul investițiilor directe (inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale) – 26.4%, *administrația publică* – 24.7%, *băncile licențiate* – 6.3%, *BNM* – 3.8%, *alte societăți financiare* – 1.8%, *gospodăriile populației* – 0.4%.

La 31.12.2017, datoria de stat directă față de *creditorii multilaterali* a constituit 1 345.81 milioane dolari SUA, în creștere cu 10.8% față de 31.12.2016. Ponderea majoră în stocul datoriei de stat față de creditorii multilaterali au deținut-o: Asociația Internațională de Dezvoltare – 45.4%, Fondul Monetar Internațional – 22.0%, Banca Europeană de Investiții – 14.0%, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 6.3%, Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă – 4.9%, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 4.9%, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 2.5%. Angajamentele față de *creditorii bilaterali* au constituit 354.86 milioane USD, în creștere față de 31.12.2015 cu 41.7%. În structura datoriei de stat față de creditorii bilaterali, de menționat ponderea de

48.3% a României, 16.4% – a Japoniei, 13.1% – a Rusiei, 9.3% – a SUA.

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (scadența originală), cea mai mare parte a stocului datoriei externe brute îi revine *datoriei pe termen lung* (74.9%). La 31.12.2017, datoria externă *pe termen lung* a însumat 5 226.02 milioane dolari SUA (+7.8% față de 31.12.2016) (Graficul 2.45).

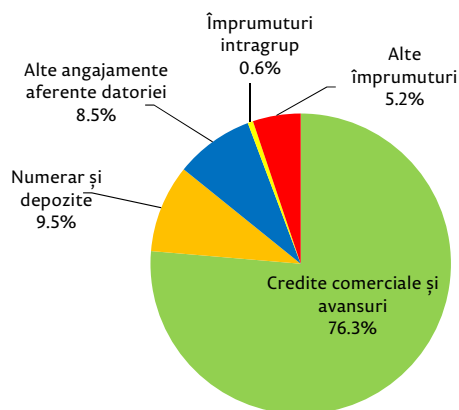
Graficul 2.45 Structura datoriei externe pe scadențe, la sfârșitul perioadei (milioane USD)

Sursa: BNM

Totuși în anul 2017 s-a remarcat o creștere accentuată a *datoriei externe pe termen scurt* (+25.9% față de 31.12.2016). Această creștere a fost generată de majorarea angajamentelor externe sub formă de credite comerciale și avansuri, care impun o povară financiară relativ mai mică (comparativ cu împrumuturile), deoarece urmează să fie stinse parțial (partea de avansuri primite) prin livrări de bunuri/prestări de servicii.

Graficul 2.46 Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2017

Sursa: BNM

Astfel, datoria externă *pe termen scurt* s-a cifrat la 1 747.68 milioane dolari SUA și a cuprins: *credite comerciale și avansuri*

(constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri, atât pentru bunuri, cât și pentru servicii) – 76.3%, *depozitele bancare* (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 9.5%, *alte angajamente* aferente datoriei – 8.5%, *împrumuturi intragrup* – 0.6%, *alte împrumuturi pe termen scurt* – 5.2% (Graficul 2.46).

BNM a acumulat suficiente active de rezervă pentru acoperirea integrală a datoriei externe pe termen scurt. Gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt cu activele oficiale de rezervă a constituit 160.4%, în creștere cu 1.5 p.p. față de sfârșitul anului 2016.

Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2017, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a totalizat 15 354.6 milioane lei și era constituită din: Obligațiuni de stat (OS) emise și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 – 13 291.2 milioane lei. Bonuri de trezorerie (BT) obținute în portofoliul BNM în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la Banca Națională și reemisiunilor ulterioare – 2 063.4 milioane lei.

OS au fost emise cu rata dobânzii (cuponului) de 1.4 la sută anual pentru scadențele 2-9 ani și 5.3 la sută anual pentru scadențele de 10-25 ani.

BT obținute în portofoliul propriu al BNM ca rezultat al reemisiunilor efectuate pe parcursul anului 2017 au avut, de regulă, scadența de 91 zile și rata dobânzii cuprinsă în intervalul de 5.16-7.69 la sută anual. Rata medie ponderată a dobânzii la BT deținute în portofoliu la finele anului 2017 a înregistrat 5.82 la sută anual față de 7.27 la sută anual în 2016.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

În anul 2017, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite la termen în lei moldovenești cu scadența de la 38 zile până la 730 zile, în volum total de 554.9 milioane lei.

Comparativ cu anul 2016, suma depozitelor plasate la Banca Națională s-a majorat semnificativ, de peste 9 ori.

De menționat că, în luna martie 2017, au fost modificate condițiile de plasare a depozitelor la termen acceptate de la Ministerul Finanțelor. Astfel, depozitele sunt acceptate atât în scopul gestionării resurselor contului unic trezorerial, cât și în scopul formării rezervei de lichiditate necesare pentru a reduce riscul de refinanțare a datoriei de stat sau în scopul contribuirii la realizarea politicii monetare, cu aplicarea ratei medii ponderate aferente valorilor mobiliare de stat pe scadența respectivă plasate la ultima licitație.

La 31 decembrie 2017, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor s-a cifrat la 508.9 milioane lei, fiind constituit exclusiv din depozite pentru formarea rezervei de lichiditate. Rata medie ponderată la depozitele în sold a înregistrat 7.56 la sută anual, iar termenul mediu ponderat – 613 de zile.

Colaborarea BNM în sectorul public

Pe parcursul anului 2017, BNM a colaborat cu Guvernul Republicii Moldova în procesul de implementare a unui șir de politici publice pentru bunăstarea cetățenilor din Republica Moldova.

În acest sens, merită a fi remarcat aportul BNM la implementarea unui șir de documente de importanță majoră pentru țară, printre care Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității, Strategia națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, Strategia în domeniul protecției consumatorilor pentru perioada 2013-2020, Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020, Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2013-2017, Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național 2016-2020 și altele.

Totodată, Banca Națională a Moldovei contribuie în mod constant la realizarea angajamentelor asumate de către autoritățile Republicii Moldova în fața partenerilor internaționali de dezvoltare, care vizează domeniul de competență al BNM, fiind implicată în mod direct în atingerea obiectivelor trasate în Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, îndeplinirea angajamentelor conexe Memorandumurilor cu privire la politicile economice și financiare (MPEF, MSPEF) agreeat cu FMI, contribuind la implementarea reformelor structurale, conform acțiunilor din Memorandumul de înțelegere între Republica Moldova și Uniunea Europeană aferent asistenței macrofinanciare destinate Republicii Moldova.

Capitolul 3

Politica Monetară a Băncii Naționale a Moldovei

3.1 Obiectivul politicii monetare

În conformitate cu prevederile Legii nr.548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2017, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobate de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta inflației, măsurată prin indicii prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivelul de 5.0% cu o posibilă deviere de ± 1.5 p.p.

Cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile incertitudinilor și provocărilor din anul 2017 și în scopul atenuării presiunilor dezinflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat o politică monetară stimulative în comparație cu anul 2016. Totodată, conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor atât interne, cât și externe, cu accentuarea treptată a riscurilor inflaționiste.

Astfel, pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri de calibrare graduală a politicii monetare cu scopul de a stimula economia națională prin asigurarea condițiilor favorabile susținerii creditării. Aceste măsuri au scopul de a impulsiona cererea internă alături de adaptarea în continuare a mediului economic intern la volatilități și incertitudini din mediul extern. În acest context, membrii Comitetului executiv al BNM au decis să micșoreze rata dobânzii de politică monetară, pe parcursul anului 2017, cu 2.5 p.p., de la 9.0 la 6.5% anual.

Deciziile respective au avut drept scop atenuarea anticipațiilor dezinflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de

menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 p.p. de la ținta de 5.0% pentru perioadele ulterioare.

3.2 Deciziile de politică monetară

Activizarea procesului inflaționist la începutul anului 2017 a fost confirmată de prognozele Băncii Naționale, conform cărora rata anuală a inflației a avut o traiectorie ascendentă peste limitele coridorului de variație de ± 1.5 p.p. de la ținta inflației până în trimestrul III 2017. Ulterior, rata inflației a preluat un trend descendent și s-a plasat în limitele coridorului inflației-țintă, ca urmare a presiunilor dezinflaționiste.

Deciziile Comitetului executiv al BNM, din lunile ianuarie-mai 2017, de a menține rata de bază la nivelul de 9.0% anual, au luat în considerare prognozele evoluției inflației, deciziile de politică monetară anterioare și viteza de propagare a efectelor acestor decizii în economie.

În luna iunie 2017, dinamica indicatorilor macroeconomici a conturat premise de temperare a activității economice și o diminuare a presiunilor inflaționiste pe termen mediu în concordanță cu prognozele Băncii Naționale a Moldovei. Aceasta, în combinație cu aprecierea în termeni reali a monedei naționale a motivat membrii Comitetului executiv al BNM să diminueze rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară cu 1.0 p.p., de la 9.0 până la 8.0% anual.

Ulterior, în perioada august-decembrie 2017, deciziile BNM au avut scop de promovare a unei politici monetare stimulative graduale. În acest sens, BNM a micșorat rata dobânzii de politică monetară de trei ori, cu câte 0.5 p.p., până la nivelul de 6.5% anual.

Până la sfârșitul anului 2017, rata de bază a fost menținută la același nivel de 6.5%, deciziile Comitetului executiv al BNM au fost luate pe baza faptului că măsurile de politică monetară adoptate de BNM de la începutul anului încă urmează să se propage prin diferite canale de transmisie în economia națională, inclusiv prin influențarea ratelor dobânzilor la

creditele și depozitele în moneda națională, astfel, exercitând în continuare efecte asupra evoluției inflației.

De menționat că, în scopul sterilizării și dirijării adecvate a surplusului de lichiditate format pe parcursul anului 2017 și ameliorării mecanismului de transmisie a deciziilor de politică monetară, în contextul asigurării unui ansamblu adecvat al condițiilor monetare menit să realizeze convergența ratei inflației către obiectivul stabilit pe termen mediu, Banca Națională a Moldovei a majorat treptat norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă cu 5.0 p.p. până la nivelul de 40.0%. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută la nivelul de 14.0% pe tot parcursul anului 2017.

3.3 Realizarea politicii monetare pe parcursul anului 2017

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor obligatorii au continuat să joace un rol-cheie în implementarea politicii monetare. Operațiunile de piață monetară au fost derulate la inițiativa BNM, rata dobânzii atașată acestora fiind cea de politică monetară, facilitățile permanente au fost utilizate la discreția băncilor. Totodată, BNM a alimentat caracterul restrictiv al mecanismului rezervelor obligatorii, prin majorarea cu 5.0 p.p. a normei rezervelor obligatorii aferente pasivelor în lei ale băncilor, menținând-o pe cea aferentă rezervelor obligatorii aplicabile pasivelor în valută ale băncilor la nivelul anului anterior.

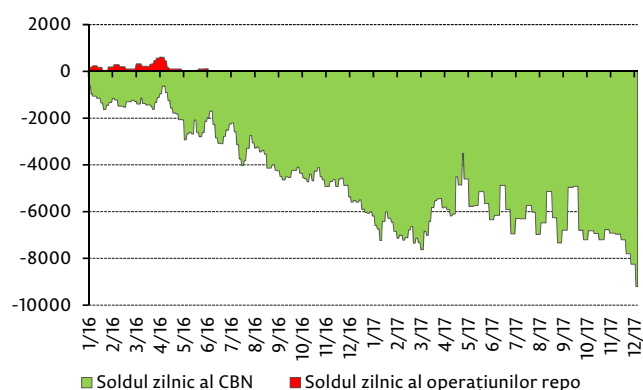
Operațiunile de piață monetară

Excesul de lichiditate din sistemul bancar atestat la finele anului 2016 s-a accentuat în 2017, inclusiv ca urmare a intervențiilor pe piața valutară (cumpărări de valută) în volum de 433.8 milioane dolari SUA (7.8 miliarde lei), și a necesitat sporirea efortului de sterilizare al băncii centrale, volumul acestor operațiuni majorându-se sensibil comparativ cu anul precedent (Graficul 3.1).

Emiterea de certificate ale BNM

BNM a desfășurat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență bisăptămânală în primele patru luni ale anului și săptămânală de la începutul lunii mai. Pe ansamblul anului 2017, rata medie

Graficul 3.1 Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

ponderată a CBN plasate s-a cifrat la 8.11% anual, față de 11.55% în anul precedent.

Reflectând majorarea semnificativă a valorii pozitive a lichidității nete a băncilor, volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate s-a dublat comparativ cu anul 2016, situație consemnată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a majorat de la 2 959.0 milioane lei, nivel înregistrat în anul 2016, la 6 358.1 milioane lei în 2017. Soldul zilnic al plasamentelor CBN a evoluat, de regulă, după un tipar caracterizat prin scăderi ale acestuia la sfârșitul perioadei de menținere a rezervelor obligatorii, alternate de reveniri la niveluri mai înalte la începutul perioadei următoare. Soldul zilnic al CBN a înregistrat valoarea minimă de 3 502.9 milioane lei la începutul lunii mai, ca urmare a majorării normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă și a reducerii frecvenței de derulare a licitațiilor de plasare a CBN începând cu această lună. Valoarea maximă de 9 207.2 milioane lei a fost consemnată la finele anului, ca urmare a procurărilor mai consistente de valută efectuate de BNM în perioada august-octombrie 2017.

Activitatea de creditare

Datoria creditoare a băncilor licențiate față de BNM, la situația din 31 decembrie 2017, a constituit 0.1 milioane lei, fiind reprezentată integral din creditele acordate băncilor în anii 1992-2002 pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (CCL). Comparativ cu finele anului 2016, soldul creditelor acordate băncilor s-a diminuat cu 0.3 milioane lei.

Ca rezultat al evaluării portofoliului de credite efectuate în luna decembrie 2017 nu au fost formate reduceri pentru pierderi la credite.

Facilitățile permanente

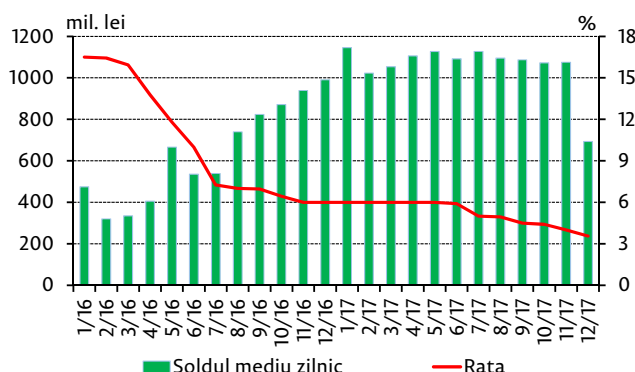
Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de Banca Națională a oferit băncilor un plus de flexibilitate în gestionarea eficientă a lichidităților proprii.

Pe parcursul anului 2017, ratele de dobândă la facilitățile permanente s-au înscris pe o traiectorie descrescândă, rata la depozitele overnight s-a redus de la 6.00% anual la începutul anului până la 3.50% anual la finele anului, iar rata la creditele overnight – de la 12.00% anual până la 9.50% anual.

Facilitatea de depozit overnight

Băncile au recurs la facilitatea de depozit overnight cu precădere la finele perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii. Frecvența apelurilor la facilitatea de depozit a fost, în linii mari, aceeași pe toată durata perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii în lei moldovenești. Astfel, soldul mediu anual de 1 058.0 milioane lei a fost cu 420.1 milioane lei sau 65.9% peste nivelul anului 2016. Sumele plasate overnight la BNM au fost ne semnificative la începutul perioadei, crescând ulterior, pe măsură ce băncile își îndeplineau obligația de menținere a rezervelor obligatorii. Soldul mediu lunar al depozitelor overnight ale băncilor a înregistrat în lunile ianuarie-noiembrie valori de peste 1 miliard lei, iar în luna decembrie acesta a scăzut până la 693.1 milioane lei (Graficul 3.2), ca urmare a schimbării strategiei de gestionare a lichidităților de către una dintre bănci.

Graficul 3.2 Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

Sursa: BNM

Facilitatea de credit overnight

Excesul de lichiditate urmărit în sistemul bancar, ca și în anul 2016, a diminuat necesitatea băncilor de a recurge la facilitatea de credit.

În anul 2017, facilitatea de credit overnight a fost solicitată, în special, la finele perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii doar în lunile aprilie și decembrie de către un număr restrâns de bănci care nu reușeau să se conformeze cerințelor stabilite prin regimul rezervelor obligatorii.

Totuși, suma totală a creditelor overnight acordate de BNM pe parcursul anului 2017 a fost mai mare față de anul precedent, constituind 357 milioane lei față de 141.1 milioane lei în anul 2016.

Rezervele obligatorii

Mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să îndeplinească funcțiile de dirijare și management al lichidității în sistemul bancar.

Pe parcursul anului 2017, pe fondul persistenței excesului de lichiditate în lei al sectorului bancar și al potențialelor riscuri proinflaționiste pe care acesta le generează, BNM a majorat norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă cu 5.0 p.p., în două trepte, după cum urmează:

- până la 37% din baza de calcul pentru perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 aprilie 2017 – 7 mai 2017;
- până la 40% din baza de calcul începând cu perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 mai 2017 – 7 iunie 2017.

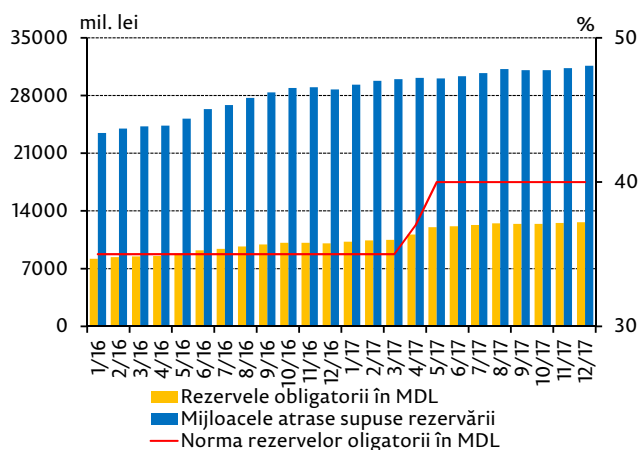
În aceste condiții, dar și datorită sporirii mijloacelor atrase de bănci (Graficul 3.3), rezervele obligatorii în MDL menținute în perioada 8 decembrie 2017 – 7 ianuarie 2018 s-au cifrat la 12 638.6 milioane lei, cu 25.6% superioare celor menținute la finele anului precedent (perioada 8 decembrie 2016 – 7 ianuarie 2017).

Totodată, pe parcursul ultimilor șase ani, BNM nu a operat modificări la norma rezervelor obligatorii în valută (dolari SUA și euro), menținând-o la nivelul de 14.0% din baza de calcul.

La situația din 31 decembrie 2017, rezervele obligatorii în valută menținute de bănci la Banca Națională au constituit 70.7 milioane dolari SUA și 118.5 milioane EUR (Graficul 3.4), înregistrând o creștere de 15.3% și 12.3%, respectiv, în raport cu sfârșitul anului 2016.

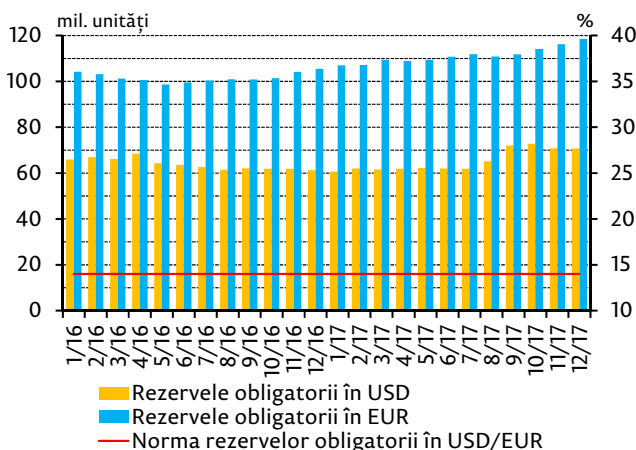
În concordanță cu art.17(3) din *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pentru cota rezervelor obligatorii ce depășesc 5.0% din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve, Banca Națională a plătit băncilor dobânzi în sumă de 534.3 milioane lei, cu 33.0% mai puțin decât în anul 2016. Cheltuielile BNM aferente rezervelor obligatorii s-au redus ca urmare a măsurilor BNM de relaxare a politicii monetare prin rata de bază. În acest sens, pe parcursul anului 2017, rata dobânzii la care au fost remunerate rezervele obligatorii în lei moldovenești (rata medie la facilitatea de depozit overnight) a scăzut de la 6.0% anual până la 3.56% anual.

Graficul 3.3 Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii

Sursa: BNM

Graficul 3.4 Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro

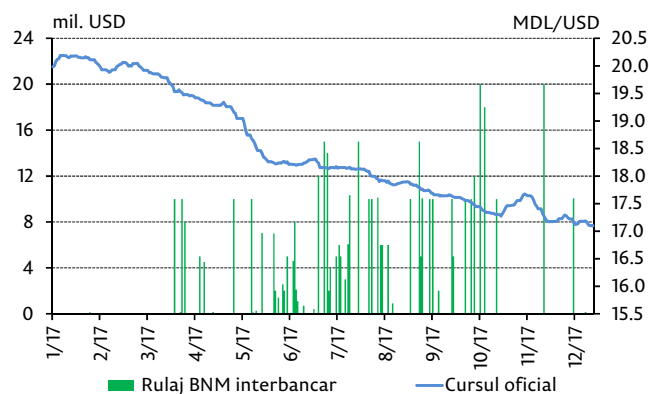
Sursa: BNM

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2017, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă doar în calitate de cumpărător de valută, pentru a consolida activele oficiale de rezervă, în condițiile în care pe piață intrabancară s-a înregistrat un surplus semnificativ de valută.

Pe parcursul perioadei de raportare, volumul tranzacțiilor nete ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești la data valutei a constituit 436.31 milioane dolari SUA, inclusiv conversii valutare, sub formă de cumpărări, cu instituțiile Băncii Mondiale în sumă de 2.54 milioane dolari SUA (Graficul 3.5).

Graficul 3.5 Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2017

Sursa: BNM

3.4 Condițiile monetare și valutare

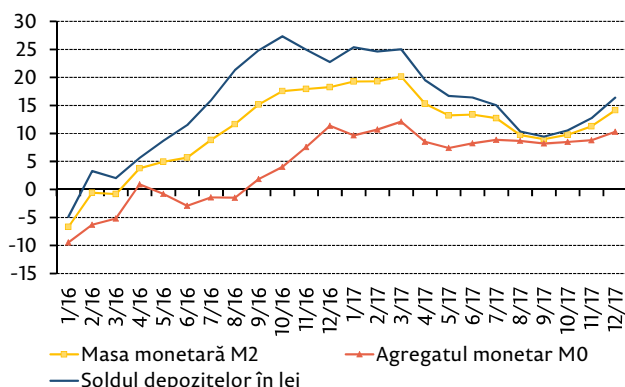
Dinamica indicatorilor monetari

Pe parcursul anului 2017, indicatorii monetari s-au menținut pe un trend pozitiv. Astfel, ritmul mediu de creștere a masei monetare în sens larg a constituit 8.7% în termeni anuali. Comportamentul tuturor agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

Masa monetară

În ianuarie-decembrie 2017, masa monetară (M2¹³) a crescut cu 14.1%, fiind cu 4.1 p.p. sub nivelul creșterii anuale din 2016 (Graficul 3.6). Începând cu trimestrul II 2017, agregatul monetar M2 și-a temperat ritmul anual de creștere, iar în trimestrul IV a urmat un trend ascendent. Ambele componente ale masei monetare M2 au înregistrat evoluții pozitive. Astfel, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2016 cu 16.4% sau cu 4 783.4 milioane lei și, respectiv, cu 10.3% sau cu 1 778.3 milioane lei.

Graficul 3.6 Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

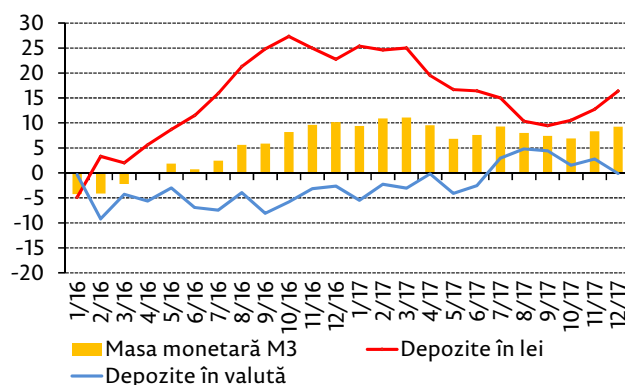
Sursa: BNM

Evoluția depozitelor în lei s-a caracterizat printr-o temperare treptată a ritmului de creștere, atingând un minim de 9.4% la finele trimestrului III, în ultimul trimestru atestându-se o inversare a trendului descendent. Pe durata întregului an, banii în circulație au avut o evoluție uniformă, ritmul de creștere fiind cu 1.1 p.p. inferior celui din 2016.

¹³Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei moldovenești și instrumentele pieței monetare.

În același timp, masa monetară (M3¹⁴) a înregistrat o creștere anuală de 9.3%, ritmul de creștere fiind mai mic față de 2016 cu 0.9 p.p. (Graficul 3.7).

Graficul 3.7 Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

La sfârșitul anului 2017, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit -0.1%. Depozitele la termen în valută recalculate în lei s-au diminuat cu 276.7 milioane lei sau cu 1.7% anual, pe când cele la vedere au crescut cu 263.0 milioane lei sau 3.3%.

La sfârșitul anului 2017, ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 58.5%, iar ponderea depozitelor în valută – 41.5%, modificându-se pe parcursul anului de referință cu 3.8 p.p. în favoarea depozitelor în lei moldovenești.

În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei la finele lunii decembrie 2017 a constituit 54.2%, fiind în descreștere cu 8.7 p.p. față de finele lunii decembrie 2016.

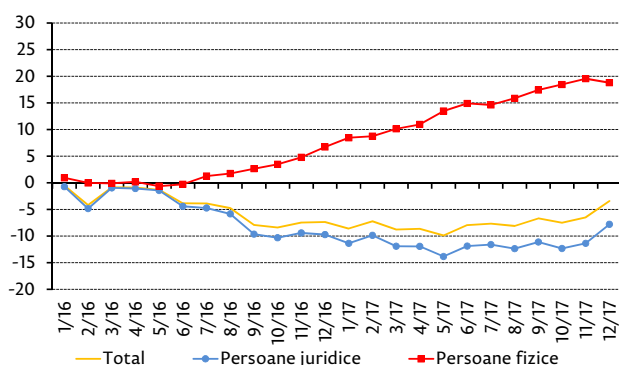
Piața creditelor

În anul de raportare, ritmul de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie de către băncile licențiate a înregistrat dinamici anuale negative. Această evoluție a fost influențată de dinamica negativă a soldului creditelor acordate persoanelor juridice, ponderea acestor credite constituind circa 79.9%. La sfârșitul anului 2017, soldul creditelor acordate în economie și-a atenuat declinul față de decembrie 2016 (-3.4% față de -7.4%). Soldul creditelor acordate persoanelor juridice a consemnat un

¹⁴Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută ale rezidenților exprimate în lei moldovenești.

ritm de descreștere de 7.8%, superior celui de la finele anului 2016 cu 1.9 p.p. Această dinamică a fost marcată atât de reducerea componentei în moneda națională cu 8.2%, cât și de reducerea componentei în valută recalculată în moneda națională cu 7.4%. De menționat că, rata de creștere a soldului creditelor acordate persoanelor fizice a fost pozitivă pe tot parcursul anului, ca efect al revigorării atât a creditelor de consum, cât și a creditelor pentru imobil (Graficul 3.8).

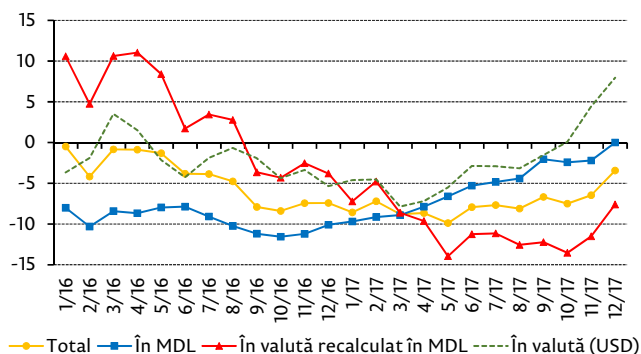
Graficul 3.8 Soldul creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Nota: Datele nu includ băncile în proces de lichidare.

Graficul 3.9 Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

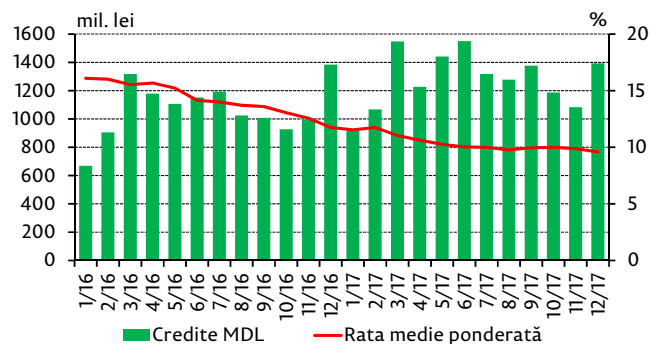

Sursa: BNM

Pe segmentul monedei naționale, pe parcursul anului 2017, ritmul anual de creștere și-a atenuat declinul, astfel încât soldul total al creditelor acordate în economie, la sfârșitul lunii decembrie 2017, nu a suferit schimbări față de cel de la sfârșitul lunii decembrie 2016 (Graficul 3.9). Ritmul de creștere anual negativ al soldului total al creditelor acordate în economie s-a datorat evoluției creditelor în valută recalculat în lei, ca efect al aprecierii monedei naționale față de principalele valute

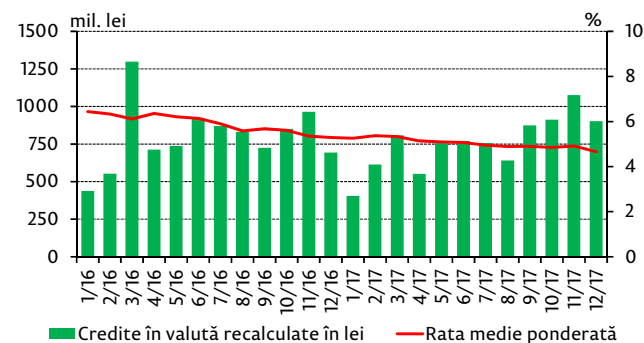
de referință. De menționat că volumul creditelor acordate în valută exprimate în USD a continuat să avanseze și a atins ritmuri anuale de creștere pozitive începând cu luna octombrie 2017 (Graficul 3.9).

Graficul 3.10 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

Sursa: BNM

Graficul 3.11 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută

Sursa: BNM

Evoluția creditelor noi acordate

În anul 2017, volumul anual al creditelor noi acordate a avut o dinamică ascendentă și a constituit 24 457.5 milioane lei, superior celui din 2016 cu 8.9%. Această majorare a fost generată de creditele în moneda națională, a căror volum a crescut cu 19.7% și a constituit 15 389.6 milioane lei (Graficul 3.10).

Componenta în moneda națională și-a consolidat creșterea pe seama majorării atât a creditelor acordate persoanelor fizice, cât și celor juridice. Volumul anual al creditelor în moneda națională acordate persoanelor juridice a crescut cu 15.2%, până la 9 689.3 milioane lei, constituind 63.0% din totalul creditelor în lei moldovenesti. Volumul creditelor acordate persoanelor fizice, cu o

pondere de 37.0% din totalul creditelor, s-a majorat cu 28.0% comparativ cu anul 2016 și a constituit 5 700.3 milioane lei.

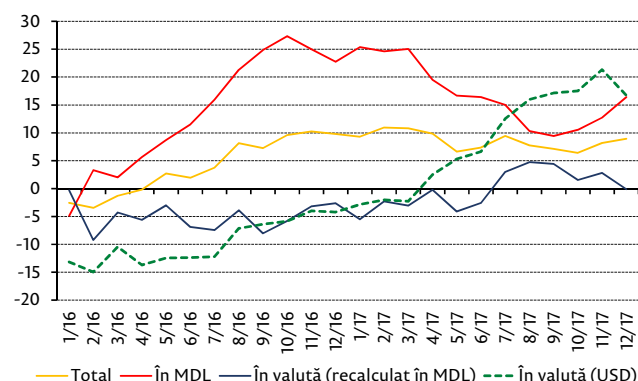
În anul 2017 comparativ cu anul 2016, volumul creditelor în valută recalculat în lei s-a redus cu 5.6%, în mare parte, ca efect al aprecierii monedei naționale față de principalele valute de referință, și a însumat 9 067.9 milioane lei (Graficul 3.11). Cota majoritară din volumul creditelor în valută le-a revenit creditelor acordate persoanelor juridice. În anul 2017, volumul total al creditelor în valută recalculat în lei acordat persoanelor juridice s-a redus cu 5.1% și a constituit 9 003.1 milioane lei.

Schimbările de dinamică pe parcursul anului 2017 reflectă efectele continuității scăderii ratelor dobânzilor la creditele noi în lei sub influența măsurilor de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei.

Piața depozitelor

Pe parcursul anului 2017, ritmul de creștere a soldului total al depozitelor la băncile licențiate a înregistrat dinamici anuale pozitive. Această evoluție a fost influențată de dinamica pozitivă a soldului depozitelor în moneda națională, a căror pondere constituie peste 58%. La sfârșitul anului 2017, variația anuală a soldului depozitelor s-a diminuat ușor față de decembrie 2016 (8.9% față de 9.8%) (Graficul 3.12). La finele anului 2017, soldul depozitelor persoanelor juridice a consemnat un ritm de creștere de 23.4%, superior celui de la finele anului 2016 cu 8.2 p.p. De menționat că rata de creștere a soldului depozitelor persoanelor fizice a fost pozitivă pe tot parcursul anului ca efect al evoluției depozitelor la vedere.

Graficul 3.12 Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (%), creștere față de luna similară a anului precedent)

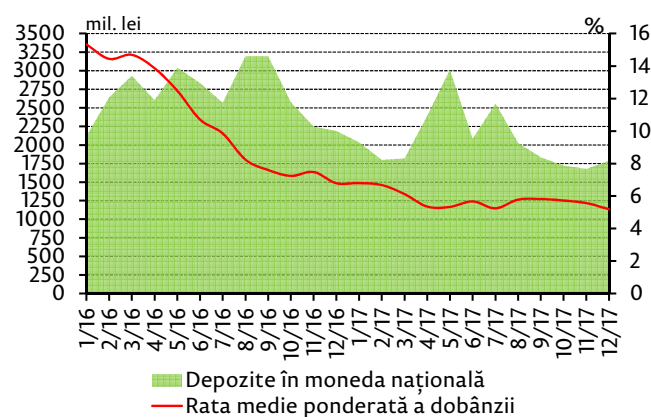

Sursa: BNM

Pe segmentul monedei naționale, pe parcursul anului 2017, ritmul anual de creștere și-a

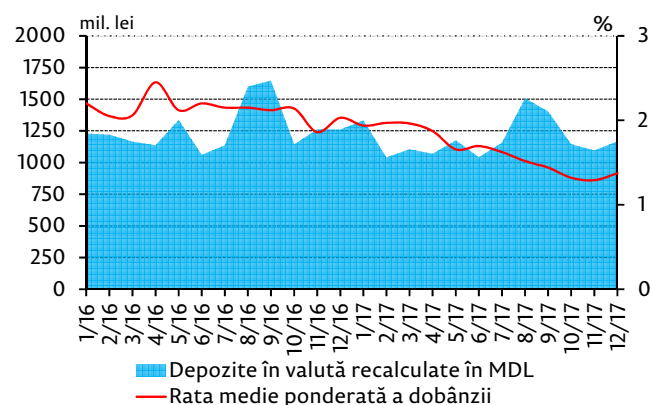
atenuat evoluția pozitivă, astfel încât soldul total al depozitelor, la sfârșitul lunii decembrie 2017, a consemnat un ritm de creștere de 16.4%, cu 6.4 p.p. mai puțin față de cel de la sfârșitul lunii decembrie 2016. Dinamica totală a soldului depozitelor a fost influențată negativ de evoluția componentei în valută recalculată în lei, care a înregistrat, la sfârșitul anului 2017, un ritm anual negativ de 0.1%, de menționat că volumul depozitelor atrase în valută exprimate în dolari SUA a continuat să avanseze și a înregistrat ritmuri anuale de creștere pozitive începând cu luna aprilie 2017, atingând 16.7% anual la sfârșitul lunii decembrie 2017.

Graficul 3.13 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

Sursa: BNM

Graficul 3.14 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută

Sursa: BNM

Evoluția depozitelor noi atrase

În anul 2017, volumul anual al depozitelor noi atrase au avut o dinamică descendentă și a constituit 38 997.6 milioane lei, inferior celui din 2016 cu 17.6%. Diminuarea a apărut pe seama micșorării mai accentuate a depozitelor noi în moneda națională, al căror volum total s-a diminuat cu 23.0% și a constituit 24 755.7

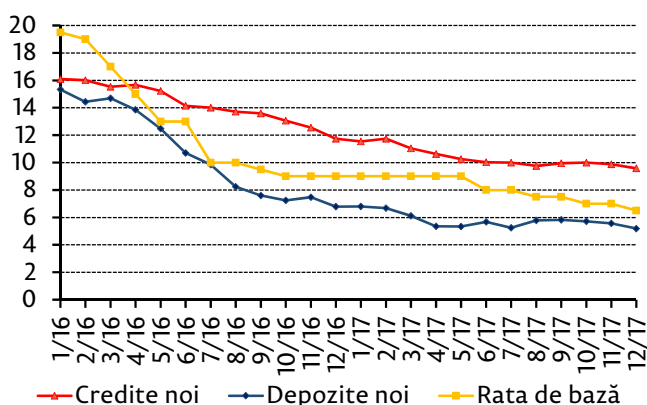
milioane lei (Graficul 3.13). Cota majoritară din volumul depozitelor noi în lei i-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice. În anul 2017, volumul total al depozitelor în lei atrase de la persoanele fizice s-a redus cu 24.8% și a constituit 18 092.8 milioane lei, la persoanele juridice s-a redus cu 17.6% și a constituit 6 662.9 milioane lei.

În anul 2017 comparativ cu anul 2016, volumul depozitelor noi în valută recalculat în lei s-a redus cu 6.3%, în mare parte, ca efect al aprecierii monedei naționale față de principalele valute de referință și a însumat 14 241.9 milioane lei (Graficul 3.14). Cota majoritară din volumul depozitelor în valută i-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice. În anul 2017, volumul total al depozitelor atrase în valută recalculat în lei a persoanelor fizice s-a redus cu 5.3% și a constituit 12 119.1 milioane lei, la persoanele juridice s-a redus cu 11.6% și a constituit 2 122.8 milioane lei.

Ratele dobânzilor la depozitele și creditele noi acordate

Pe parcursul anului 2017, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a efectuat patru reduceri consecutive ale ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară. Reflectând tendința descendentă a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei, ratele medii ponderate lunare ale dobânzilor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate pe parcursul anului 2017 au consemnat tendințe de scădere (Graficul 3.15). Astfel, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate a coborât din luna ianuarie 2017 de la 11.55% anual până la 9.58% anual în luna decembrie 2017 (valoarea minimă) (Graficul 3.15).

Graficul 3.15 Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

Sursa: BNM

Credite noi

Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în moneda națională în anul 2017 a constituit 10.33% anual, inferioară celei din anul 2016 cu 3.88 p.p. Această evoluție a fost determinată de ratele dobânzilor aferente creditelor acordate atât persoanelor juridice cât și persoanelor fizice. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate persoanelor juridice pe parcursul anului 2017 a constituit 10.40%, inferioară celei din 2016 cu 3.67 p.p. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate persoanelor fizice în anul 2017 s-a redus cu 4.26 p.p., până la nivelul de 10.20% anual comparativ cu 2016.

Evoluția descendentă a ratelor dobânzilor aferente creditelor noi acordate în valută a fost una mai temperată. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate în valută s-a redus din luna ianuarie 2017 de la 5.26% anual până la 4.66% anual în luna decembrie 2017 (Graficul 3.11). În anul 2017, rata medie ponderată la creditele în valută a constituit 5.01% anual, inferioară celei din 2016 cu 0.89 p.p. Reducerea ratelor a fost influențată atât de rata dobânzii la creditele acordate persoanelor juridice, a căror pondere este predominantă, cât și de ratele la creditele noi acordate în valută persoanelor fizice.

Depozite noi

Pe ansamblul anului 2017, urmare tendinței descendente a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei și a excesului de lichiditate înregistrat în sistemul bancar, ratele dobânzilor pentru depozitele noi atrase au înregistrat descreșteri atât pe componenta monedei naționale, cât și pe cea în valută. Ratele dobânzilor la depozitele atrase în moneda națională de către sistemul bancar au coborât treptat până la 5.19% anual (decembrie 2017), înregistrând o reducere de 1.61 p.p. față de ianuarie 2017 (Graficul 3.13). Rata medie ponderată a depozitelor atrase în moneda națională în anul 2017 a constituit 5.73% anual, inferioară celei din 2016 cu 4.98 p.p. Evoluția acesteia a fost marcată de rata dobânzii la mijloacele atrase de la persoanele fizice. Rata medie ponderată a dobânzii pentru depozitele atrase de la persoanele fizice în anul 2017 a constituit 6.07% anual, inferioară celei din anul 2016 de 2.1 ori.

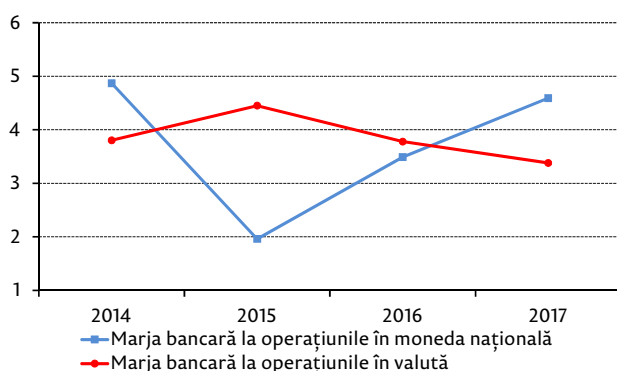
Rata medie a dobânzii la depozitele atrase în valută a înregistrat un trend descrescător, iar spre sfârșitul anului a atins nivelul de 1.37% anual (Graficul 3.14). Rata medie ponderată a

dobânzii la depozitele atrase în valută în anul 2017 a constituit 1.63% anual, inferioară celei din 2016 cu 0.49 p.p. Ratele medii ponderate ale dobânzii la depozitele atrase de la ambele segmente de cliență au fost practic identice. Rata medie la depozitele persoanelor juridice a constituit 1.62% anual, inferioară celei din 2016 cu 0.31 p.p. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele plasate în valută de către persoanele fizice a avut o amplitudine de reducere de 0.53 p.p.

Marja bancară

În anul 2017, pe segmentul monedei naționale, ca urmare a scăderii mai pronunțate a ratei dobânzii la depozitele atrase, marja bancară în lei s-a majorat, comparativ cu anul 2016, cu 1.11 p.p., înregistrând valoarea de 4.60%. Pe segmentul valutei, situația a fost inversă, ritmul de scădere a ratelor dobânzii la credite a fost mai rapid decât la depozite și, ca rezultat, marja bancară în valută a consemnat o descreștere anuală cu 0.40 p.p., situându-se la nivelul de 3.38% (Graficul 3.16).

Graficul 3.16 Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.)

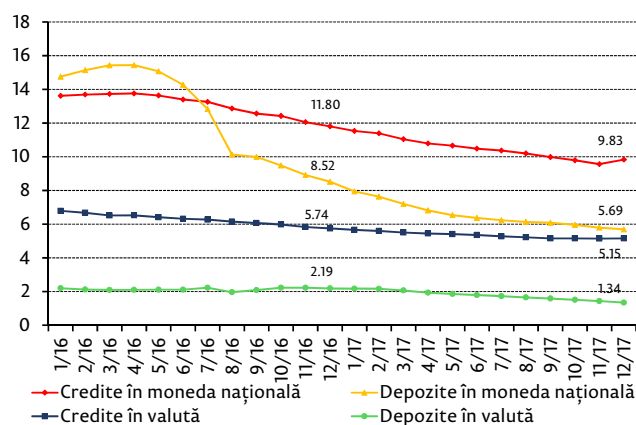
Sursa: BNM

Ratele dobânzilor la solduri

Pe parcursul anului 2017, ratele medii ale dobânzilor aferente soldului creditelor acordate de către băncile licențiate și-au continuat trendul de diminuare, iar media acestora la sfârșitul anului 2017 a constituit 9.83% anual (Graficul 3.17) pentru creditele în moneda națională (-1.97 p.p. față de sfârșitul anului 2016). Această scădere a fost generată de rata medie a dobânzii la creditele în moneda națională, în mare parte, ca efect al evoluțiilor de pe segmentul persoanelor fizice. Acestea au reflectat diminuarea mai accentuată a costurilor împrumuturilor, totodată fiind susținute și de diminuările pe segmentul persoanelor juridice, însă

amplitudinea scăderii ratei medii a dobânzii consemnate a fost mai mică.

Graficul 3.17 Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor (%)

Sursa: BNM

Evoluțiile menționate reflectă efectul de relaxare a politicii monetare promovate de către Banca Națională a Moldovei în ultimele opt trimestre și de excesul de lichiditate acumulat în sistemul bancar.

Pe parcursul anului 2017, ratele dobânzilor aferente soldului creditelor în valută a consemnat evoluții similare celor în moneda națională, însă cu diminuări mai mici, atingând nivelul de 5.15% anual la sfârșitul anului 2017, în diminuare cu 0.59 p.p. față de sfârșitul anului 2016. Scăderea menționată fiind cauzată parțial și de excesul de valută de pe piață din perioada de raportare.

Urmând tendința descendentă a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei, ratele medii ponderate ale dobânzilor aferente soldului depozitelor acceptate de către băncile licențiate și-au continuat trendul descrescător.

Rata medie a dobânzii aferentă soldului depozitelor în lei, la sfârșitul anului 2017, a constituit 5.69% anual, inferioară cu 2.83 p.p. față de sfârșitul anului 2016 (Graficul 3.17). Evoluția ratei medii a dobânzii aferente soldului plasamentelor în lei a fost indusă, în principal, de micșorarea ratelor medii de dobândă la soldul depozitelor în lei atrase de la persoanele fizice, declinul înregistrat pe segmentul persoanelor juridice a fost mai puțin accentuat.

Rata medie a dobânzii aferentă soldului plasamentelor în valută la sfârșitul anului 2017 a înregistrat un nou nivel minim istoric, constituind 1.34% anual în perioada de referință, inferioară celei de la sfârșitul anului

precedent cu 0.85 p.p. Reducerea anuală a fost influențată de declinul mai accentuat al ratelor medii ale dobânzilor aferente soldului plasamentelor atrase de la persoanele fizice, trendul de scădere a ratelor plasamentelor atrase de la persoanele juridice a fost nesemnificativ pe parcursul anului.

3.5 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

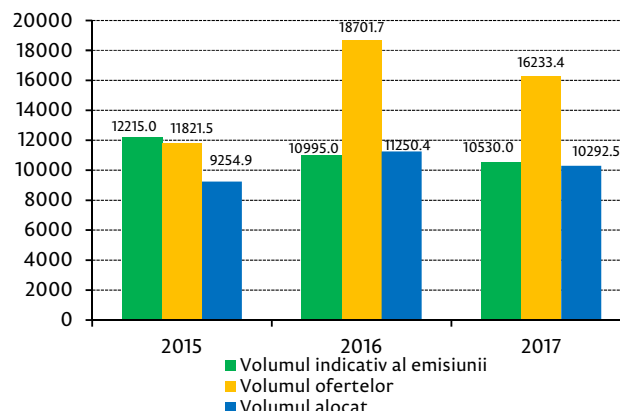
În calitate de agent al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, Banca Națională, în anul 2017, a organizat și derulat 193 licitații de plasare a titlurilor de stat.

Având în vedere aflusul de finanțare externă, în principal pentru sprijin bugetar, de la Comisia Europeană, Banca Mondială, Guvernul României și FMI, Ministerul Finanțelor a fost consecvent în ceea ce privește politica de emisiune, structura și volumele VMS propuse spre vânzare la început de an, menținute, preponderent, și pe parcursul acestuia. Astfel, bonurile de trezorerie de 91, 182, 364 de zile au fost propuse spre vânzare în volume săptămânale de 40.0, 60.0 și, respectiv, 70.0 milioane lei. Obligațiunile de stat (OS) cu dobândă flotantă cu scadența la doi ani au fost propuse la licitațiile derulate lunar pe parcursul anului într-un quantum similar celui din anul precedent – 15.0 milioane lei. Intenția Ministerului Finanțelor de a majora perioada medie de maturitate a VMS, precum și intensificarea interesului investitorilor pentru VMS cu scadența mai mare a determinat includerea obligațiunilor cu rata fixă a dobânzii cu scadența la 2 ani. Acestea, alături de cele cu scadența la 3 ani, au fost propuse spre vânzare lunar în volume a câte 20.0 milioane lei pentru fiecare scadență.

În primul trimestru al anului 2017, Ministerul Finanțelor a creat o rezervă de lichidități (cash buffer) prin emiterea a două obligațiuni de stat de 1 și 2 ani. Această rezervă va diminua presiunile sezoniere pentru asigurarea finanțării necesare a deficitului bugetar. De asemenea, se va reduce riscul de refinanțare și se vor diminua riscurile ce țin de disponibilitatea de lichidități, astfel eficiența gestionării datoriei de stat va spori.

Diminuarea ratei dobânzilor aferente VMS plasate pe piața primară a afectat atractivitatea acestor plasamente. Raportul dintre volumul ofertelor depuse și volumul anunțat spre plasare înregistrat per ansamblul anului 2017 s-a diminuat, constituind 1.5 (comparativ cu 1.7 în 2016). Ministerul Finanțelor a reușit să atragă din piață 10 293.0

Graficul 3.18 Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

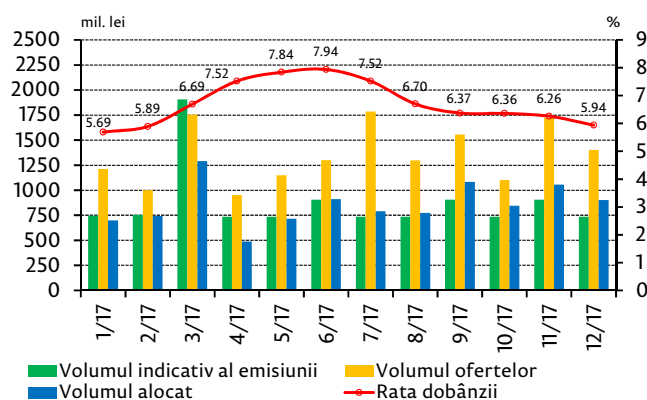
Sursa: BNM

milioane lei, puțin sub valoarea programată de 10 530.0 milioane lei (Graficul 3.18).

În anul 2017, dinamica ratei dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat a fost determinată de persistența excesului de lichiditate în sectorul bancar, precum și de diminuările operate asupra ratei de politică monetară a BNM.

Rata medie ponderată lunară a VMS cu scadența până la un an adjudecate a atins valoarea maximă de 7.94% anual în luna iunie, la începutul și la sfârșitul anului înregistrând valori minime (Graficul 3.19).

Graficul 3.19 Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

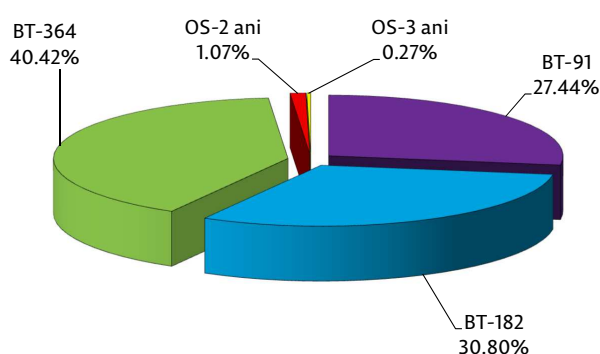
Sursa: BNM

Investitorii nebankari au fost în continuare prezenți pe piața VMS grație atractivității ratelor de dobândă aferente VMS, însă volumele procurate de aceștia pe parcursul anului 2017 (1 833.5 milioane lei) s-au diminuat atât ca valoare absolută (-312.3 milioane lei), cât și ca pondere în volumul total adjudecat (de la 19.1 la 17.8%) comparativ cu anul 2016. Soldul VMS procurate de către

nerezidenți s-a cifrat la 15.0 milioane lei la finele anului 2017, fiind ușor în creștere față de finele anului 2016.

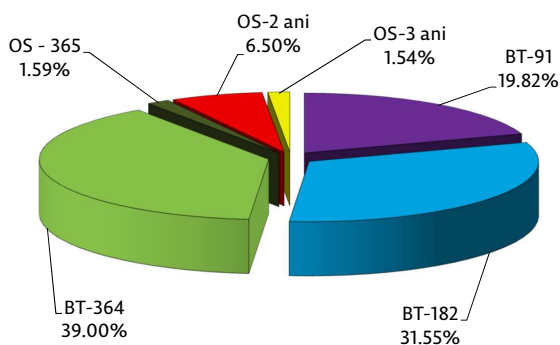
Aceste evoluții au fost însoțite de producerea unor schimbări favorabile în structura titlurilor de stat nou-emise: s-a redus sensibil ponderea titlurilor cu scadența la 91 zile în favoarea obligațiunilor de stat cu termenul de circulație de 2 și 3 ani (Graficele 3.20 și 3.21). În aceste condiții, scadența medie a titlurilor emise a consemnat o extindere amplă (de la 234 la 287 zile).

Graficul 3.20 Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2016

Sursa: BNM

Graficul 3.21 Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2017

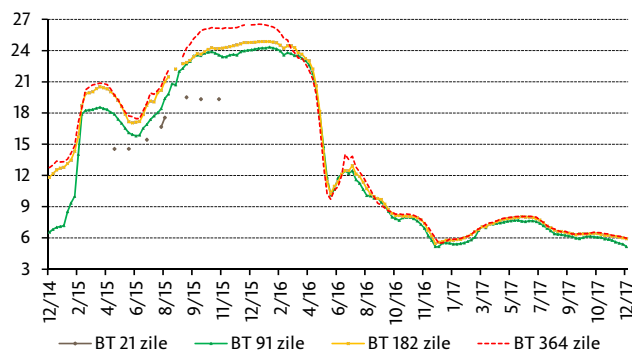

Sursa: BNM

Ratele dobânzilor aferente valorilor mobiliare de stat au înregistrat, în anul 2017, valori situate, preponderent, în partea inferioară a coridorului ratelor stabilit de BNM. Analiza evoluției acestor rate în profilul scadențelor denotă o volatilitate redusă comparativ cu anul 2016, asociată ecartului dintre acestea constant subunitar pe tot parcursul anului (Graficul 3.22). La ultima licitație de plasare a VMS din anul 2017, rata nominală medie a dobânzii la VMS cu scadența la 91 zile a

înregistrat un nivel similar celui de la finele anului anterior, 5.16%. Ratele aferente VMS cu scadențele de 182 și 364 zile au constituit 5.93, respectiv 5.98%, fiind superioare cu 0.34, respectiv cu 0.51 p.p. ratelor dobânzilor titlurilor similare ca scadență emise la finele anului 2016.

Graficul 3.22 Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an, adjudecate în anul 2017, a înregistrat 6.69% anual comparativ cu 15.81% anual în anul 2016.

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în profilul scadențelor, sunt prezentate în tabelul 3.1.

Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

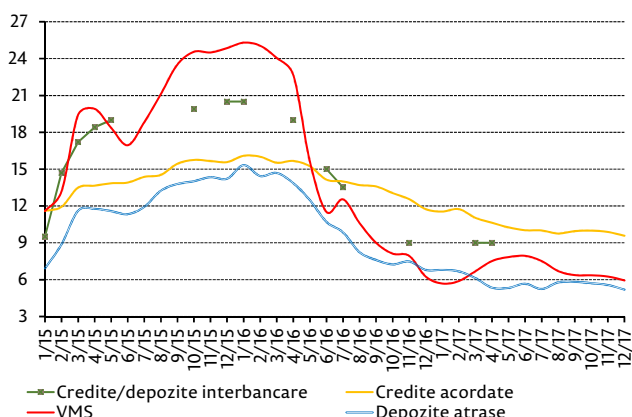
	2016	2017
BT 91 zile	16.14	6.45
BT 182 zile	15.55	6.71
BT 364 zile	15.54	6.80
VMS cu scadența până la un an	15.81	6.69
OS 365 zile	-	7.28
OS 2 ani	13.72	7.57
OS 3 ani	7.75	7.47

Sursa: BNM

În ierarhia randamentelor constituite pe piața financiară, pe parcursul primelor două luni ale anului 2017, ratele dobânzilor la VMS au fost inferioare ratelor dobânzilor aferente depozitelor atrase de bănci. În condițiile unui interes scăzut al investitorilor pentru aceste plasamente, ratele dobânzilor aferente VMS au înregistrat un salt în luna martie, poziționându-se și oscilând în coridorul format

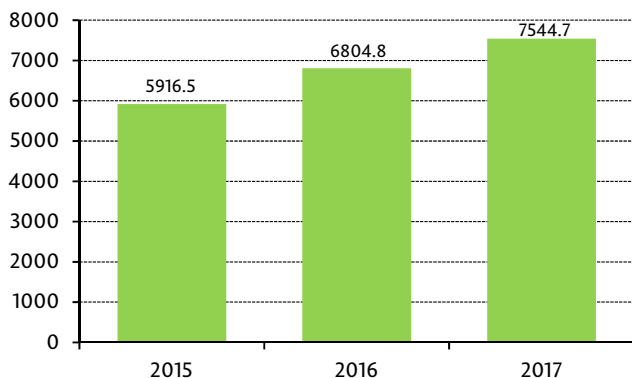
de ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase în economie până la finele anului. Ecartul dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase caracteristic anului 2016 s-a menținut aproape constant și pe parcursul anului 2017 (Graficul 3.23).

Graficul 3.23 Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.24 Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

Sursa: BNM

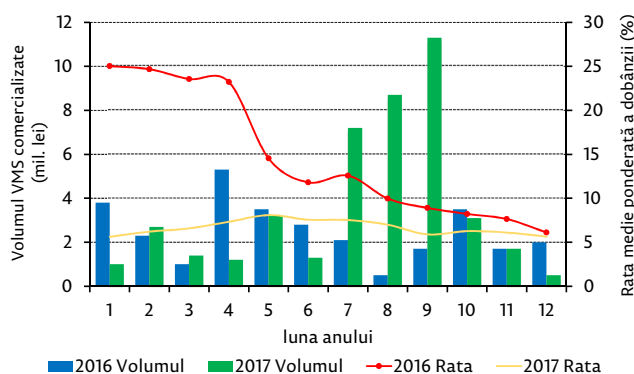
Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31.12.2017, a totalizat 7 544.7 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.24). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 7 223.9 milioane lei, înregistrând o creștere de 1 108.9 milioane lei la finele anului de raportare față de finele anului precedent (din care 508.9 milioane lei pentru formarea rezervei de lichidități). Din VMS aflate în circulație la 31.12.2017, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 32.8%, de la 3 la 6 luni – 24.9%, de la 6 la 12 luni – 31.0%, peste 1 an – 11.3%.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

În anul de raportare, rulajul pieței secundare a VMS a înregistrat 43.3 milioane lei (în anul 2016 – 30.2 milioane lei), în creștere cu 43.4% față de anul precedent, cota majoritară în aceste tranzacții, ca și în anii precedenți, au deținut-o tranzacțiile de tipul bancă-client (62.9%).

Pe ansamblul anului 2017, pe piața secundară a valorilor mobiliare de stat a avut loc o modificare neesențială a ratei medii ponderate a dobânzii, spre deosebire de anul precedent când a fost atestată o situație inversă. Astfel, în luna ianuarie, rata medie ponderată a constituit 5.63%, iar la sfârșitul anului, în luna decembrie, s-a majorat până la 5.65% (Graficul 3.25).

Graficul 3.25 Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară

Sursa: BNM

Referitor la structura pe scadențe a VMS comercializate pe piața secundară, cel mai frecvent au fost tranzacționate VMS cu scadența de la 28 zile până la 91 zile, iar cele mai mari tranzacții (în volum) au fost înregistrate cu VMS cu scadența de la 91 zile până la 182 zile (Graficele 3.26 și 3.27).

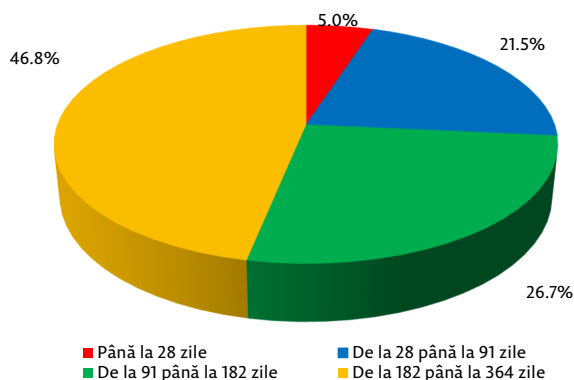
Activitatea dealerilor primari pe piața valorilor mobiliare de stat

Pe parcursul anului 2017, pe piața valorilor mobiliare de stat au activat 9 dealeri primari, care, în conformitate cu acordurile cu privire la îndeplinirea funcțiilor de dealer primar pe piața VMS încheiate cu BNM, au contribuit la plasarea titlurilor de stat pe piața primară și la asigurarea lichidității acestora pe piața secundară.

Valoarea ofertelor înaintate de către dealerii primari la licitațiile de plasare a titlurilor de stat în anul 2017 a constituit 15 595.4 milioane lei, în scădere cu 1 895.6 milioane lei față de anul 2016.

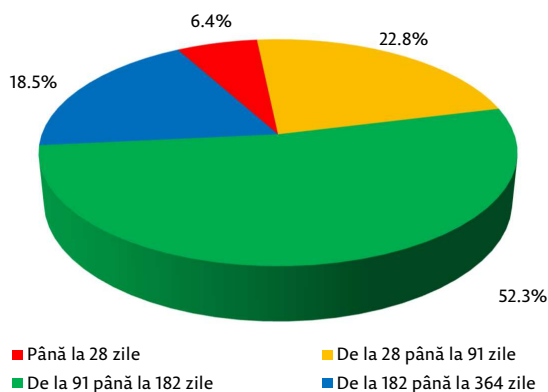
Volumul de VMS achiziționat de dealerii primari pe piața primară s-a diminuat ca valoare absolută, constituind 9 825.7 milioane lei, însă ca pondere în volumul total adjudecat a crescut ușor comparativ cu anul anterior, constituind 96.9%.

Graficul 3.26 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2016

Sursa: BNM

Graficul 3.27 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2017

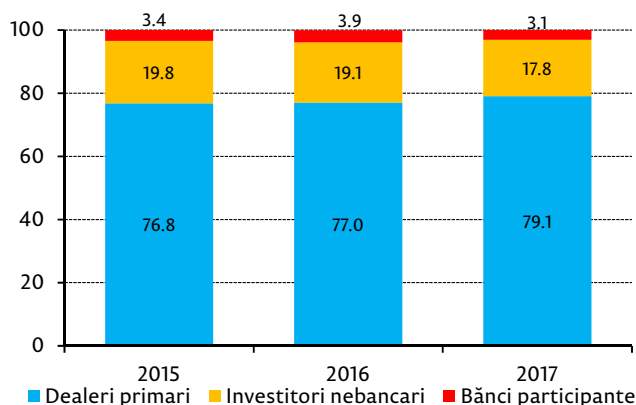

Sursa: BNM

Procurările de VMS de către dealerii primari în numele și din contul propriu au crescut la 79.1% din volumul total adjudecat, față de 77.1% în anul 2016 (Graficul 3.28).

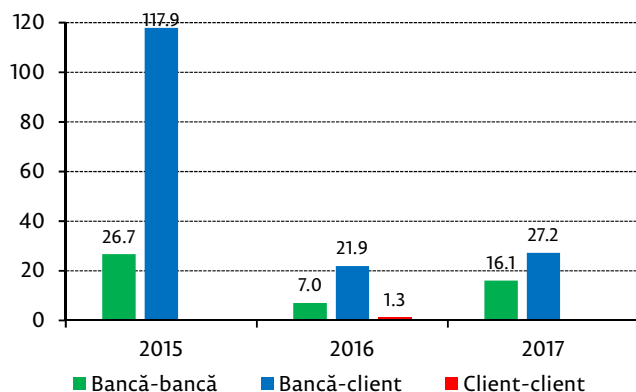
Volumul tranzacțiilor efectuate în anul 2017 de către dealerii primari pe piața secundară a VMS a crescut, atât pe segmentul bancă-bancă, cât și pe segmentul bancă-client (Graficul 3.29).

Graficul 3.28 Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.29 Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)

Sursa: BNM

Evidența valorilor mobiliare în Sistemul de înscrieri în conturi la BNM (SIC)

Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC) reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare de stat și a certificatelor BNM.

Sistemul asigură procesarea:

- ordinelor de transfer, precum și decontarea finală și irevocabilă a tranzacțiilor cu valorile mobiliare din acest sistem;
- operațiunilor în relație cu emitentul (piața primară, plata dobânzii, răscumpărare);
- operațiunilor pe piața secundară (vânzare-cumpărare, REPO, transfer de portofoliu);
- operațiunilor de piață monetară efectuate de Banca Națională (vânzare-cumpărare definitive, REPO).

La sfârșitul anului 2017, în SIC au fost înregistrați 14 participanți, dintre care 11 bănci, Banca Națională a Moldovei, Ministerul Finanțelor, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

La 31 decembrie 2017, în Sistemul de înscrieri în conturi au fost înregistrate valori mobiliare în sumă totală de 32 159.5 milioane lei la valoarea nominală, care în profilul emitenților constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală de 22 929.3 milioane lei, inclusiv:

- 7 544.8 milioane lei sau 32.9% constituie VMS emise prin licitații pe piața primară;
- 2 093.3 milioane lei sau 9.1% constituie VMS livrate Băncii Naționale ca rezultat al conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la BNM și reemise ulterior;
- 13 291.2 milioane lei sau 58.0% constituie VMS emise și livrate BNM conform Legii nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

II. Banca Națională – Certificatele BNM (CBN) emise prin intermediul licitațiilor în sumă totală de 9 230.2 milioane lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală este repartizată în profilul deținătorilor în felul următor:

Bănci

- la 31.12.2016 - 5 341.4 milioane lei
- la 31.12.2017 - 6 191.4 milioane lei

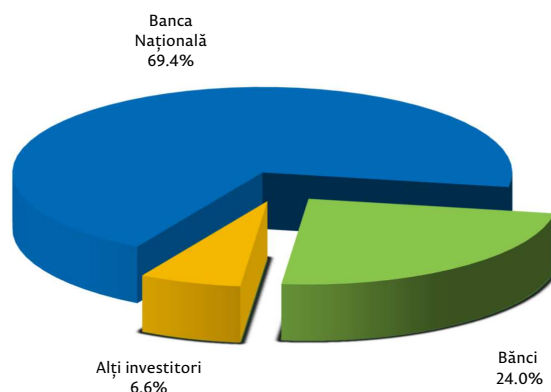
Investitori nebankari (inclusiv Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar)

- la 31.12.2016 - 1 463.5 milioane lei
- la 31.12.2017 - 1 353.4 milioane lei

Banca Națională a Moldovei

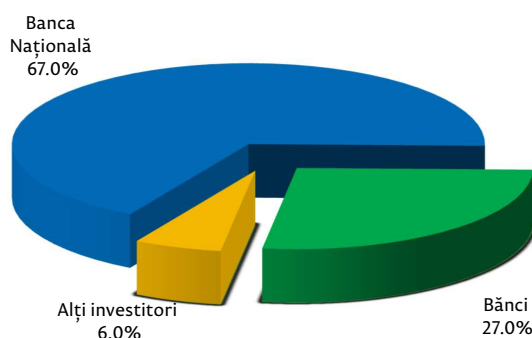
- la 31.12.2016 - 15 446.5 milioane lei
- la 31.12.2017 - 15 384.5 milioane lei

Graficul 3.30 Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2016

Sursa: BNM

Graficul 3.31 Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2017

Sursa: BNM

Astfel, la situația din 31 decembrie 2017, cota deținută de Banca Națională este în continuare mai mare în comparație cu cotele altor investitori (Graficele 3.30 și 3.31).

Certificatele BNM în sumă de 5 821.3 milioane lei au fost înregistrate în portofoliile băncilor comerciale, iar 104.7 milioane lei în portofoliile altor investitori.

Pe parcursul anului 2017, valoarea agregată a tranzacțiilor în număr de 7 647 operațiuni decontate în cadrul Sistemului de înscrieri în conturi la Banca Națională a însumat 373 744.7 milioane lei, dintre care:

- Operațiuni pe piața primară (emiteri noi) – 186 883.6 milioane lei;
- Răscumpărarea și plata dobânzii de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat la scadența acestora – 18 666.0 milioane lei;

- Răscumpărarea de către Banca Națională a Certificatelor BNM la scadența acestora – 164 900.6 milioane lei;
- Operațiuni pe piața secundară (vânzare-cumpărare a VMS) – 43.3 milioane lei;
- Operațiuni de gajare – 3 251.2 milioane lei.

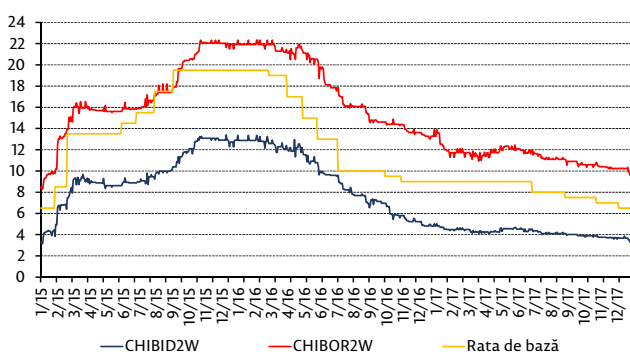
Din totalul transferurilor realizate în anul de raportare, 99.1% reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 0.9% – transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri realizate între bănci și BNM ce țin de gajarea valorilor mobiliare la acordarea creditelor intraday/overnight, precum și transferuri între bănci și clienții acestora în cadrul operațiunilor de vânzare-cumpărare a VMS pe piața secundară.

Evoluția indicatorilor pieței interbancare (în lei moldovenești)

Ratele dobânzilor de referință pe piața interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a evoluat sub influența modificărilor operate asupra ratei de bază și a normei rezervelor obligatorii (Graficul 3.32).

Graficul 3.32 Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

Curba randamentelor CHIBOR a consemnat un declin semnificativ pe parcursul lunii ianuarie, revenind, după o perioadă îndelungată, în limitele coridorului ratelor stabilit de BNM. Pe parcursul următoarelor luni, curba randamentelor CHIBOR a fost, în linii mari, stabilă. Însă, reacția băncilor la decizia de politică monetară de la finele lunii aprilie privind majorarea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă a fost fermă, ratele dobânzilor CHIBOR consemnând o majorare. Sub impactul diminuării operate asupra ratei de bază a BNM la finele lunii iunie, acestea s-au înscris pe un trend lin descrescător pe care îl urmează până la finele anului. Per ansamblu, ratele de referință au coborât cu aproximativ 4 p.p. față de finele anului precedent.

Rata dobânzii CHIBOR 2W¹⁵ înregistrată la finele anului 2017 a constituit 9.45% față de 13.28% la sfârșitul anului 2016.

Piața creditelor/depozitelor interbancare (tranzacții în MDL)

În anul 2017, băncile, similar anului precedent, au fost pasive pe piața creditelor/depozitelor interbancare, din cauza lichidității în exces din sistemul bancar.

Astfel, în anul de raportare, au fost înregistrate tranzacții doar în lunile martie și aprilie, care au fost efectuate de un număr mic de participanți (3 bănci), doar pe scadența overnight. Volumul tranzacțiilor a însumat 60.0 milioane lei, comparativ cu 272.0 milioane lei în anul 2016.

Rata medie anuală a dobânzii, urmând tendința de diminuare a ratelor de politică monetară a BNM, a coborât cu 7.29 p.p. față de anul precedent, constituind 9.00% anual.

¹⁵Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contribuții pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci pe un termen de 2 săptămâni.

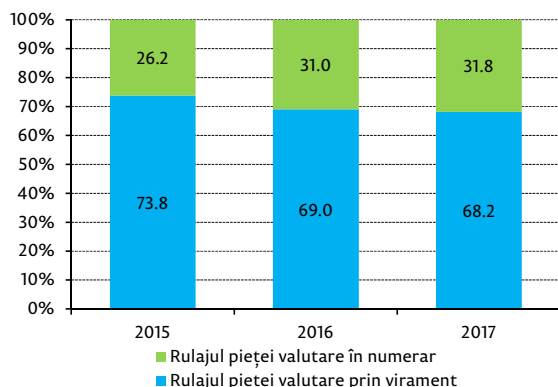
3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

În anul 2017, rulajul tranzacțiilor efectuate pe piața valutară locală contra MDL¹⁶ a înregistrat creșteri, atât în volum total, cât și individual pe tipul de contraparte.

Rulajul total al valutilor tranzacționate contra lei moldovenești a însumat echivalentul a 12 007.6 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 12.5% în raport cu anul precedent (tabelul A.9). Într-un ritm mai rapid au crescut procurările de valută, totalizând 6 061.7 milioane dolari SUA (+13.1%), în timp ce vânzările de valută s-au cifrat la 5 945.9 milioane dolari SUA, cu 11.9% mai mult față de 2016.

Graficul 3.33 Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar)

Sursa: BNM

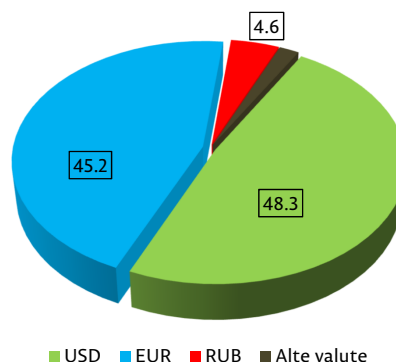
Volumul total al operațiunilor pe piața valutară s-a majorat, în cea mai mare parte, datorită tranzacțiilor prin virament, care au crescut cu 11.1%, până la 8 189.1 milioane dolari SUA. Printre acestea, de menționat majorarea de 13.1% a rulajului operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe fondul revigorării comerțului exterior al Republicii Moldova.

De asemenea, creșterea volumului remiterilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice a condiționat majorarea rulajului pieței valutare în numerar cu 15.6%.

Astfel, în anul 2017, s-a menținut trendul de creștere a ponderii rulajului pieței valutare în

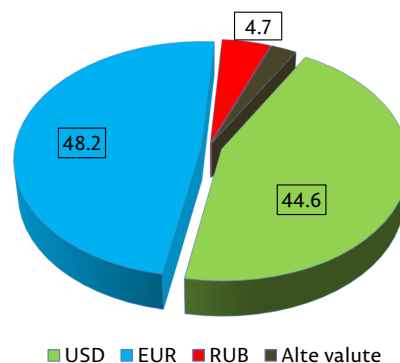
¹⁶Cu excepția cumpărărilor/vânzărilor de valută contra MDL efectuate între BNM și Ministerul Finanțelor.

Graficul 3.34 Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2016 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.35 Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2017 (%)

Sursa: BNM

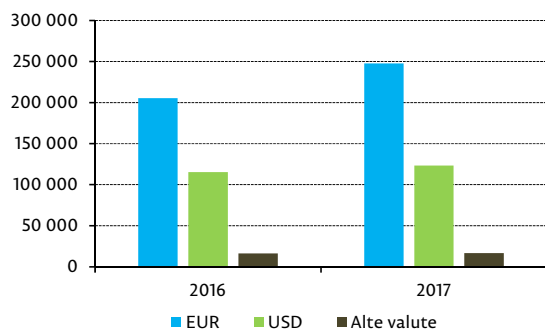
numerar în rulajul total al pieței valutare locale, acesta cifrându-se la 31.8% (Graficul 3.33).

Persoanele fizice au continuat să acorde preferință punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate. Volumul tranzacțiilor prin băncile licențiate a înregistrat în anul 2017 o creștere de 7.1% și a atins o pondere în rulajul total al pieței valutare în numerar de 64.8%. La fel, s-a evidențiat o creștere semnificativă (cu 35.2%) a volumului operațiunilor prin intermediul caselor de schimb valutar.

Intensificarea schimburilor comerciale cu țările UE și creșterea transferurilor din aceste state în favoarea persoanelor fizice au determinat majorarea ponderii euro în rulajul total al pieței valutare cu 3.0 p.p., până la 48.2% (Graficul 3.35). Astfel, pentru prima dată moneda unică europeană a devansat dolarul SUA (44.6%), devenind cea mai tranzacționată valută pe piața locală. În structura pe monede a pieței valutare în numerar, ponderea majoritară, de asemenea, a revenit monedei euro (tabelul A.10).

Concomitent cu creșterea volumului operațiunilor în euro, a fost înregistrată și o majorare semnificativă a numărului acestora. În anul 2017, s-a produs o creștere de cca 21.0% față de anul precedent a numărului operațiunilor de schimb valutar euro/lei moldovenești cu persoanele juridice, iar ponderea acestora în total a constituit 64.0% (Graficul 3.36).

Graficul 3.36 Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoane juridice, pe valute

Sursa: BNM

Totodată, moneda unică europeană a prevalat în operațiunile de schimb valutar în volume mici (mai puțin de echivalentul a 100 mii dolari SUA). Totuși, în anul 2017 a sporit frecvența operațiunilor cu euro, în volume de până la echivalentul a 500 mii dolari SUA, până la un număr de tranzacții similar cu cel în dolari SUA (Graficul 3.38).

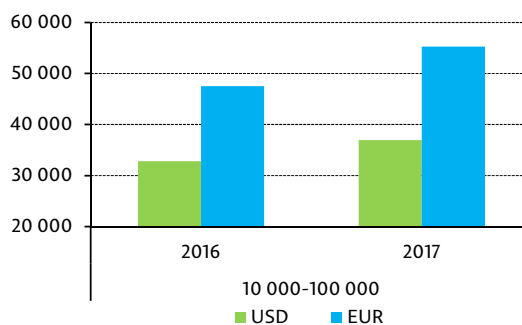
În perioada de raportare, ca și în anul 2016, principala sursă de valută pentru băncile licențiate a fost oferta de la persoanele juridice, urmată îndeaproape de oferta de numerar de la persoanele fizice. Procurările de valută contra lei moldovenești în virament de la agenții economici au înregistrat o creștere anuală de 16.1%, iar cele de numerar de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar¹⁷) au sporit în proporții mai mici – cu 5.5%. De asemenea, a crescut volumul operațiunilor de schimb valutar pe piața interbancară, însă ponderea acestora în rulajul total a rămas nesemnificativă.

Astfel, toți acești factori au contribuit la creșterea cumpărărilor de valută contra lei moldovenești ale băncilor licențiate, în anul 2017, până la 5 341.8 milioane dolari SUA, cu 10.2% mai mult față de anul precedent.

Vânzările de valută ale băncilor licențiate au avut o dinamică similară procurărilor, atingând

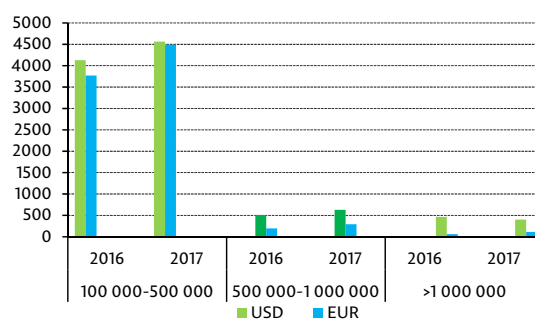
¹⁷Procurările realizate de bănci de la casele de schimb valutar au constituit 55.9 milioane dolari SUA.

Graficul 3.37 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.38 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

în anul 2017 echivalentul a 5 321.5 milioane dolari SUA. Cererea de valută a provenit, în principal, de la persoanele juridice (76.4 din total vânzări), volumul vânzărilor către acestea fiind cu 11.4% mai mare comparativ cu anul 2016. Totuși, au fost înregistrate creșteri semnificative și la vânzările către persoanele fizice, atât în numerar (inclusiv de la case de schimb valutar), cât și prin virament.

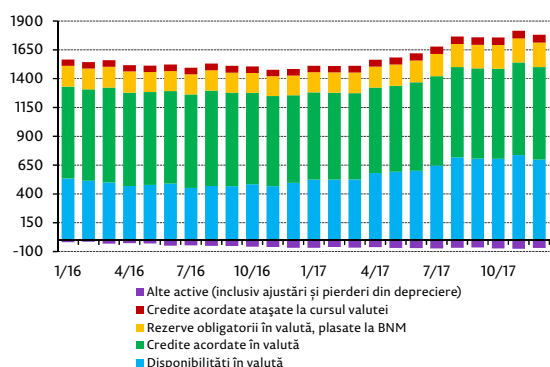
În aceste condiții, în anul 2017, băncile locale au realizat vânzări nete de valută către persoanele juridice în volum de 1 657.5 milioane dolari SUA, care au fost suplinite în exces prin procurările nete de valută de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar) – 1 887.2 milioane dolari SUA.

Acest surplus de valută, inclusiv din alte surse, a fost absorbit de către BNM prin intervenții de procurare a 433.8 milioane dolari SUA (tabelul A.11).

Dinamica activelor și a obligațiilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului 2017, s-a majorat soldul obligațiilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, pe fondul sporirii plasamentelor în conturile valutare ale persoanelor fizice și urmarea atragerii de credite externe de către băncile locale. În consecință, au crescut și activele valutare bilanțiere, în principal, cele păstrate de bănci sub formă de lichidități (Graficul 3.39).

Graficul 3.39 Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

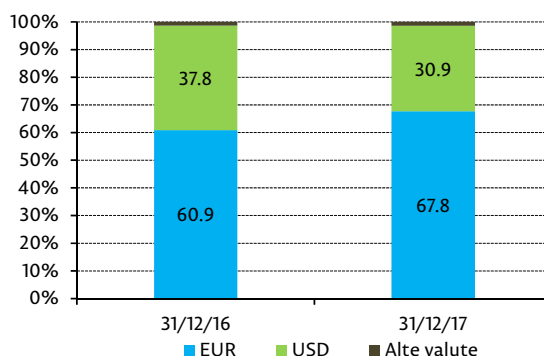
La situația din 31 decembrie 2017, *soldul activelor valutare bilanțiere*¹⁸ ale băncilor licențiate (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii, alte active în valută și active atașate la cursul valutei) a constituit 1 712.5 milioane dolari SUA, sporind cu 20.9% în raport cu finele anului 2016. Prin excluderea diferențelor de curs, generate de aprecierea monedei euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe (în continuare – diferențe de curs), s-a constatat o creștere mai redusă, de 11.2%.

În structura valutară a activelor valutare bilanțiere, moneda unică europeană și-a consolidat poziția cu 6.9 p.p., cifrându-se la 67.8% (Graficul 3.40).

Deși soldul activelor valutare bilanțiere s-a majorat, ponderea acestora în totalul activelor băncilor licențiate s-a redus cu 2.0 p.p., până la 35.5%, iar obligațiunile valutare bilanțiere au scăzut cu 2.7 p.p., până la nivelul de 44.1% în totalul datoriilor sistemului bancar.

Pe parcursul anului 2017, activitatea băncilor licențiate privind creditarea în valută și-a menținut evoluția modestă. Soldul *creditelor acordate în valută* nu a depășit 53.1% în

Graficul 3.40 Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

Sursa: BNM

structura activelor valutare bilanțiere, iar la finele anului de raportare a constituit 46.9% – cu 6.7 p.p. mai puțin față de anul 2016.

Majorarea *soldului creditelor acordate în valută* de către băncile locale cu 5.8%, până la 803.0 milioane dolari SUA, s-a datorat exclusiv diferențelor de curs, generate de aprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe. Prin excluderea acestor diferențe, evoluția soldului creditelor acordate în valută a generat o contracție de 2.8% a activității băncilor privind creditarea în valută, în condițiile în care soldul creditelor acordate în dolari SUA s-a diminuat cu 10.0% (tabelul A.12). În același timp, soldul creditelor acordate în euro a crescut nesemnificativ, cu 0.9%. În structura valutară a soldului creditelor, puțin peste 2/3 le-a revenit celor acordate în euro, restul aparținând creditelor în dolari SUA.

La finele anului de raportare, portofoliul de credite acordate atașate la cursul valutei (68.5 milioane dolari SUA) a alcătuit 4.0% din totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate. Soldul acestor credite a sporit cu 12.9% în raport cu 31 decembrie 2016, majorarea fiind susținută de creditele atașate la cursul euro.

Pe parcursul anului 2017, băncile au dispus de un nivel excesiv de lichidități în valută pentru a asigura cursivitate în efectuarea decontărilor curente de către clienți. La finele anului de raportare, disponibilitățile în valută au reprezentat 40.7% în totalul activelor valutare bilanțiere, atingând pe parcursul anului și ponderi mai mari (43.3%). La situația din 31 decembrie 2017, soldul disponibilităților în valută ale băncilor locale a constituit 697.6 milioane dolari SUA, majorându-se cu 40.4% comparativ cu 31 decembrie 2016, iar prin

¹⁸Excluzând poziția de reglare la activele în valută.

excluderea diferențelor de curs - cu 29.8%. Toate tipurile de lichidități au crescut în sold, în special, mijloacele păstrate în conturile 'Nostro' deschise în băncile din străinătate (tabelul A.13).

La finele anului 2017, soldul disponibilităților în valută ale băncilor licențiate a avut următoarea structură: conturi "Nostro" deschise în străinătate - 66.5%, numerar în valută - 17.9%, plasări în străinătate - 8.9%, mijloace plasate overnight - 6.5% și valori mobiliare în valută - 0.2%.

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2017, ponderea majoritară a venit monedei euro - 66.5%, urmată de dolarul SUA - 30.2%, rubla rusească - 1.6% și alte valute - 1.7%.

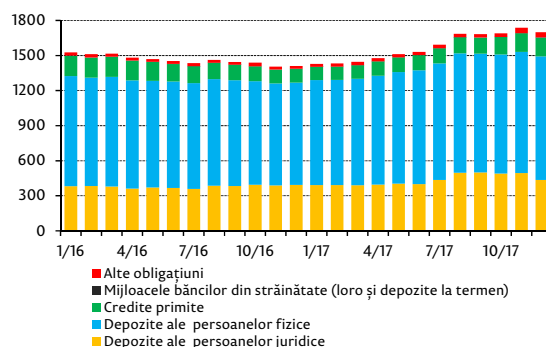
Pe fondul creșterii mijloacelor atrase în valută, la situația din 31 decembrie 2017, soldul rezervelor obligatorii în valută a constituit 212.1 milioane dolari SUA sau cu 23.5% mai mult în raport cu finele anului 2016, cifrându-se la 12.4% în totalul activelor valutare bilanțiere.

La finele anului de referință, soldul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate a constituit 1 699.4 milioane dolari SUA, sporind cu 20.5%, iar prin excluderea diferențelor de curs, majorarea a fost mai mică - de 10.4% în raport cu sfârșitul anului 2016 (Graficul 3.41). În principal, au contribuit mijloacele atrase în euro, care au crescut cu 27.3%. Din această creștere, 15.8 p.p. se datorează diferențelor pozitive de curs, urmare aprecierii euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe. Potrivit situației din 31 decembrie 2017, în structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, moneda unică europeană și-a întărit poziția cu 3.7 p.p., constituind 67.6% (Graficul 3.42).

În structura obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, cele de bază: depozitele la termen, depozitele diverse și conturile curente ale clienților non-bancari (în continuare - conturi valutare ale clienților non-bancari) au continuat să ocupe o pondere notabilă, de 87.9% (tabelul A.14). La finele anului 2017, soldul conturilor valutare ale clienților non-bancari a constituit 1 493.4 milioane dolari SUA, în creștere cu 17.7%, iar prin excluderea diferențelor de curs - cu 7.8% în raport cu sfârșitul anului 2016.

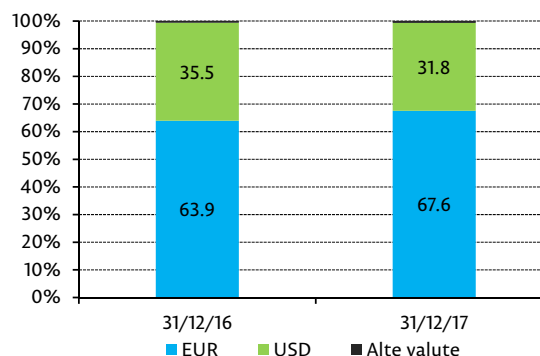
Privite în structura valutară, conturile valutare ale clienților non-bancari ai băncilor locale au

Graficul 3.41 Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.42 Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

Sursa: BNM

continuat să fie, în mare parte, denuminate în euro. La situația din 31 decembrie 2017, față de sfârșitul anului 2016, cota euro a avansat cu 2.7 p.p., până la 66.9%, în detrimentul conturilor acestora în dolari SUA care au scăzut în pondere practic în aceeași proporție, până la 32.3% (tabelul A.15).

În anul 2017, s-au majorat, preponderent, mijloacele în conturile valutare ale persoanelor fizice - cu 20.7%, iar prin excluderea diferențelor de curs - cu 10.1%, până la 1 057.1 milioane dolari SUA. În cea mai mare proporție au crescut mijloacele atrase în euro de la persoanele fizice. În anul 2017, nu s-a dat preferință unui anumit tip de cont, practic în egală măsură majorându-se plasamentele persoanelor fizice în depozitele la termen și în alte tipuri de conturi (curente și depozite diverse). La situația din 31 decembrie 2017, datoriile în valută ale băncilor în raport cu persoanele fizice au constituit 62.2% din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere.

La finele anului de raportare, soldul conturilor valutare valutare ale persoanelor juridice non-bancare

(436.3 milioane dolari SUA) a atins nivelul de 25.7% în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, marcând o creștere de 10.9%, iar prin excluderea diferențelor de curs – de 2.7% în raport cu sfârșitul anului 2016, datorită unor intrări nete de dolari SUA.

În anul 2017, depozitele la termen în valută atrase de la clienții non-bancari ale băncilor (în special, de la persoanele fizice) au continuat să fie principala sursă de finanțare a activității de creditare în valută a băncilor. Cifrându-se la 47.1% din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, potrivit situației din 31 decembrie 2017, soldul depozitelor la termen a acoperit practic în întregime (99.6%) soldul creditelor acordate în valută de băncile licențiate.

În anul 2017, tragerile de credite de către băncile licențiate au depășit rambursările, iar după trei ani consecutivi de scădere, soldul creditelor primite de bănci s-a majorat cu 26.6% (au fost excluse diferențele de curs), până la 158.6 milioane dolari SUA. Cu toate acestea, nivelul de atragere a creditelor valutare rămâne a fi redus, mai cu seamă a celor externe, ale căror sold, la finele anului 2017, s-a cifrat la 1/3 din soldul creditelor atrase în anul 2016.

La sfârșitul anului de raportare, 11.0% din obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate au fost față de nerezidenți, comparativ cu 9.6% la situația din 31 decembrie 2016.

Soldul activelor și obligațiunilor condiționale în valută ale băncilor licențiate, la sfârșitul anului 2017, a înregistrat o scădere de 55.4 milioane dolari SUA și 46.9%, respectiv, în raport cu 31 decembrie 2016 (tabelul A.16). La sfârșitul anului 2017, activele și obligațiunile condiționale în valută au înregistrat aproximativ aceleași valori, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza, în principal, operațiuni de conversie de tip valută/valută.

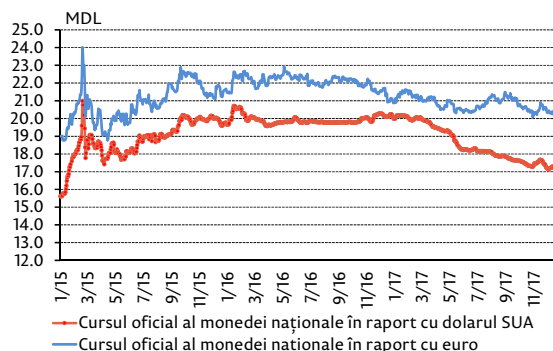
Poziția valutară deschisă totală (lungă plus scurtă) înregistrată de băncile licențiate, la finele anului 2017, s-a ameliorat cu 8.3 milioane dolari SUA, până la 2.21% în CNT. În raport cu 31 decembrie 2016, au crescut pozițiile valutare la toate valutele, în cea mai mare parte, dolari SUA și euro.

Evoluția cursului nominal și real efectiv

Pe parcursul anului 2017, moneda națională s-a apreciat cu 14.4% în raport cu dolarul SUA,

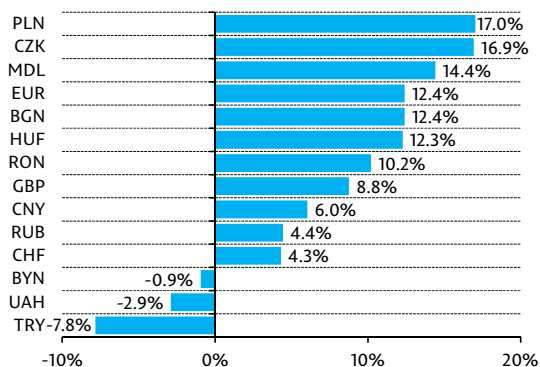
iar față de euro în proporții mai mici, cu 2.3% comparativ cu finele anului 2016 (Graficul 3.43).

Graficul 3.43 Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.44 Evoluția monedelor țărilor-parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.17/31.12.16 (%)

Sursa: BNM

În valori medii, leul s-a apreciat față de dolarul SUA și moneda unică europeană cu 7.2% și 5.6% respectiv, comparativ cu anul 2016.

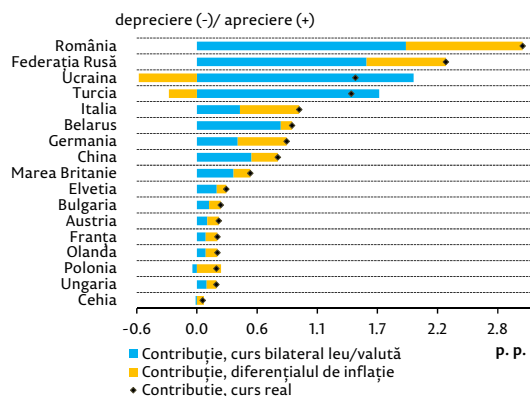
În anul 2017, majoritatea monedelor țărilor-parteneri comerciali principali, cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova, s-au consolidat în raport cu dolarul SUA. Potrivit cotațiilor de la finele anului, o apreciere mai puternică față de dolarul SUA, decât cea a leului moldovenesc, au înregistrat zlotul polonez – de 17.0% și coroana cehă – de 16.9% (Graficul 3.44).

Totodată, cursul de schimb real efectiv al monedei naționale¹⁹ (REER) s-a apreciat cu 13.4%. La întărirea leului în termeni reali au contribuit, în special, România – cu 3.0 p.p., Rusia – cu 2.3 p.p. și Ucraina – cu 1.5 p.p. (Graficele 3.45 și 3.46).

¹⁹Calculat în baza ponderilor principalilor parteneri comerciali în comerț și a cursurilor medii de schimb, dec.2000=100.

În anul 2017, cursul de schimb s-a înscris pe un trend de apreciere fermă în condițiile în care pe piața valutară s-a configurat o situație similară cu cea din anul 2016, consemnându-se un surplus însemnat de valută.

Graficul 3.45 Contribuția monedelor țărilor-parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2017

Sursa: BNM

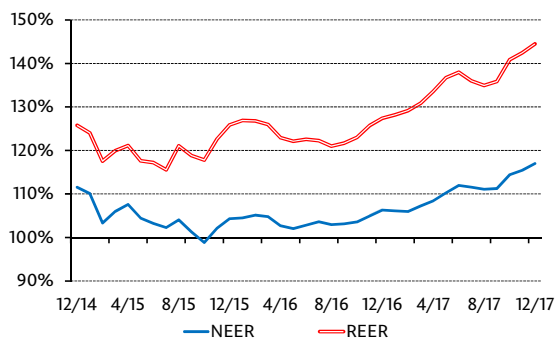
Creșterea economică în țările-gazdă a migranților moldoveni a avut implicații pozitive asupra transferurilor de valută din străinătate în favoarea persoanelor fizice care, după doi ani de declin, au revenit în palier pozitiv, majorându-se cu 11.2%. În consecință, a sporit și oferta netă de valută de la persoanele fizice, preponderent, de euro (Graficul 3.47), cu 4.8% în raport cu anul 2016, până la 1 982.6 milioane dolari SUA.

În anul 2017, s-au relansat și operațiunile de comerț exterior, ritmul de creștere a importurilor de mărfuri (20.2%²⁰) depășindu-l pe cel al exporturilor de mărfuri (18.6%²⁰). Având în vedere că deficitul balanței comerciale nu se suplinește doar din surse disponibile în piață (precum procurarea de valută), dar și din credite comerciale, credite externe etc., deteriorarea acestuia cu 21.8% nu a generat presiuni asupra pieței valutare locale. În acest sens, cererea netă de valută din partea agenților economici a sporit cu doar 5.2%, până la 1 657.5 milioane dolari SUA. Dezagregând acest indicator, s-a observat că agenții economici, majoritar exportatori, au vândut cu 16.1% mai multă valută băncilor, oferta de valută provenind, în principal, de la producătorii de produse cerealiere și oleaginoase, nuci și fructe uscate, zahăr etc. Totodată, agenții economici, majoritar importatori, au procurat de la bănci cu 11.4% mai multă valută decât în anul 2016. Cererea de valută din partea importatorilor de resurse energetice s-a majorat cu 8.2%, exclusiv

²⁰Potrivit datelor publicate de Biroul Național de Statistică.

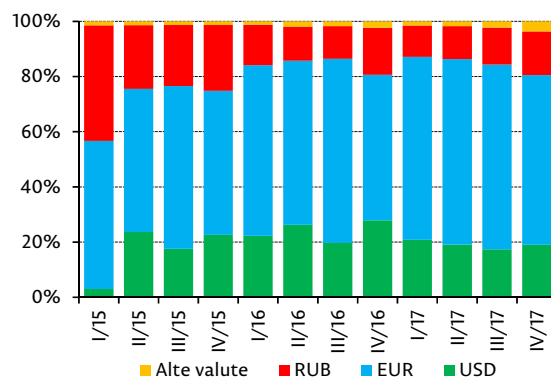
datorită creșterii cererii din partea importatorilor de produse petroliere/combustibili.

Graficul 3.46 Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor țărilor-parteneri comerciali principali pe parcursul perioadei 12/2014 - 12/2017

Sursa: BNM

Graficul 3.47 Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

Sursa: BNM

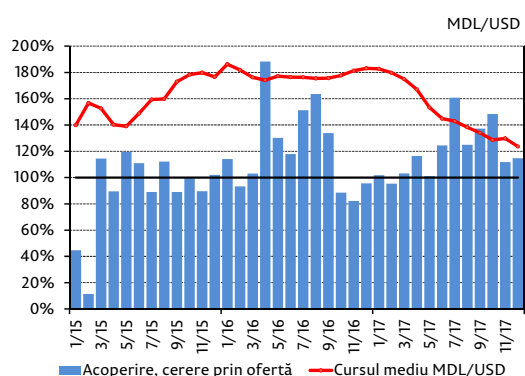
În aceste condiții, oferta netă de valută de la persoanele fizice, al doilea an consecutiv, a acoperit în exces (119.6%) și în proporții similare celor din anul 2016 cererea netă de valută din partea agenților economici.

Spre deosebire de anul 2016, în anul de raportare, excedentul de valută a persistat, cu frecvență lunară, cu excepția lunii februarie (Graficul 3.48). Pentru a readuce piața în echilibru și, respectiv, pentru a evita o apreciere nesustenabilă a leului, BNM a intervenit practic lunar, dozându-și procurările de valută proporțional excesului disponibil în piață. În anul 2017, BNM a retras 433.8 milioane dolari SUA, îmbunătățind astfel reziliența rezervelor valutare ale statului.

Referitor la tendințele specifice de sezon, oferta netă de valută de la persoanele fizice și-a păstrat caracteristicile, majorându-se treptat, până în trimestrul III, când a atins

apogeul perioadei din 2014 încoace, cifrându-se la 660.1 milioane dolari SUA. Evoluții atipice s-au remarcat în trimestrul IV al anului, când pe piață, ca și în celelalte trimestre, s-a atestat în continuare un surplus de valută. Acesta a fost determinat, pe de o parte, de procurări mai consistente de valută de către bănci de la exportatorii de produse agricole, iar pe de altă parte, de o cerere de valută mai redusă din partea importatorilor de resurse energetice, luând în considerare că unii dintre aceștia au acumulat valută în conturi în trimestrele anterioare.

Graficul 3.48 Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

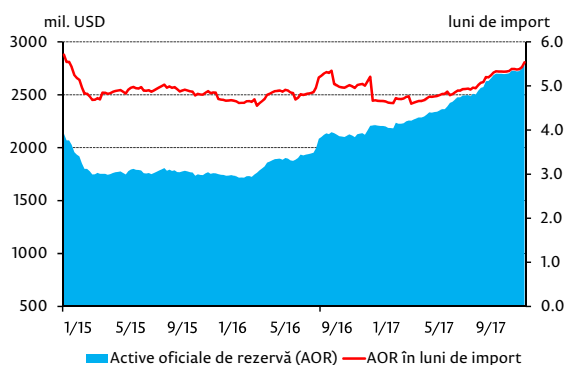

Sursa: BNM

Nivelul activelor oficiale de rezervă

La sfârșitul anului 2017, activele oficiale de rezervă s-au apropiat de nivelul record din anul 2013, cifrându-se la 2 803.3 milioane dolari SUA, ceea ce e cu 27.1% mai mult comparativ cu anul 2016 (Graficul 3.49).

Graficul 3.49 Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6)

Sursa: BNM

Rezervele s-au consolidat ca urmare a procurărilor BNM de valută de pe piață și a fluxului de asistență financiară, echivalentul a 202.9 milioane dolari SUA, din partea partenerilor principali de dezvoltare ai

Republicii Moldova, fapt datorat derulării favorabile a programului de politici economice și financiare încheiat între Republica Moldova și FMI. În acest context:

- FMI a alocat cea de-a doua și a treia tranșe în sumă totală de 31.4 milioane DST, dintre care BNM a beneficiat de EFF²¹ în sumă de 12.4 milioane DST, iar restul sumei i-a revenit Ministerului Finanțelor pentru suport bugetar (ECF – 10.4 milioane DST, EFF – 8.6 milioane DST);
- Guvernul României a debursat ultimele două tranșe în sumă totală de 90 milioane euro în cadrul acordului de asistență financiară rambursabilă de 150 milioane euro încheiat cu Republica Moldova în anul 2015;
- Comisia Europeană a alocat granturi pentru suport bugetar în sumă de 36.3 milioane euro, orientate spre derularea Programului european pentru agricultură și dezvoltare rurală, realizarea reformei poliției și a reformei politicii finanțelor publice, implementarea liberalizării regimului de vize cu Uniunea Europeană și a Acordului privind zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător;
- Banca Mondială, prin intermediul instituțiilor sale, AID și BIRD, a alocat mijloace în volum de 31.1 milioane dolari SUA, majoritar credite pentru susținerea proiectelor: Îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare cu energie termică, Ameliorare a Competitivității II, Reabilitarea drumurilor locale, Agricultură competitivă etc. Totodată, a debursat suport bugetar pentru susținerea reformelor în domeniul educației, în domeniul sănătății și pentru derularea proiectului Consolidarea eficacității rețelei de asistență socială;
- Banca Europeană de Investiții a alocat credite în sumă totală de 12.1 milioane euro pentru susținerea proiectelor Livada Moldovei, Reabilitarea străzilor și modernizarea iluminatului public în municipiul Chișinău, Programului de restructurare a sectorului viticulturii și vinificației;
- IFAD a continuat să finanțeze Programul Rural de Reziliență Economico-Climatică Incluzivă IFAD VI prin credite și granturi în sumă totală de 5.5 milioane dolari SUA.

²¹EFF - Mecanism de Finanțare Extinsă, ECF – Mecanism de Creditare Extinsă.

La finele anului 2017, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importurile de mărfuri și servicii (cca 5.5 luni de import²²).

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16 și 53 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare a statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiunilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, cu condiția asigurării lichidității și siguranței investițiilor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor.

În tabelul A.17 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială, se procedează la alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții), în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special ale autorităților monetare din SUA, zona euro și Marea Britanie, luând în considerație importanța monedelor

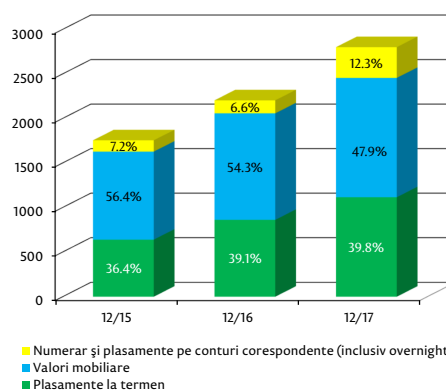
²²Calculat pe baza ultimei prognoze disponibile, la momentul întocmirii raportului, privind importul de bunuri și servicii în anul 2018.

acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt, cu garanție de stat) și non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015), BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20% din rezervele valutare. La 31 decembrie 2017, ponderea activelor gestionate extern constituia 7.58% din rezervele valutare.

Graficul 3.50 Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2015-2017 (milioane dolari SUA)

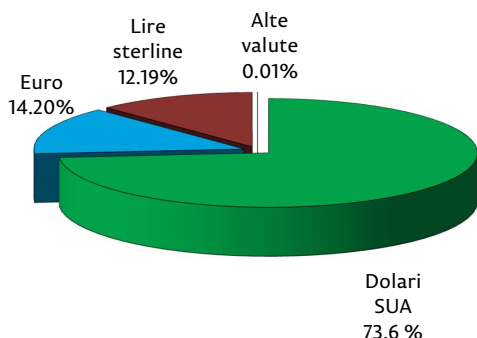
Sursa: BNM

În anul 2017, portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2017, constituia 411.53 milioane dolari SUA sau 14.70% din rezervele valutare. În conformitate cu Hotărârea Consiliului de Administrație al BNM nr. 286 din 23 decembrie 2014, cu aplicare din 1 ianuarie 2015, limita maximă a portofoliului valorilor mobiliare păstrate până la scadență constituie 20% din rezervele valutare.

Potrivit situației de la sfârșitul anului de raportare, 47.9% din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 39.8% constituie plasamentele la termen, iar 12.3% – menținute sub formă de numerar și mijloace în conturi corespondente (Graficul 3.50).

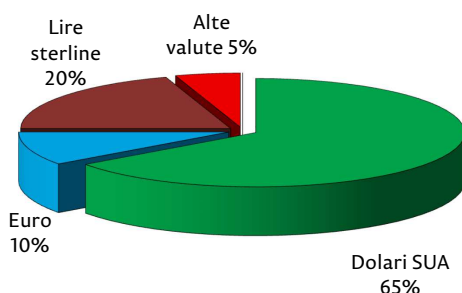
milioane dolari SUA în anul 2017, la o rată medie a profitabilității de 1.14%.

Graficul 3.51 Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2017

Sursa: BNM

Graficul 3.52 Compoziția valutară normativă la 31.12.2017

Sursa: BNM

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor investiționale. Evoluția mediului economic global și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. În acest context, cota majoritară în structura rezervelor valutare a revenit dolarului SUA – 73.6% (Graficul 3.51).

Totodată, compoziția valutară a rezervelor se încadrează în limitele de deviere admisibile de +/- 10% de la structura valutară normativă (Graficul 3.52).

În pofida ratelor negative a profitabilității instrumentelor investiționale denuminate în euro pe scadențe scurte și medii, deciziile luate în cadrul gestionării rezervelor valutare au condus la obținerea unui profit de 28.11

Capitolul 4

Supravegherea bancară

4.1 Evoluția sectorului bancar

Sectorul bancar, inclusiv indicatori de bază

La 31.12.2017, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova la 31.12.2017 a constituit 794, dintre care 294 filiale și 500 agenții.

În sectorul bancar, la situația din 31.12.2017, activau 7 873 persoane. În medie, fiecărui angajat în sectorul bancar i-au revenit în gestiune active în valoare de 10.1 milioane lei, în creștere cu 0.8 milioane lei (9.1%) comparativ cu finele anului 2016.

Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2017 era satisfăcătoare. Băncile sunt suficient capitalizate, capitalul constituind 10 106.7 milioane lei, iar indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc înregistra un nivel înalt, de 31.0%, respectat de toate băncile. Ambii indicatori s-au aflat în creștere față de finele anului 2016²³. Dinamica principalilor indicatori este prezentată în graficul 4.1.

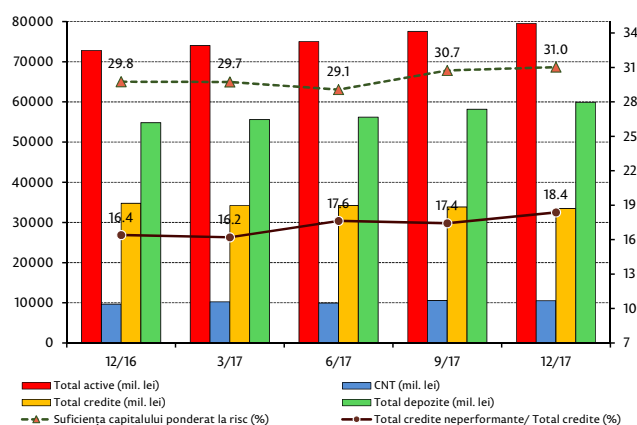
Profitul aferent exercițiului financiar la 31.12.2017 pe sectorul bancar a constituit 1480 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 116.7 milioane lei (8.6%). Pentru anul 2017, rentabilitatea activelor²⁴ și rentabilitatea capitalului²⁵ băncilor licențiate au înregistrat valoarea de 1.8% și respectiv 11.1%, fiind la același nivel ca și la finele anului precedent.

Totodată, portofoliul de credite pe parcursul anului s-a micșorat cu 1 288.0 milioane lei (3.7%), constituind 33 473.3 milioane lei. Micșorarea portofoliului a fost influențată de

situația economică actuală dificilă care a condus la lipsa cererii la credite, precum și abordarea mai prudentă aplicată de bănci față de potențialii debitori la creditarea acestora.

Menționăm că, urmare creării Registrului riscului de credit, BNM monitorizează zilnic calitatea portofoliului de credite, inclusiv cererile de acordare etc., băncile fiind motivate să fie mai prudente în acceptarea tranzacțiilor și să evalueze adecvat riscurile.

Graficul 4.1 Dinamica principalilor indicatori financiari pentru perioada 31.12.2016 – 31.12.2017)

Sursa: BNM

Tendința negativă a fost înregistrată și de creditele neperformante, acestea fiind în creștere față de finele anului precedent cu 448.8 milioane lei (7.9%) până la 6 151.5 milioane lei. Creșterea a fost condiționată atât de situația din economia reală, cât și de cerințele impuse de BNM referitor la reflectarea adecvată a riscurilor aferente activelor în bilanțurile băncilor. Băncile au continuat să respecte cerințele prudențiale de lichiditate impuse de BNM, ceea ce relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului 2017 cu 5 058.3 milioane lei (9.2%) până la 59 896.9 milioane lei.

²³Datele la 31.12.2016 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

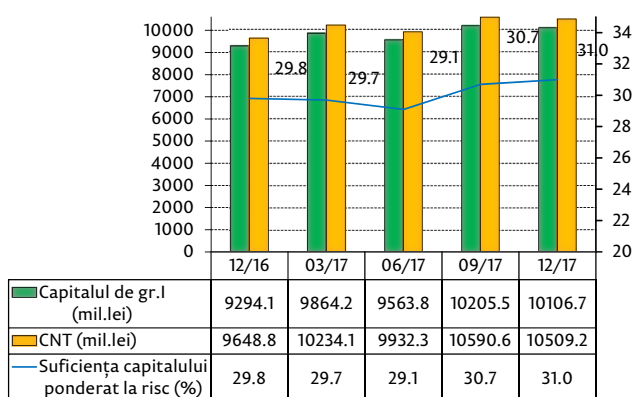
²⁴Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat / media activelor

²⁵Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat / media capitalului acționar

Capitalul

Capitalul de gradul I este componenta de bază a capitalului normativ total față de care este stabilită mărimea minimă necesară pentru a efectua activități financiare.

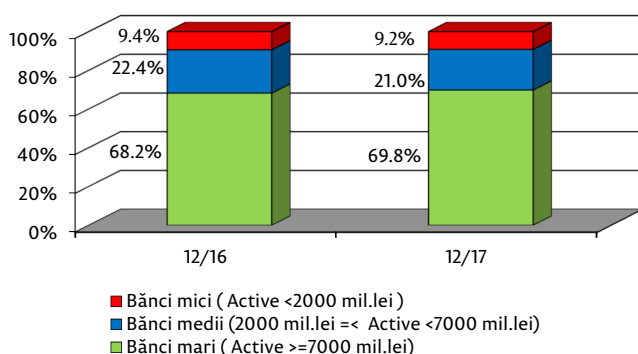
Graficul 4.2 Dinamica capitalului (milioane lei) și suficienței capitalului ponderat la risc (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017)

Sursa: BNM

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 10 106.7 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2016 cu 812.5 milioane lei (8.7%).

Graficul 4.3 Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

Creșterea capitalului de gradul I a fost determinată de obținerea profitului pe parcursul anului 2017 în sumă de 1 480.7 milioane lei. Majoritatea băncilor și-au îndreptat în totalitate profitul la fortificarea capitalului, cu excepția a 3 bănci care au achitat dividende în sumă totală de 354.5 milioane lei. Concomitent, asupra capitalului au influențat negativ următorii factori:

majorarea mărimii calculate dar nerezervate pentru pierderi la active și angajamente condiționale cu 132.9 milioane lei, formarea de către o bancă a provizionului aferent unui litigiu în sumă de 191.9 milioane lei, urmare controalelor auditului extern și ale BNM.

La situația din 31.12.2017, băncile au raportat capitalul de gradul I corespunzător capitalului minim necesar (norma ≥ 200 milioane lei).

Capitalul normativ total include capitalul de gradul I și capitalul de gradul II (mărimea capitalului de gradul II este limitat la maximum 100% din capitalul de gradul I) minus cotele de participare în capitalul altor bănci, care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei.

Capitalul normativ total comparativ cu finele anului 2016 s-a majorat cu 860.4 milioane lei (8.9%). Dinamica capitalului de gradul I și a capitalului normativ total în perioada de raportare este reprezentată în graficul 4.2.

Media indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc pe sector a constituit 31.0%, în creștere cu 1.2 p.p. față de finele anului precedent (Graficul 4.2). La situația din 31.12.2017, băncile au respectat indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc (limita pentru fiecare bancă $\geq 16\%$).

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupuri de bănci este prezentată în graficul 4.3.

Cota capitalului de gradul I al băncilor mari în capitalul de gradul I al sectorului bancar a constituit 69.8%, în creștere comparativ cu finele anului precedent cu 1.6 p.p. Respectiv, cota capitalului de gradul I al băncilor medii și al băncilor mici s-a micșorat corespunzător cu 1.4 p.p. și 0.2 p.p.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 sucursale ale băncilor străine: B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” S.A. și BCR Chișinău S.A.) și 7 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone.

În anul 2017 au fost inițiate negocierile pentru achiziționarea pachetului de acțiuni emis de B.C. „VICTORIABANK” S.A. La 16 ianuarie 2018 Banca Transilvania împreună cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare au achiziționat 39.2% de acțiuni în B.C. „VICTORIABANK” S.A.

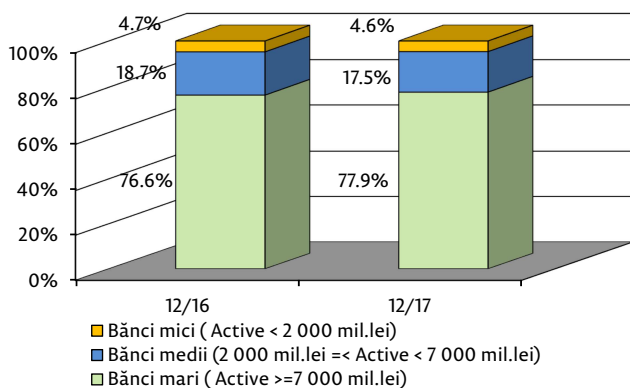
Activele și calitatea acestora

Activele totale pe sector au constituit 79 541.7 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 6 711.3 milioane lei (9.2%). Sursa de finanțare a activelor sunt datoriile, care s-au majorat cu 5 722.2 milioane lei (9.5%), preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 5 015.4 milioane lei (9.1%) și a altor datorii cu 382.8 milioane lei (65.0%). O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 989.1 milioane lei (7.8%), ca urmare a obținerii pe parcursul perioadei analizate a profitului aferent exercițiului.

În perioada de referință, ponderea activelor în PIB s-a redus de la 54.0% până la 53.5% (Graficul 4.6).

Concentrarea activelor sectorului bancar este reflectată în graficul 4.4.

Graficul 4.4 Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 – 31.12.2017 (%)

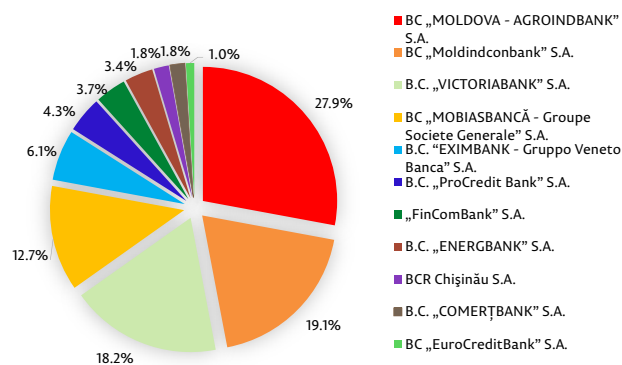
Sursa: BNM

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari. La finele anului 2017, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (B.C. „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., B.C. „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A., B.C. „MOBIASBANCĂ – Groupe Societe Generale” S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 77.9% la 31.12.2017, majorându-se cu 1.3 p.p. față de finele anului 2016. La finele anului de raportare, componența grupelor a rămas neschimbată față de sfârșitul anului 2016.

E de menționat că limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor sunt respectate. Cea mai mare pondere a activelor

totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit B.C. „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A., constituind 27.9% (limita ≤35%), fiind urmată de B.C. „Moldindconbank” S.A. – 19.1% (Graficul 4.5).

Graficul 4.5 Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

În urma analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, s-a calculat indicele Herfindahl-Hirschmann²⁶ Indicele HH este utilizat ca un indicator posibil al puterii de piață sau al concurenței dintre întreprinderi. (a cărui valoare nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând HHI=1 723.7, concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este redată în tabelul A.18.

În structura activelor pe parcursul anului 2017 au crescut (în ordine descrescătoare):

²⁶Indice de concentrare a pieței, adică a măsurii în care un număr mic de întreprinderi reprezintă o mare parte a pieței.

- numerarul și echivalentele de numerar²⁷ (preponderent, ca urmare a majorării investițiilor băncilor în certificatele Băncii Naționale și în valorile mobiliare de stat, precum și al majorării plasamentelor în conturile „Nostro” în BNM și bănci) – cu 6 683.2 milioane lei (23.7%);
- activele financiare disponibile pentru vânzare – cu 1 266.9 milioane lei (213.1%);
- alte active – cu 150.2 milioane lei (24.5%);
- imobilizările necorporale – cu 3.3 milioane lei (1.3%).

Concomitent, s-au micșorat:

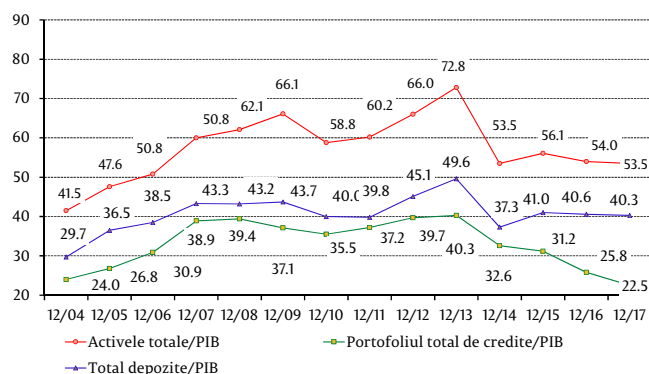
- împrumuturile și creanțele – cu 1 050.2 milioane lei (3.0%);
- investițiile păstrate până la scadență – cu 208.4 milioane lei (4.4%);
- imobilizările corporale – cu 71.7 milioane lei (3.1%);
- activele imobilizate și grupurile destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare – cu 46.0 milioane lei (8.8%);
- creanțele privind impozitele – cu 15.9 milioane lei (26.1%);

Ponderea principală în totalul activelor este deținută de numerarul și echivalentele de numerar, constituind 43.8% și este cu 5.1 p.p. mai mare față de finele anului 2016 urmare redirectionării activelor. Împrumuturile și creanțele au constituit – 43.4%, micșorându-se cu 5.4 p.p. Investițiile păstrate până la scadență au avut o pondere de 5.6%, micșorându-se cu 0.8 p.p. și imobilizările corporale – 2.9%, micșorându-se cu 0.3 p.p. față de finele anului precedent. Ponderile celorlalte articole în totalul activelor sunt ne semnificative.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudentiale) la 31.12.2017 a constituit 33 473.3 milioane lei, micșorându-se pe parcursul anului cu 1 288.0 milioane lei (3.7%),

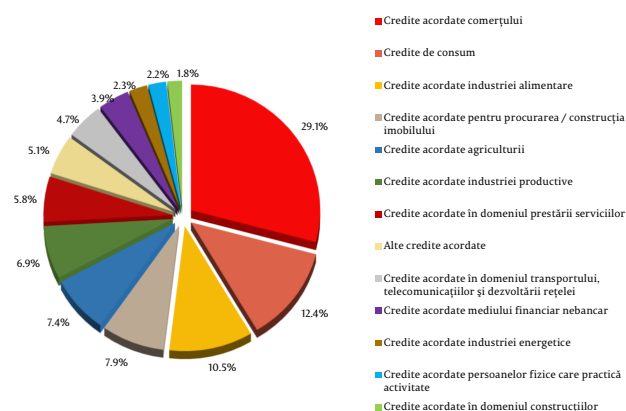
²⁷Numerarul și echivalentele de numerar – includ numerarul, creditele interbancare acordate pe o perioadă mai mică de 3 luni, inclusiv mijloace bănești datorate de bănci, mijloace bănești datorate de Banca Națională a Moldovei, mijloace plasate și credite overnight, precum și partea corespunzătoare de dobânda sporită, valori mobiliare de stat și valori mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei procurate cu o scadență mai mică de 3 luni, inclusiv și negajate, precum și rezervele obligatorii în lei moldovenești.

Graficul 4.6 Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.7 Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

preponderent, din cauza lipsei cererii de credite și a abordării mai prudente aplicate de bănci față de potențialii debitori. Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut s-a micșorat de la 25.8% la 31.12.2016 până la 22.5% la 31.12.2017 (Graficul 4.6). De menționat că, diminuarea ponderilor în PIB a indicatorilor bancari s-a realizat pe fundalul creșterii PIB-ului, în termeni reali, cu 4.6%, conform datelor semidefinite.

În contextul distribuirii riscurilor, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 29.1%.

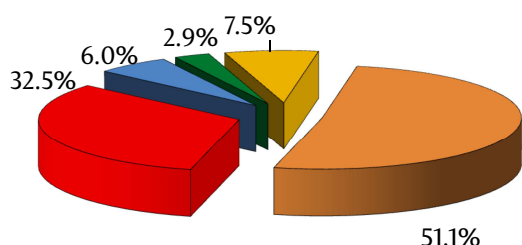
Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform ramurii în care activează debitorul este expusă în graficul 4.7.

Pe parcursul anului 2017 creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat

cu 448.8 milioane lei (7.9%), constituind 6 151.9 milioane lei, iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 2.0 p.p. față de finele anului 2016, constituind 18.4% la 31.12.2017. Ponderea creditelor neperformante nete în capitalul normativ total s-a micșorat cu 1.0 p.p., constituind 17.9% la 31.12.2017.

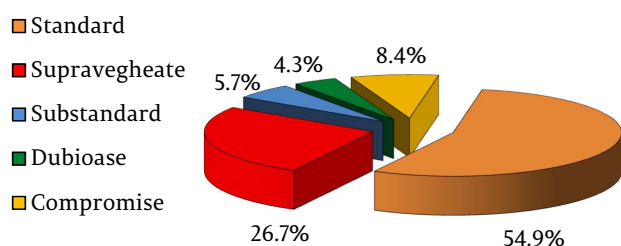
Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31.12.2017 a constituit 14.8%, majorându-se comparativ cu finele anului 2016 cu 1.4 p.p.

Graficul 4.8 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2016 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.9 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

E de menționat că, reducerile calculate la toate activele și angajamentele condiționale la 31.12.2017 au constituit 6 600.6 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 3 978.7 milioane lei, diferența înregistrată – 2 621.9 milioane lei.

Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite în reducerile

calculate la credite pe sectorul bancar a constituit 64.0%, variind de la 20.0% până la 88.0%.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi ne semnificative în totalul creditelor – 1.9% (media pe sectorul bancar). Indicatorul raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul de gradul I (limita pentru fiecare bancă $\leq 20.0\%$ din capitalul de gradul I) la 31.12.2017 era respectată de toate băncile (media pe sectorul bancar – 6.3%).

Indicatorul raportul dintre suma tuturor expunerilor „mari” și CNT (limita pentru fiecare bancă \leq de 5 ori din CNT) era respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 0.3).

La 31.12.2017, indicatorul aferent ponderii sumei celor mai mari zece datorii nete în portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30% din totalul creditelor nete) a fost respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 21.9%).

Indicatorul suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenesti atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă $\leq 30\%$ din CNT) era respectată de toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 2.5%.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei din capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă $\leq 10\%$ din CNT), de asemenea, era respectată de toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 0.6%.

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 293.2 milioane lei sau 0.9% din totalul portofoliului de credite și 2.8% din capitalul normativ total al sectorului bancar (limita pentru fiecare bancă $\leq 10.0\%$).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și CNT pe sector a constituit 22.1% (limita pentru fiecare bancă $\leq 50\%$) și a fost respectată de toate băncile.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și CNT pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 27.1% (limita pentru fiecare bancă $\leq 100\%$).

și, de asemenea, a fost respectată de toate băncile.

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor a constituit 36.8%. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor a alcătuit 36.5%. Diferența de 0.3 p.p. dintre ponderile menționate denotă că riscul cursului valutar, în mod direct, nu poate influența considerabil stabilitatea financiară a sectorului bancar.

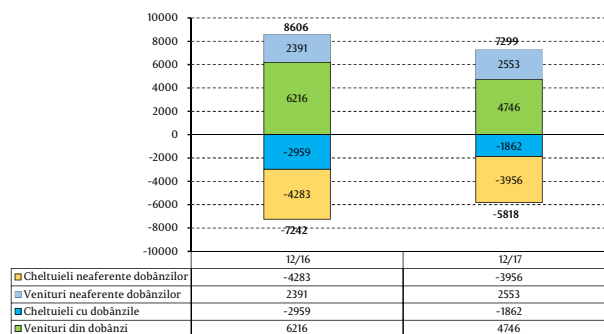
Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2017, profitul aferent exercițiului financiar pe sectorul bancar a constituit 1 480.7 milioane lei, în creștere comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 116.7 milioane lei (8.6%) datorită micșorării cheltuielilor neafereente dobânzilor cu 327.3 milioane lei (7.6%), (inclusiv deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit și pierdere – cu 746.6 milioane lei (61.4%), precum și a majorării veniturilor neafereente dobânzilor cu 161.9 milioane lei (6.8%), în special a veniturilor din taxe și comisioane cu 153.6 milioane lei (10.8%) ca urmare a majorării numărului și a volumului tranzacțiilor efectuate prin sistemele de plăți SAPI, SWIFT și a numărului și a volumului operațiunilor cu carduri emise în Moldova. Pe fundalul descreșterii ratei de bază, cheltuielile cu dobânzile s-au micșorat cu 1 097.0 milioane lei (37.1%). Concomitent, a fost înregistrată micșorarea veniturilor din dobânzi cu 1 469.5 milioane lei (23.6%), constituind 4 746.2 milioane lei sau 65.0% din total venituri. Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor pe parcursul perioadei de raportare este prezentată în graficul 4.10.

În structura veniturilor din dobânzi, cota cea mai mare era deținută de veniturile din dobânzi la împrumuturi și creanțe, care au reprezentat 3 813.2 milioane lei sau 80.3% din totalul acestora, în descreștere cu 1 070.3 milioane lei (21.9%) comparativ cu 31.12.2016.

Veniturile neafereente dobânzilor au constituit 2 552.5 milioane lei sau 35.0% din totalul veniturilor, majorându-se cu 161.9 milioane lei (6.8%) comparativ cu 31.12.2016. În totalul veniturilor neafereente dobânzilor cea mai mare parte a venit veniturilor din taxe și comisioane în sumă de 1 574.0 milioane lei sau 61.7%, în creștere cu 153.5 mil lei (10.8%).

Graficul 4.10 Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2016-2017 (milioane lei)

Sursa: BNM

Cheltuielile neafereente dobânzilor au constituit 3 955.6 milioane lei sau 68.0% din suma totală a cheltuielilor, micșorându-se cu 327.3 milioane lei sau cu 7.6% comparativ cu 31.12.2016. Ponderea cea mai mare în cheltuielile neafereente dobânzii au constituit-o cheltuielile administrative (43.9%), majorându-se cu 120.3 milioane lei sau cu 7.4% și a constituit 1 737.6 milioane lei la 31.12.2017.

Totodată, deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere a însumat 469.6 milioane lei, micșorându-se cu 746.5 milioane lei (61.4%) comparativ cu finele anului precedent, ca urmare a diminuării portofoliului de credite.

Deprecierea activelor nefinanciare pe sectorul bancar a constituit 165.3 milioane lei, majorându-se cu 20.0 milioane lei (13.8%) comparativ cu finele anului precedent.

Cheltuielile cu dobânzile au constituit 1 862.4 milioane lei sau 32.0% din suma totală a cheltuielilor, fiind în descreștere cu 1 097.0 milioane lei sau 37.1% comparativ cu 31.12.2016.

Structura veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2017 este redată în graficele 4.11 și 4.12.

Pentru anul 2017 rentabilitatea activelor²⁸ și rentabilitatea capitalului²⁹ băncilor licențiate au înregistrat valori de 1.8% și respectiv 11.1%, fiind la același nivel ca și la finele anului precedent.

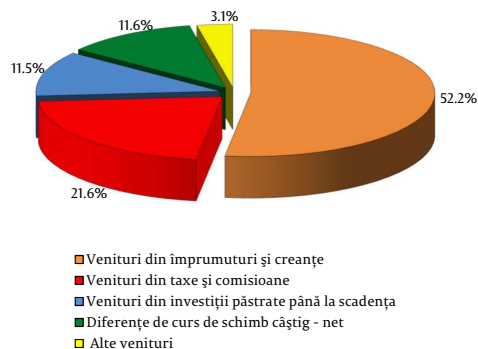
²⁸Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

²⁹Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

Marja netă a dobânzii³⁰ a constituit 4.7% la 31.12.2017, fiind cu 0.8 p.p. mai mică față de finele anului precedent.

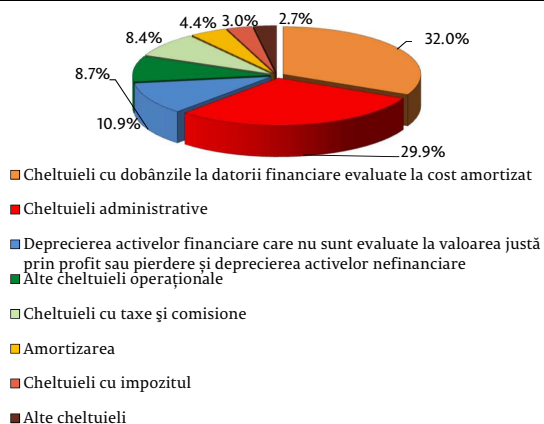
Dinamica marjei nete a dobânzii, a rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 –31.12.2017 este redată în graficul 4.13.

Graficul 4.11 Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2017 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.12 Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2017 (%)

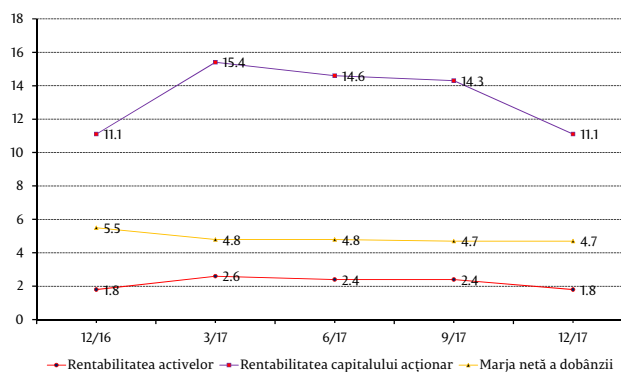

Sursa: BNM

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2017 cu 3 281.2 mil.lei sau cu 5.5%, constituind 63 486.2 milioane lei la 31.12.2017. Pondere semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 74.9%, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

³⁰Marja netă a dobânzii = Venitul net aferent dobânzilor anualizat / Media activelor generatoare de dobândă

Graficul 4.13 Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016-31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

Lichiditatea și respectarea cerințelor legale

Datoriile băncilor la situația din 31.12.2017 au constituit 65 942.5 milioane lei, majorându-se cu 5 722.2 milioane lei (9.5%) comparativ cu 31.12.2016. Pondere majoră în totalul datoriilor la situația din 31.12.2017 este deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte împrumuturi, datorii subordonate, împrumuturi overnight) – 97.7% (64 446.1 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 4 980.5 milioane lei (8.4%) comparativ cu sfârșitul anului precedent. Depozitele clienților au constituit 59 987.7 milioane lei sau 91.0% din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31.12.2016 cu 5 015.4 milioane lei (9.1%). De asemenea, s-au majorat alte datorii (sumele de tranzit și clearing, operațiunilor cu carduri de plată, decontărilor cu salariații băncii, decontărilor cu alte persoane fizice și juridice, decontărilor cu bugetul, decontărilor privind procurarea/vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc.) cu 382.8 milioane lei (65.0%), constituind 971.8 milioane lei, provizioanele – cu 296.0 milioane lei (de 4.1 ori), alcătuind 392.9 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane), datoriile privind impozitele – cu 63.0 milioane lei (91.5%), constituind 131.8 milioane lei (Tabelul A.19).

Soldul depozitelor conform rapoartelor prudenciale la 31.12.2017 a constituit 59 896.9

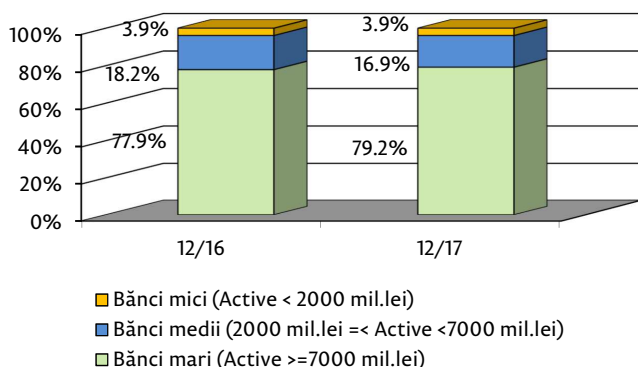
milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2016 cu 5 058.3 milioane lei (9.2%) în urma creșterii depozitelor persoanelor juridice cu 3 111.2 milioane lei (18.3%) până la 20 108.8 milioane lei și a depozitelor persoanelor fizice cu 1 954.0 milioane lei (5.2%), până la 39 623.1 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 6.8 milioane lei (4.0%), până la 165.0 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB s-a micșorat nesemnificativ cu 0.3 p.p. față de anul precedent, constituind la data de raportare 40.3%.

La situația din 31.12.2017, în totalul depozitelor 42.8% (echivalentul a 25 632.3 milioane lei) sunt depozite în valută, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 148.5 milioane lei (0.6%), inclusiv din contul atragerii mijloacelor – cu 1 813.4 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului de schimb valutar s-au micșorat cu 1 683.8 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hriunei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind nesemnificativă). Depozitele în lei moldovenești au constituit 57.2% din totalul depozitelor sau 34 264.6 milioane lei și, de asemenea, s-au majorat cu 4909.9 milioane lei (16.7%) comparativ cu 31.12.2016.

Concentrarea datoriilor sectorului bancar pe parcursul perioadei de raportare este prezentată în graficul 4.14.

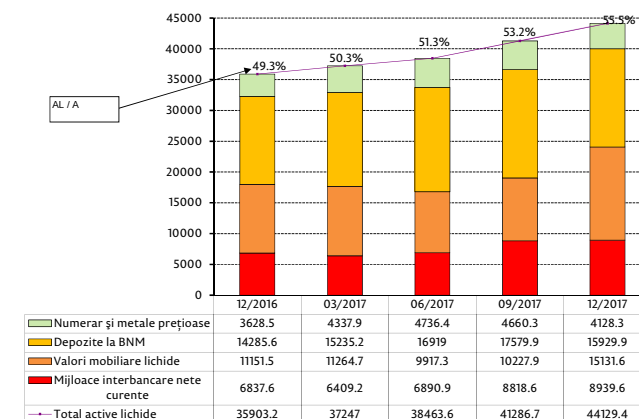
Graficul 4.14 Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017 (%)

Sursa: BNM

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31.12.2017 constituia 79.2%, majorându-se comparativ cu

Graficul 4.15 Dinamica activelor lichide (milioane lei) și ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

31.12.2016 cu 1.3 p.p. În același timp, ponderea datoriilor băncilor medii s-a micșorat, alcătuiind 16.9% la 31.12.2017, iar ponderea datoriilor băncilor mici a rămas la același nivel, constituind 3.9% în totalul datoriilor pe sector.

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0.6 (media pe sector). Indicatorul dat a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector – principiul II al lichidității (active lichide, exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active $\times 100\%$) a constituit 55.4%, majorându-se pe parcursul anului 2017 cu 6.1 p.p. Acest indicator a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă $\geq 20\%$).

La situația din 31.12.2017, principiul III al lichidității, care prezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1), a fost respectat de toate băncile.

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Activele lichide au însumat 44 129.5 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2016 cu 8 226.3 milioane lei (22.9%).

În structura activelor lichide s-au majorat valorile mobiliare lichide – cu 3 980.1 milioane

lei (35.7%), mijloacele interbancare nete curente cu scadența de până la 1 lună – cu 2 102.0 milioane lei (30.7%), depozitele la BNM – cu 1 644.3 milioane lei (11.5%) și numerarul și metalele prețioase – cu 499.9 milioane lei (13.8%), detaliile sunt prezentate în graficul 4.15.

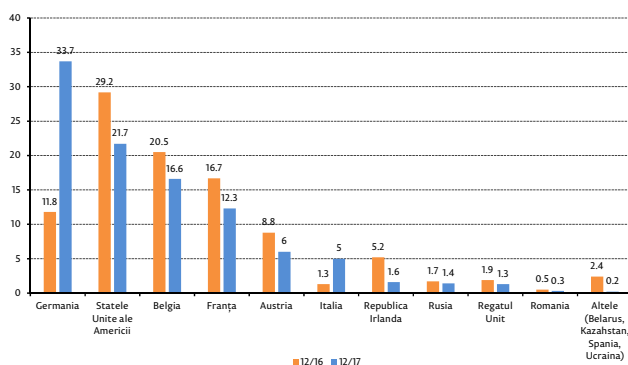
În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea majoră a venitului articolului depozite la BNM – 36.1%, fiind urmată de ponderea valorilor mobiliare lichide – 34.3%, ponderea mijloacelor interbancare nete curente – 20.3% și ponderea numerarului și metalelor prețioase – 9.3%.

Sensibilitatea la riscul de piață

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor la 31.12.2017 a constituit 36.8%. Ponderea obligațiilor bilanțiere în valută și a obligațiilor atașate la cursul valutar în totalul activelor la aceeași dată a alcătuit 36.5%. Diferența nesemnificativă a acestor ponderi denotă faptul că riscul valutar direct este nesemnificativ.

Plasările în străinătate ale băncilor din Republica Moldova la 31.12.2017, conform datelor prezentate de băncile licențiate, au constituit 9 782.8 milioane lei, majorându-se cu 1 984.9 milioane lei (25.5%) comparativ cu finele anului precedent și reprezintă 12.3% din totalul activelor băncilor și 96.8% din capitalul de gradul I. Detaliile sunt prezentate în tabelul A.20. Astfel, cel mai mult s-au majorat plasările în Germania – cu 2 380.5 milioane lei (259.0%).

Graficul 4.16 Structura plasărilor peste hotare ale băncilor din Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

La situația din 31.12.2017, cea mai mare pondere în totalul plasărilor pe sector a venit

Germaniei – 33.7%, SUA – 21.7%, Belgiei – 16.6% și Franței – 12.3%, detaliile sunt prezentate în graficul 4.16.

Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale (MO al RM nr. 216-221 din 09.12.2011), băncile micșorează capitalul cu mărirea pierderilor posibile, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și pe bănci.

Modificarea acționariatului

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a autorizat accesul pe piața bancară a Republicii Moldova a două bănci semnificative din spațiul Uniunii Europene:

(i) Intesa Sanpaolo S.p.A. (Italia) – o instituție bancară de importanță sistemică pentru Uniunea Europeană supravegheată de Banca Centrală a Europei, care este banca-mamă a Grupului Intesa Sanpaolo, având o prezență semnificativă în Europa Centrală și de Est, Orientul Mijlociu și Africa de Nord, care a achiziționat pachetul integral de acțiuni emis de BC „EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca” S.A.;

(ii) Banca Transilvania S.A. (România) – a doua bancă după mărirea activelor în sectorul bancar din România și banca-mamă a Grupului Financiar Banca Transilvania, care are o prezență semnificativă pe piața serviciilor financiare în România, precum și în Republica Moldova în domeniul leasingului financiar, care a achiziționat pachetul de control în capitalul social al BC „VICTORIABANK” S.A.

4.2 Activitatea de supraveghere a BNM

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a promovat în continuare reformele în sectorul bancar, în special concentrându-se pe stabilirea unei structuri transparente a acționariatului în scopul atragerii unor noi investitori potriviți și adecvați, pe evaluarea corespunzătoare a managementului băncii, pe identificarea tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate băncilor și pe recunoașterea în timp util a creditelor neperformante. Aceste activități sunt desfășurate atât prin intermediul controalelor pe teren cât și din oficiu, utilizând instrumentele de supraveghere disponibile Băncii Naționale.

Controale pe teren

În perioada anului 2017, la băncile licențiate au fost efectuate 8 controale complexe. Urmare acestor controale au fost aplicate sancțiuni față de 4 bănci: sancționați cu avertisment – 1 bancă; 10 membri ai consiliului, 14 membri ai comitetului; sancționați cu amendă 15 membri ai comitetului; 33 de prescripții. Deciziile cu aplicarea sancțiunilor și prescripțiilor au fost adoptate ca rezultat al constatării încălcărilor și deficiențelor, în principal, ce țin de următoarele:

- administrarea băncii nu a fost efectuată în strictă conformitate cu cerințele legii și ale actelor normative emise de BNM;
- nu au fost respectate cerințele privind pozițiile cu privire la activele ponderate la risc;
- nu au fost respectate limitele și cerințele privind concentrarea riscurilor (expunerile);
- angajarea băncii în operațiuni riscante și dubioase.

Totodată, menționăm că la unitățile de schimb valutar au fost efectuate în anul de raportare 293 de controale, inclusiv 260 de controale planificate și 33 controale inopinate. Urmare acestor controale au fost sancționate cu avertisment 64 unități de schimb valutar, suspendată activitatea a 20 unități de schimb valutar, aplicate amenzi la 18 unități de schimb valutar și retragerea licenței unei unități de schimb valutar.

Controale din oficiu

Urmare implementării Registrului riscului de credit, Banca Națională dispune de informații detaliate, veridice și prompte aferente riscului de credit la care se expun băncile licențiate. Disponibilitatea datelor operative complexe permite băncii centrale să determine riscul respectiv nu numai pe sector, dar și pe grupe de bănci sau la fiecare bancă. Aceasta contribuie la identificarea timpurie a riscurilor asociate portofoliilor de credite, asigurând un proces de investigare analitică și interpretativă la aplicarea acțiunilor corective întreprinse de Banca Națională. Respectiv, BNM monitorizează zilnic calitatea portofoliului de credite, inclusiv cererile de acordare, corespunderea clasificării creditelor acordate cerințelor reglementate etc. În cazul clasificării

creditelor contrar reglementărilor în vigoare, BNM solicită prin intermediul scrisorilor înlăturarea încălcărilor depistate. Astfel, băncile sunt motivate să devină mai prudente în acceptarea tranzacțiilor și să evalueze adecvat riscurile.

Pe parcursul anului 2017, urmare monitorizării portofoliului de credite s-a constatat continuarea procesului de majorare a ponderii creditelor neperformante. În acest context, în trimestrul I 2017, Banca Națională a recomandat repetat băncilor să aplice măsuri adecvate în materie de guvernanta, să dețină procese eficiente de identificare, monitorizare, gestionare și raportare a riscurilor la care pot fi expuse, precum și să-și fortifice procedurile de control intern, în special cele aferente monitorizării și gestionării creditelor neperformante. Astfel, băncile au elaborat strategii sau planuri de diminuare a creditelor neperformante și urmează să întreprindă în permanență măsuri concrete pentru a îmbunătăți calitatea portofoliului de credit.

În vederea asigurării transparenței sectorului financiar bancar din Republica Moldova, Banca Națională în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere, monitorizează structura de proprietate a băncilor, verifică acționarii acestora pentru a determina corespunderea calității acționarilor cerințelor prevăzute de Legea privind activitatea băncilor și de Regulamentul cu privire la deținerea cotelor de participare în capitalul social al băncii, precum și în scopul asigurării certitudinii în identitatea beneficiarilor efectivi, prin realizarea următoarelor:

- urmărirea permanentă a tranzacțiilor efectuate cu acțiunile băncilor;
- solicitarea prezentării informației aferente identității și activității desfășurate de către achizitorii potențiali, inclusiv deținătorilor direcți și indirecti de cote, beneficiarilor efectivi, precum și prezentarea chestionarelor, documente/informații suplimentare necesare evaluării calității acestora, inclusiv prezentarea informațiilor în cazul survenirii modificărilor asupra datelor prezentate anterior BNM;
- efectuarea investigațiilor ce țin de modul de dobândire a acțiunilor băncii, precum și solicitarea suportului autorităților competente;
- analiza informațiilor/documentelor, surselor mass-media disponibile ce conțin informații despre acționarii băncilor.

În perioada anului 2017 au fost aplicate măsuri de remediere și sancțiuni acționarilor din două bănci. Comitetul executiv al Băncii Naționale, la 14.03.2017, a decis sancționarea cu amendă a unui deținător direct și indirect al cotei substanțiale în capitalul BC „VICTORIABANK” S.A. pentru nerespectarea cerințelor Legii instituțiilor financiare privind prezentarea informațiilor și a documentelor solicitate de Banca Națională în scopul supravegherii și evaluării calității acționarilor băncii. Amenda este aplicată în mărime de circa 1% cumulativ din cota de participare deținută în capitalul social al BC „VICTORIABANK” S.A. de către deținătorul direct și indirect.

Totodată, Comitetul executiv al Băncii Naționale, la 21.09.2017, a decis sancționarea cu amendă a unui deținător direct al cotei substanțiale în capitalul „Băncii de Finanțe și Comerț” S.A. pentru nerespectarea cerințelor Legii instituțiilor financiare privind prezentarea informațiilor și a documentelor solicitate de Banca Națională în scopul supravegherii și evaluării calității acționarilor băncii. Amenda a fost aplicată în mărime de 1% din cota de participare deținută de către acționarul vizat în capitalul social al băncii și a fost vărsată în bugetul de stat.

S-au intensificat măsurile de supraveghere bancară menite să sporească reziliența sectorului financiar. Din 11 bănci la 7 au fost efectuate controale complexe pe teren. 2 bănci sistemice s-au aflat în supraveghere intensivă și o bancă în regim de intervenție timpurie. Banca Națională a efectuat controale tematice referitoare la transparența și calitatea acționarilor, verificări ale tranzacțiilor cu părțile afiliate, evaluări ale calității activelor, precum și alte controale tematice.

Ca urmare a adoptării la 4 octombrie 2016 a Legii privind redresarea și rezoluția băncilor nr. 232 din 03.10.2016, publicată în Monitorul Oficial al RM nr. 343-346 art. 707 din 04.10.2016, în conformitate cu art. 9 din Legea menționată, BNM a solicitat băncilor elaborarea și menținerea unui plan de redresare care să prevadă măsurile ce trebuie întreprinse pentru a-și restabili poziția financiară în cazul deteriorării semnificative a acesteia. Totodată, în scopul facilitării întocmirii planului de redresare, BNM a elaborat și a transmis băncilor Ghidul privind elaborarea planului de redresare care conține informații detaliate despre toate aspectele necesare a fi incluse în plan. În acest context, în trimestrul III 2017, urmare examinării plenitudinii planurilor de redresare, au fost expediate scrisori în adresa băncilor cu

indicarea înlăturării neajunsurilor și prezentării la BNM a planurilor de redresare reperfectate. În trimestrul IV 2017, băncile au prezentat la BNM planurile de redresare revizuite, urmare comentariilor primite anterior de la Banca Națională.

În contextul tranziției la standardele BASEL III, BNM a solicitat băncilor licențiate elaborarea strategiei de implementare a acordului Basel III, inclusiv alinierea la prevederile *Legii privind activitatea băncilor și ale Regulamentului privind cadrul de administrare a activității băncii*. Băncile raportează la intervale regulate de 2 luni referitor la progresul realizat, rezultatele obținute și acțiunile întreprinse. Astfel, băncile au creat grupuri de lucru privind implementarea cadrului Basel III și au încheiat contracte cu societățile de audit în vederea acordării asistenței specializate. Concomitent, pentru a evalua nivelul de adecvare a capitalului și capacitatea băncilor de a raporta conform noului cadru, BNM a reluat studiul de impact (QIS), în cadrul căruia s-a constatat că toate băncile din Republica Moldova au capital suficient pentru a satisface noile cerințe prudențiale.

Totodată, în anul 2017, Banca Națională a Moldovei a inițiat identificarea de către o societate străină de audit a tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate B.C. „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A. și BC „Moldindconbank” S.A. Băncile respective se află în curs de depășire a limitelor prudențiale și vor avea până la 2 ani ca să se conformeze.

Supraveghere intensivă și intervenția timpurie

În anul 2017, două bănci (BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și B.C. „VICTORIABANK” S.A.) au continuat să se afle sub regimul de supraveghere intensivă, iar o bancă (BC „Moldindconbank” S.A.) sub regimul de intervenție timpurie. Mandatele administratorilor temporari ai BC „Moldindconbank” S.A. au fost prelungite de mai multe ori pe parcursul anului 2017.

În scopul neadmiterii riscurilor excesive, Banca Națională monitorizează zilnic activitatea băncilor aflate în supraveghere intensivă și sub regimul de intervenție timpurie. Astfel, se examinează situația financiară a acestor bănci, tranzacțiile, ordinele de zi ale ședințelor organelor de conducere etc.

Băncile menționate sunt bine capitalizate și activează în regim normal (prestează toate serviciile, inclusiv cele legate de depozite, credite și decontare).

Pe parcursul anului 2017, BNM a efectuat un șir de controale complexe, inclusiv la băncile menționate anterior. Urmare rezultatelor controalelor efectuate, Comitetul executiv al BNM a aprobat hotărâri prin care a aplicat sancțiuni față de managementul băncilor. Totodată, băncilor li s-au prescris măsuri de remediere ce țin de optimizarea activității de creditare și cunoaștere a clienților, de perfecționarea actelor normative în domeniul creditării și a controlului intern, îmbunătățirea sistemului de management al securității, sistemului de control intern și sistemului de plăți etc. Băncile au elaborat planuri de măsuri de remediere referitor la lichidarea încălcărilor și neajunsurilor constatate în cadrul controalelor și vor raporta Băncii Naționale pe parcursul anului 2018 despre realizarea acestora.

Referitor la constatarea de către Banca Națională a Moldovei a două grupuri de acționari ai BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. care au acționat concertat și au achiziționat o cotă substanțială în capitalul social al băncii în mărime de 43.1%, fără a dispune de permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale, aceștia urmau să înstrăineze în termen de 3 luni acțiunile achiziționate. Deoarece acțiunile menționate nu au fost înstrăinate în termenele stabilite, acestea au fost anulate și emise altele noi. Astfel, la Bursa de Valori a Moldovei au fost expuse la vânzare până în iunie 2017 două pachete unice de acțiuni. Comisia Națională a Pieței Financiare a prelungit de mai multe ori termenul de expunere la vânzare a acțiunilor nou-emise de bancă. E de menționat că, din 29.12.2017, au intrat în vigoare modificările la Legea privind piața de capital nr. 171 din 11.07.2012, prin care a fost stabilită procedura de anulare, emiteri și vânzare a cotelor de participare deținute cu nerespectarea cerințelor privind calitatea acționariatului în capitalul băncilor, fiind prelungită perioada de expunere spre vânzare.

Cu referire la BC „Moldindconbank” S.A., conform prevederilor Legii instituțiilor financiare, persoanele constatate de BNM ca acționând concertat, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM urmau să înstrăineze benevol în termen de 3 luni acțiunile. După finalizarea acțiunilor legale aferente măsurilor asiguratorii asupra acțiunilor, începând cu octombrie 2017, acționarii menționați au avut posibilitate de a-și înstrăina acțiunile deținute.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2017, în proces de lichidare silită erau 8 bănci. Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a aprobat Dările de seamă privind încheierea procesului de lichidare a BC „Basarabia” și BC „Bancosind” S.A.

Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., BC „UNIBANK” S.A. și BC „BANCA SOCIALĂ” S.A., inițiat în anul 2015, menționăm că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2017, lichidatorii au conlucrat cu organele de drept, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor. Ca urmare, la sfârșitul anului 2017, erau în derulare 179 acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 7 440.0 milioane lei. Totodată, în gestiunea organelor de anchetă erau 44 dosare penale intentate pe marginea sesizărilor lichidatorilor.

Ca rezultat al acțiunilor întreprinse de lichidatori, pe parcursul lichidării, au fost recuperate mijloace bănești în sumă totală de 1 002.6 milioane lei, inclusiv în anul 2017 – 306.6 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 159.4 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 134.4 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 12.8 milioane lei).

Mijloacele obținute în cadrul procesului de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2017, au fost rambursate mijloace în mărime de 1 071.2 milioane lei, inclusiv în anul 2017 – 209.9 milioane lei.

Un alt aspect al acțiunilor legate de recuperarea mijloacelor Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. reprezintă ancheta derulată de consorțiul Kroll și Steptoe & Johnson. La 21.12.2017, Banca Națională a Moldovei a publicat o sinteză detaliată a investigației fraudei bancare, pe care a primit-o împreună cu cel de-al doilea raport de la consorțiul Kroll și Steptoe & Johnson. Sinteza dezvăluie cum au fost extrași banii, precum și țările prin care aceștia au circulat sau în care au ajuns. Documentul are opt capitole care reflectă

metodologia investigației internaționale, analiza expunerilor băncilor fraudate în perioada 2012-2014, legătura grupului Shor cu acționariatul băncilor fraudate, mecanismele de spălare a banilor și destinația fondurilor frauduloase.

Banca Națională a Moldovei a analizat proiectul de raport și a solicitat unele precizări, a oferit comentarii și sugestii reprezentanților Kroll și Steptoe & Johnson. În consecință, la 6 martie 2018, Banca Națională a Moldovei a primit raportul final despre investigația fraudei bancare de la companiile Kroll și Steptoe & Johnson. Documentul conține informații despre fraudă care a dus la insolabilitatea Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Raportul final va fi utilizat de Banca Națională a Moldovei cu scopul identificării carențelor din sistem și aplicării măsurilor de rigoare. Totodată, urmare vizitei reprezentanților Kroll în Republica Moldova, BNM a primit în mod oficial toate documentele de investigație de la consorțiul internațional Kroll și Steptoe & Johnson, care au fost transmise Procuraturii Anticorupție.

Reprezentanții companiilor Kroll și Steptoe & Johnson și-au confirmat disponibilitatea de a colabora cu organele de anchetă pentru a susține eforturile de recuperare a fondurilor fraudate la nivel internațional și pentru a consolida baza de probe în cadrul procedurilor inițiate la nivel național.

4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar

În scopul monitorizării riscurilor bancare, Banca Națională a Moldovei efectuează testări la stres, care reprezintă instrumente de supraveghere utilizate pentru evaluarea punctelor forte ale fiecărei bănci, precum și rezistența generală a sectorului bancar la șocuri. Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii și riscul ratei de schimb valutar, precum și pe combinațiile dintre acestea. Toate testările la stres sunt elaborate în baza informațiilor raportate de băncile licențiate și sunt aplicate pe întregul sector bancar, pe grupe de bănci și pe bănci individuale.

Urmare efectuării testărilor la stres derulate la nivelul sectorului bancar, s-a constatat că

băncile din Republica Moldova sunt suficient capitalizate și capabile să facă față majorității șocurilor simulate. Excepție fiind scenariile în care apariția probabilității șocurilor severe sau așa numitele maxime istorice afectează riscul de credit. În aceste circumstanțe există posibilitatea ca indicatorii de solvabilitate ai unor bănci individuale să se reducă sub limitele reglementate de Banca Națională. Totuși, probabilitatea materializării unor astfel de scenarii este foarte redusă. În același timp băncile întreprind măsurile necesare pentru îmbunătățirea calității portofoliilor de credite, ceea ce le va permite diminuarea pierderilor în cazul unui scenariu de stres excesiv.

În ceea ce privește riscul de lichiditate, rezultatele testării la stres confirmă nivelul înalt de lichiditate al sectorului bancar, băncile fiind capabile să facă față retragerilor de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate, pentru scenariile de stres test aplicate, nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci la categoriile capital, calitatea activelor, venituri, lichiditate și sensibilitate la riscul de piață, Banca Națională efectuează studiul privind identificarea vulnerabilității sectorului bancar. Rezultatele studiului indică un nivel redus de vulnerabilitate a sectorului bancar la situația de la finele anului 2017, cu unele vulnerabilități înregistrate la categoriile sensibilitate la riscul de piață, calitatea activelor și profitabilitate.

În vederea captării opiniei managerilor de risc din cadrul băncilor licențiate asupra riscurilor majore la care se expune sistemul financiar, semestrial, Banca Națională a Moldovei derulează un sondaj privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, riscurile-cheie persistă în sistemul financiar, pe fundalul unei diminuări a probabilității de apariție a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului.

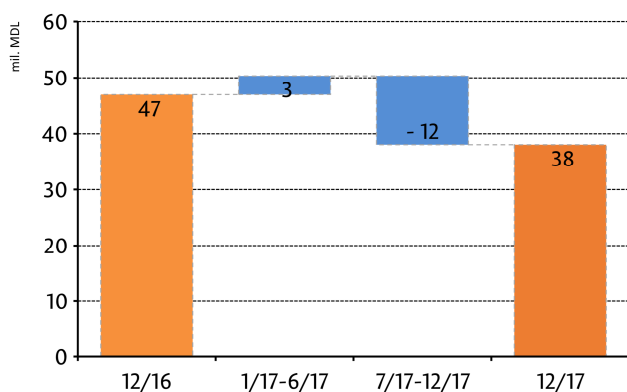
În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM derulează trimestrial un sondaj privind creditarea bancară. Rezultatele sondajului indică trendul de relaxare ușoară a standardelor de creditare și a termenelor contractelor de credit pe parcursul anului 2017. Această tendință a fost generată, în mare parte, de reducerea costului de finanțare și presiunea concurenței. În același timp, factori precum percepția și toleranța riscului au temperat relaxarea standardelor de creditare

și a termenelor contractelor, în special în cazul întreprinderilor. În perioada examinată, cererea pentru credite din partea întreprinderilor s-a menținut aproximativ constantă, pe când cererea pentru credite din partea populației a urmat un trend ascendent. Pe termen scurt, băncile anticipează o majorare a cererii pentru credite din partea ambelor categorii de debitori. În același timp, respondenții anticipează o înăsprire ușoară a standardelor aplicate întreprinderilor și o relaxare a standardelor aplicate populației.

Riscul de contagiune

La finele anului 2017, sectorul bancar autohton înregistrează un nivel scăzut al riscului de contagiune din punctul de vedere al plasărilor interbancare atât în băncile autohtone, cât și în băncile din străinătate.

Graficul 4.17 Volumul plasărilor nete ale băncilor locale în sectorul bancar autohton

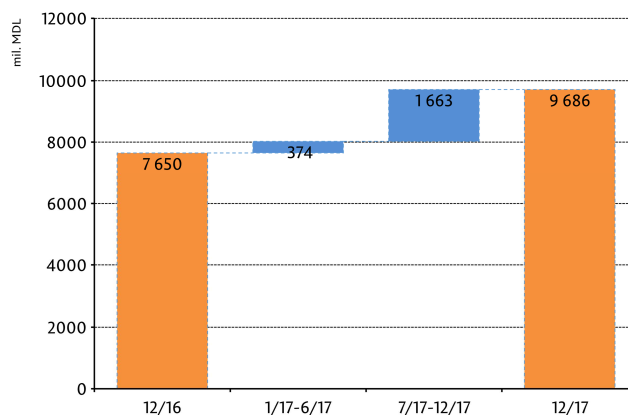

Sursa: BNM

Plasările interbancare nete ale băncilor licențiate din RM în sectorul bancar autohton, la situația din 31.12.2017, au constituit 38.9 milioane lei, în scădere cu 8.8 milioane lei comparativ cu perioada similară a anului trecut (Graficul 4.17).

Volumul plasărilor nete ale băncilor licențiate în bănci străine a constituit, la situația din 31.12.2017, 9 686.5 milioane lei, în creștere cu 2 036.4 milioane lei comparativ cu finele anului precedent (Graficul 4.18). Dintre acestea, 90.2 la sută au fost efectuate în băncile din Germania, SUA, Belgia, Franța și Austria.

Graficul 4.18 Volumul plasărilor nete ale băncilor locale în băncile din străinătate

Sursa: BNM

4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

Pe parcursul anului 2017, BNM a evaluat în cadrul controalelor pe teren la băncile licențiate, unitățile de schimb valutar și la prestatorii de servicii de plată nebancați politicile de identificare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Totodată, a fost analizată implementarea adecvată a prevederilor actelor normative, și anume a procedurilor cunoaște-ți clientul, a cerințelor privind măsurile de precauție sporită, monitorizarea tranzacțiilor, păstrarea datelor, raportarea tranzacțiilor ce cad sub incidența Legii nr.190-XVI din 26.07.2007 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și dezvoltarea unui sistem de control intern eficient în acest domeniu.

Pe parcursul verificărilor, BNM a constatat neajunsuri și încălcări ale actelor normative aplicabile domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, iar ca rezultat a aplicat sancțiuni instituțiilor supravegheate și administratorilor acestora, în conformitate cu Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.1995. De asemenea, reprezentanții BNM au contribuit esențial la procesul național de identificare și evaluare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului implementat cu suportul metodologic al Băncii Mondiale, proces ce s-a finalizat cu publicarea Raportului de evaluare națională a riscurilor de SB/FT și aprobarea Planului de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării

terorismului pentru anii 2017 – 2019 (HG nr.791 din 11.10.2017).

În același timp, BNM a desfășurat activități de implementare a unei soluții informatice în scopul eficientizării procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analizei la distanță în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, a fost elaborat caietul de sarcini și alte documente de licitație pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii. Implementarea acestei soluții informatice va continua și în perioada următoare prin utilizarea procedurii de achiziție prin dialog competitiv.

Totodată, BNM a continuat acțiunile menite să sporească activitățile de cooperare și efectuare a schimbului de informații cu Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și alte instituții și autorități de supraveghere naționale și din străinătate.

BNM a avizat pozitiv proiectul unei noi legi privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, luând în considerare standardele internaționale și Directiva nr. 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

Capitolul 5

Sistemul de Plăți

5.1 Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți

În conformitate cu *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

Pe parcursul anului 2017, au fost operate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 53 din 02.03.2006*, care au derivat din necesitatea ajustării cadrului legal în contextul realizării cerinței de transfer de la Centrul de Governare Electronică (MPay) către Ministerul Finanțelor a responsabilității de efectuare a operațiunilor de debitare directă, conform modificărilor operate la *Hotărârea Guvernului nr. 280 din 24.04.2013* cu privire la unele acțiuni de implementare a Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice (MPay), precum și din necesitatea ajustării regulamentului respectiv la prevederile Legii nr. 183 din 22.07.2016 cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare.

Conform Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova (aprobată prin *Hotărârea Comitetului executiv nr. 299 din 27 octombrie 2016*), obiectivul de bază al supravegherii efectuate de BNM este promovarea eficienței și stabilității sistemului de plăți din țară. În contextul obiectivului de bază, supravegherii de către Banca Națională sunt supuse elementele sistemului de plăți în Republica Moldova, a căror funcționare sigură și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și

promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul supravegherii sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată.

La exercitarea funcției de supraveghere, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare. Totodată, BNM asigură un nivel corespunzător de atenție pentru toate componentele sistemului de plăți, supuse supravegherii.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică

Conform *Legii cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18.05.2012*, Banca Națională a Moldovei (BNM) licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

În conformitate cu *Legea nominalizată*, pe parcursul anului 2017, nu a fost eliberată/retrasă nicio licență pentru desfășurarea activității de prestare a serviciilor de plată/emitere a monedei electronice.

La situația din 31.12.2017, în Republica Moldova activau 7 prestatori de servicii de plată nebankari, dintre care 2 societăți de plată, 1 furnizor de servicii poștale și 4 societăți emidente de monedă electronică.

Pe parcursul anului 2017 au fost efectuate 4 controale pe teren, dintre care 3 complexe și 1 tematic, în cadrul cărora au fost supuși verificării prestatorii de servicii de plată nebankari licențiați.

Urmare efectuării controalelor au fost constatate încălcări și deficiențe ce țin de:

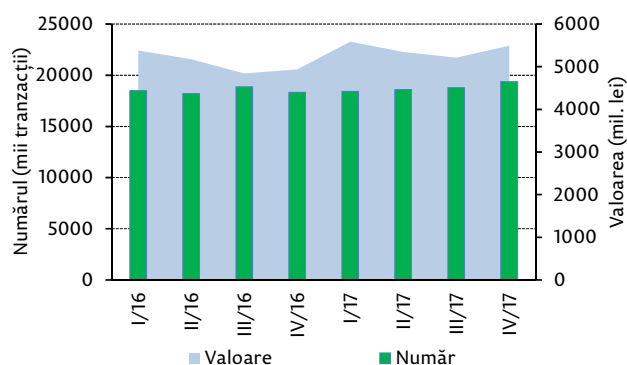
- înregistrarea la BNM a agenților de plată în Registrul societăților emitente de monedă electronică;
- identificarea clienților la efectuarea tranzacțiilor electronice;
- procedurile interne pentru prevenirea și combaterea spălării banilor, care sunt incomplete și nu conțin toate cerințele obligatorii conform legislației;
- notificarea BNM despre modificarea datelor din documentele anexate la declarația de eliberare a licenței;
- efectuarea plăților fără numerar în cadrul operațiunilor valutare ale persoanelor fizice în lipsa prezentării actelor de identitate sau fără indicarea scopului transferului etc.

Respectiv au fost înaintate propuneri și recomandări aferente acțiunilor necesare de întreprins în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

De asemenea, conform prevederilor *Legii cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18.05.2012*, BNM a efectuat supravegherea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Pe parcursul anului 2017, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari, au fost efectuate 75.2 milioane operațiuni de plată, cu 1.8% mai mult față de 2016, în valoare totală de 21.6 miliarde lei, cu 6.4% mai mult față de 2016 (Graficul 5.1). De menționat că, majoritatea covârșitoare a acestor plăți a fost efectuată de către utilizatori – persoanele fizice.

Graficul 5.1 Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari

Sursa: BNM

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbankare

Sistemul automatizat de plăți interbankare (SAPI) este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

În anul 2017, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 12.9 milioane tranzacții în valoare de 1 229.4 miliarde lei, majorându-se atât ca număr cât și ca valoare cu 7.4% și, respectiv, cu 48.9% comparativ cu anul 2016. Volumul mediu zilnic³¹ al operațiunilor l-a constituit 50.7 mii de tranzacții în valoare de 4.8 miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 25 aprilie 2017, fiind decontate 112.7 mii de plăți.

Din punctul de vedere al structurii plăților, ponderea majoră din numărul acestora le-a revenit transferurilor de credit bugetare (49.1% din numărul total al plăților), fiind urmate de transferurile ordinare ale clienților (49.0%) și alte tipuri de plăți (1.9%). Sub aspect valoric, structura plăților prezintă un alt tablou: valoarea transferurilor ordinare ale clienților (13.8% din valoarea totală a plăților) a depășit valoarea transferurilor de credit bugetare (10.9%), însă cea mai mare pondere (75.3%) le-a revenit transferurilor efectuate de către bănci în nume și pe cont propriu.

³¹În anul 2017 au fost 254 de zile operaționale.

În anul 2017, distribuția numărului plăților per sisteme componente ale SAPI a fost următoarea: 8.7% pentru sistemul DBTR și 91.3% pentru sistemul CDN. Distribuția valorii plăților prezintă un alt tablou, astfel că prin DBTR au fost decontate 95.4% din valoarea totală a plăților, iar prin CDN doar 4.6%.

În anul 2017, în medie pe zi, prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4.4 mii de plăți, în valoare de 4.6 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 46.3 mii plăți, în valoare de 223.0 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 1 047.2 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 4.8 mii lei.

Comparând valoarea totală decontată prin sistemul DBTR în anul 2017 și a PIB-ului anual al Republicii Moldova (150 369 milioane lei) se constată că în sistemul DBTR se decontează echivalentul PIB-ului anual în aproximativ 33 de zile operaționale. Acest indicator relevă importanța sistemului DBTR în cadrul sistemului financiar din Republica Moldova.

La nivel de Eurosistem³², sistemul de decontare pe bază brută în timp real – Target2 procesează un volum comparabil cu PIB anual al zonei euro la fiecare șase zile operaționale.

În tabelul A.21 este prezentată evoluția plăților decontate prin SAPI comparativ cu anul 2016.

La finele anului 2017, în SAPI erau înregistrați 16 participanți și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat, care nu are deschis cont în SAPI;
- Depozitarul Național de Valori Mobiliare al Moldovei.

Supravegherea SAPI

Supravegherea SAPI este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a acestui sistem. Pe parcursul anului 2017, disponibilitatea sistemului pentru participanți a constituit 99.9% și s-a încadrat în parametrii stabiliți în acest sens, iar incidente majore care să perturbe activitatea SAPI și să afecteze participanții nu au avut loc.

³²Raportul anual TARGET 2016, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.targetar2016.en.pdf>

5.4 Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat

Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat (SIC) reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare emise de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în numele Guvernului Republicii Moldova și a celor emise de către Banca Națională, decontarea finală pentru operațiunile efectuate în cadrul acestuia fiind realizată în SAPI prin intermediul sistemului de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR), conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii/transferul de proprietate). SIC este organizat și administrat de Banca Națională.

Supravegherea SIC este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a sistemului. Pe parcursul anului 2017, disponibilitatea SIC pentru participanții la sistem a constituit 100% și incidente care să afecteze funcționarea sistemului și participanții nu au avut loc.

5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemului național de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată, restul instrumentelor de plată fiind la etapa incipientă de utilizare. De menționat că, BNM întreprinde măsuri relevante de comun acord cu alte autorități și instituții internaționale în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și combaterii evaziunii fiscale.

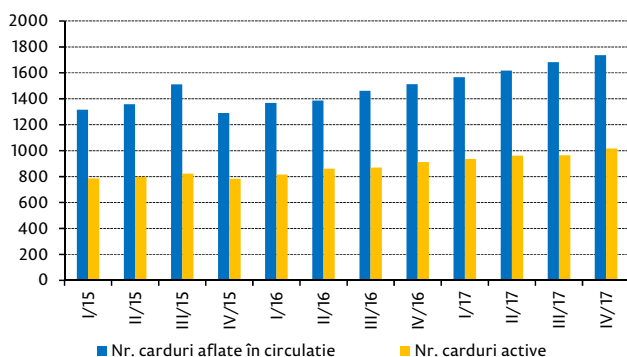
Cardurile de plată

Numărul cardurilor³³ aflate în circulație la finele anului 2017 a constituit 1 736 056 unități și a

³³Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul cărui deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a unor coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

înregistrat o creștere de 14.8% comparativ cu finele anului 2016, atingând cel mai înalt nivel de până acum (Graficul 5.2).

Graficul 5.2 Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități)

Sursa: BNM

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*³⁴ a avut aproximativ același ritm de creștere (cu 11.4% mai mult față de finele anului 2016), iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 58.6%. De menționat că, această rată a utilizării cardurilor a rămas practic aceeași pe parcursul ultimilor ani.

În ceea ce ține de soluția tehnică a cardurilor de plată, ponderea cardurilor **hibride**³⁵ (58.9%) reprezintă o majoritate din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. Cardurile **contactless** înregistrează o creștere accentuată, numărul lor fiind de 1.8 ori mai mare față de finele anului 2016, cu o pondere de 37.2% din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova, însumând 645.3 mii unități. Cardurile dotate doar cu bandă magnetică, care la sfârșitul anului 2016 reprezentau 7.6% din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova, își continuă tendința descendentă, ajungând la doar 3.7% din numărul total de carduri. În direcția diminuării au evoluat și cardurile virtuale, a căror pondere constituie doar 0.2% din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova.

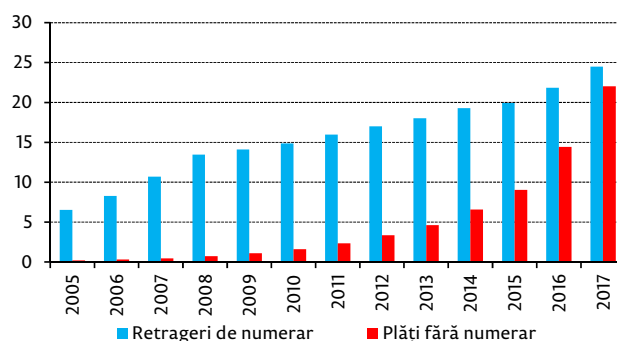
Pe parcursul anului 2017, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 46.5 milioane operațiuni în valoare de 49.6

³⁴Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare.

³⁵Card cu microprocesor și bandă magnetică.

miliarde lei, în creștere față de anul 2016 cu 28.2% ca număr și cu 17.3% ca valoare. Cel mai înalt ritm de creștere l-au înregistrat plățile fără numerar, în creștere cu 52.6% față de anul precedent, în timp ce retragerile de numerar s-au majorat cu 12.1% față de anul 2016 (Graficul 5.3).

Graficul 5.3 Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

De asemenea, se constată că, în anul de raportare, 52.7% din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova au reprezentat retragerile de numerar. Ținând cont de tendința ascendentă pronunțată a utilizării cardurilor de plată pentru efectuarea plăților fără numerar, în viitorul apropiat retragerile de numerar ar putea ceda poziția predominantă în favoarea plăților fără numerar.

Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 67 142 de retrageri de numerar și circa 60 341 plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins în anul de raportare 1 661 lei, în creștere cu 1.7% față de anul 2016. Totodată, o plată fără numerar a constituit în medie 404 lei, în diminuare cu 11.4% față de 2016.

Operațiunile domestice³⁶ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată licențiați reprezintă 86.8% din numărul total al tranzacțiilor realizate cu cardurile emise în Republica Moldova.

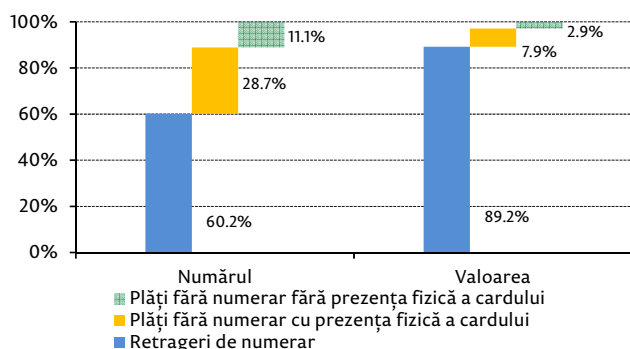
Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 39.8% (32.4% pentru anul 2016) și ca valoare 10.8% (8.5% pentru anul 2016).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în

³⁶Operațiune de plată efectuate la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată licențiați de către BNM.

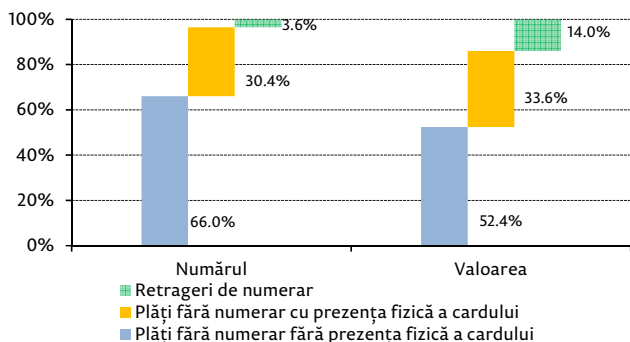
medie 66 533 de retrageri de numerar și circa 44 070 plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a constituit 1 649 lei în anul 2017, în creștere cu 1.8% față de anul 2016. Totodată, o plată fără numerar a reprezentat în medie 301 lei, diminuându-se cu 3.6% față de 2016.

Graficul 5.4 Structura operațiunilor domestice

Sursa: BNM

Graficul 5.5 Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova

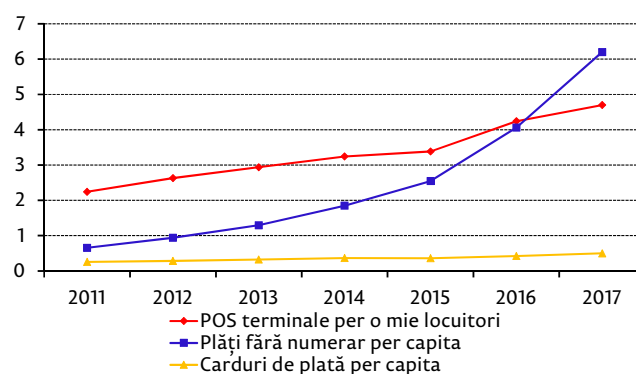

Sursa: BNM

Din numărul total de operațiuni domestice, 28.7% au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 11.1% au fost efectuate fără prezența fizică a cardului (CNP).

Numărul de operațiuni cu carduri, emise în Republica Moldova, efectuate în străinătate pe parcursul anului 2017 a crescut cu 46.3 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2016, fiind aproximativ de 6.6 ori mai mic decât numărul de operațiuni efectuate în țară cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de 6 161 380 operațiuni efectuate peste hotare, 96.4% reprezintă plăți fără numerar, în creștere față de anul 2016 cu 47.6%. De menționat faptul că, 66.0% din numărul total de operațiuni realizate peste

Graficul 5.6 Indicatori ai pieței cardurilor de plată din Republica Moldova

Sursa: BNM

hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului și 30.4% sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.5). Aceste cifre arată că aproximativ 2 din 3 operațiuni efectuate peste hotare cu carduri emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă încrederea ascendentă a consumatorilor în acest instrument de plată.

Pe parcursul anului 2017, pe piața cardurilor bancare din Republica Moldova s-au evidențiat următoarele tendințe pozitive:

- Plățile fără numerar efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova au continuat să crească în ritmuri accelerate comparativ cu anul 2016, majorându-se cu 52.6% ca număr și cu 35.2% ca valoare;
- 63.1% din operațiunile efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic, fapt ce denotă tendința ascendentă a acestor tipuri de operațiuni și gradul sporit de încredere al deținătorilor față de acest instrument de plată;
- Rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a dezvoltat pe parcursul anului 2017, în special, majorându-se numărul POS terminalelor (16 609 POS terminale la finele anului 2017, în creștere cu 10.2% față de aceeași perioadă a anului precedent);
- Numărul cardurilor contactless aflate în circulație a crescut semnificativ, fiind de 1.8 ori mai mare față de finele anului

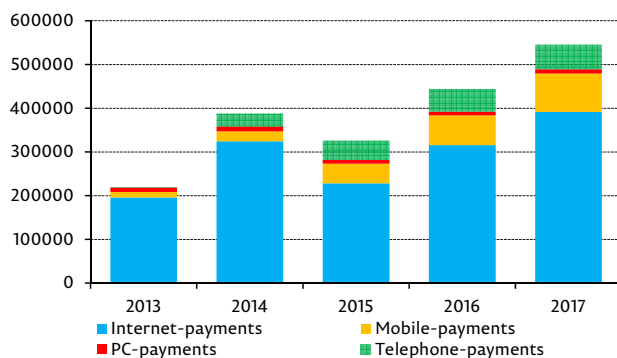
2016, astfel, datorită comodității și simplității utilizării acestora, tot mai mulți utilizatori optează să achite fără numerar prin intermediul acestui instrument de plată.

Indicatorul de bază aplicat la evaluarea situației privind fraudele cu carduri de plată reprezintă ponderea fraudelor comise în valoarea totală a tranzacțiilor prin cardurile de plată emise de băncile licențiate locale realizate atât în țară, cât și în străinătate. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0.023% pentru anul 2017, ceea ce este sub nivelul european (0.039% pentru anul 2013³⁷).

Sistemele automatizate de deservire la distanță

Deși numărul total al deținătorilor sistemelor automatizate de deservire la distanță (SADD) constituia la sfârșitul anului de raportare 545 879, în creștere cu 22.9 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, numărul deținătorilor activi³⁸, care reflectă utilizarea reală a sistemelor automatizate de deservire la distanță, a crescut cu 36.4% comparativ cu finele anului 2016, atingând 138 078 deținători (Graficul 5.7).

Graficul 5.7 Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor

Sursa: BNM

Distribuția deținătorilor SADD după tipul sistemelor utilizate relevă că 71.7% dintre ei sunt înregistrați în sistemele Internet-payments (în creștere cu 24.2 p.p. față de finele anului 2016); 16.1% din numărul total sunt deținători de Mobile-payments (cu

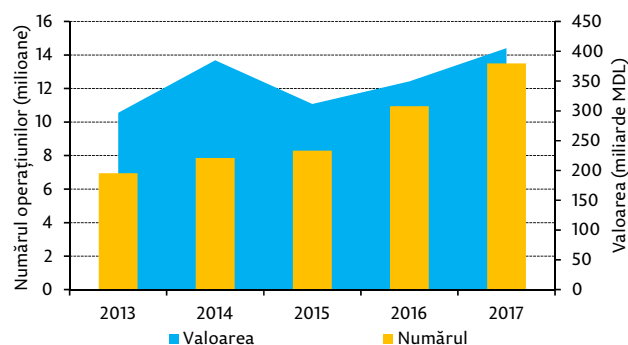
³⁷Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de Banca Centrală Europeană în iulie 2015, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/4th_card_fraud_report.en.pdf

³⁸Deținător SDBD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei gestionare printr-un sistem de deservire bancară la distanță.

29.2 p.p. mai mult față de finele anului 2016); 10.4% (cu 8.8 p.p. mai mult față de finele anului 2016) din numărul total de deținători utilizează Telephone-payments și doar 1.8% utilizează PC-payments (deținători ai PC payments-ului sunt doar persoane juridice, al căror număr s-a majorat cu 13.5 p.p. față de finele anului 2016).

Pe parcursul anului 2017, prin intermediul SADD au fost efectuate 13.5 milioane tranzacții, în creștere cu 23.3% față de anul 2016. În funcție de tipul sistemelor utilizate, cele mai multe tranzacții au fost realizate prin intermediul Internet-payments (88.4%), în timp ce prin intermediul altor SADD numărul operațiunilor a indicat valori mai moderate: PC-payments – 10.1% din numărul total de operațiuni, Mobile-payments – 1.5% din numărul total de operațiuni. De menționat că, doar 34.9% din numărul total de operațiuni efectuate prin intermediul SADD pe parcursul anului 2017 au fost inițiate de către persoanele fizice. Valoarea tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și cele juridice a însumat 405.4 miliarde lei pe parcursul anului 2017, fiind în creștere cu 16.0% față de anul 2016 (Graficul 5.8). Circa 98.5% din valoarea operațiunilor efectuate prin SADD au fost efectuate de către persoanele juridice.

Graficul 5.8 Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD

Sursa: BNM

Transfer de credit

Din totalul de 15.9 milioane operațiuni de plată, 10.7 milioane au fost inițiate în format electronic (67.5% din numărul total de operațiuni de transfer de credit) în valoare de 449.1 miliarde lei (64.1% din valoarea totală a operațiunilor de transfer de credit), restul fiind inițiate pe suport hârtie.

Pe fundalul creșterii numărului total al operațiunilor de transfer credit comparativ cu

anul 2016, se observă o tendință ascendentă a utilizării transferului de credit în format electronic care, conform estimărilor, poate atinge până la sfârșitul anului 2018 o pondere de circa 90% din numărul total de operațiuni de transfer de credit inițiate de către clienții băncilor.

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2017 au fost efectuate 86 329 operațiuni de plată prin intermediul debitării directe în sumă totală de 37.5 milioane lei. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit 3 068 persoane.

Capitolul 6

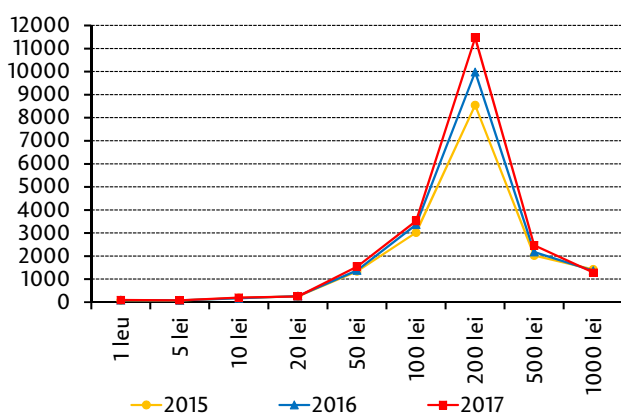
Operațiuni cu Numerar

În anul 2017, valoarea numerarului aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent, ritmul de creștere (+10.7%, până la 21 036.0 milioane lei) fiind inferior cu 0.6 p.p. față de cel înregistrat în 2016.

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)

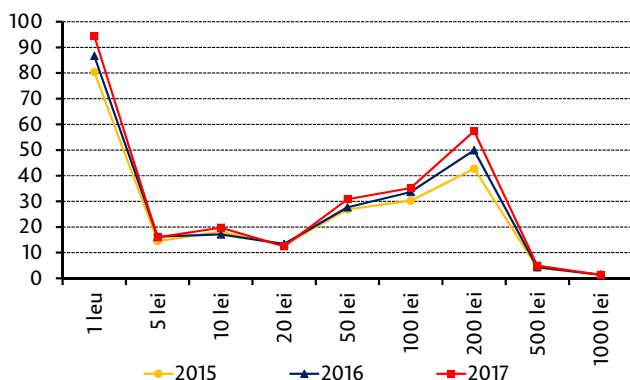
Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2017, din punct de vedere valoric, au însumat 20 905 milioane lei, cu 10.8% mai mult față de finele anului anterior. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară este prezentată în graficul 6.1.

Graficul 6.1 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

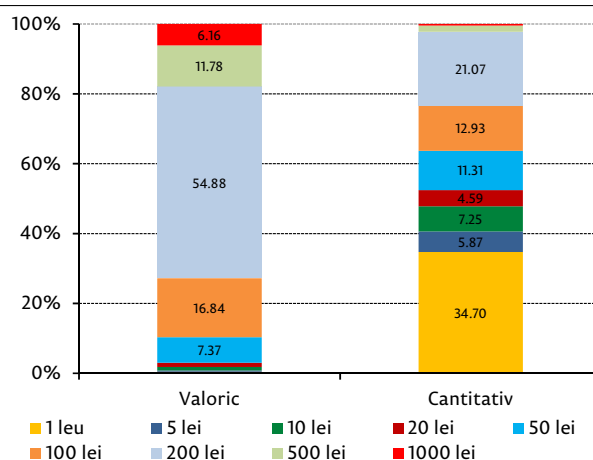
Sursa: BNM

Graficul 6.2 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 6.3 Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2017

Sursa: BNM

La finele anului 2017 se aflau în circulație circa 272 milioane bancnote, cu 8.8% mai mult decât la sfârșitul anului 2016. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, pe fiecare valoare nominală, este prezentată în graficul 6.2.

Majorarea cantitativă a bancnotelor în circulație a fost determinată de creșterea mai semnificativă a cantității bancnotelor de 1 leu, 10 lei, 50 lei și 200 lei.

Din punct de vedere cantitativ, bancnotele cu valoarea nominală de 1 leu au deținut, în continuare, cea mai mare pondere în numărul total de bancnote aflate în circulație, respectiv de 34.7%, urmată de bancnotele cu valoarea nominală de 200 lei, cu o pondere de 21.7% și de cea de 100 lei, cu o pondere de 12.9%. Similar anilor precedenți, cea mai mică pondere în numărul total de bancnote în circulație a revenit bancnotelor cu valoarea nominală de 1 000 lei (0.5%).

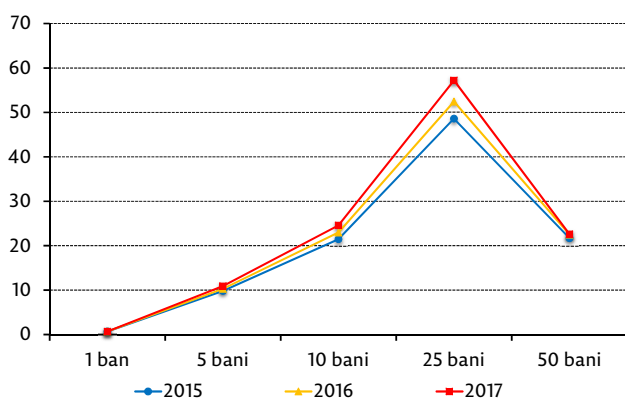
Conform structurii valorilor nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea bancnotelor în circulație constituia: pentru 1 leu – 94.48 milioane bancnote, 5 lei – 15.99 milioane bancnote, 10 lei – 19.73 milioane bancnote, 20 lei – 12.48 milioane bancnote, 50 lei – 30.80 milioane bancnote, 100 lei – 35.21 milioane bancnote, 200 lei – 57.36 milioane bancnote, 500 lei – 4.92 milioane bancnote și 1 000 lei – 1.29 milioane bancnote.

Graficul 6.3 reflectă detalii cu privire la structura bancnotelor aflate în circulație la

finele anului 2017, pe valori nominale, reprezentate cantitativ și valoric.

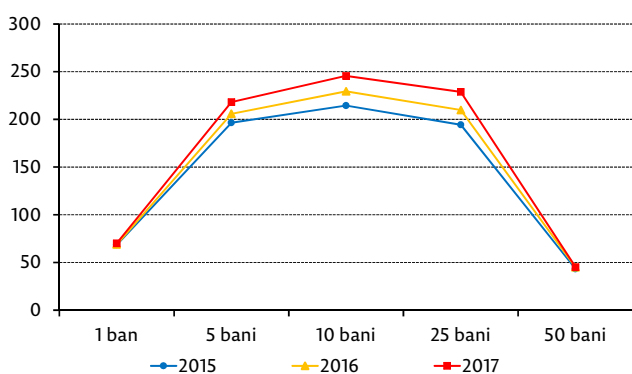
La sfârșitul anului 2017, în circulație se aflau 807.72 milioane monede, cu 6.4% mai multe decât la finele anului 2016, valoarea acestora constituind 115.94 milioane lei, cu 12.6% mai mare față de perioada corespunzătoare a anului anterior. Evoluția monedelor în circulația monetară conform structurii valorilor nominale este prezentată, din punct de vedere valoric și cantitativ, în graficul 6.4 și, respectiv, în graficul 6.5.

Graficul 6.4 Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 6.5 Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

Sursa: BNM

Creșterea cantitativă a monedelor divizionare în circulație s-a datorat majorării numărului monedelor de 5 bani, 10 bani și 25 bani. Conform structurii valorilor nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 5 bani dețineau o pondere de 27.0%, 10 bani – 30.4%, și 25 bani – 28.3%, iar din punct de vedere valoric, respectiv 9.4%, 21.2% și 49.3%.

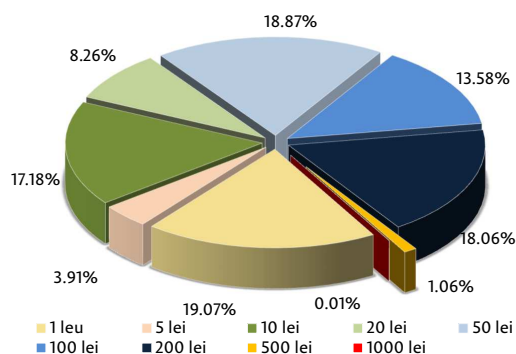
6.2 Emisia, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar în valoare totală de 6 680.9 milioane lei, cu circa 12.9% mai puțin comparativ cu anul 2016. Bancnotele emise în anul 2017, din punct de vedere valoric, au constituit suma de 6 673.8 milioane lei (din care 4 428.4 milioane lei în bancnote modernizate), cu circa 13.0% mai puțin în comparație cu anul 2016, iar din punct de vedere cantitativ constituiau 97.7 milioane bancnote, cu circa 10.0% mai puțin decât în anul 2016.

Micșorarea cantitativă a bancnotelor emise în circulație în anul 2017 a fost determinată de diminuarea numărului bancnotelor cu valoarea nominală de 5 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 1 000 lei.

Din punct de vedere cantitativ, bancnotele puse în circulație, conform structurii valorilor nominale, au constituit: pentru 1 leu – 18.6 milioane bancnote, 5 lei – 3.8 milioane bancnote, 10 lei – 16.8 milioane bancnote, 20 lei – 8.1 milioane bancnote, 50 lei – 18.4 milioane bancnote, 100 lei – 13.3 milioane bancnote, 200 lei – 17.6 milioane bancnote, 500 lei – 1.1 milioane bancnote și 1 000 lei – 0.01 milioane bancnote. Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată din punct de vedere cantitativ în graficul 6.6.

Graficul 6.6 Bancnote emise în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ

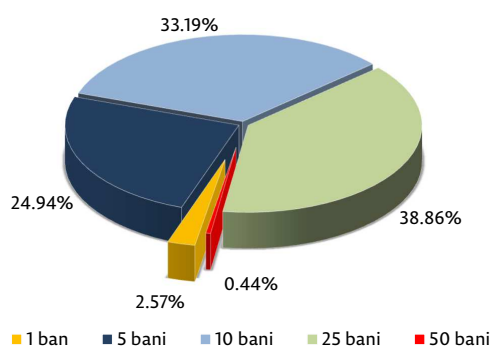
Sursa: BNM

Monedele metalice emise în anul 2017, din punct de vedere valoric, constituiau 7.1 milioane lei, cu circa 7.6% mai mult comparativ cu anul 2016, iar din punct de vedere cantitativ – 48.8 milioane monede, cu circa 16.7% mai mult față de anul 2016.

Din punct de vedere cantitativ, monedele metalice emise în anul 2017, conform structurii valorilor nominale, au constituit: pentru 1 ban – 1.2 milioane monede, 5 bani – 12.2 milioane monede, 10 bani – 16.2 milioane monede, 25 bani – 19.0 milioane monede și 50 bani – 0.2 milioane monede.

Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise este prezentată în graficul 6.7.

Graficul 6.7 Monede metalice emise în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2017, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație bancnote în sumă de 4 633.5 milioane lei, cu 19.0% mai puțin față de anul 2016, iar din punct de vedere cantitativ s-au întors la banca centrală 75.7 milioane bancnote, cu circa 15.1% mai puțin față de anul 2016.

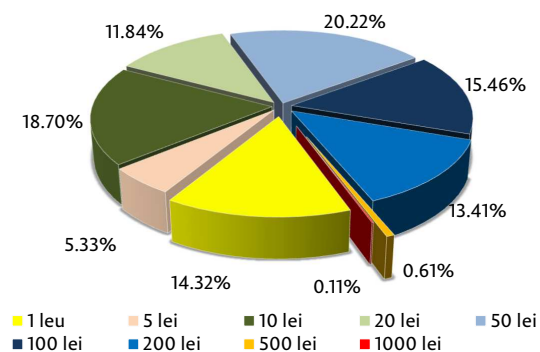
Ponderea bancnotelor retrase din circulație conform structurii valorilor nominale, din punct de vedere cantitativ și valoric, este prezentată în graficul 6.8 și, respectiv, graficul 6.9.

Banca Națională a Moldovei s-a preocupat constant de creșterea nivelului calitativ al bancnotelor aflate în circulație, potrivit criteriilor stabilite de BNM. În anul 2017, în cadrul băncii au fost procesate 75.65 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității. Urmare procesării, circa 51.94 milioane bancnote au fost sortate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Premisele lansării în circulație a monedelor de 1 leu, 2 lei, 5 lei și 10 lei.

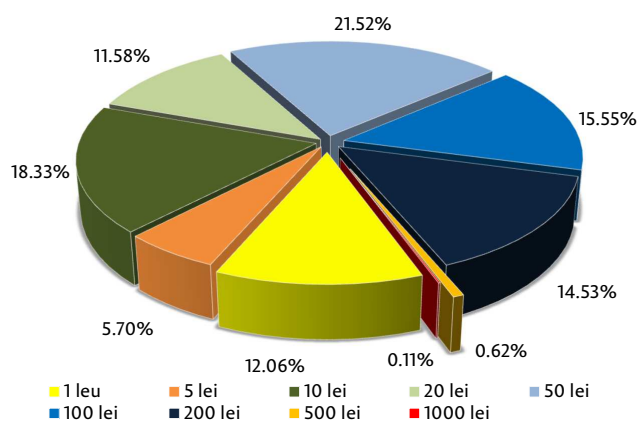
Întru exercitarea eficientă a atribuției BNM, ce activează ca organ unic de emisiune a

Graficul 6.8 Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.9 Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2016 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

monedei naționale, Banca Națională urmărește continuu asigurarea unei circulații monetare corespunzătoare. Un rol important reprezintă stabilirea optimă, atât a structurii nominale a monedei naționale, cât și atribuirea pentru fiecare valoare nominală a formei însemnului monetar: monedă și/sau bancnotă.

Astfel, în a doua jumătate a anului 2017, Banca Națională a desfășurat un studiu economic amplu privind utilizarea banilor în numerar pe teritoriul Republicii Moldova și pe plan internațional și a luat decizia de a înlocui bancnotele cu valori nominale mici (de 1 leu, 5 lei, 10 lei) cu monede metalice cu aceeași valoare nominală, precum și a introduce o valoare nominală nouă – de 2 lei.

În acest scop, au fost organizate un șir de ședințe de lucru cu experți independenți, reprezentanți ai autorităților locale și centrale, inclusiv ai mediului de afaceri, bancar și din domeniul transporturilor. În luna august 2017, BNM a inițiat procedura de consultare publică

în vederea elaborării conceptului privind designul grafic al monedelor noi, de 1 leu și 2 lei. La concursul public au participat 33 de cetățeni care au depus în total 80 de oferte privind conceptul monedelor metalice noi. Inspirându-se din schițele propuse de câștigătorii concursului, Banca Națională a dezvoltat în continuare designul monedelor metalice noi.

6.3 Confracerea de monedă națională

Pe parcursul anului 2017, numărul contrafacțiilor de monedă națională în sistemul bancar a totalizat 3 960 bancnote, cu circa 39.1% mai puțin față de anul 2016. Raportat la numărul bancnotelor autentice aflate în circulație la finele perioadei de raportare, care constituiau 272 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0.0015% sau circa 15 bancnote falsificate la 1 milion bancnote autentice, aflate în circulație.

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei, 3 418 bucăți. Pe locul al doilea s-a situat bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 242 de falsuri, urmată de bancnota de 200 lei cu 192 de falsuri, bancnota de 50 lei, cu un număr de 61 de falsuri și bancnota de 1 000 lei, cu un număr de 29 de falsuri. Ca bază de comparație, în anul 2016, numărul contrafacțiilor de monedă națională a totalizat 6 498 bancnote, iar cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 5 894 bancnote, 20 lei – 376 bancnote, 50 lei – 112 bancnote, 1 000 lei – 66 bancnote.

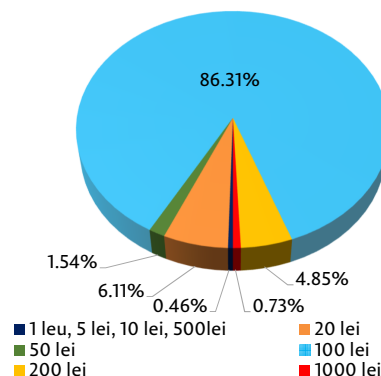
Ponderea bancnotelor false pe valori nominale, constatate în cursul anilor 2017 și 2016 este prezentată în graficul 6.10 și, respectiv, în graficul 6.11.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei, recomandă în continuare publicului să se familiarizeze cu elementele de siguranță ale bancnotelor pe pagina web a BNM și să fie vigilent la posibilitatea fraudelor, să verifice autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul constatării acestora, să le extragă din circulație și să comunice despre aceste cazuri Ministerului Afacerilor Interne.

Totodată, BNM prin cooperare cu Ministerul Afacerilor Interne organizează pentru băncile

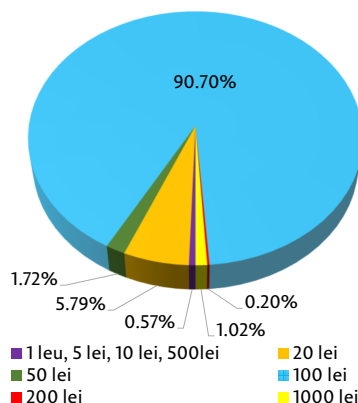
licențiate cursuri specializate privind metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

Graficul 6.10 Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2017 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.11 Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2016 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

6.4 Emisia monedelor și bancnotelor jubiliare și comemorative

În temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, Banca Națională a Moldovei a lansat o emisiune monetară pentru anul 2017, concretizată în 10 monede comemorative cu diverse tematici, dintre care două monede din aur și opt monede din argint. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de metalul din care au fost confecționate monedele, respectiv 200 monede din aur și 2 650 monede din argint.

Tabelul A.22 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiei anului 2017.

Capitolul 7

Activitatea cu privire la modificarea cadrului legal și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

I. Pe parcursul anului 2017 a fost promovată în continuare perfecționarea cadrului normativ ce ține de guvernarea corporativă, calitatea acționariatului, precum și de exigențele față de administratori, fiind condiționată și de amendamentele la cadrul legal aferent activității bancare.

În acest sens, a fost aprobat *Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor*. Noile prevederi ale regulamentului se referă la structura de guvernare corporativă, mecanismul de control intern și metodele de gestiune a riscurilor în bănci. Astfel, băncile sunt obligate să-și desfășoare activitatea eficient și transparent, să aibă o structură organizatorică adecvată, să dispună de un cadru de reglementare care corespunde modelului de afaceri al băncii, pentru a administra toate riscurile rezultate din activitatea sa și a menține stabilitatea financiară, în vederea protejării intereselor deponenților etc. La fel, băncile trebuie să raporteze cazurile de fraudă care ar putea să le afecteze siguranța, soliditatea și reputația. Totodată, băncile trebuie să-și adapteze politica de numire a administratorilor la dimensiunea și complexitatea acestora și să desfășoare o politică de remunerare care să nu favorizeze asumarea unor riscuri excesive.

Noile prevederi ale *Regulamentului cu privire la exigențele față de administratori* au avut ca scop îmbunătățirea guvernării corporative prin perfecționarea sistemului de promovare continuă în funcția de administrator în cadrul băncilor a persoanelor care corespund principiului potrivit și adecvat și, respectiv, asigurării unei gestionări eficiente a băncii. Regulamentul conține o serie de prevederi noi, bazate pe recomandările din Ghidul Autorității Bancare Europene și cele ale experților Fondului Monetar Internațional, care au menirea să organizeze procesele de desemnare și confirmare a administratorilor. Astfel, băncile sunt responsabile primar pentru selectarea și propunerea în funcția de

administrator a persoanelor care îndeplinesc cerințele prevăzute în regulament, precum și pentru reevaluarea adecvării acestora. Totodată, au fost revăzute modalitățile de aplicare a criteriilor de calificare și experiență a persoanei propuse în funcția de administrator, evaluarea fiind efectuată pentru fiecare persoană prin aplicarea raționamentelor în baza informațiilor semnificative aferente criteriilor de evaluare și luând în considerație orice alte circumstanțe relevante, inclusiv mărimea băncii, natura și complexitatea activității acesteia.

Modificările la *Regulamentul cu privire la deținerea cotelor de participare în capitalul social al băncii* au avut drept scop perfecționarea cadrului normativ prin instituirea mecanismelor care să permită accesul pe piața bancară doar a persoanelor care corespund cerințelor legale privind calitatea acționariatului bancar, și anume:

- extinderea cerințelor față de procedura de obținere a permisiunii prelabile scrise pentru persoanele care preconizează să primească acțiuni ale băncii ca aport la capitalul lor social;
- evaluarea calității achizitorului potențial/persoanei dobânditoare prin examinarea cumulativă și a criteriului ce ține de stratificarea excesivă a acționariatului;
- perfecționarea setului de documente ce urmează a fi prezentat de către achizitorul potențial/persoana dobânditoare în vederea examinării mai aprofundate a acestuia în cadrul procesului de acordare a permisiunii prelabile aferente solicitării deținerii cotei în capitalul social al băncilor;
- obligativitatea băncilor de a identifica și cunoaște toate modificările în structura acționariatului acestora, inclusiv până la beneficiarul efectiv și de a informa despre acest fapt autoritatea de supraveghere.

Totodată, a fost perfecționat procesul de acordare a permisiunilor de deținere a cotelor în capitalul social al băncilor, în cazul în care achizitorul potențial reprezintă o organizație

internațională, o bancă de dezvoltare multilaterală, o bancă din Republica Moldova sau o bancă străină. În acest caz, se solicită un set de documente mai restrâns pentru entitățile menționate, pornind de la statutul acestora și de la faptul că băncile respective sunt supravegheate de către autorități competente.

În scopul creării cadrului normativ pentru înființarea filialelor băncilor străine pe teritoriul Republicii Moldova, a fost perfecționat *Regulamentul cu privire la licențierea băncilor prin stabilirea mecanismului de înființare a filialei băncii străine*, care include cerințele de licențiere, condițiile de desfășurare a activității, precum și cerințele referitor la capitalul de dotare. Respectiv, pentru asigurarea unui tratament echitabil și concurențial egal pentru toți participanții pieței bancare, filiala unei bănci străine trebuie să dispună de un capital de dotare similar capitalului pe care trebuie să-l mențină o bancă.

În acest context, a fost ajustat și *Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc*. Respectiv, la capitalul normativ total a fost inclus capitalul de dotare, ca o componentă a acestuia. Concomitent, din perspectiva consolidării capitalului de către bănci în condițiile necesității menținerii stabilității financiare a acestora, regulamentul a fost completat cu prevederi care condiționează distribuția capitalului de către bănci din perspectiva impactului evenimentelor de ordin economic și social asupra indicatorilor prudențiali ai băncii, determinat inclusiv prin evaluarea rezultatelor testărilor la stres efectuate de bancă și/sau de Banca Națională a Moldovei.

Pentru actualizarea și perfecționarea evidenței contabile în cadrul băncilor licențiate, a fost modificat *Planul de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova*. Ajustările au fost condiționate de intrarea în vigoare la 1 ianuarie 2018 a *Standardului Internațional de Raportare financiară 9 „Instrumente financiare”* care substituie IAS 39 „Instrumente financiare” și de modificările actelor legislative și normative.

II. În scopul executării prevederilor Acordului de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană la 27.06.2014, care stabilesc obligația Republicii Moldova de a se conforma normelor europene, inclusiv directivelor europene din domeniu financiar-bancar, și în vederea realizării acțiunilor prevăzute în Planul național de acțiuni pentru implementarea *Acordului de*

Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017-2019 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1472 din 30.12.2016), Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea nr.202 din 6 octombrie 2017 privind activitatea băncilor*.

Legea nouă bancară a avut ca scop perfecționarea legislației bancare naționale, ținând cont de cele mai bune standarde și practici internaționale aferente procesului de licențiere, reglementare și supraveghere efectuat de Banca Națională a Moldovei. Astfel, în lege au fost transpuse prevederile Directivei 2013/36/UE din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și ale Regulamentului 575/2013 din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

Astfel, în lege au fost transpuse standardele Basel III aferente cerinței de capital și, totodată, reglementarea la nivelul actului legislativ a tratamentului prudențial al diferitelor riscuri (de credit, de piață, operațional ș.a.) pentru calculul expunerilor ponderate la risc.

În scopul creării unor rezerve de capital adecvate destinate să reducă caracterul prociclic al creditării, să absoarbă consecințele negative ale creditării excesive sau ale recesiunii economice care cauzează instabilitatea financiară și având drept obiectiv final prevenirea și atenuarea riscului macroprudențial și/sau a riscului sistemic, legea instituie cerințe suplimentare cu privire la fondurile proprii pe care băncile trebuie să le dețină în vederea constituirii amortizoarelor de capital impuse de Banca Națională a Moldovei (amortizor de conservare a capitalului; amortizor anticiclic de capital specific băncii; amortizor O-SII; amortizor de risc sistemic, amortizor combinat).

Ținând cont de prevederile Acordului de Asociere RM-UE, la nivelul legii au fost modificate ca sens noțiunile de "filială" și "sucursală" (noțiuni inversate ca sens în utilizare în Republica Moldova în comparație cu practica internațională). Totodată, pentru a asigura realizarea eficientă a competențelor supraveghetorului și consolidarea guvernantei corporative în bănci, legea dispune unele derogări de la Legea privind societățile pe acțiuni, în special, ce ține de atribuțiile adunării generale a acționarilor, consiliului și organului executiv, precum și excluderea

comisiilor de cenzori în cazul băncilor din Republica Moldova din lista organelor de control al băncilor.

Comparativ cu legislația în vigoare la momentul aprobării, legea include o gamă largă de drepturi și atribuții pentru Banca Națională a Moldovei privind procesul de evaluare și supraveghere a băncilor și promovează în continuare ideea de mărire și diversificare semnificativă a sancțiunilor și măsurilor sancționatoare posibile de aplicat. În special, Banca Națională a Moldovei are competența de a aplica sancțiuni administrative pecuniare suficient de mari pentru a avea un efect de descurajare a unor deficiențe semnificative sau care comportă riscuri sporite.

Suplimentar la cerințele prudențiale generale aplicabile întregului sector bancar, legea include prevederea ca băncile să aibă un capital intern care, în funcție de riscurile la care sunt sau pot fi expuse, ar fi adecvat ca distribuție, calitate și cantitate. De asemenea, băncile vor aplica strategii și procese de evaluare și menținere a caracterului adecvat al capitalului lor intern. Aceste reguli fac parte din pilonul II din standardele Basel III.

Principiile de bază incluse prin această lege se referă la următoarele:

- crearea unui cadru legislativ primar și secundar aferent activității băncilor din Republica Moldova coerent și consolidat, care să permită supravegherea eficientă a băncilor din Republica Moldova;
- dezvoltarea unor instrumente de supraveghere necesare pentru prevenirea și minimizarea unor eventuale deficiențe în activitatea băncilor la etape incipiente, astfel asigurând stabilitatea sectorului bancar și protejarea intereselor deponenților;
- armonizarea legislației bancare naționale cu standardele și principiile internaționale acceptate și sporirea relațiilor de colaborare cu autoritățile de supraveghere din alte state pentru a asigura supravegherea prudențială pe bază consolidată și schimbul de informații, în special în cazul băncilor autohtone care fac parte din grupurile bancare internaționale.

În scopul îmbunătățirii cadrului legal aferent supravegherii prudențiale, luând în

considerare angajamentele Republicii Moldova în contextul Acordului de Asociere cu UE de transpunere a Directivei 2002/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2002 și evoluțiile pe piețele financiare internaționale care au determinat apariția unor grupuri financiare prestatoare de servicii și produse aferente diferitelor sectoare financiare denumite conglomerate financiare, a fost elaborată și aprobată *Legea nr.250 din 1 decembrie 2017 cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, a asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.*

Ținând cont de faptul că, conglomeratele înregistrează cele mai mari grupuri financiare care desfășoară activități intersectoriale, legea prevede supravegherea prudențială suplimentară la nivelul grupului pentru prevenirea eventualului risc de contaminare. Astfel, în scopul evitării repercusiunilor negative asupra sectorului financiar, protejării intereselor deponenților, asiguraților și investitorilor, în cazul instabilității financiare la nivelul conglomeratelor, legea prevede supravegherea prudențială consolidată a băncilor, a asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar, în special în ceea ce privește solvabilitatea, concentrarea riscurilor, tranzacțiile în interiorul grupului, mecanismul de control intern, gestiunea internă a riscurilor la nivelul conglomeratului, precum și reputația și competența conducerii grupurilor financiare.

Legea stabilește măsuri de facilitare a supravegherii suplimentare a conglomeratelor financiare, criteriile de desemnare a autorității competente-coordonator și atribuțiile acesteia, precum și prevederi aferente cooperării și schimbului de informații între autoritățile competente implicate, care urmează să facă schimb de informații, să se consulte reciproc înainte de a lua decizii importante și să trateze în mod corespunzător cererile de verificare a informațiilor.

În lege au fost stabilite și cerințe referitoare la societățile financiare holding mixte, reglementarea măsurilor de remediere și a sancțiunilor, precum și prevederi privind supravegherea suplimentară în cazul grupurilor ale căror întreprinderi-mamă au sediul în alte state – cooperarea cu autoritățile competente din alte state în baza acordurilor de cooperare.

7.2 Reglementarea valutară

În anul 2017, Banca Națională a Moldovei (BNM) a promovat un șir de amendamente la cadrul legal ce ține de reglementarea valutară, axate pe aspectele aferente introducerii /scoaterii numerarului în/din Republica Moldova de către bănci, modalității de prezentare a documentelor pentru efectuarea plăților /transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, notificării de către rezidenți la BNM despre împrumuturile/creditele externe în cadrul operațiunilor aferente investițiilor directe, raportării la BNM de către bănci a operațiunilor în domeniul valutar.

I. În scopul acordării băncilor a unor oportunități noi în domeniul ce ține de introducerea și scoaterea numerarului în/din Republica Moldova, în condițiile în care există companii străine care prestează servicii legate de exportul /importul de numerar din/în Republica Moldova și care pot oferi condiții mai avantajoase la efectuarea operațiunilor respective, în anul 2017 a fost modificată *Instrucțiunea cu privire la introducerea/scoaterea numerarului în/din Republica Moldova de către bănci.*

În acest scop, conform amendamentelor operate, băncilor rezidente li s-a permis de a efectua introducerea /scoaterea numerarului în/din Republica Moldova și în baza relațiilor contractuale cu persoanele juridice nerezidente, altele decât băncile nerezidente, care prevăd vânzarea /cumpărarea numerarului contra mijloace bănește fără numerar. Totodată, pentru a minimiza eventualele riscuri în raport cu persoanele juridice nerezidente specializate care, comparativ cu băncile, pot să nu fie obiectul reglementării și supravegherii în modul stabilit pentru bănci, au fost determinate anumite criterii pe care trebuie să le întrunească în mod permanent și cumulativ persoanele juridice nerezidente specializate. În particular, persoana juridică specializată trebuie să nu fie înregistrată în țara/zona off-shore, să fie obiectul reglementării și supravegherii în contextul legislației ce ține de prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în țara în care este înregistrată, să activeze în domeniul respectiv cel puțin 5 ani.

II. În condițiile dezvoltării tehnologiilor informaționale, în vederea relaxării unor cerințe aferente prezentării documentelor la efectuarea plăților și transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, în Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor

valutare au fost operate anumite amendamente care permit fiecărui prestator de servicii de plată rezident (prestator SPR) de a reglementa de sine stătător aceste aspecte în funcție de specificul activității sale.

Amendamentele de bază la regulamentul menționat se referă la următoarele aspecte:

- au fost stabilite cerințe mai lejere față de solicitările clienților de efectuare a plăților și transferurilor, precum și a fost acordată posibilitatea prestatorilor SPR de a determina de sine stătător modalitatea de prezentare a documentelor pentru efectuarea plăților /transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, dacă actele normative nu prevăd altceva;
- s-au stabilit condițiile în care persoana fizică poate să nu prezinte prestatorului SPR actul său de identitate, în situația în care prestatorul SPR nu a stabilit reguli mai stricte, aceste condiții urmând a fi întrunite cumulativ, după cum urmează:
 - (i) legislația în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și/sau în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii monedei electronice nu stabilește obligativitatea identificării persoanei fizice și (ii) plata /transferul se efectuează cu utilizarea contului persoanei fizice deschis la prestatorul SPR; sau plata /transferul se efectuează fără utilizarea contului persoanei fizice deschis la prestatorul SPR și regulamentul prevede efectuarea plății/transferului fără prezentarea documentelor justificative.

De asemenea, a fost permis persoanelor juridice de a efectua prin virament plăți/transferuri unice în sume ce nu depășesc 1000 de euro fără prezentarea documentelor justificative. Această liberalizare are drept scop simplificarea efectuării plăților /transferurilor fără numerar în sume ne semnificative de către persoanele juridice, dar regula nu se va aplica în cazul plăților /transferurilor persoanelor juridice rezidente efectuate în cadrul operațiunilor valutare supuse notificării /autorizării conform Legii privind reglementarea valutară.

III. În vederea precizării anumitor aspecte ce țin de notificarea de către rezidenți la BNM despre împrumuturile/creditele externe în cadrul operațiunilor aferente investițiilor directe (norme intrate în vigoare la data de

10.12.2016 conform Legii nr.94 din 13.05.2016 pentru modificarea și completarea Legii nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară), în anul 2017 au fost operate amendamentele corespunzătoare la *Instrucțiunea privind angajamentele externe*. În acest sens, au fost prevăzute în mod expres condițiile în care un împrumut/credit din cadrul operațiunilor aferente investițiilor directe contractat de către rezident de la nerezident până la data de 10.12.2016, dar supus modificărilor ulterior acestei date, devine supus notificării și raportării la BNM. Aceste condiții, întrunite cumulativ, sunt următoarele:

a) s-au modificat părțile contractante și/sau termenul împrumutului/creditului și/sau suma contractului și/sau ponderea deținută de creditor în capitalul debitorului, constituind mai puțin de 10%;

b) acesta se încadrează în împrumutul /creditului specificat la pct.2.5 lit.a), b) sau d) din instrucțiune;

c) suma împrumutului /creditului depășește 50000 euro (sau echivalentul lor).

Concomitent, instrucțiunea sus-menționată a fost completată cu o prevedere nouă care stabilește că luarea la evidență sau autorizarea angajamentelor externe de către BNM nu exonerează prestatorii de servicii de plată rezidenți, prin intermediul cărora se realizează operațiunile valutare notificate/autorizate, de respectarea altor prevederi ale legislației Republicii Moldova, inclusiv a prevederilor ce țin de aplicarea măsurilor conform cerințelor prevăzute de legislația în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

IV. Necesitatea ajustării cadrului de raportare aferent operațiunilor valutare a condiționat în anul 2017 modificarea și completarea *Instrucțiunii cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate*. În acest sens, au fost supuse modificării următoarele rapoarte:

a) raportul "Numerarul importat în/exportat din Republica Moldova de către bănci". Modificarea acestui raport a fost legată de HCE al BNM nr.35 din 8 februarie 2017 „Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la introducerea/scoaterea numerarului în/din Republica Moldova de către bănci”, prin care băncilor licențiate li s-a permis să efectueze importul /exportul numerarului în /din Republica Moldova nu doar în baza relațiilor contractuale cu băncile nerezidente,

dar și în baza relațiilor contractuale cu persoanele juridice nerezidente specializate;

b) raportul „Operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată”;

c) raportul „Operațiunile băncii licențiate cu numerar în valută străină și cu cecuri de călătorie în valută străină”.

Amendarea acestor rapoarte a avut menirea să precizeze unele aspecte ce țin de modul de reflectare a operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice (numărul operațiunilor și suma acestora), în cazul în care în perioada de raportare a avut loc revocarea de către persoanele fizice a operațiunilor corespunzătoare.

Capitolul 8

Activitatea externă a BNM

8.1 Colaborarea internațională a Republicii Moldova

Fondul Monetar Internațional (FMI)

Fondul Monetar Internațional este o instituție financiară internațională, care are ca misiune fundamentală asigurarea stabilității sistemului monetar internațional. În vederea realizării misiunii respective, FMI își orientează activitatea sa spre monitorizarea politicilor economice și financiare ale țărilor membre, promovarea cooperării monetare internaționale și a stabilității valutare, acordarea asistenței financiare temporare țărilor cu dezechilibre ale balanțelor de plăți, precum și acordă asistență tehnică țărilor membre ale FMI. Republica Moldova este membră a Fondului Monetar Internațional din 12 august 1992.

Cota actuală a Republicii Moldova la FMI constituie 172.5 milioane de drepturi speciale de tragere (DST), ceea ce reprezintă 0.04 la sută din capitalul FMI. Această cotă a intrat în vigoare la 17 februarie 2016, după ce Republica Moldova și-a majorat cota anterioară (123.2 milioane DST) cu 49.3 milioane DST. Puterea de vot a țării noastre în cadrul FMI este de 1 973 voturi, ceea ce reprezintă 0.08% din numărul total de voturi.

Pe parcursul anului 2017, Republica Moldova a avansat în relațiile sale de colaborare cu FMI, în baza Programului complex de susținere a reformelor economice și financiare, care a fost aprobat pe data de 7 noiembrie 2016 de către Consiliul Executiv al FMI pentru o perioadă de trei ani.

Programul în cauză este implementat prin intermediul a două instrumente de creditare – Mecanismul de finanțare extinsă³⁹ (EFF) și Mecanismul extins de creditare⁴⁰ (ECF), în

³⁹Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) prevede o rată anuală a dobânzii egală cu rata de bază a dobânzii pentru DST, un termen de rambursare de 10 ani și o perioadă de grație de patru ani și jumătate.

⁴⁰Mecanismul extins de creditare (ECF) prevede o rată a dobânzii egală cu zero până la finele anului 2018, o perioadă de grație de cinci ani și jumătate și un termen de rambursare de 10 ani. Două treimi din suma creditului este acordată în baza ECF.

valoare totală de 129.4 milioane DST (echivalent cu circa 183.1 milioane dolari SUA și cu 75% din cota deținută de Republica Moldova la FMI). Conform condițiilor programului, debursarea fondurilor are loc în 6 tranșe, precedate de evaluarea condițiilor pentru fiecare din ele.

Prima tranșă, în valoare de 26 milioane DST (circa 35.9 milioane de dolari SUA), a fost pusă la dispoziția autorităților Republicii Moldova în baza programului FMI încă în noiembrie 2016, imediat după aprobarea programului, iar pe parcursul anului 2017 au fost acordate încă 31.4 milioane DST (circa 43.7 milioane de dolari SUA) prin două tranșe separate. Suma rămasă urmează a fi debursată pe parcursul implementării ulterioare a programului.

Obiectivul principal al programului susținut de FMI a fost axat în 2017 pe reformele în sectorul financiar-bancar, gestiunea prudentă a finanțelor publice și îmbunătățirea cadrului de funcționare în sectorul energetic. În domeniul bancar, programul a fost concentrat pe fortificarea guvernantei și situației financiare a băncilor prin sporirea transparenței acționarilor, corespunderea proprietarilor și administratorilor băncilor cu criteriile de onorabilitate și profesionalism, identificarea creditării persoanelor afiliate, dar și asigurarea respectării cerințelor de reglementare și de capital.

În vederea organizării consultărilor periodice și efectuării evaluărilor conexe nivelului de implementare a angajamentelor asumate prin intermediul Programului FMI, pe parcursul anului 2017, experții Fondului Monetar au efectuat 3 vizite de lucru la Chișinău (14 – 28 februarie, 17 – 21 iulie și 25 octombrie – 7 noiembrie). Ca rezultat al acestor vizite a fost posibilă finalizarea celor două runde de evaluări ale programului cu FMI, precum și desfășurarea consultărilor periodice pentru anul 2017 în cadrul Articolului IV al Statutului FMI⁴¹.

Potrivit constatărilor experților FMI, urmare vizitelor desfășurate, Republica Moldova a avut parte în 2017 de o relativă stabilitate

⁴¹Articolului IV al Statutului FMI reglementează relațiile de cooperare dintre FMI și țările membre. Conform prevederilor acestui articol, anual FMI acordă Republicii Moldova consultări în domeniul politicii economice și financiare.

macroeconomică și financiară, lăsând în urmă criza bancară din anul 2014. Au fost înregistrate progrese semnificative de către autoritățile Republicii Moldova în eliminarea vulnerabilităților persistente de mult timp în sectorul financiar-bancar și în avansarea implementării reformelor structurale. Eforturile depuse pe parcursul anului au contribuit semnificativ la consolidarea stabilității financiare și relansarea economiei.

Totodată, experții FMI au constatat că, în anul 2017 s-au înregistrat progrese importante în ceea ce privește asanarea sectorului financiar-bancar, inclusiv prin consolidarea cadrului de supraveghere și celui de reglementare, perfecționarea managementului și sporirea transparenței acționarilor.

Fortificarea relațiilor de colaborare a Băncii Naționale a Moldovei cu FMI a fost posibilă și grație vizitelor desfășurate la Washington D.C. (10 – 15 octombrie și 17 – 23 aprilie) de către conducerea BNM, în contextul participării la ședințele anuale și ședințele de primăvară ale FMI și Grupului Băncii Mondiale.

În cadrul acestor vizite, membrii Comitetului executiv al BNM au avut un șir de întâlniri cu oficiali ai FMI, Băncii Mondiale, Comisiei Europene, BERD, Trezoreriei SUA, Societății Financiare Internaționale, Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei și cu alți parteneri importanți, pentru a discuta despre implementarea programului cu FMI, realizările și prioritățile în procesul de reforme în sectorul financiar-bancar, cadrul investițional din Republica Moldova și măsurile întreprinse în 2017 pentru a asigura stabilitatea macroeconomică a țării.

Adițional, succesele înregistrate de către autoritățile Republicii Moldova în implementarea programului cu FMI au fost discutate de către guvernatorul Băncii Naționale în cadrul întrevederii bilaterale cu directorul general al FMI, în contextul participării la conferința de nivel înalt *Relansarea convergenței în Europa Centrală și de Sud-Est*, organizată de FMI în perioada 10-11 iulie 2017 la Dubrovnik. În acest context, conducerea FMI a salutat succesele înregistrate de către autoritățile Republicii Moldova pe parcursul anului 2017 și a subliniat importanța implementării în continuare a agendei de reforme. Întrevederea delegației din Republica Moldova cu directorul general al FMI poate fi considerată drept un semnal puternic de susținere și credibilitate acordată țării noastre din partea partenerilor de dezvoltare.

În contextul aranjamentelor financiare, pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a recepționat din partea FMI 12.4 milioane DST (17.26 milioane dolari SUA), oferite prin intermediul mecanismului de finanțare EFF, pentru consolidarea rezervelor internaționale ale Republicii Moldova. Tabelul A.23 reflectă aranjamentele financiare cumulative de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei până la sfârșitul anului 2017.

În anul de raportare, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate Băncii Naționale a Moldovei de către FMI au constituit 46.25 milioane DST (echivalentul a 64 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 44.46 milioane DST (echivalentul a 61.52 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 1.79 milioane DST (echivalentul a 2.48 milioane dolari SUA).

Uniunea Europeană (UE)

Pe parcursul anului 2017, Republica Moldova a avansat pe calea apropierei treptate de Uniunea Europeană, în contextul implementării prevederilor Acordului de Asociere semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte.

În scopul asigurării continuității în implementarea Acordului de Asociere, Republica Moldova și Uniunea Europeană au agreeat o nouă Agendă de Asociere pentru perioada 2017-2019, care a fost publicată în Jurnalul Oficial al UE pe data de 19.08.2017 și a substituit Agenda de Asociere 2014-2016, agreeată inițial la 26.06.2014. Noul document are scopul de a susține și de a consolida reziliența și stabilitatea Republicii Moldova, urmărind, totodată realizarea unei asocieri politice mai strânse și a unei integrări economice mai profunde. Agenda 2017-2019 prevede o listă de priorități pe termen scurt și mediu, inclusiv în acele domenii care vizează atribuțiile BNM, cum ar fi: serviciile financiare, plățile curente și circulația capitalurilor, dreptul de stabilire și comerțul cu servicii, dezvoltarea economică și oportunitățile de piață.

În vederea monitorizării la nivel național a procesului de integrare europeană, autoritățile Republicii Moldova au avansat pe calea implementării prevederilor Planului național de

acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere RM-UE (PNAAA) pentru anii 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1472 din 30 decembrie 2016. Acest document a fost elaborat în baza propunerilor parvenite de la instituțiile publice vizate, inclusiv de la BNM, cuprinzând prioritățile cheie de cooperare în vederea realizării angajamentelor prevăzute în Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană.

Astfel, Banca Națională a Moldovei s-a angajat să contribuie la implementarea Planului printr-un șir de acțiuni, precum: alinierea legislației privind banca centrală cu cele mai bune practici ale UE, consolidarea capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare, dezvoltarea și consolidarea cerințelor aferente guvernării și gestionării riscului bancar, transpunerea și implementarea legislației UE din domeniul serviciilor financiar-bancare etc.

Rolul principal în coordonarea și monitorizarea la nivel național a procesului de integrare europeană pe parcursul anului 2017 a fost pus în sarcina Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană, al cărui membru este și guvernatorul BNM. În cadrul ședințelor Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană, organizate pe parcursul anului 2017, s-a discutat, printre altele, despre evoluțiile în realizarea PNAAA pentru anii 2014-2016 și prioritățile noului PNAAA pentru perioada 2017-2019, implementarea Agendei de Asociere RM-UE pentru perioada 2017-2019 și a Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) și pregătirea pentru reuniunile periodice cu partenerii europeni.

Astfel, în contextul colaborării dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, pe parcursul anului 2017, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au participat la reuniunile organismelor instituționale de cooperare, înființate prin Acordul de Asociere: Consiliul de Asociere, Comitetul de Asociere, Comitetul de Asociere în configurația comerț, Subcomitetul pentru cooperare economică și în alte sectoare (cluster I).

În cadrul acestor reuniuni au fost discutate o serie de subiecte ce țin de evoluția unor indicatori macroeconomici, situația curentă în domeniul menținerii stabilității financiare și a consolidării sistemului bancar, precum și în domeniul reglementării și supravegherii bancare, progresele aferente reformelor din sectorul bancar, măsurile în domeniul prevenirii practicilor frauduloase în sectorul

bancar, progrese în implementarea Acordului de Asociere etc.

Relațiile Republicii Moldova cu partenerii europeni au fost marcate în anul 2017 de semnarea la Bruxelles pe data de 23 noiembrie a pachetului de documente privind acordarea asistenței macrofinanciare pentru Republica Moldova de către Uniunea Europeană. Memorandumul de înțelegere a fost semnat de comisarul european pentru afaceri economice și financiare, impozitare și vamă, de guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei și de ministrul Finanțelor în prezența prim-ministrului.

Memorandumul de Înțelegere prevede debursarea a 100 milioane de euro, în trei tranșe, conform graficului implementării de către autoritățile de la Chișinău a 28 de reforme și acțiuni. Printre acestea au fost incluse un șir de acțiuni în domeniul financiar-bancar, precum adoptarea cadrului normativ pentru transpunerea directivelor europene și principiilor internaționale în domeniul supravegherii prudențiale, transparentizare a acționariatului bancar, îmbunătățirea sistemului de garantare a depozitelor etc.

În cadrul vizitei delegației Republicii Moldova la Bruxelles cu ocazia semnării memorandumului, pe lângă întâlnirile cu comisarul european și comisarul european pentru politica de vecinătate și negocieri pentru extindere, guvernatorul BNM a mai avut întrevederi de lucru cu directorul general adjunct pentru vecinătate și negocierile privind extinderea, cu directorul pentru relații economice internaționale și cu directorul general adjunct al Serviciului european de acțiune externă pentru Rusia, Parteneriatul Estic, Asia Centrală și OSCE). În cadrul acestora, guvernatorul BNM a vorbit despre progresul implementării programului încheiat cu FMI și a prezentat informația primită de la companiile Kroll și Steptoe & Johnson despre finalizarea raportului de investigație și transparentizare a concluziilor acestuia.

Un alt eveniment major care a marcat dialogul BNM cu UE în anul 2017 este încheierea cu succes a proiectului Twinning sub genericul *Consolidarea capacității Băncii Naționale a Moldovei în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul cerințelor Uniunii Europene*, finanțat de Uniunea Europeană. Proiectul a fost lansat la 30 iunie 2015 și implementat timp de doi ani de către Banca Națională a Moldovei împreună cu consorțiul format din Banca Națională a

României și Banca Centrală a Olandei. Evenimentele oficiale de închidere a proiectului au fost desfășurate la București (16.05.2017) și Chișinău (30.05.2017), reunind demnitari de rang înalt, ambasadori ai Uniunii Europene, oficiali ai Băncii Naționale a Moldovei și ai Băncii Naționale a României, dar și ai comunității bancare și experți.

Una din prioritățile-cheie ale BNM, în corespundere cu Acordul de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană (UE), semnat la 27 iunie 2014, este cooperarea strânsă cu băncile centrale din UE. Astfel, pe parcursul anului 2017, BNM a avansat pe calea stabilirii unor noi parteneriate de colaborare cu alte bănci centrale din Uniunea Europeană, în vederea preluării experienței în diverse domenii ce intră în aria sa de competență.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)

În anul 2017, Banca Națională a Moldovei, în calitate sa de membru al Grupului Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est, a continuat conlucrarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare. Astfel, în perioada 31 mai – 2 iunie 2017, de către Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) a fost organizată o conferință anuală aferentă aplicării cadrului legal existent în Uniunea Europeană privind Basel III. Participarea Băncii Naționale a Moldovei la acest eveniment a avut loc în contextul realizării obiectivelor strategice ale Băncii Naționale a Moldovei, și anume în ceea ce privește transpunerea în legislația națională a pachetului CRD IV al UE (Capital Requirements Directive) prin intermediul proiectului Twinning.

Merită a fi remarcat că, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei participă cu regularitate la evenimentele organizate de către BSCEE, care oferă posibilitatea de a comunica cu autoritățile de reglementare și supraveghere din alte state. Profitând de această ocazie, pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu membrii BSCEE pe subiectul reglementării riscului de conformitate.

Cooperarea cu alte bănci centrale și autorități de supraveghere bancară din alte state

În contextul fortificării relațiilor de colaborare cu Banca Lituaniei, la data de 22.08.2017, a fost semnat Memorandumul de Înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Lituaniei (Lietuvos bankas), în cadrul unei vizite de lucru a delegației BNM la Vilnius. Documentul semnat de guvernatorul BNM și guvernatorul Băncii Lituaniei, prevede instituirea unui amplu cadru de cooperare și schimb de informație între instituții. Memorandumul semnat oferă noi oportunități de extindere a asistenței tehnice în domeniul bancar și de atragere a expertizei băncilor centrale din UE.

Totodată, în cadrul exercitării funcției de licențiere bancară, în anul 2017, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu autoritățile de supraveghere bancară din alte state (Belarus, Lituania, Georgia, Rusia, Cehia, Ucraina, Kârgâzstan, Italia și România), realizând un schimb reciproc de informații, necesare în procesul de evaluare a calității persoanelor ("Fit&Proper"), care au desfășurat o activitate autorizată și supravegheată de către aceste autorități.

Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

BCDMN a fost constituit în baza Acordului semnat pe data de 30 iunie 1994 la Tbilisi de către 11 state participante la Cooperarea Economică a Mării Negre, inclusiv Republica Moldova. BCDMN are menirea să finanțeze diverse programe regionale specifice tranziției la economia de piață, iar Republica Moldova, unul dintre fondatorii BCDMN, a ratificat Acordul privind înființarea BCDMN prin Hotărârea Parlamentului nr. 670 din 28 noiembrie 1995.

Pe data de 3 iulie 2017, Banca Națională a Moldovei a semnat Memorandumul de Înțelegere cu Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre, în cadrul Forumului regional de afaceri *Moldova – împreună pentru a sprijini creșterea economică*, desfășurat cu ocazia Reuniunii anuale a Consiliului Guvernatorilor Băncii pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre care în 2017 a avut loc la Chișinău.

Documentul semnat de guvernatorul BNM și președintele BCDMN prevede crearea cadrului

necesar pentru facilitarea colaborării între părți și extinderea asistenței tehnice în domeniul bancar. Totodată, memorandumul oferă noi oportunități de atragere a expertizei internaționale în domenii de interes sporit pentru Banca Națională a Moldovei din partea țărilor din regiunea Mării Negre.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

În contextul cooperării BNM cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state, pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea mai multor donatori externi, în vederea consolidării capacităților sale în diverse domenii, precum ar fi evaluarea cadrului de politică monetară, fortificarea mecanismului de reglementare și supraveghere bancară, alinierea legislației bancare la standardele UE, crearea Depozitarului Central Unic, eficientizarea comunicării externe, diversificarea instrumentelor investiționale și alte domenii specifice băncii centrale.

Astfel, grație asistenței tehnice din partea FMI, a fost posibilă evaluarea cadrului de politică monetară, în contextul realizării obiectivului strategic de asigurare a stabilității prețurilor. În cadrul vizitelor la Chișinău a experților FMI (19.06.2017 – 30.06.2017 și 28 – 29.09.2017) a fost efectuat un schimb amplu de opinii cu privire la unele elemente potențiale ale instrumentarului de fundamentare cantitativă a deciziilor de politică monetară, modalitățile de îmbunătățire a cadrului de politică monetară și eficientizare a comunicării externe a BNM.

Activitățile conexe reglementării și supravegherii bancare rămân a fi printre prioritățile de bază ale BNM. Astfel, în vederea consolidării capacităților în aceste domenii, banca centrală a beneficiat de asistență tehnică din partea mai multor donatori externi.

În context, revizuirea politicilor și procedurilor băncilor în domeniul gestiunii riscului persoanelor afiliate a constituit un subiect important al discuțiilor purtate în cadrul vizitelor experților FMI la Chișinău. Întrunirile desfășurate cu ocazia vizitelor au permis familiarizarea colaboratorilor BNM cu politicile și procedurile de gestiune a riscului persoanelor afiliate, aplicarea caracteristicilor

de identificare a persoanelor afiliate băncilor și revizuirea Ghidului SREP pentru a include referințele specifice cu privire la riscul persoanelor afiliate. Asistența tehnică acordată de FMI a permis preluarea experienței Băncii Naționale a Ucrainei în elaborarea prezumțiilor de afiliere și punerea în aplicare a limitelor de expunere pentru persoanele afiliate băncilor.

În cadrul proiectului Misiunea Înaltilor Consilieri UE pentru Republica Moldova 2016 – 2018, un consilier de nivel înalt al Uniunii Europene a oferit pe parcursul anului 2017 consultanță în domeniul politicilor BNM. Asistența a fost oferită în contextul reformei supravegherii bancare, în vederea creării unui cadru de supraveghere modern și eficient, în conformitate cu standardele UE, și a urmărit consolidarea capacităților de comunicare ale BNM și cooperarea cu alte instituții, cu scopul de a lupta eficient cu crimele financiare.

Totodată, pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a continuat să beneficieze de asistență din partea Uniunii Europene prin intermediul instrumentului Twinning, în vederea armonizării graduale a reglementărilor prudențiale cu cadrul european CRD IV (Directiva nr. 36/2013)/ CRR (Regulamentul nr. 575/2013), care încorporează regulile și standardele Basel III.

În cadrul proiectului Twinning *Consolidarea capacității Băncii Naționale a Moldovei în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul cerințelor Uniunii Europene*, BNM a beneficiat de suportul oferit de experții Băncii Naționale a României (BNR) și Băncii Centrale a Olandei (BCO), în vederea transpunerii cadrului normativ european. Proiectul Twinning a demarat la 30 iunie 2015 și a fost finalizat la 30 mai 2017.

Principalele rezultate au fost obținute grație mai multor activități, printre care pot fi remarcate instruirile angajaților, schimbul de experiență cu experții străini, realizarea studiilor de impact și a unor evaluări tematice. În acest context, în colaborare cu experți ai BNR, a fost evaluat impactul introducerii cerințelor de lichiditate prevăzute de CRD IV/CRR asupra sectorului bancar din Republica Moldova, din perspectiva încadrării băncilor în limitele stabilite. În cadrul evaluării au fost calculați 2 indicatori de lichiditate din cadrul internațional de reglementare Basel III: indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (*Liquidity Coverage Ratio – LCR*) și indicatorul privind finanțarea stabilă netă (*Net Stable Funding Ratio – NSFR*).

Beneficiile proiectului Twinning vor deveni vizibile odată cu implementarea completă a noului cadru de reglementare și cu aplicarea noilor practici de supraveghere bazate pe risc. Deși beneficiarii direcți ai proiectului sunt BNM și băncile licențiate din Republica Moldova, printre beneficiarii finali sunt cetățenii Republicii Moldova, care se vor bucura de un sistem bancar mai viabil, stabil și sigur. De asemenea, stabilirea unui nou cadru legal echivalent cu cel aplicabil în statele europene contribuie la îmbunătățirea imaginii sectorului bancar din Republica Moldova și la atragerea noilor investitori. Prin urmare, activitatea bună a băncilor, în special procesul intens de creditare, stimulează per ansamblu creșterea economică în Republica Moldova.

Cu titlu aparte, merită a fi remarcat că, unul din rezultatele majore înregistrate urmare desfășurării proiectului Twinning este adoptarea Legii nr. 202 din 6.10.2017 privind activitatea băncilor, cu aplicarea prevederilor din 01.01.2018.

Datorită relațiilor fructuoase de colaborare cu Deutsche Bundesbank, BNM a beneficiat pe parcursul anului 2017 de asistență tehnică în domeniul supravegherii bancare, axată în special pe subiecte privind cerințele minime față de capitalul bancar, conceptul capitalului conform acordului Basel II/III, suficiența capitalului, managementul riscului și planurile de redresare a băncilor. Totodată, preluarea experienței băncii centrale a Germaniei în ceea ce privește instrumentele TI utilizate atât pentru supravegherea onsite cât și offsite a contribuit la crearea unei viziuni a BNM asupra instrumentelor TI utilizate, la determinarea cerințelor suplimentare de dezvoltare a Registrului de credit actual, precum și a necesității solicitărilor suplimentare de informație din partea băncilor în scop de supraveghere.

În contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova prin semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, Banca Națională a Moldovei a atras asistență tehnică din partea partenerilor de dezvoltare, în vederea monitorizării transparenței acționarilor băncilor licențiate. Astfel, grație asistenței tehnice din partea experților de la Expert-Grup și PricewaterhouseCoopers, oferit prin intermediul programului *Good Governance Fund*, finanțat de Guvernul Marii Britanii, BNM a obținut expertiză la elaborarea caietului de sarcini și a documentelor de tender pentru achiziționarea soluției informatice privind monitorizarea transparenței acționarilor și analiza la distanță în domeniul prevenirii și

combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a continuat să-și orienteze eforturile spre realizarea obiectivului de menținere a stabilității financiare a sistemului bancar din Republica Moldova. În acest sens, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de consultanță din partea experților Trezoreriei Statelor Unite în ceea ce privește consolidarea guvernantei corporative în bănci, aspecte structurale și editoriale a scrierii Raportului de stabilitate financiară, dar și privind reorganizarea Comitetului Național de Stabilitate Financiară.

În vederea consolidării capacităților BNM în domeniul lichidării băncilor, pe parcursul anului 2017, experții Trezoreriei SUA au oferit asistență și consultanță pe astfel de subiecte, precum ar fi tranzacțiile privind comercializarea activelor băncilor în proces de lichidare și atribuțiile și responsabilitățile lichidatorilor.

Având în vedere că *Legea privind redresarea și rezoluția băncilor* a intrat în vigoare în luna octombrie 2016, asistența oferită pe parcursul anului 2017 de către Trezoreria SUA, Fondul Monetar Internațional, Banca Centrală a Germaniei și Institutul Bancar Român în domeniul redresării și rezoluției bancare a fost extrem de benefică. În cadrul colaborării stabilite, au fost abordate mai multe aspecte, precum ar fi: elaborarea planurilor de rezoluție, planurilor de redresare, aplicarea instrumentelor de rezoluție, modalitatea de identificare a băncilor de importanță sistemică bazată pe metodologia Comitetului Basel pentru supraveghere eficientă, continuitatea funcțiilor critice ale băncii, salvarea activelor viabile ale băncii în cazul aplicării rezoluției, precum și aplicarea procedurilor de lichidare silită a băncilor cu unele elemente ale rezoluției.

Adițional, la solicitarea Băncii Naționale a Moldovei, în septembrie 2017, Fondul Monetar Internațional a acordat consultanță în vederea perfecționării cadrului normativ aferent asistenței de lichiditate în situații de urgență. Aspectele supuse consilierii s-au referit la termenul pentru care se acordă asistența de lichiditate în situații de urgență, criteriile pentru acordarea asistenței, cum ar fi solvabilitatea, importanța sistemică a băncii, garanțiile eligibile și metodologia de evaluare, cooperarea și partajarea responsabilităților între autoritățile relevante în situații de criză, precum și condițiile pe care băncile trebuie să

le îndeplinească până și după acordarea asistenței de lichiditate în situații de urgență. Urmare recomandărilor FMI, cadrul normativ actual cu privire la acordarea băncilor de către BNM a asistenței de lichiditate în situații de urgență urmează a fi amendat, astfel încât să corespundă celor mai bune practici din domeniu.

Pornind de la necesitățile implementării standardului nou de raportare financiară SIRF 9 începând cu 1 ianuarie 2018, Banca Națională a Moldovei a solicitat de la Banca Mondială asistență tehnică cu privire la clasificarea instrumentelor financiare și estimarea pierderilor așteptate asociate riscului de credit. Asistența a fost acordată în perioada 13 – 14 decembrie 2017, în cadrul vizitei experților Băncii Mondiale la Chișinău, fiind axată pe determinarea celei mai potrivite clasificări a activelor financiare și a celor mai bune soluții în evaluarea pierderilor așteptate, asociate riscului de credit, pornind de la structura și calitatea activelor financiare din portofoliul BNM.

Totodată, familiarizarea cu experiența Băncii Lituaniei privind alocarea activelor, instrumentele investiționale și cuantificarea riscului aferent acestora, sistemele informaționale utilizate la estimarea, monitorizarea și raportarea riscurilor, precum și a performanței portofoliilor gestionate a fost posibilă grație unei vizite de documentare în perioada 24 – 26 octombrie 2017 la Banca Centrală a Lituaniei, finanțată prin intermediul programului TAIEX⁴².

În vederea fortificării capacităților instituționale ale BNM în domeniul păstrării și gestionării rezervelor valutare ale statului, Fondul European pentru Europa de Sud-Est (European Fund for Southeast Europe) a facilitat participarea unui reprezentant al BNM la seminarul *Gestionarea rezervelor și a activelor*, organizat în Confederația Elvețiană de către Bank for International Settlements, în perioada 11 – 15 septembrie 2017. Subiectele de discuții în cadrul seminarului au fost axate pe alocarea activelor în condițiile actuale de piață, alocarea tactică a activelor, piața Renmimbi, Bitcoin și Blockchain, construirea unui portofoliu și calcularea performanței

⁴²TAIEX este un instrument de asistență tehnică și schimb de informații al Comisiei Europene care are scopul de a sprijini autoritățile beneficiare în procesul de armonizare a legislației naționale la legislația UE. Asistența TAIEX este oferită autorităților publice beneficiare pe un termen scurt (până la 5 zile) sub formă de ateliere de lucru, misiuni ale experților din UE la instituțiile beneficiare sau vizite de studiu ale reprezentanților din autoritățile beneficiare la autoritățile din statele UE.

acestui. Prin prisma acestui seminar BIS a oferit participanților accesul la un modul pentru efectuarea exercitiului de alocare strategică a activelor (*BAAM – BIS Asset Management Asset Allocation Module*).

În contextul acțiunilor în vederea creării Depozitarului Central Unic (DCU), pe parcursul anului 2017, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea experților Corpului voluntarilor de prestare a serviciilor financiare (Financial Services Volunteer Corps – FSVC), prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Asistența a fost orientată spre implementarea unor serii de activități în vederea facilitării procesului de constituire a DCU, fiind axată pe atingerea nivelului de conformare a Depozitarului Central nou creat la standardele internaționale, inclusiv la Principiile aferente infrastructurii pieței financiare, elaborate de Banca Reglementărilor Internaționale (BIS) și Organizația Internațională a Comisiilor Valorilor Mobiliare (IOSCO).

Dezvoltarea unui sistem de plăți național inovativ, accesibil, eficient și sigur rămâne a fi una din prioritățile de bază ale BNM. În acest sens, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea experților FSVC, în vederea elaborării unui raport cu privire la incluziunea financiară și fezabilitatea plăților mobile. Experții străini au evaluat piața financiară locală pentru a identifica atât potențialele beneficii și riscuri de introducere a plăților mobile, cât și pentru a formula recomandări, care ar contribui la creșterea incluziunii financiare, bazată pe cercetarea experienței și a modelelor de implementare existente în alte țări.

În calitatea sa de furnizor a unor publicații și materiale analitice care cuprind date statistice naționale, BNM a beneficiat pe parcursul anului 2017 de asistență tehnică din partea FMI în vederea pregătirii prognozelor indicatorilor sectorului extern.

Totodată, reprezentanții BNM responsabili de statistica macroeconomică au colaborat cu Banca Națională a Serbiei (BNS) cu privire la organizarea procesului de colectare, stocare, prelucrare a datelor, precum și suportul tehnic necesar pentru compilarea și producerea indicatorilor conturilor internaționale. În acest sens, în perioada 12 – 13 iulie 2017, reprezentanții BNM au efectuat o vizită de documentare la BNS, în vederea preluării experienței în aceste domenii.

Cu titlu aparte, vom remarca că, Banca Națională a Moldovei a participat în calitate de

membru al *Grupului tehnic de lucru privind statistica comerțului internațional cu servicii, investiții străine directe și statistica comercială privind filialele străine la două ședințe în cadrul Acordului central european al comerțului liber (CEFTA)*, la care Republica Moldova este parte începând din 2017. Secretariatul CEFTA a lansat versiunea de test a unui sistem de schimb de date între țările membre. În acest context, BNM a contribuit cu statistica conturilor internaționale ale Republicii Moldova la completarea acestei baze de date.

Reprezentanții CEFTA au susținut eforturile BNM în dezvoltarea statisticii comerțului internațional cu servicii, fiind efectuată în acest sens și o vizită de lucru la Chișinău a unui expert CEFTA, în perioada 4 – 7 aprilie 2017. Scopul final al acestei vizite a fost efectuarea unei evaluări generale asupra posibilității extinderii capacității BNM în vederea producerii statisticii comerțului exterior cu servicii, conform cerințelor CEFTA, inclusiv analiza posibilităților de extindere a distribuirii geografice a indicatorilor respectivi și utilizarea în acest proces a experienței notorie în domeniu.

Având în vedere că un sistem modern de management al resurselor umane are un rol important în eficientizarea funcționării organizației, reprezentanții BNM au avut ocazia de a prelua experiența Băncii Naționale a României (BNR) în derularea unor activități practice ce țin de procesul de recrutare a angajaților. Totodată, vizita desfășurată la București a permis partajarea experienței BNM în domeniul planificării strategice, precum și organizării și implementării sistemului de gestiune a proceselor de activitate în BNM.

În același timp, pornind de la obiectivul de a consolida resursele umane în domeniul reglementării și supravegherii bancare, în perioadele 19 – 20.01.2017 și 20 – 21.04.2017, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea BNR (prin intermediul proiectului Twinning) pe aspecte ce țin de identificarea necesităților de dezvoltare a angajaților din domeniile respective.

Adițional, în perioada 01.01.2017 – 27.02.2017, grație asistenței tehnice din partea Guvernului Marii Britanii a fost posibilă acumularea de cunoștințe și utilizarea acestora în practică în domeniul managementului resurselor umane, prin identificarea oportunităților de optimizare în clasificarea posturilor, creșterea retenției angajaților, revizuirea și standardizarea fișelor

de post, dar și a sistemului de management al performanței.

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică și pentru domeniul comunicării externe, care este esențial în procesul de diseminare a informațiilor tematice și îmbunătățire a imaginii instituției în fața cetățenilor și a partenerilor externi. În acest sens, *Centrul pentru cooperare tehnică cu băncile centrale (Centre for Technical Central Bank Cooperation)* de la Deutsche Bundesbank, precum și USAID au oferit angajaților BNM posibilități de instruire în cadrul unui șir de seminare susținute de experți internaționali. Aceste seminare au fost destinate asigurării suportului informațional necesar pentru eficientizarea proceselor de comunicare externă și internă realizate de banca centrală. O abordare comunicațională modernă, conformă cu expertiza altor țări, va contribui la optimizarea activităților BNM și sporirea credibilității acesteia.

Subiectul comunicării externe a constituit și destinația vizitei de documentare a echipei de comunicare de la Banca Națională a Moldovei la Banca Națională a României, organizată de PricewaterhouseCoopers România în cadrul proiectului Good Governance Fund, finanțat de Guvernul Marii Britanii. Sprijinul respectiv a inclus, la fel, efectuarea unui sondaj de opinie despre percepția de către public a Băncii Naționale a Moldovei. Ulterior, rezultatele obținute și consultanța aferentă au fost fructificate prin definitivarea unei Strategii de comunicare.

Educația financiară în rândul populației indubitabil contribuie la creșterea și promovarea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar. Banca Națională a Moldovei participă în mod constant la procesul de promovare a educației financiare la nivel național, alături de alte instituții relevante. În acest sens, Banca Națională a Moldovei a valorificat asistența financiară și tehnică acordată de EFSE (Fondul European pentru Europa de Sud-Est) în desfășurarea proiectului *Săptămâna Internațională de Educație Financiară*. Jocurile interactive elaborate și organizate de BNM pentru copii de diverse categorii de vârstă, alături de alte activități educaționale, reprezintă o perspectivă importantă de promovare a incluziunii financiare.

În altă ordine de idei, remarcăm că, în contextul identificării modalităților de gestionare a excesului de lichiditate din

sectorul bancar autohton, reprezentanții Echipii Economice Germane în Moldova (GET Moldova), care activează în cadrul unui proiect al centrului independent de consultanță Berlin Economics, finanțat de Guvernul german, au colaborat la elaborarea unui șir de recomandări și soluții.

Este de menționat, că în cadrul activității sale, GET Moldova a oferit asistență autorităților din Republica Moldova, inclusiv BNM, prin identificarea problemelor economice curente și elaborarea unor recomandări pentru soluționarea acestora, bazate pe o analiză și expertiză independentă.

Totodată, pe data de 9 noiembrie 2017, la invitația GET Moldova și a Consiliului German pentru Relații Internaționale (DGAP), Guvernatorul BNM a efectuat o vizită de lucru la Berlin, unde a participat la un seminar dedicat reformelor economice și bancare din Republica Moldova. În cadrul evenimentului, Guvernatorul BNM a relatat despre mersul reformelor instituționale și legislative în domeniul financiar-bancar și, în particular, a remarcat adoptarea legii bancare care transpune noile principii de supraveghere bancară Basel III, măsurile de transparentizare a acționariatului bancar, consolidarea financiară a băncilor sistemice și principalele etape de realizare a programului încheiat cu FMI. Totodată, în cadrul acestei vizite de lucru, Guvernatorul BNM a avut întâlniri cu reprezentanți ai Guvernului Federal, a instituțiilor financiare și cu reprezentanți ai ambasadelor străine la Berlin.

Capitolul 9

Activitatea internă a BNM

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernanță al Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitete de nivel înalt – Comitetul de audit și Comitetul investițional – și câteva niveluri de control – extern și intern. Această structură este completată de cadrul de conformitate și etică – Codul de conduită al salariaților BNM, Politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, Politica de securitate informațională, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Guvernatorul

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea Președintelui Parlamentului.

În conformitate cu Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Comitetului executiv și de executarea lor. De asemenea, guvernatorul organizează și conduce activitatea băncii și o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică atât în Republica Moldova, cât și în afara ei.

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Din cei 7 membri, 3 membri aparțin structurii executive a Băncii Naționale: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și un viceguvernator, iar ceilalți 4 membri nu sunt salariați ai BNM. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul Băncii Naționale.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) adoptă normele de etică profesională; (iv) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (v) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (vi) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern; (vii) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (viii) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație.

Pe parcursul anului 2017 au fost convocate 10 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au aprobat 26 hotărâri, cu următoarea tematică:

- aprobarea Raportului privind executarea devizului de cheltuieli, a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei și a Situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2016;
- aprobarea Regulamentului privind atribuțiile, competențele și modul de funcționare a Comitetului de investiții al Băncii Naționale a Moldovei;
- aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2016;
- aprobarea Raportului Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2016;
- aprobarea Raportului anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2016;
- punerea în circulație ca mijloc de plată a bancnotei modernizate cu valoare nominală de 5 lei;
- aprobarea designelor grafice și a valorilor nominale ale monedelor comemorative și jubiliare, emisia 2017;

- aprobarea modificării structurii nominale a monedei naționale prin introducerea unui nou nominal cu valoarea de 2 lei ca monedă metalică și înlocuirii bancnotelor de 1, 5 și 10 lei cu monede metalice noi;
- aprobarea devizului de cheltuieli și a alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018;
- aprobarea Planului strategic de audit intern al BNM 2018-2022 și a planului anual de audit intern pentru anul 2018;
- aprobarea și modificarea regulamentelor interne aferente exercitării atribuțiilor sale.

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a atras o atenție deosebită examinării experienței internaționale în domeniu și a celor mai bune practici, prin colaborarea permanentă cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referință la atribuțiile legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale. Pe parcursul anului 2017 mandatul unui viceguvernator a fost suspendat de drept.

Potrivit Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt (i) stabilește politica monetară în stat; (ii) stabilește politica valutară în stat și regimul cursului de schimb al monedei naționale; (iii) decide asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinează rezultatele controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptă hotărârile aferente acestora; (v) hotărăște asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emisie a lor; (vi) adoptă actele normative ale BNM; (vii) asigură implementarea hotărârilor Consiliului de supraveghere; (viii) planifică și organizează activitatea curentă a BNM.

Pe parcursul anului 2017 au fost convocate 77 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 369 hotărâri.

Cele mai importante hotărâri au vizat următoarele domenii:

- politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei;
- reglementarea și supravegherea bancară;
- politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova;
- raportări și statistică;
- politicile contabile ale Băncii Naționale a Moldovei;
- cadrul normativ intern.

Pe parcursul anului au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 43 hotărâri ale Comitetului executiv.

Comitetul executiv a promovat în continuu aplicarea instrumentelor și a măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor; asigurării economiei cu monedă națională și a credibilității monedei naționale; reglementării și supravegherii activității instituțiilor financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților.

Structura organelor de conducere:

Sergiu CIOCLEA
Guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al Comitetului executiv (CE)

Vladimir MUNTEANU
Prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Cristina HAREA
Viceguvernator, membru al CS și al CE

Ion STURZU
viceguvernator, membru al CE

Aureliu CINCILEI
viceguvernator, membru al CE (suspendat de drept)

Dumitru URUSU
membru al CS

Alexandru PELIN
membru al CS

Valeriu IAȘAN
membru al CS

Vadim ENICOV
membru al CS

Comitete

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit și Comitetul de investiții. Aceste comitete permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate componenta, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este compus din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale. Comitetul de audit asistă Consiliul de supraveghere prin furnizarea de consultanță cu privire la: (i) monitorizarea procesului de raportare financiară a Băncii Naționale; (ii) monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor; (iii) monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern; (iv) monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Pentru asigurarea activității și îndeplinirii atribuțiilor, în anul 2017 Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, dintre care cele mai importante se referă la:

- monitorizarea eficacității și adecvarea cadrului de control intern și de gestionare a riscurilor la nivelul BNM;
- monitorizarea aspectelor referitoare la conformitate care pot avea un impact semnificativ asupra situațiilor financiare ale BNM și/sau asupra reputației Băncii Naționale;
- analiza îndeplinirii Planului strategic de audit intern pentru perioada 2013 – 2017;
- analiza și coordonarea Planului strategic de audit intern pentru perioada 2018 – 2022 și prezentarea acestuia Consiliului de supraveghere al BNM spre examinare și aprobare;
- analiza și coordonarea Planului anual de audit intern pentru anul 2018 și prezentarea acestuia Consiliului de supraveghere al BNM spre examinare și aprobare.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții al Băncii Naționale este constituit din 10 membri salariați ai băncii,

inclusiv 2 viceguvernatori, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Comitetul de investiții este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei în revizuirea politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului.

Ședințele Comitetului de investiții sunt organizate, de obicei, lunar, iar în cazul unor subiecte de importanță majoră, sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2017 de 12 ori, în regim ordinar. În cadrul fiecărei ședințe s-a discutat despre performanța portofoliului de investiții pentru luna anterioară de raportare, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și piețelor financiare internaționale, ratingurile contrapărților autorizate și riscurile aferente portofoliului de investiții. Totodată, la necesitate, au fost examinate și incluse noi contrapărți în lista contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. De asemenea, periodic, au fost puse în discuție aspecte ce țin de strategia investițională pe termen scurt și mediu aferentă alocării strategice a activelor.

Nivelurile de control extern și intern

Control extern

Legea cu privire la Banca Națională prevede două niveluri de control extern – *auditul extern* anual al situațiilor financiare, al conturilor și al registrelor BNM realizat de o companie cu renume și experiență în domeniul auditului băncilor centrale și *auditul public extern* privind legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții, realizat de către Curtea de Conturi a Republicii Moldova.

Control intern

BNM se află la etapa de aliniere a gestiunii riscurilor operaționale și a sistemului de control intern la standardele internaționale COSO⁴³, ISO 31000⁴⁴, la bunele practici în domeniu (materialele și studiile Grupului internațional de lucru privind riscul operațional în băncile centrale (International Operational

⁴³COSO – The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

⁴⁴ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul Managementul Riscului, Organizația Internațională de Standardizare).

Risk Working Group, IORWG), Banca Națională fiind membru al acestui grup).

Guvernarea gestiunii riscurilor operaționale și a sistemului de control intern în BNM, potrivit standardelor respective, este realizată prin trei linii de apărare. Stabilirea corespunzătoare a procedurilor și activităților de control de către subdiviziuni în procesul de gestiune a riscurilor, bazat pe sistemul de gestiune a proceselor, reprezintă prima linie de apărare a Băncii Naționale împotriva factorilor care pot amenința realizarea obiectivelor. În acest scop, fiecare subdiviziune structurală a BNM identifică riscurile și aplică zilnic un set de proceduri de control pentru gestionarea riscurilor aferente proceselor de activitate pe care le gestionează și asigură eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în asigurarea cadrului de gestiune a riscurilor, organizarea procesului, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de control și gestiune a riscurilor. Funcțiile celui de-al doilea nivel de control includ mecanisme și procese specifice de monitorizare în vederea exercitării unui control adecvat al riscurilor financiare și operaționale. Linia a doua de apărare este reprezentată de *Comitetul de investiții și structurile dedicate gestiunii riscurilor financiare și operaționale*. La nivelul acestei linii este asigurat cadrul normativ privind operațiunile pe piața financiară, modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, planificarea și organizarea achizițiilor BNM, asigurarea continuității activității și securității informației, inclusiv standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele, care perturbă sau amenință orice funcție operațională din BNM. La nivelul BNM se ține evidența incidentelor produse, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernantei, gestiunea riscurilor și controalelor interne, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor.

Cadrul de conformitate și etică

Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale

Banca Națională cere ca toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul de conduită este în vigoare pentru a aborda etica personală și profesională a personalului Băncii Naționale, inclusiv comportamentul legat de conflicte de interese, confidențialitatea, securitatea și gestiunea informațiilor.

Politica antifraudă

Politica antifraudă are drept scop sporirea gradului de conștientizare și gestiune a riscului de fraudă, identificarea ariilor de activitate supuse riscului de fraudă și implementarea măsurilor adecvate de control la toate nivelurile BNM, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă – toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și a consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsuri de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională a instituit norme interne privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în cadrul operațiunilor efectuate. Scopul acestor norme este neadmiterea implicării Băncii Naționale în operațiuni sau activități cu risc de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Normele sunt aliniate la standardele internaționale și la legislația națională în materie de cunoaștere a clienților și a operațiunilor acestora efectuate prin intermediul Băncii Naționale și stabilește cerințele privind organizarea, aplicarea și controlul respectării de către subdiviziunile

băncii a criteriilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Sistemul de raportare internă vine în sprijinul activității BNM de combatere a spălării banilor și a finanțării actelor de terorism prin centralizarea sistematică a tuturor constatărilor activității efectuate în domeniu și aducerea acestora la cunoștința membrului Comitetului executiv, care coordonează activitatea dată. Pentru operațiunile cu risc înalt raportarea are loc către Comitetul executiv.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației în cadrul Băncii Naționale asigură securitatea informației sub toate formele ei și protejarea resurselor informaționale aflate în gestiune conform necesităților băncii și prevederilor cadrului legal.

Membrii Consiliului de supraveghere și ai Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației aflate în posesie și la care au acces. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și distribuirii informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM asigură un grad sporit de transparență, respectând în același timp independența BNM, precum și confidențialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor BNM. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale a Moldovei, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională a Moldovei acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina web a BNM asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

9.2 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017

Planul strategic are drept scop consolidarea rolului BNM în societate, prin îndeplinirea sarcinilor asumate, asigurarea utilizării eficiente a resurselor și reducerea expunerii la riscuri. Prioritățile setate prin intermediul obiectivelor din plan au menirea să asigure un nivel sporit de eficiență, transparență și performanță, prin alinierea la cele mai bune practici internaționale de comunicare, credibilitate și guvernare corporativă.

Planul strategic al BNM pentru anii 2013-2017 cuprinde mai multe elemente esențiale, cum ar fi: misiunea, viziunea, valorile, domeniile de activitate de bază, obiectivele strategice etc.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei
Obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională a Moldovei promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei
Banca Națională a Moldovei este o autoritate publică independentă, eficientă și credibilă, care promovează o politică monetară adecvată și contribuie la asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar, aplicând consecvent cele mai bune practici internaționale, în interesul societății.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei
Angajament civic – activitate orientată spre beneficiul interesului public;
Eficiență – aplicarea inovațiilor și tehnologiilor moderne în utilizarea resurselor;
Excelență – demonstrarea competenței și a profesionalismului în exercitarea atribuțiilor și adoptarea celor mai bune practici internaționale;
Transparență – atitudine transparentă și imparțială în procesul decizional;
Responsabilitate – atitudine responsabilă față de societate în implementarea sarcinilor trasate;
Integritate – comportament etic la nivel de bancă și al fiecărui angajat;
Credibilitate – conduită care să inspire și să mențină încrederea publicului.

Prin stabilirea *domeniilor de activitate de bază* se pune accent pe funcțiile concrete ale BNM, aceste domenii reflectând de fapt misiunea BNM și constituie pilonii de bază ai acesteia. Domeniile de activitate de bază reprezintă o sursă pentru formularea obiectivelor strategice, fiind următoarele:

Politica monetară – aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor;

Emisiune monetară – asigurarea economiei cu monedă națională și promovarea credibilității monedei naționale;

Supravegherea instituțiilor financiare – reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare;

Sistemul de plăți – promovarea eficienței, siguranței, accesibilității și a caracterului inovator al plăților.

Obiectivele strategice reprezintă acele priorități pe care BNM le stabilește pornind de la misiune, pentru o perioadă determinată, pentru a contribui la realizarea viziunii sale.

Obiectivele strategice ale BNM aferente perioadei 2013-2017 sunt:

- Asigurarea stabilității prețurilor;
- Sporirea credibilității monedei naționale;
- Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM;
- Promovarea plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație;
- Consolidarea funcției de stabilitate financiară;
- Îmbunătățirea comunicării externe;
- Consolidarea imaginii și credibilității BNM;
- Sporirea eficienței activității operaționale a BNM;
- Optimizarea gestionării resurselor umane;
- Dezvoltarea culturii corporative.

Anul 2017 marchează sfârșitul perioadei primului Plan strategic al BNM elaborat pentru anii 2013-2017. Pe parcursul implementării Planului strategic, BNM a urmat direcții de dezvoltare în strictă corelare cu misiunea și viziunea sa, acestea fiind orientate spre crearea unui sector financiar puternic și competitiv.

9.3 Management și organizare

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017, din totalul celor zece obiective strategice, două sunt conexe domeniului de resurse umane: optimizarea gestionării resurselor umane și dezvoltarea culturii corporative.

Respectiv, prioritățile cheie ale direcțiilor ce se ocupă nemijlocit de managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2017, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

În anul 2017, au avut loc mai multe modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin diminuarea nivelurilor ierarhice. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung. Astfel, au fost dezvoltate funcții ce țin de atribuțiile de bază ale BNM prin crearea subdiviziunilor specializate în domeniile de supraveghere, rezoluție, stabilitate financiară, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului etc.

Totodată, comparativ cu anul 2016, a fost diminuat numărul de posturi manageriale ale băncii cu circa 4%, fiind redus un număr de 30 de secții, iar raportul dintre numărul de unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM a crescut cu circa 3% față de numărul de unități aferente ariei de suport și guvernantă. Aceste optimizări au un impact pozitiv asupra valorificării eficiente a resurselor de personal ale băncii, considerând extinderea atribuțiilor instituției ca bancă centrală.

9.4 Auditul intern

Auditul intern în BNM reprezintă o activitate independentă de asigurare obiectivă și de consiliere, destinată să adauge valoare și să

îmbunătățească activitățile instituției. Auditul intern ajută instituția în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistemică și disciplinată în cadrul evaluării și sporirii eficacității proceselor de management al riscurilor, control și guvernare, furnizând organelor de conducere ale instituției o asigurare rezonabilă și obiectivă asupra funcționalității acestora.

Structura și poziționarea auditului intern în cadrul BNM este în corespundere cu cerințele Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei⁴⁵, Standardul de calificare⁴⁶ și cu bunele practici din domeniu. Respectiv, Departamentul audit intern al BNM este organizat și funcționează conform unui cadru normativ și metodologic corelat cu standardele internaționale⁴⁷. Cadrul normativ aplicabil prevede responsabilitatea personalului DAI de a evita conflictul de interese și a asigura obiectivitatea în îndeplinirea misiunilor de audit. Procedurile interne ale DAI asigură raportarea cazurilor de prejudiciere a independenței și/sau a obiectivității DAI/salariatilor DAI. În activitatea de audit, angajații DAI se călăuzesc de Manualul de audit.

În anul 2017, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat și priorităților trasate. DAI în activitatea sa nu a întâmpinat piedici în expunerea opiniei independente. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit și Consiliului de supraveghere.

Planul anual de audit intern 2017 a fost realizat în proporție de 100%. Departamentul audit intern a îndeplinit misiuni de asigurare, a auditat situațiile financiare și raportul privind executarea bugetului BNM, a verificat și monitorizat ariile cu risc sporit. Misiunile de audit și activitățile de consiliere s-au materializat prin: **15** misiuni de asigurare, **37** rapoarte, **31** avize de consiliere/acordare consultanță, cu destinație finală către managerii liniari și membrii organelor de conducere ale Băncii Naționale.

Totodată, auditorii interni au participat cu rol de consultant tehnico-analitic, monitorizare și consiliere în 5 proiecte majore ale BNM. Opinia și propunerile auditorilor interni asupra ariilor și riscurilor de proiect au fost prezentate, fie ca

⁴⁵Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995 – articolul 33 (4)

⁴⁶Standardul IIA – 1100 „Independență și Obiectivitate”

⁴⁷Standardele Internaționale pentru practica profesională a auditului intern

urmare a examinării documentației de proiect, fie la solicitarea comitetului de gestiune a proiectului.

Pentru monitorizarea acțiunilor întreprinse pentru punerea în aplicare a recomandărilor formulate în rapoartele de audit/rapoarte speciale, trimestrial, DAI efectuează monitorizarea Follow-up prin care s-a analizat gradul de îndeplinire a recomandărilor înaintate atât pe parcursul anului 2017, cât și în anii precedenți.

De asemenea, în anul 2017, DAI a elaborat Planul strategic de audit intern pentru anii 2018-2022. Procesul de planificare a derulat conform reglementărilor existente și celor mai bune practici, bazându-se pe procedura de evaluare a riscurilor. Pentru punerea în aplicare a Planului strategic, a fost elaborat și Planul anual de audit intern 2018. Planurile menționate au fost coordonate și aprobate.

9.5 Tehnologia informației

Pe parcursul anului 2017, în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (în continuare TIC), cele mai importante realizări au fost atinse în proiectele majore la nivel de BNM, dar și urmare unor proiecte pentru consolidarea infrastructurii și capacităților TIC.

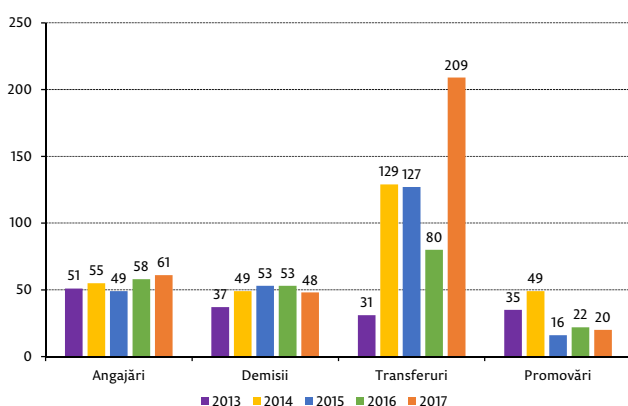
În total, au fost derulate 8 proiecte, dintre care 4 proiecte transversale la nivel de BNM, celelalte proiecte fiind interne la nivel de subdiviziune. În ceea ce privește proiectele transversale, descrierea acestora este prezentată în tabelul A.32 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2017”. Din cealaltă categorie, este de menționat, în primul rând, proiectul ce vizează implementarea unui nou centru de date modular de rezervă la distanță. Necesitatea pentru acest proiect pornește de la premisa că asigurarea continuității proceselor de activitate ale BNM reprezintă un factor critic de succes în realizarea misiunii BNM. Drept urmare, soluția implementată pentru noul centru de date de rezervă corespunde celor mai recunoscute standarde în domeniu, precum și cerințelor și exigențelor față de fiabilitate și performanță, caracteristice băncilor centrale. Alte realizări importante au vizat, în special, extinderea capabilităților în infrastructură, ca măsură proactivă la creșterea continuă a necesităților de resurse TIC, ce reies din implementarea de soluții noi

și, respectiv, din creșterea gradului de automatizare al activităților la nivel de BNM.

Per ansamblu, toate eforturile depuse și realizările obținute în domeniul TIC, în ultimă instanță, urmăresc același scop comun, și anume de a asigura o aliniere proactivă și eficientă a capacităților TIC la necesitățile strategice și operaționale ale BNM.

9.6 Managementul resurselor umane

Graficul 9.1 Procese management resurse umane

Sursa: BNM

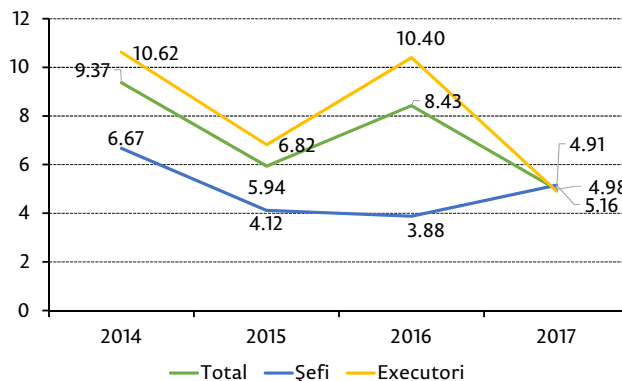
Optimizarea sistemului de salarizare

A fost realizată prima etapă de implementare a unui nou sistem de salarizare al angajaților Băncii Naționale, prin uniformizarea plății salariilor, ce comportă următoarele beneficii: sporirea gradului de transparență a sistemului; conștientizarea nivelului individual de salariu; creșterea atractivității BNM ca angajator. A doua etapă ce presupune stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, urmează a fi realizată în 2018 ca parte a unui proiect de implementare a unui sistem integrat de management al resurselor umane cu ajutorul unei companii de consultanță cu experiență internațională în domeniu.

Informație statistică

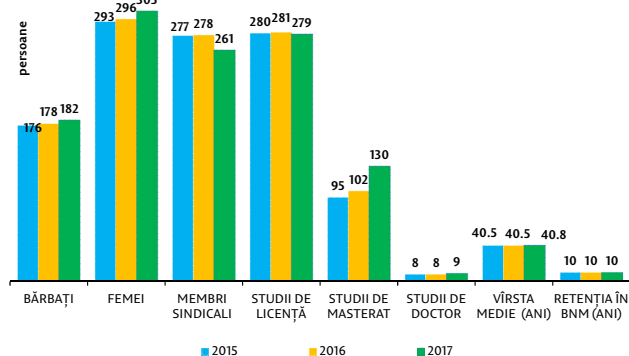
În anul 2017, fluctuația voluntară de personal a fost de 4.98% la sută, fiind în scădere comparativ cu anul 2016 când aceasta a înregistrat un nivel de 8.43% la sută. Analizând fluctuația voluntară pe nivele ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul

Graficul 9.2 Fluctuația voluntară a personalului BNM

Sursa: BNM

Graficul 9.3 Informații generale privind angajații BNM

Sursa: BNM

2017 aceasta a atins nivelul de 5.16 %, iar pentru funcțiile de execuție – 4.91%.

Menționăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele demisionate din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate sezonier și cei plecați din alte motive (pensionare, încetarea contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.).

Vârsta medie a colectivului băncii la 31 decembrie 2017 constituia 40.8 ani. Aproape două treimi sunt femeile (62.63%) și mai mult de o treime (37.37%) sunt bărbați. Menționăm și faptul că femeile sunt reprezentate în posturile de conducere, inclusiv în Comitetul executiv.

Perfecționarea profesională

Dezvoltare profesională

Pe parcursul anului 2017, în vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului

uman al BNM, 170 dintre angajați au beneficiat de diverse forme de perfecționare, selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională.

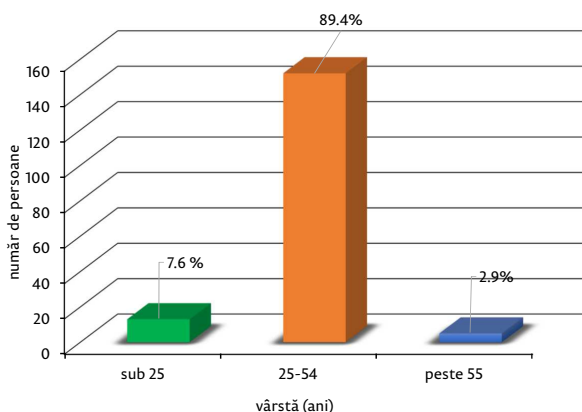
Durata instruirilor a fost cuprinsă între o zi și 14 zile. Cele mai multe instruirii la care au participat angajații BNM au fost cu durata de la 3 la 7 zile.

Angajații BNM au desfășurat instruirii în diverse domenii găzduite de țări precum România, Italia, Austria, Turcia, Olanda, Germania, Franța, Polonia, SUA, Marea Britanie, țările CSI dar și la instruirii și seminare desfășurate în Republica Moldova.

Managementul performanței

În anul 2015 a fost implementat sistemul de management al performanțelor în Banca Națională a Moldovei prin intermediul căruia a fost modelat un set de competențe generice, manageriale și profesionale pentru care a fost stabilit un nivel optim așteptat. Măsurarea nivelului de competențe al fiecărui angajat s-a efectuat și în anul 2017, rezultatele constituind o platformă de identificare a necesităților de dezvoltare și perfecționare ulterioare.

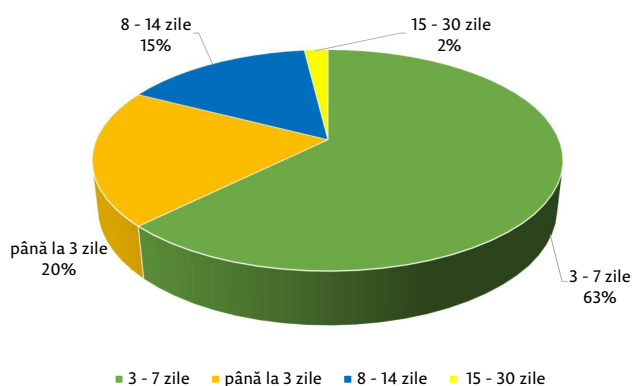
Graficul 9.4 Distribuția pe vârstă a salariaților care au participat la instruirii

Sursa: BNM

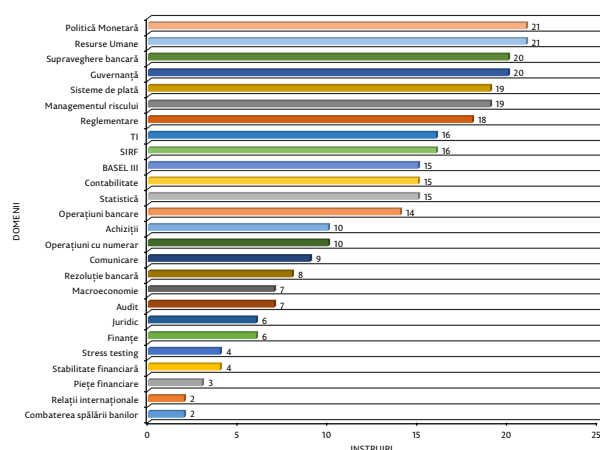
De asemenea, în cadrul sistemului de management al performanțelor au loc întâlniri periodice de stabilire a obiectivelor individuale pentru fiecare angajat, care sunt în relație directă cu obiectivele subdiviziunii și cu obiectivele strategice ale băncii. Măsurarea atingerii obiectivelor și a corespunderii competențelor cu setul de competențe stabilit servește ca bază pentru posibilități de promovare și alte măsuri de dezvoltare.

Graficul 9.5 Durata instruirilor la care au participat salariații

Sursa: BNM

Graficul 9.6 Principalele domenii de instruire la care au participat salariații

Sursa: BNM

Cultura corporativă

Pe parcursul anului au fost organizate evenimente menite să contribuie la consolidarea culturii corporative și retenția angajaților, cum ar fi: organizarea activităților sportive și încurajarea angajaților să participe în activități de recreere, excursii, dar și acțiuni de binefacere desfășurate în cadrul „Caravanei de Crăciun” care au contribuit la responsabilizarea socială a salariaților și la educarea spiritului civic.

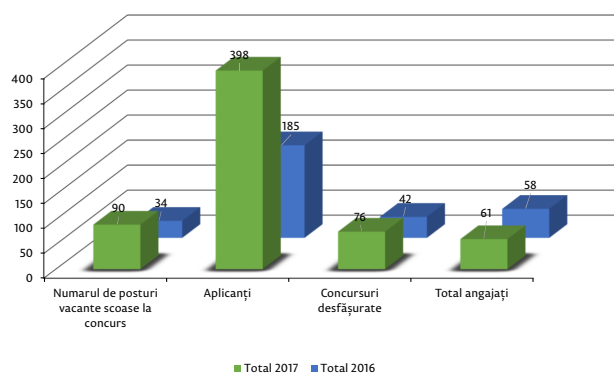
Recrutare

Procesul de recrutare în Banca Națională a Moldovei a înregistrat îmbunătățiri substanțiale ce țin de comunicarea posturilor vacante, creșterea numărului de candidați și angajarea unui personal calificat, pregătit pentru provocări în exercitarea atribuțiilor BNM. În anul 2017 a fost lărgită aria de publicare a anunțurilor privind posturile

vacante pe paginile de profil și cele de socializare, Facebook și LinkedIn, numărul anunțurilor crescând de la 730 în 2016 la 1804 în 2017. Pentru ca posturile vacante să fie cât mai vizibile grupului țintă de candidați, BNM a participat la Târguri de Cariere și vizite în cadrul instituțiilor superioare de învățământ cu scop informativ referitor la posturile vacante și posibilitățile de stagiere. Indicatori importanți ce ne demonstrează evoluția în domeniul recrutării sunt: numărul de posturi vacante scoase la concurs, numărul de candidați, concursuri desfășurate și persoane angajate. De asemenea, există o tendință pozitivă în pregătirea profesională și nivelul de experiență a persoanelor nou-angajate.

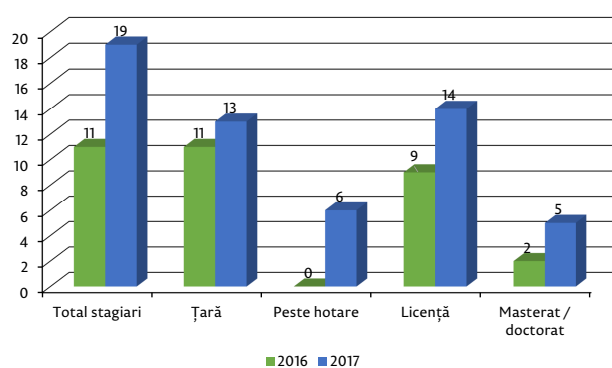
Târgul locurilor de muncă și stagii, pentru a oferi informația necesară studenților interesați. În același timp, în 2017 remarcăm o creștere a numărului de stagiați, fiind înregistrați și 6 studenți de peste hotarele țării.

Graficul 9.7 Recrutarea angajaților în BNM

Sursa: BNM

Graficul 9.8 Stagii de practică a studenților în BNM

Sursa: BNM

Stagii de practică

Pentru contribuirea la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar și nu doar, BNM este deschisă pentru a accepta studenți din instituțiile de învățământ superior din țară și de peste hotare pentru efectuarea stagiului de practică. În acest sens, BNM a participat la

Capitolul 10

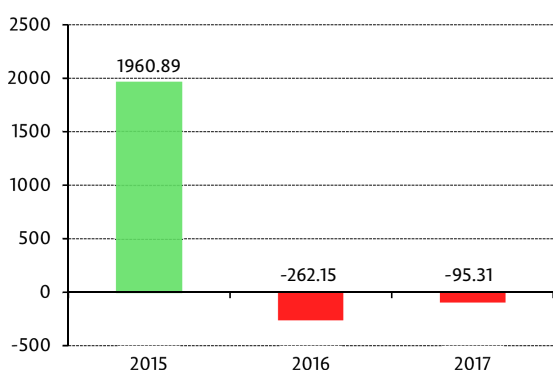
Analiza situației financiare pentru anul 2017

10.1 Considerații generale

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995* (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului, prestării serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază.

Graficul 10.1 Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei)

Sursa: BNM

10.2 Profitul disponibil pentru distribuire

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și

îndeplinirii atribuțiilor de bază ale Băncii. Evoluția profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2015-2017, este reflectată în graficul 10.1.

La situația din 31 decembrie 2017, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 5.08% (la 31 decembrie 2016: 6.23%).

Conform situației financiare, la 31 decembrie 2017, banca a înregistrat o pierdere totală în valoare de (95.31) milioane lei, comparativ cu situația din 31 decembrie 2016 când a înregistrat o pierdere totală în valoare de (262.15) milioane lei, acest fapt fiind determinat, în mare parte, de următoarele evoluții cu impact semnificativ:

- Majorarea veniturilor din dobânzi la alte valori mobiliare de stat păstrate până la scadență - obligațiuni de stat cu 467.26 milioane lei comparativ cu anul 2016 (150.73 milioane lei) ce reprezintă veniturile de la obligațiuni de stat emise la 4 octombrie 2016 în sumă totală de 13 341.20 milioane lei în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat. Obligațiunile de stat cu scadențele de 1-9 ani au fost emise cu rata cuponului de 1.40% anual, iar cele cu scadențele de 10-25 ani cu rata cuponului de 5.30% anual. La situația din 31 decembrie 2017, suma totală a obligațiunilor de stat a constituit 13 291.20 milioane lei (la 31 decembrie 2016: 13 341.20 milioane lei).
- Micșorarea cheltuielilor privind dobânzile la rezervele obligatorii ale băncilor cu 265.22 milioane lei comparativ cu anul 2016 (799.78 milioane lei) urmare diminuării graduale a ratelor dobânzilor aplicate la principalele operațiuni de politică monetară. Rata medie de remunerare a rezervelor obligatorii în lei moldovenesti, pe parcursul anului 2017, a variat între maxima de 6.0% anual și minima de 3.56% anual (2016: 16.50%-6%). Suma rezervelor obligatorii menținute de bănci la situația din 31 decembrie 2017 a constituit 12 638.58 milioane lei, 70.65 milioane USD și 118.53 milioane EUR (31 decembrie 2016: 10 063.69 milioane lei, 61.34 milioane

USD și 105.54 milioane EUR). Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost majorată gradual, pe parcursul anului 2017, de la 35% până la 40%, în anul 2016 fiind menținută la 35%. Norma rezervelor obligatorii în valută, dolari SUA și euro, nu a fost modificată timp de șase ani consecutiv, constituind – 14% din baza de calcul. Baza de calcul pentru rezervele obligatorii în lei moldovenești pe parcursul anului 2017 a crescut, înregistrând o majorare cu circa 9.9% comparativ cu finele anului precedent.

- Micșorarea veniturilor realizate din operațiuni în valută cu 178.21 milioane lei comparativ cu anul 2016 (238.75 milioane lei) ca rezultat al aprecierii leului moldovenesc față de dolarul SUA cu circa 14.42%, față de GBP cu circa 6.20% și față de EUR cu circa 2.30%, veniturile fiind înregistrate, preponderent, datorită vânzărilor de valută. Cea mai mare parte a veniturilor au fost realizate în perioada 1 ianuarie - 5 februarie 2017, perioadă în care leul moldovenesc s-a depreciat față de EUR cu 3.16% și față de GBP cu 3.10%. În anul 2016, veniturile realizate au fost mai mari, urmare deprecierea cursului de schimb al MDL față de dolarul SUA cu circa 1.64%, fiind înregistrate, preponderent, datorită vânzărilor de valută.
- Înregistrarea veniturilor din recuperarea unor cheltuieli aferente procedurilor de lichidare a băncilor în proces de lichidare în sumă de 75.24 milioane lei (2016: 0 milioane lei).

Impactul evenimentelor asupra înregistrării pierderii totale, pe domeniile de activitate desfășurate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2017, este prezentat în tabelul A.24.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2017, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze instrumente de absorbție a excesului de lichiditate. Cheltuielile de la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au majorat,

constituind circa 520 milioane lei în anul 2017 față de circa 346 milioane lei în anul 2016. Majorarea cheltuielilor privind amortizarea scontului la CBN a fost determinată de creșterea soldului mediu zilnic al certificatelor emise de BNM, care pe parcursul perioadei de raportare a constituit 6 358.07 milioane lei (anul 2016: 2 959 milioane lei).

Totodată, pe parcursul anului 2017, urmare diminuării graduale a ratei de remunerare a rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești de la 6% la 3.56% (2016: de la 16.50% la 6%), BNM a înregistrat cheltuieli nete mai mici cu circa 264 milioane lei, comparativ cu anul 2016.

Ratele de remunerare ale mijloacelor atrase în valute liber convertibile au variat de la 0.6% la 0.3% (2016: interval de variație de la 0.2% la 0.65%).

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2017 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova au generat o pierdere netă de (448.42) milioane lei, mai mică cu 291,021 milioane lei față de pierderile din anul 2016 (Tabelul A.25).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de BNM, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2017 față de 31 decembrie 2016 cu 27.08% sau cu circa 597.33 milioane dolari SUA (de la 2 205.93 milioane dolari SUA până la 2 803.26 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline. Totodată, pe parcursul anului 2017 s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu 25.74% sau cu circa 487.98 milioane dolari SUA (de la 1 934.79 milioane dolari SUA până la 2 432.77 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare în anul 2017 au constituit 541.52 milioane lei, micșorându-se cu circa 124.20 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit 665.72 milioane lei.

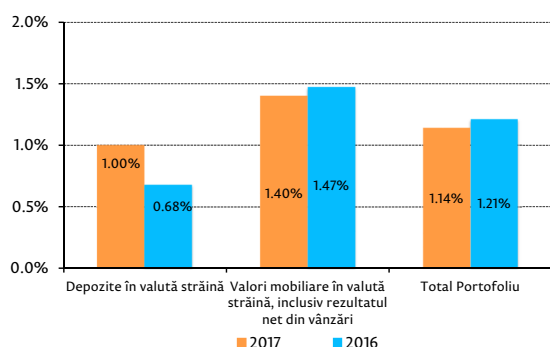
De menționat că în anul 2017 a fost înregistrată o diminuare semnificativă a

veniturilor nete din diferențe de curs valutar de 193.81 milioane lei (veniturile nete din diferențe de curs valutar în 2017 au constituit 44.62 milioane lei comparativ cu 238.43 milioane lei în anul 2016) din cauza aprecierii cursului de schimb al MDL față de dolarul SUA – 14.42% pe parcursul anului 2017 (2016: depreciere de 1.64%) și încetinerii ritmului de apreciere a cursului de schimb al MDL față de EUR – 2.30% (2016: 2.74%) și GBP – 6.20% (2016: 15.88%).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.26.

Rata medie a profitabilității aferentă gestionării rezervelor valutare pentru anul 2017 s-a diminuat cu 0.07 p.p. până la 1.14% (2016: 1.21%), urmare realizării unui profit din convertiri valutare inferior celui din anul precedent (Graficul 10.2).

Graficul 10.2 Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2017 în comparație cu anul 2016

Sursa: BNM

De menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii, este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei. Dinamica acestuia, precum și valorile anuale medii sunt reflectate în tabelul A.27.

Astfel, la finele anului 2017, urmare aprecierii leului moldovenesc față de valutele

componente ale stocurilor valutare, și anume față de USD cu 14.42%, față de EUR cu 2.30% și față de GBP cu 6.20%, au fost înregistrate pierderi nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa (4 851.88) milioane lei, iar diminuarea prețurilor la valorile mobiliare în valută pe piețele internaționale a generat pierderi nerealizate din diferențele de la reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa (28.89) milioane lei. Conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pierderile nerealizate au fost acoperite din conturile corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate.

La finele anului 2016 au fost înregistrate pierderi nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de (1 033.31) milioane lei și pierderi nerealizate din diferențele de la reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa (18.15) milioane lei.

10.3 Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2017, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii, fapt reflectat în tabelul A.28.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.29.

În conformitate cu art. 19 din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548-XIII din 21.07.1995*, fondul general de rezervă se utilizează în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor înregistrate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar.

Astfel, la 31 decembrie 2017, fondul general de rezervă a fost utilizat pentru acoperirea pierderilor înregistrate la finele anului financiar în mărime de 95.31 milioane lei, fiind astfel diminuat până la 1 448.48 milioane lei. Corespunzător s-a redus și capitalul statutar, însumând 2 351.45 milioane lei.

La situația din 31 decembrie 2017, capitalul și rezervele băncii au constituit suma totală de 4 004.72 milioane lei, fiind în descreștere față de 31 decembrie 2016, în condițiile acoperirii pierderilor nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de (4 851.88) milioane lei și ale acoperirii pierderilor nerealizate din reevaluarea valorilor

mobiliare investiționale în mărime de (28.89) milioane lei, care au modificat corespunzător respectivele rezerve.

Alte rezerve cuprind rezerva veniturilor și a pierderilor cumulative din reevaluarea valorilor mobiliare de stat, clasificate la disponibile pentru vânzare, și diferențele favorabile din reevaluarea aurului monetar. Reevaluarea acestor active reprezintă articole ale altor elemente ale rezultatului global care pot fi ulterior reclasificate în profit sau pierdere.

La situația din 31 decembrie 2017, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 5.08% (la 31 decembrie 2016: 6.23%).

Capitolul 11

Comunicarea externă

Banca Națională a Moldovei a continuat să-și intensifice comunicarea, prin intermediul noilor instrumente și canale de informare. În anul 2017, a fost aprobată Strategia de comunicare, care a fost adaptată la noile realități și are scopul de a încuraja deschiderea Băncii Naționale către public în baza principiilor: transparență, accesibilitate, claritate, actualitate și previzibilitate.

Importanța comunicării băncii centrale a Moldovei derivă din misiunea, viziunea, valorile acesteia și se raportează la obiectivele strategice ale băncii. Astfel, Banca Națională aduce la cunoștința publicului deciziile sale, explică motivele și efectul scontat al acestora asupra economiei, sectorului financiar-bancar și participanților aferenți. În acest context au fost prezentate peste 600 de răspunsuri la solicitările jurnaliștilor, au fost organizate 6 conferințe de presă inclusiv pentru prezentarea rapoartelor trimestriale, 9 interviuri tematice. Cercetările și analizele macroeconomice realizate de către BNM au fost prezentate în 27 de publicații.

Orientarea spre noile instrumente și canalele moderne de comunicare, precum multimedia și rețelele de socializare, dar și deschiderea către public, au adus rezultate pozitive confirmate prin monitorizarea implementării Strategiei de comunicare realizate trimestrial.

Astfel, a sporit interesul utilizatorilor față de subiectele legate de politica monetară, supravegherea bancară, actele normative elaborate odată cu trecerea la cele mai noi principii internaționale de reglementare bancară adoptate în 2010, cunoscute sub titlul generic de BASEL III. În același timp, a crescut impactul postărilor Băncii Naționale pe rețelele de socializare: Facebook, Youtube, Twitter, LinkedIn (De exemplu, de la 100 la 4 000 de vizualizări pe profilul de pe Facebook), ceea ce reflectă și interesul grupurilor-țintă mai puțin inițiate în subiectul financiar-bancar.

În contextul deschiderii către public, Banca Națională a acordat în continuare o atenție deosebită procesului de educație financiară, primind în vizită peste 2 000 de copii și tineri. Șirul proiectelor tradiționale desfășurate în acest sens: Săptămâna Internațională a Educației Financiare, Ziua ușilor deschise, Ziua Internațională a Economisirii ș.a., a fost completat cu altele noi: „O zi de vacanță la

BNM” și „De la elev la elev” (cu atragerea elevilor liceului Academiei de Științe a Moldovei în activități educaționale de voluntariat).

De asemenea, în contextul asumării unei comunicări sociale, Banca Națională a fost antrenată în instruirii privind comunicarea în situații de criză și excepționale.

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)	11
1.2	Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	12
1.3	Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor internaționale (%)	12
1.4	Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)	13
1.5	Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadența la 2 ani (%)	14
1.6	Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie (%)	14
2.1	Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)	15
2.2	Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)	15
2.3	Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)	16
2.4	Evoluția venitului disponibil al populației (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)	16
2.5	Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.)	16
2.6	Investiții în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.)	17
2.7	Producția globală agricolă (% , față de perioada similară a anului precedent)	17
2.8	Evoluția producției industriale (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	17
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	18
2.10	Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% , față de perioada similară a anului precedent)	18
2.11	Evoluția comerțului cu ridicata (% , față de perioada similară a anului precedent), prețuri curente	18
2.12	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe categorii de țări (p.p.)	19
2.13	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (p.p.)	19
2.14	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor după origine (p.p.)	19
2.15	Evoluția ritmului anual al importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)	20
2.16	Evoluția ritmului anual al importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupuri de mărfuri (p.p.)	20
2.17	Rata anuală de creștere a populației ocupate (% , față de perioada similară a anului precedent) și formarea acestora după sectoarele economiei naționale (p.p.)	21
2.18	Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației(%)	21
2.19	Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% , față de anul precedent)	21
2.20	Salariul mediu real (% , față de anul precedent)	21

2.21 Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)	23
2.22 Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)	23
2.23 Evoluția inflației anuale (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)	23
2.24 Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	24
2.25 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)	24
2.26 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)	25
2.27 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)	25
2.28 Rata anuală a IPPI (%)	26
2.29 Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)	26
2.30 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)	27
2.31 Prețurile producătorului la produsele agricole (% față de anul precedent)	27
2.32 Indicatorii bugetului public național	28
2.33 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	29
2.34 Contul curent – componente principale	30
2.35 Exportul de bunuri în anul 2017, structura pe zone geografice (%)	31
2.36 Importul de bunuri în anul 2017, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%)	31
2.37 Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)	31
2.38 Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	32
2.39 Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive), valorificări și rambursări pe scadențe (milioane USD)	33
2.40 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)	33
2.41 Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)	34
2.42 Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)	34
2.43 Investițiile directe, pasive, componentele de bază, stoc* la sfârșit de perioadă (milioane USD)	35
2.44 Raportul dintre datoria externă și PIB (%)	35
2.45 Structura datoriei externe pe scadențe, la sfârșitul perioadei (milioane USD)	36
2.46 Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2017	36
3.1 Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	39
3.2 Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii	40
3.3 Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii	41
3.4 Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro	41

3.5	Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2017	41
3.6	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	42
3.7	Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	42
3.8	Soldul creditelor acordate în economie (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	43
3.9	Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	43
3.10	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL	43
3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută	43
3.12	Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	44
3.13	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL	44
3.14	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută	44
3.15	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	45
3.16	Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.)	46
3.17	Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor (%)	46
3.18	Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	48
3.19	Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	48
3.20	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2016	49
3.21	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2017	49
3.22	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	49
3.23	Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	50
3.24	Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	50
3.25	Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară	50
3.26	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2016	51
3.27	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2017	51
3.28	Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%)	51
3.29	Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)	51
3.30	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2016	52
3.31	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2017	52
3.32	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	53
3.33	Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar)	54

3.34	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2016 (%)	54
3.35	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2017 (%)	54
3.36	Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoane juridice, pe valute	55
3.37	Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)	55
3.38	Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)	55
3.39	Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	56
3.40	Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	56
3.41	Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	57
3.42	Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	57
3.43	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	58
3.44	Evoluția monedelor țărilor-parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.17/31.12.16 (%)	58
3.45	Contribuția monedelor țărilor-parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2017	59
3.46	Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor țărilor-parteneri comerciali principali pe parcursul perioadei 12/2014 – 12/2017	59
3.47	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)	59
3.48	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	60
3.49	Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6)	60
3.50	Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2015-2017 (milioane dolari SUA)	61
3.51	Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2017	62
3.52	Compoziția valutară normativă la 31.12.2017	62
4.1	Dinamica principalilor indicatori financiari pentru perioada 31.12.2016 – 31.12.2017)	63
4.2	Dinamica capitalului (milioane lei) și suficienței capitalului ponderat la risc (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 -31.12.2017)	64
4.3	Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 – 31.12.2017 (%)	64
4.4	Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 – 31.12.2017 (%)	65
4.5	Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2017 (%)	65
4.6	Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)	66

4.7	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2017 (%)	66
4.8	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2016 (%)	67
4.9	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2017 (%)	67
4.10	Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2016-2017 (milioane lei)	68
4.11	Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2017 (%)	69
4.12	Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2017 (%)	69
4.13	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016-31.12.2017 (%)	69
4.14	Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2016 -31.12.2017 (%)	70
4.15	Dinamica activelor lichide (milioane lei) și ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	70
4.16	Structura plasărilor peste hotare ale băncilor din Republicii Moldova (%)	71
4.17	Volumul plasărilor nete ale băncilor locale în sectorul bancar autohton	76
4.18	Volumul plasărilor nete ale băncilor locale în băncile din străinătate	76
5.1	Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari	79
5.2	Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități)	81
5.3	Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni)	81
5.4	Structura operațiunilor domestice	82
5.5	Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova	82
5.6	Indicatori ai pieței cardurilor de plată din Republica Moldova	82
5.7	Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor	83
5.8	Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD	83
6.1	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	85
6.2	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	85
6.3	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2017	85
6.4	Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	86
6.5	Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	86
6.6	Bancnote emise în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ	86
6.7	Monede metalice emise în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ	87

6.8	Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ	87
6.9	Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2016 din punct de vedere cantitativ	87
6.10	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2017 din punct de vedere cantitativ	88
6.11	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2016 din punct de vedere cantitativ	88
9.1	Procese management resurse umane	110
9.2	Fluctuația voluntară a personalului BNM	110
9.3	Informații generale privind angajații BNM	110
9.4	Distribuția pe vârstă a salariaților care au participat la instruire	111
9.5	Durata instruirilor la care au participat salariații	111
9.6	Principalele domenii de instruire la care au participat salariații	111
9.7	Recrutarea angajaților în BNM	112
9.8	Stagii de practică a studenților în BNM	112
10.1	Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei)	113
10.2	Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2017 în comparație cu anul 2016	115

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valurilor în anul 2017 (%)	11
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, ale principalilor parteneri de comerț, în anul 2017 (%)	13
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	49
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD)	126
A.2	Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)	127
A.3	Structura veniturilor primare (milioane USD)	127
A.4	Structura veniturilor secundare (milioane USD)	128
A.5	Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	128
A.6	Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)	129
A.7	Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2017 (milioane USD)	129
A.8	Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD, MBP6) . .	130
A.9	Operațiunile pe piața valutară internă contra monedă națională (echivalentul în milioane dolari SUA)	130
A.10	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra monedă națională pe piața valutară internă	131
A.11	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)	131
A.12	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA) . .	132
A.13	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	132
A.14	Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	132
A.15	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)	133
A.16	Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	133
A.17	Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	134
A.18	Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017	135
A.19	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017	135
A.20	Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)	136

A.21Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	136
A.22Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2017	136
A.23Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei	137
A.24Analiza rezultatului financiar în corelație cu principalele activități ale Băncii Naționale a Moldovei	137
A.25Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova	137
A.26Rezultatul net obținut în urma gestionării rezervelor valutare deținute de Banca Națională a Moldovei	137
A.27Evoluția cursului oficial de schimb	138
A.28Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	138
A.29Capital și rezerve	138
A.30Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2017 .	139
A.31Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2017 (continuare)	140

Anexa A

Tabele

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD)

	2015	2016	2017
CONTUL CURENT	-467.72	-285.58	-616.94
Bunuri și servicii	-1 998.45	-1 869.78	-2 253.71
Bunuri	-2 123.47	-2 087.98	-2 569.00
export (FOB)	1 506.94	1 547.33	1 857.74
import (FOB)	3 630.41	3 635.31	4 426.74
Servicii	125.02	218.20	315.29
export	972.04	1 046.24	1 252.69
import	847.02	828.04	937.40
Venituri primare	450.11	460.65	510.80
intrări, din care:	816.83	744.70	882.51
remunerarea salariaților	783.15	713.83	839.56
venituri din investiții	36.52	33.66	45.35
ieșiri, din care:	366.72	284.05	371.71
venituri din investiții	283.59	213.97	291.49
Venituri secundare	1 080.62	1 123.55	1 125.97
intrări, din care:	1 223.78	1 245.49	1 264.74
cooperarea internațională curentă	196.42	216.98	183.73
transferuri personale	756.97	750.39	800.10
ieșiri	143.16	121.94	138.77
CONTUL DE CAPITAL	54.87	-20.79	-30.41
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-412.85	-306.37	-647.35
CONTUL FINANCIAR	-458.05	-214.56	-569.77
Investiții directe	-209.12	-74.68	-205.77
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	7.02	16.29	2.69
<i>acumularea netă de pasive, din care:</i>	216.14	90.97	208.46
participații la capital și acțiuni, exceptând reinvestirea profiturilor	43.88	43.97	39.23
reinvestirea profiturilor	123.37	91.03	86.81
instrumente de natura datoriei	48.89	-44.03	82.42
Investiții de portofoliu	-4.04	-0.36	-1.00
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	-0.01	-	-0.87
<i>acumularea netă de pasive</i>	4.03	0.36	0.13
Derivate financiare (altele decât rezervele) – bancare, valoare netă	-0.70	0.49	-0.43
Alte investiții	62.30	-671.15	-893.77
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	-1.00	-421.65	-480.41
alte participații la capital	-	-	0.56
numerar și depozite	-42.09	-340.03	-384.78
împrumuturi	0.16	1.48	-3.42
credite comerciale și avansuri	40.93	-45.00	-92.77
alte creanțe	-	-38.10	-
<i>acumularea netă de pasive</i>	-63.30	249.50	413.36
numerar și depozite	-119.75	0.83	13.24
împrumuturi	24.71	124.74	107.24
credite comerciale și avansuri	36.21	127.93	288.92
alte pasive	-4.47	-4.00	3.96
Active de rezervă	-306.49	531.14	531.20
Erori și omisiuni nete	-45.20	91.81	77.58
Informativ:			
<i>Remiteri personale: credit</i>	<i>1 449.93</i>	<i>1 377.78</i>	<i>1 559.21</i>

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)

	2015	2016	2017
Credit (export)	972.04	1 046.24	1 252.69
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	139.63	147.89	189.02
Transport	321.90	351.17	410.65
Călătorii	210.26	243.36	312.01
Taxe pentru folosirea proprietății intelectuale n.c.a.	4.48	6.24	5.69
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	162.04	152.41	173.42
Alte servicii de afaceri	87.57	93.23	114.11
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a.	31.88	36.33	29.04
Alte servicii	14.28	15.61	18.75
Debit (import)	847.02	828.04	937.40
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	2.88	2.82	10.86
Transport	302.19	298.16	345.69
Călătorii	281.48	254.36	305.35
Taxe pentru folosirea proprietății intelectuale n.c.a.	18.33	19.07	20.33
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	84.13	73.09	79.80
Alte servicii de afaceri	87.33	110.59	106.82
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a.	33.34	35.84	27.28
Alte servicii	37.34	34.11	41.27
Sold	125.02	218.20	315.29
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	136.75	145.07	178.16
Transport	19.71	53.01	64.96
Călătorii	-71.22	-11.00	6.66
Taxe pentru folosirea proprietății intelectuale n.c.a.	-13.85	-12.83	-14.64
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	77.91	79.32	93.62
Alte servicii de afaceri	0.24	-17.36	7.29
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a.	-1.46	0.49	1.76
Alte servicii	-23.06	-18.5	-22.52

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Structura veniturilor primare (milioane USD)

	2015	2016	2017
Credit (intrări)	816.83	744.70	882.51
Remunerarea salariaților	783.15	713.83	839.56
Venituri din investiții	36.52	33.66	45.35
<i>din care: venituri din active de rezervă</i>	23.76	23.68	28.12
Alte venituri primare	-2.84	-2.79	-2.40
Debit (ieșiri)	366.72	284.05	371.71
Remunerarea salariaților	83.34	70.51	80.74
Venituri din investiții	283.59	213.97	291.49
Alte venituri primare	-0.21	-0.43	-0.52
Sold	450.11	460.65	510.80
Remunerarea salariaților	699.81	643.32	758.82
Venituri din investiții	-247.07	-180.31	-246.14
<i>din care: venituri din active de rezervă</i>	23.76	23.68	28.12
Alte venituri primare	-2.63	-2.36	-1.88

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Structura veniturilor secundare (milioane USD)

	2015	2016	2017
Credit (intrări)	1 223.78	1 245.49	1 264.74
Administrația publică	123.66	155.97	141.13
Alte sectoare*, din care:	1 100.12	1 089.52	1 123.61
<i>Transferuri personale**</i>	756.97	750.39	800.10
Debit (ieșiri)	143.16	121.94	138.77
Administrația publică	8.46	5.81	10.27
Alte sectoare*, din care:	134.70	116.13	128.50
<i>Transferuri personale**</i>	70.77	65.16	69.00
Sold	1 080.62	1 123.55	1 125.97
Administrația publică	115.20	150.16	130.86
Alte sectoare*, din care:	965.42	973.39	995.11
<i>Transferuri personale**</i>	686.20	685.23	731.10

*Societăți financiare, societăți nefinanciare, gospodăriile populației și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

**Transferuri curente între gospodăriile rezidente și nerezidente.

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

	2015	2016	2017
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare	-458.05	-214.56	-569.77
<i>(soldul contului financiar)</i>			
achiziționarea netă de active financiare	-300.48	125.78	52.61
acumularea netă de pasive	157.57	340.34	622.38
Investiții directe	-209.12	-74.68	-205.77
achiziționarea netă de active financiare	7.02	16.29	2.69
acumularea netă de pasive	216.14	90.97	208.46
Investiții de portofoliu și derivate financiare	-4.74	0.13	-1.43
achiziționarea netă de active financiare	-0.01	-	-0.87
acumularea netă de pasive	4.73	-0.13	0.56
Alte investiții	62.30	-671.15	-893.77
achiziționarea netă de active financiare	-1.00	-421.65	-480.41
acumularea netă de pasive	-63.30	249.50	413.36
Alte participații la capital	-	-	0.56
achiziționarea netă de active financiare	-	-	0.56
Numerar și depozite	77.66	-340.86	398.02
achiziționarea netă de active financiare	-42.09	-340.03	-384.78
acumularea netă de pasive	-119.75	0.83	13.24
Împrumuturi	-24.55	-123.26	-110.66
achiziționarea netă de active financiare	0.16	1.48	-3.42
acumularea netă de pasive	24.71	124.74	107.24
Credite comerciale și avansuri	4.72	-172.93	-381.69
achiziționarea netă de active financiare	40.93	-45.00	-92.77
acumularea netă de pasive	36.21	127.93	288.92
Alte creanțe / pasive	4.47	-34.10	-3.96
achiziționarea netă de active financiare	-	-38.10	-
acumularea netă de pasive	-4.47	-4.00	3.96
Active de rezervă	-306.49	531.14	531.20

Notă. Fluxurile activelor de rezervă au fost evaluate la rata de schimb zilnică.

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)

	2015		2016		2017	
	trageri	rambursări	trageri	rambursări	trageri	rambursări
Împrumuturi	339.40	314.69	434.84	310.10	423.06	315.82
Banca centrală	-	35.16	11.74	48.65	17.27	61.54
termen lung	-	35.16	11.74	48.65	17.27	61.54
Administrația publică	138.71	40.39	233.13	57.66	200.97	74.58
termen lung	138.71	40.39	233.13	57.66	200.97	74.58
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	24.62	111.50	20.52	75.99	47.38	27.06
termen scurt	4.43	4.28	3.13	3.09	4.32	2.10
termen lung	20.19	107.22	17.39	72.90	43.06	24.96
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	146.16	93.78	126.60	99.31	89.22	99.08
termen scurt	2.90	1.68	16.31	1.64	3.62	3.12
termen lung	143.26	92.10	110.29	97.67	85.60	95.96
Alte societăți financiare	29.91	33.86	42.85	28.49	68.22	53.56
termen scurt	4.32	0.02	-	0.20	-	0.65
termen lung	25.59	33.84	42.85	28.29	68.22	52.91

Notă: GP – gospodăriile populației;
 IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
 Sursa: BNM

Tabelul A.7: Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2017 (milioane USD)

	Situția la 31.12.2016		fluxul din BP	Modificări care reflectă			Situția la 31.12.2017
	dinamica totală	fluxul din BP		schimbări de preț	fluctuația ratei de schimb	alte schimbări	
Poziția investițională internațională (netă)	-3 034.13	-920.20	-569.77	-63.43	-484.95	197.95	-3 954.33
Active	4 608.75	381.99	52.61	-1.54	128.61	202.31	4 990.74
Investiții directe	249.74	2.99	2.69	-	0.30	-	252.73
Participații la capital și acțiuni	177.31	8.04	8.04	-	-	-	185.35
Instrumente de datorie	72.43	-5.05	-5.35	-	0.30	-	67.38
Investiții de portofoliu	5.09	-0.87	-0.87	-	-	-	4.22
Participații la capital și acțiuni	2.57	-0.01	-0.01	-	-	-	2.56
Instrumente de datorie	2.52	-0.86	-0.86	-	-	-	1.66
Derivate financiare	4.00	-	-	-	-	-	4.00
Alte investiții	2 143.99	-217.46	-480.41	-	60.64	202.31	1 926.53
Alte participații	-	0.56	0.56	-	-	-	0.56
Numerar și depozite	1 416.83	-131.85	-384.78	-	50.62	202.31	1 284.98
Împrumuturi	111.07	-3.42	-3.42	-	-	-	107.65
Credite comerciale și avansuri	607.07	-82.75	-92.77	-	10.02	-	524.32
Alte active	9.02	-	-	-	-	-	9.02
Active de rezervă*	2 205.93	597.33	531.20	-1.54	67.67	-	2 803.26
Pasive	7 642.88	1 302.19	622.38	61.89	613.56	4.36	8 945.07
Investiții directe	3 037.51	664.23	208.46	61.03	390.21	4.53	3 701.74
Participații la capital și acțiuni	1 312.97	549.87	126.04	61.03	358.27	4.53	1 862.84
Instrumente de datorie	1 724.54	114.36	82.42	-	31.94	-	1 838.90
Investiții de portofoliu	90.84	13.83	0.13	0.86	13.01	-0.17	104.67
Participații la capital și acțiuni	90.38	-	-	-	-	-	103.80
Instrumente de datorie	0.46	-	-	-	-	-	0.87
Derivate financiare	4.29	0.43	0.43	-	-	-	4.72
Alte investiții	4 510.24	623.70	413.36	-	210.34	-	5 133.94
Numerar și depozite	135.84	29.49	13.24	-	16.25	-	165.33
Împrumuturi	3 138.64	281.14	107.24	-	173.90	-	3 419.78
Credite comerciale și avansuri	933.98	299.62	288.92	-	10.70	-	1 233.60
Alte pasive	144.03	3.96	3.96	-	-	-	147.99
Alocări de DST	157.75	9.49	-	-	9.49	-	167.24

Notă. Pentru evaluarea stocurilor se utilizează cross-cursurile oficiale de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA, la sfârșit de perioadă.
 Sursa: BNM

Tabelul A.8: Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD, MBP6)

	2015	2016	2017
Administrația publică	1 353.76	1 481.68	1 722.54
Pe termen scurt	0.07	0.46	0.87
Pe termen lung	1 353.69	1 481.22	1 721.67
Banca centrală	339.29	292.28	264.29
Pe termen lung	339.29	292.28	264.29
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	376.56	374.63	440.44
Pe termen scurt	172.63	228.10	267.87
Pe termen lung	203.93	146.53	172.57
Alte sectoare	2 253.44	2 362.11	2 707.54
Pe termen scurt	970.45	1 044.52	1 332.00
Pe termen lung	1 282.99	1 317.59	1 375.54
<i>Alte societăți financiare</i>	<i>98.24</i>	<i>112.36</i>	<i>126.92</i>
Pe termen scurt	6.11	5.67	4.92
Pe termen lung	92.13	106.69	122.00
<i>Societăți nefinanciare</i>	<i>2 125.80</i>	<i>2 220.16</i>	<i>2 550.59</i>
Pe termen scurt	964.01	1 038.79	1 327.02
Pe termen lung	1 161.79	1 181.37	1 223.57
<i>Gospodăriile populației și IFSLISGP*</i>	<i>29.40</i>	<i>29.59</i>	<i>30.03</i>
Pe termen scurt	0.33	0.06	0.06
Pe termen lung	29.07	29.53	29.97
Investiții directe: creditare intragrup	1 781.16	1 724.53	1 838.89
Pe termen scurt	106.44	115.51	146.94
Pe termen lung	1 674.72	1 609.02	1 691.95
TOTAL	6 104.21	6 235.23	6 973.70

*IFSLISGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Operațiunile pe piața valutară internă contra monedă națională (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)									Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă		
	BNM	bănci rezidențe	bănci nerezidențe	persoane juri-dice	persoane fizice de numerar	persoane fizice și case de schimb valutar	diverse	total	virament		numerar	total	
	Rulaj												
2016	454.1	270.6	17.8	5 728.4	2 310.0	312.2	2 622.2	585.4	9 678.5	994.2	7 368.5	3 304.2	10 672.7
2017	433.8	279.8	27.7	6 476.5	2 474.2	345.4	2 819.6	625.9	10 663.3	1 344.3	8 189.1	3 818.5	12 007.6
2017/2016, %	-4.5	3.4	55.6	13.1	7.1	10.6	7.5	6.9	10.2	35.2	11.1	15.6	12.5
	Cumpărări												
2016	28.2	135.3	11.8	2 076.2	2 017.7	224.0	2 241.7	352.0	4 845.2	512.8	2 827.5	2 530.5	5 358.0
2017	0.0	139.9	20.6	2 409.5	2 128.7	224.7	2 353.4	418.4	5 341.8	719.9	3 213.1	2 848.6	6 061.7
2017/2016, %	-100.0	3.4	74.6	16.1	5.5	0.3	5.0	18.9	10.2	40.4	13.6	12.6	13.1
	Vânzări												
2016	425.9	135.3	6.0	3 652.2	292.3	88.2	380.5	233.4	4 833.3	481.4	4 541.0	773.7	5 314.7
2017	433.8	139.9	7.1	4 067.0	345.5	120.7	466.2	207.5	5 321.5	624.4	4 976.0	969.9	5 945.9
2017/2016, %	1.8	3.4	18.3	11.4	18.2	36.8	22.5	-11.1	10.1	29.7	9.6	25.4	11.9

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.10: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra monedă națională pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2016	<i>Pondereea, %</i>					
USD	56.5	59.7	24.6	28.6	41.4	55.2
EUR	39.8	37.0	61.9	58.6	50.2	40.1
RUB	2.3	2.8	10.1	5.6	6.0	3.2
Alte valute	1.4	0.5	3.4	7.2	2.4	1.5
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2017	<i>Pondereea, %</i>					
USD	50.6	56.9	21.7	28.9	37.0	52.4
EUR	45.8	39.5	63.2	56.7	54.0	42.3
RUB	2.0	2.8	10.7	5.8	6.1	3.3
Alte valute	1.6	0.7	4.4	8.5	2.9	2.0
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.11: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	diverse	
Trimestrul I	-11.4	0.0	0.9	-408.5	415.4	18.0	14.4
Trimestrul II	-176.2	0.0	-0.5	-381.5	534.0	29.2	5.0
Trimestrul III	-231.7	0.0	8.6	-388.8	564.0	45.1	-2.8
Trimestrul IV	21.6	0.0	-3.2	-397.2	347.8	26.3	-4.7
2016	-397.7	0.0	5.8	-1 576.0	1 861.2	118.6	11.9
Trimestrul I	-28.1	0.0	-0.2	-394.4	380.0	43.4	0.7
Trimestrul II	-99.7	0.0	8.9	-436.3	470.6	56.2	-0.3
Trimestrul III	-196.0	0.0	-0.5	-476.7	625.7	57.4	9.9
Trimestrul IV	-110.0	0.0	5.3	-350.1	410.9	53.9	10.0
2017	-433.8	0.0	13.5	-1 657.5	1 887.2	210.9	20.3

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2016			Sold la 31.12.2017			31.12.2017/31.12.2016, %	
	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv	
Credite acordate în valută, inclusiv:	826.3	759.0	53.6	803.0	46.9	-2.8	5.8	
<i>EUR</i>	542.8	475.4	33.6	547.9	32.0	0.9	15.3	
<i>USD</i>	283.5	283.6	20.0	255.1	14.9	-10.0	-10.0	
Disponibilități în valută, inclusiv:	537.5	497.0	35.1	697.6	40.7	29.8	40.4	
<i>EUR</i>	323.0	283.0	20.0	463.8	27.1	43.6	63.9	
<i>USD</i>	197.9	198.0	14.0	211.1	12.3	6.7	6.6	
Alte valute	16.6	16.0	1.1	22.7	1.3	36.7	41.9	
Rezerve obligatorii în valută	187.3	171.7	12.1	212.1	12.4	13.2	23.5	
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-68.3	-62.4	-4.4	-64.0	-3.7	-6.3	2.6	
1. Conturi „Nostro” deschise în băncile din RM	2.5	2.5	0.2	2.3	0.1	-8.0	-8.0	
2. Alte active	32.8	30.3	2.1	44.6	2.6	36.0	47.2	
3. Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-103.6	-95.2	-6.7	-110.9	-6.5	7.0	16.5	
Active atașate la cursul valutei străine	56.7	51.4	3.6	63.8	3.7	12.5	24.1	
Total active valutare bilanțiere	1 539.5	1 416.7	100.0	1 712.5	100.0	11.2	20.9	

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2016	Pondere %	Sold la 31.12.2017	Pondere %	31.12.2017/ 31.12.2016, %
Conturi „Nostro” deschise în străinătate	315.8	63.5	463.7	66.5	46.8
Numerar în valută străină	97.5	19.6	125.2	17.9	28.4
Plasări în străinătate	51.1	10.3	62.4	8.9	22.1
Mijloace plasate overnight	31.7	6.4	45.2	6.5	42.6
Valori mobiliare în valută	0.9	0.2	1.1	0.2	22.2
Total	497.0	100.0	697.6	100.0	40.4

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2016			Sold la 31.12.2017			31.12.2017/31.12.2016, %	
	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv	
Total conturi curente și de depozit ale clienților non-bancari, inclusiv:	1 384.9	1 269.2	90.0	1 493.4	87.9	7.8	17.7	
- rezidenți	1 314.7	1 204.2	85.4	1 409.6	82.9	7.2	17.1	
- nerezidenți	70.2	65.0	4.6	83.8	4.9	19.4	28.9	
Depozite la termen	757.3	693.5	49.2	800.1	47.1	5.7	15.4	
Conturi curente	437.7	403.3	28.6	491.2	28.9	12.2	21.8	
Depozite la vedere	189.9	172.4	12.2	202.1	11.9	6.4	17.2	
Credite primite	125.3	115.2	8.2	158.6	9.3	26.6	37.7	
Conturi „LORO” și depozite la termen ale băncilor străine	3.7	3.7	0.3	3.2	0.2	-13.5	-13.5	
Alte obligațiuni în valută	24.8	22.6	1.6	44.2	2.6	78.2	95.6	
Total obligațiuni valutare bilanțiere	1 538.7	1 410.7	100.0	1 699.4	100.0	10.4	20.5	

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2016			Sold la 31.12.2017		31.12.2017/31.12.2016, %	
	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2017	curs efectiv
EUR	930.6	815.2	64.2	999.7	66.9	7.4	22.6
USD	445.9	445.8	35.1	483.1	32.3	8.3	8.4
RUB	3.9	3.7	0.3	4.2	0.3	7.7	13.5
Alte valute	4.5	4.5	0.4	6.4	0.4	42.2	42.2
Total	1 384.9	1 269.2	100.0	1 493.4	100.0	7.8	17.7

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2016	Pondere %	Sold la 31.12.2017	Pondere %	31.12.2017/ 31.12.2016, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	115.2	97.6	54.2	86.6	-53.0
Cumpărări la termen	2.7	2.3	7.7	12.3	2.9 ori
Alte active condiționale	0.1	0.1	0.7	1.1	7.0 ori
Total active condiționale	118.0	100.0	62.6	100.0	-46.9
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	115.3	97.5	54.2	87.6	-53.0
Vânzări la termen	3.0	2.5	7.7	12.4	2.6 ori
Alte obligațiuni condiționale	0.0	0.0	0.0	0.0	-
Total obligațiuni condiționale	118.3	100.0	61.9	100.0	-47.7
Active condiționale minus Obligațiuni condiționale	-0.3		0.7		
(Active condiționale minus Obligațiuni condiționale)/CNT (%)	-0.06		0.11		

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu calitate de creditare înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se utilizează ratingul mediu cotate de către cele trei agenții). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor în funcție de: tipul, durata și rating-ul instrumentelor investiționale, precum și de compoziția valutară. * Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor de creditare. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadență.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> * Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin evaluarea la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor la valorile mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este gestionat și monitorizat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVAR), care estimează potențialele pierderi financiare, bazate pe un șir de parametri și asumări pentru diferite modificări ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este evaluată aplicând PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corespondere adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Compoziția valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, a datoriei externe, a valutei în care se efectuează intervențiile etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limita de +/-10% de la compoziția valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și a structurii valutare a fiecărui subportofoliu.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin utilizarea unor benchmark-uri de piață stabilite pentru subportofoliile de investiții indexate în funcție de tipul instrumentelor și de valuta de investiții. Benchmark-urile folosite sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri de instrumente și de durată limitate la +/-20% față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017

Indicatorul	31.12.2016		31.12.2017		31.12.2017/ 31.12.2016	
	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	+/- (%)
Numerar și echivalente de numerar	21 184.3	38.7	34 867.4	43.8	6 683.2	23.7
Active financiare deținute pentru tranzacționare	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-
Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-
Active financiare disponibile pentru vânzare	594.4	0.8	1 861.3	2.3	1 266.9	213.1
Împrumuturi și creanțe	35 558.6	48.8	34 508.4	43.4	-1 050.2	-3.0
Investiții păstrate până la scadență	4 696.0	6.4	4 487.6	5.6	-208.4	-4.4
Imobilizări corporale	2 343.5	3.2	2 271.7	2.9	-71.7	-3.1
Imobilizări necorporale	258.7	0.4	262.0	0.3	3.3	1.3
Creanțe privind impozitele	60.8	0.1	45.0	0.1	-15.9	-26.1
Alte active	612.3	0.8	762.5	1.0	150.2	24.5
Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare	521.9	0.7	475.9	0.6	-46.0	-8.8
Total active	72 830.4	100.0	79 541.7	100.0	6 711.3	9.2

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2016 - 31.12.2017

Denumirea articolului	31.12.2016	31.12.2017	Dinamica	
	mil. lei	mil. lei	mil. lei	%
Datorii financiare deținute pentru tranzacționare	0.0	0.0	0.0	0.0
Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat:	59 465.6	64 446.1	4 980.5	8.4
<i>inclusiv depozitele clienților</i>	54 972.2	59 987.7	5 015.4	9.1
Provizioane	96.9	392.9	296.0	305.6
Datorii privind impozitele	68.8	131.8	63.0	91.5
Alte datorii	589.0	971.8	382.8	65.0
Total datorii	60 220.3	65 942.5	5 722.2	9.5

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)

Denumirea țării	31.12.2017		31.12.2017		Dinamica 31.12.2017/ comparativ cu 31.12.2016	
	sold	ponderea în total pe sector, (%)	sold	ponderea în total pe sector (%)	lei	(%)
Germania	3 299.7	33.7	919.2	11.8	2 380.5	259.0
Statele Unite ale Americii	2 122.1	21.7	2 277.3	29.2	-155.2	-6.8
Belgia	1 619.8	16.6	1 596.1	20.5	23.7	1.5
Franța	1 198.6	12.3	1 305.3	16.7	-106.7	-8.2
Austria	585.2	6.0	686.5	8.8	-101.3	-14.8
Italia	490.8	5.0	102.8	1.3	388.0	377.3
Republica Irlanda	153.9	1.6	403.0	5.2	-249.1	-61.8
Rusia	139.3	1.4	131.6	1.7	7.7	5.9
Regatul Unit	125.9	1.3	146.9	1.9	-20.9	-14.3
România	26.3	0.3	35.3	0.5	-9.0	-25.5
Belarus	9.1	0.1	16.2	0.2	-7.0	-43.5
Kazahstan	7.0	0.1	1.0	0.0	5.9	570.9
Georgia	3.4	0.0	0.0	0.0	3.4	x
Ucraina	1.3	0.0	2.7	0.0	-1.4	-50.6
Letonia	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
Spania	0.1	0.0	173.8	2.2	-173.8	-100.0
Total pe toate țările:	9 782.8	100.0	7 797.9	100.0	1 984.9	25.5

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
SAPI	2016	11 989.4	47.0	825 816.3	3 238.5	68.9
	2017	12 877.1	50.7	1 229 411.7	4 840.2	95.5
Inclusiv						
SDBTR	2016	1 001.2	3.9	775 664.8	3 041.8	774.7
	2017	1 119.9	4.4	1 172 771.1	4 617.2	1 047.2
SCDN	2016	10 988.2	43.1	50 151.5	196.7	4.6
	2017	11 757.2	46.3	56 640.6	223.0	4.8

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2017

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Evenimente istorice”					
100 de ani de la înființarea Sfatului Țării	100 lei	Argint 999/1000	31.1	37.0	750
Seria „Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din mun. Chișinău”					
Mihail Kogălniceanu – 200 de ani de la naștere	100 lei	Aur 999.9/1000	7.8	24.0	100
	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	200
Alexei Mateevici – 100 de ani de la trecerea în eternitate	100 lei	Aur 999.9/1000	7.8	24.0	100
	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	200
Seria „Personalități”					
Eugen Doga – 80 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	500
Ion Vătatamanu – 80 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	200
Seria „Femei celebre”					
Maria Dragan - 70 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	300
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”					
Garofița-triunghiulară	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	300
Seria „Știință și inovare”					
Vladimir Andrunachievici – 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	200

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Tipul facilității	Suma aprobată	Suma deburseată	Pondere de deburseări	Stoc la	Stoc la
	până la 31.12.2017	până la 31.12.2017	în suma total aprobată	31.12.2017	31.12.2017
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	374.70	257.52	68.73	119.91	170.36
Facilitatea de Creditare Extinsă (ECF)	311.56	191.58	61.49	66.12	93.93

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Analiza rezultatului financiar în corelație cu principalele activități ale Băncii Naționale a Moldovei

	2017	2016	Diferența	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar	2017/2016	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Activități gestionate de bancă				
Instrumente monetare aplicate și activități ce țin de relațiile cu Guvernul R.M.	(448,418)	(739,439)	(39.36)	291,021
Gestionarea rezervelor valutare	541,522	665,720	(18.66)	(124,198)
Relația BNM cu FMI	(49,428)	(41,276)	19.75	(8,152)
Moneda națională	(32,055)	16,720	(291.72)	(48,775)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(106,930)	(163,874)	(34.75)	56,944
Profit disponibil pentru distribuire	(95,309)	(262,149)	(63,64)	(166,840)

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2017	2016	Diferența	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Depozite overnight	(55,473)	(57,904)	(4.20)	2,432
Rezerve obligatorii	(534,322)	(797,853)	(33.03)	263,531
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(93,147)	(48,494)	92.08	(44,653)
Operațiuni de piață monetară	(519,828)	(346,052)	50.22	(173,776)
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VMS	754,353	510,864	47.66	243,488
Rezultat net	(448,418)	(739,439)	(39.36)	291,021

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Rezultatul net obținut în urma gestionării rezervelor valutare deținute de Banca Națională a Moldovei

	2017	2016	Diferența	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută	326,793	334,060	(2.18)	(7,267)
Depozite	188,975	105,154	79.71	83,821
Diferențe de curs valutar	44,617	238,433	(81.29)	(193,817)
Comisioane și taxe	(18,863)	(11,927)	58.15	(6,936)
Rezultat net	541,522	665,720	(18.66)	(124,199)

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Evoluția cursului oficial de schimb

	2017		2016	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	18.4902	17.1002	19.9238	19.9814
EUR/MDL	20.8282	20.4099	22.0548	20.8895
GBP/MDL	23.7824	22.9715	27.0353	24.4903
XDR/MDL	25.6155	24.2942	27.7060	26.7768
XAU/MDL	746.9164	710.1013	798.7571	736.7237

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2017		2016	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	76.88	1.14	75.57	1.21
Valori mobiliare de stat	22.89	6.62/1.40/5.30	24.17	16.52/1.40/5.30
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	0.04	-	0.04	-
Alte active	0.20	-	0.22	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	31.01	-	29.46	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	12.95	-	8.86	-
<i>la vedere, MDL</i>	6.72	1.66	4.16	1.89
<i>la termen, MDL</i>	0.77	7.61	-	-
<i>la vedere, VLC</i>	5.46	-	4.70	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	23.56	-	22.21	-
<i>conturi LORO, inclusiv:</i>	17.17	-	15.35	-
<i>rezerve obligatorii în MDL remunerate</i>	-	5.19	-	10.33
<i>rezerve obligatorii în VLC remunerate</i>	5.35	0.48	5.32	0.27
<i>depozite overnight</i>	0.99	5.24	1.54	9.05
CertIFICATELE BNM (plasate)	13.59	8.11	9.18	11.55
Credite primite de la FMI (EFF, ECF)	6.67	1.53	9.07	1.08
Alte obligațiuni	6.32	-	7.28	-
Capital și rezerve	5.90	-	13.94	-

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Capital și rezerve

	31 decembrie 2017	31 decembrie 2016
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	902,970	902,970
Fondul general de rezervă	1,448,482	1,543,791
Total capital statutar	2,351,452	2,446,761
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	1,479,755	6,331,636
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de la reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	164,542	193,431
Alte rezerve	8,967	13,713
Total capital și rezerve	4,004,716	8,985,541

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2017

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	15	30.11.2017	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată a bancnotei modernizate cu valoare nominală de 5 LEI	429-433/2236	08.12.2017
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	20	26.01.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	30-39/154	03.02.2017
2	21	26.01.2017	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	30-39/155	03.02.2017
3	35	08.02.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la introducerea/scoaterea numerarului în/din Republica Moldova de către bănci	50-59/311	17.02.2017
4	52	22.02.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	67-71/486	03.03.2017
5	62	09.03.2017	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind prestarea serviciilor de plată prin intermediul sistemelor automatizate de deservire la distanță și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale ale Moldovei	119-126/818	14.04.2017
6	73	29.03.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	109-118/751	07.04.2017
7	87	06.04.2017	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către băncile în proces de lichidare a rapoartelor și informațiilor în legătură cu lichidarea băncii	144-148/861	05.05.2017
8	89	06.04.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate	134-143/840	28.04.2017
9	102	27.04.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	144-148/862	05.05.2017
10	103	27.04.2017	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	144-148/863	05.05.2017
11	118	04.05.2017	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 53 din 2 martie 2006	155-161/934	19.05.2017
12	120	05.05.2017	Cu privire la termenele de prezentare de către bănci a unor rapoarte	149-154/874	12.05.2017
13	130	24.05.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	171-180/1013	02.06.2017
14	134	24.05.2017	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	190-200/1162	16.06.2017
15	135	24.05.2017	Cu privire la abrogarea Regulamentului referitor la raportarea de către băncile autorizate a informației aferente Balanței de Plăți despre creditele externe și autorizațiile de scoatere a valutei din țară	171-180/1014	02.06.2017
16	141	24.05.2017	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc (redacție nouă), aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.269 din 17 octombrie 2001.	190-200/1163	16.06.2017
17	142	02.06.2017	Cu privire la desemnarea sistemelor care intră sub incidența prevederilor Legii nr. 183 din 22 iulie 2016 cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare	181-189/1082	09.06.2017
18	143	02.06.2017	Cu privire la modificarea Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar	190-200/1164	16.06.2017
19	146	07.06.2017	Cu privire la aprobarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	201-213/1183	23.06.2017
20	147	07.06.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind angajamentele externe	201-213/1184	23.06.2017
21	162	28.06.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	229-243/1243	07.07.2017
22	165	28.06.2017	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	244-251/1284	14.07.2017

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2017 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
23	188	19.07.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor primare în vederea identificării și supravegherii riscului de credit, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.54 din 09.03.2016	289-300/1541	11.08.2017
24	189	19.07.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la raportarea datelor aferente utilizării instrumentelor și serviciilor de plată, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 211 din 23 octombrie 2014	289-300/1542	11.08.2017
25	193	26.07.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	277-288/1511	04.08.2017
26	194	26.07.2017	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	277-288/1512	04.08.2017
27	195	26.07.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de prezentare de către bănci a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 132 din 17 iulie 2008	289-300/1543	11.08.2017
28	203	27.07.2017	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la exigențele față de administratori	289-300/1544	11.08.2017
29	229	28.08.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	330-334/1731	08.09.2017
30	253	27.09.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	356-359/1841	06.10.2017
31	267	04.10.2017	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la licențierea băncilor nr.23/09-01	371-382/1944	27.10.2017
32	269	06.10.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.279 din 1 decembrie 2011	371-382/1945	27.10.2017
33	273	19.10.2017	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la deținerea cotelor de participare în capitalul social al băncii	389/1982	03.11.2017
34	277	25.10.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	383-388/1980	03.11.2017
35	278	25.10.2017	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	383-388/1981	03.11.2017
36	305	05.12.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	429-433/2237	08.12.2017
37	307	07.12.2017	Cu privire la modificarea și completarea Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova	441-450/2300	22.12.2017
38	328	14.12.2017	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la raportarea informației aferente bilanței de plăți	451-463/2357	29.12.2017
39	341	21.12.2017	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară	1-6/29	05.01.2018
40	342	21.12.2017	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	1-6/30	05.01.2018
41	354	27.12.2017	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	1-6/31	05.01.2018
42	355	27.12.2017	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii	18-26/89	19.01.2018
43	366	29.12.2017	Cu privire la termenele de prezentare de către bănci a unor rapoarte	1-6/32	05.01.2018

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2017

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
1	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Eficientizarea procesului de autorizare și stocare a actelor normative. Consolidarea capacității BNM în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu.	Trim. III, 2015	Pe parcursul anului 2017 a fost desfășurată procedura de achiziție prin licitație deschisă, în cadrul căreia a fost selectat furnizorul soluției informatice privind eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare. Până la sfârșitul trimestrului IV al anului 2017 au fost finalizate etapele de analiză și design aferente soluției, în cadrul cărora au fost elaborate: documentul de analiză tehnică a soluției, documentul cu privire la configurarea / setarea aplicației și documentul cu privire la arhitectura conceptuală a soluției. Totodată, a fost inițiată faza de implementare/construcție a sistemului informatic.	Finalizarea etapei de implementare/construcție a soluției informatice. Instruirea utilizatorilor și desfășurarea etapei de testare a soluției informatice. Pregătirea pentru lansarea în producție și, ulterior, lansarea exploatării experimentale. Acceptanța finală și încheierea proiectului.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
2	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Eficientizarea procesului de monitorizare, consolidarea capacității BNM în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor. Obținerea informației cu privire la expunerea sectorului bancar și/sau a fiecărei bănci la riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului.	Trim. III, 2014	În trimestrul II al anului 2017, Comitetul Executiv al BNM a luat decizia privind comasarea proiectului pentru implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor cu proiectul privind analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Urmare comasării, a fost elaborat un nou set al documentelor de licitație. În acest context, BNM a organizat sesiuni demonstrative cu participarea celor mai cunoscuți furnizori de asemenea soluții informatice de pe piață. A fost identificată procedura optimă de achiziționare a soluțiilor urmând a fi inițiată achiziția.	Inițierea și desfășurarea procedurii de achiziție și implementarea soluției informatice.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
			Aplicarea mai largă a supravegherii bancare bazate pe risc, ținând cont de tendințele actuale de dezvoltare a mijloacelor și metodelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.			
3	Implementarea Acordului Basel III	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Implementarea prevederilor Acordului Basel III pentru asigurarea unui cadru de reglementări prudențiale mai flexibile pentru stabilirea cerințelor de capital, adecvat profilului de risc al instituțiilor bancare. Sporirea stabilității sistemului bancar și stimularea transparenței și disciplinei pe piață.	Iunie 2013	A fost aprobată Legea privind activitatea băncilor, grație căreia sunt modernizate standardele de reglementare și supraveghere în sistemul bancar, fiind elaborate circa 20 de proiecte de reglementări secundare care să asigure transpunerea prevederilor cadrului normativ european cu privire la bănci. A fost finalizat studiul de impact al implementării Basel III asupra lichidității băncilor licențiate.	Proiect realizat cu succes.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
4	Crearea Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare	5. Consolidarea funcției de stabilitate financiară	<p>Crearea unui Depozitar central unic al valorilor mobiliare în RM, care va desfășura următoarele activități de bază în privința valorilor mobiliare corporative, valorilor mobiliare de stat, precum și instrumentelor pieței monetare, emise de BNM:</p> <ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea inițială a valorilor mobiliare VM - deschiderea și administrarea conturilor de VM - gestionarea unui sistem de decontare a VM 	Iulie 2016	<p>Pe parcursul anului 2017 au fost determinate cerințele funcționale față de Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU), fiind elaborată documentația tehnică privind soluțiile hardware și software ale DCU. Respectiv, a fost inițiată procedura de achiziție prin licitație deschisă a soluției informatice, fiind desemnat câștigătorul.</p> <p>În aceeași perioadă au fost elaborate modificări ale unor acte legislative în vederea conformării cu Legea nr.234 din 3 octombrie 2016 cu privire la DCU.</p> <p>Au fost elaborate documentele de constituire a DCU. Totodată, au fost inițiate acțiuni de logistică și organizare internă privind activitatea DCU.</p>	<p>Încheierea contractului cu furnizorul selectat.</p> <p>Elaborarea regulilor/reglementelor/politici lor interne ale DCU.</p> <p>Constituirea și înregistrarea de stat a DCU.</p> <p>Desemnarea organelor de conducere ale DCU și angajarea personalului.</p> <p>Demararea implementării soluției informatice privind DCU.</p>

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
5	Asigurarea unui Centru de rezervă la distanță	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea unui nivel rezonabil de protecție a resurselor BNM (date, aplicații, infrastructuri, echipamente) și îmbunătățirea capacităților necesare pentru a asigura funcționarea neîntreruptă a SI al BNM în situație de dezastru.	Septembrie 2016	Urmare derulării în anul 2017 a procedurii de achiziție prin licitația deschisă, a fost selectat furnizorul soluției centrului de rezervă, ulterior, aceasta fiind implementată cu succes: livrată, testată, lansată în producție și acceptată final.	Proiect realizat cu succes.
6.	Transform BNM	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea evaluării și transformării proceselor de activitate ale BNM ce țin de operațiunile bancare și gestionarea resurselor financiare, materiale și umane, precum și asigurarea modernizării sistemului informatic bancar al BNM, astfel încât să fie atins	Martie 2012	Pe parcursul anului 2017 au fost actualizate documentele de licitație considerând inițierea în paralel a proiectului privind implementarea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare. Suplimentar, pe parcursul anului de raportare au continuat implementarea măsurilor din planul de acțiuni pentru optimizarea proceselor, pentru obținerea performanțelor pe termen	Definitivarea documentelor de licitație, anunțarea licitației deschise internaționale pentru selectarea și implementarea unor sisteme informatice de operațiuni bancare (CBS) și pentru gestionarea operațiunilor cu numerar. Inițierea procedurii de achiziție prin licitație deschisă privind achiziționarea sistemului informatic de gestiune a

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
			<p>obiectivul de sporire a eficienței activității operaționale a BNM. Scopul urmărit în cadrul proiectului Transform BNM se axează pe o transformare multidimensională a organizației cu menirea de a asigura o aliniere maximă la obiectivele sale strategice. Această abordare este bazată pe modelul de arhitectură de scară largă la nivel de organizație (Enterprise Architecture), care odată implementat asigură corelarea proceselor de activitate, a structurii organizatorice, a personalului, a</p>		<p>mediu și lung.</p>	<p>resurselor (ERP).</p>

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
			sistemelor aplicative, a informațiilor, a tehnologiilor etc. la obiectivele organizației.			
7	Implementarea unui sistem informatic de operațiuni cu numerar	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferent operațiunilor de gestiune a numerarului și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, pentru eficientizarea activității operaționale a BNM	Decembrie 2015	După ce în anul 2016 a fost luată decizia privind comasarea procesului de achiziție a sistemului pentru gestionarea operațiunilor cu numerar cu cel aferent sistemului de operațiuni bancare, cu loturi separate, pe parcursul anului 2017 a avut loc ajustarea documentației de licitație, fiind actualizate criteriile de calificare și cerințele funcționale, non-funcționale și de implementare.	Inițierea procedurii de achiziție, selectarea furnizorului. Inițierea implementării sistemului informatic de gestionare a operațiunilor cu numerar.
8	Implementarea unui Sistem integrat de management al resurselor umane	9. Optimizarea gestionării resurselor umane	Implementarea unui sistem nou de salarizare bazat pe evaluarea posturilor. Echitatea internă a posturilor și salariilor. Competitivitatea	Trim. I, 2017	Ulterior desfășurării procedurii de achiziție prin licitație deschisă a fost semnat contractul cu furnizorul câștigător, iar în trimestrul III al anului 2017 a fost lansată implementarea noului sistem	Analiza și crearea unui sistem de dezvoltare a carierei. Analiza și crearea unui sistem de dezvoltare a competențelor manageriale. Definirea programului de

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2018
			<p>externă a BNM pe piața muncii. Personal cu un nivel sporit de calificare. Îmbunătățirea climatului organizațional și creșterea loialității angajaților.</p>		<p>integrat de management al resurselor umane. Au fost finalizate primele două etape din cadrul proiectului. Prima etapă a presupus redefinirea funcțiilor, evaluarea posturilor, definirea familiilor de posturi; evaluarea prin metode analitice a tuturor posturilor din cadrul BNM; instruirea personalului BNM și transferul de know-how privind metodologia de evaluare a posturilor; elaborarea matricei posturilor BNM; determinarea numărului de familii de posturi. În cadrul celei de-a doua etape a fost elaborat proiectul noii politici de salarizare a personalului BNM.</p>	<p>management al talentelor. Acceptanța finală și încheierea proiectului.</p>